

მარინა ლამენია

მედიაბიბლიოგრაფია — მოკლე ცნობარი

(პრესა, პოლიგრაფია, გამომცემლობა, ფოტოგრაფია.
ჟურნალისტიკები, გამომცემლები,
პოლიგრაფისტები, ფოტოგრაფები)

„ცნობის ფურცელი“
1896 წ.

მარინა ღამენია

ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის ა.ა.ი.პ.

„ხალოვნებისა და ხალხურის
განვითარების ცენტრი“ —

მედიაოჯახი (საქართველოს მასშტაბისა
და პოლიგრაფიის ოჯახი)

მედიებიტილოგრაფია — მოქლეთ ცნობარი

(პრესა, პოლიგრაფია, გამოცემლობა, ფოტოგრაფია,
ჟურნალისტები, გამოცემლები,
პოლიგრაფისტები, ფოტოგრაფები)

„ცნობის ფურცელი“
1896 წ.

გამომცემლობა „ქინჯასალი“
თბილისი 2023

მარინე დამენია — ავტორ-შემდგენელი საქართველოს დამსახურებული ჟურნალისტი, საქართველოს მედიაპედაგოგის დამფუძნებელი

MARINE DAMENIA — Author-compiler Honored journalist of Georgia, founder of Media Museum of Georgia

МАРИНЕ ДАМЕНИА — автор-составител, Заслуженный журналист Грузии, основатель Музея СМИ Грузии

ნესტან ფიფია — რედაქტორი, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი; შოთა მესხიას სახ. ზუგდიდის უმაღლესი სასწავლებლის ასოცირებული პროფესორი

NESTSN FIFIA — Editor, Doctor of Philology, Shota Meskhya State University Associate Professor

НЕСТАН ПИПИА — РЕДАКТОР, Доктор Филологии, Ассоциированный Профессор Гос. Университета им. Шота Месхия

მურმან თავდიშვილი — სპეც. რედაქტორი, საქ. ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი, დ. აღმაშენებლის სახელობის პრემიის ლაურეატი

MURMAN TAVDISHVILI — special editor Professor of Technical University of Georgia, laureate of Davit Agmashenebeli Prize

МУРМАН ТАВДИШВИЛИ — Спец. Редактор, Доктор Филологии, Профессор, Лауреат премии по имени Д. Агмашенебели

© მ. დამენია, 2023

გამომცემლობა „**უნივერსალი**“, 2023

თბილისი, 0186, ა. ჰოლიბაოვსკაიას №4, ☎: 5(99) 17 22 30; 5(99) 33 52 02

E-mail: universal505@ymail.com; gamomcemlobauniversal@gmail.com

ISBN 978-9941-33-647-8

ს ა რ ჩ ე მ ო

რედაქტორისაგან — შესაკრებელი „ცნობის ფურცლისა“	7
წინასიტყვაობა — მედიანობლიოგრაფია	10
Assembly of „Tsnobis Purtseli“ („Notification Sheet“)	12
Mediabibliography	15
Сборник „Цнобис пурцели/Листок известий“	17
Медиабиблюография	20
„ცნობის ფურცელი“	22

გ ა ზ ე თ „ცნობის ფურცლის“ რედაქტორ-გამომცემლებისა და უმთავრესი თანამშრომლების ბიოგრაფიები

ვალერიან გუნია	27
ალექსანდრე ჭყონია	34
ალექსანდრე ჯაბადარი	42
გიორგი ლასნიშვილი	50
არჩილ ჯორჯაძე	55
გიორგი ზდანოვიჩი	59
სამსონ ფირცხალავა	62
ვრიგოლ რცხილაძე	69
ვრიგოლ გველეხიანი	72
გიორგი დეკანოზიშვილი	75
კიტა აბაშიძე	81
ზაქარია ჭიჭინაძე	89

„მ. შარაძე და ამხ. სტამბა“

მ. შარაძე და ამხ. სტამბა	92
მაქსიმე შარაძე	99
ექვთიმე კერესელიძე	110

მეფიაბიბლიოგრაფია
ბ ა ზ ე თ ე ბ ი

ცნობის ფურცელი -----124
 იგერია -----135
 კავალი -----153
 მეურნე, სამეურნეო გაზეთი -----160
 ქუთაისის გაზეთის საქმე -----163
 ბექდგთი საქმის გამოფენა -----163
 КАВКАЗЪ -----164
 КАЗБЕКЪ -----188
 КАСПІЙ -----189
 МИРОВЫЕ ОТГОЛОСКИ -----203
 НЕДЪЛЯ, КНИЖКИ НЕДЪЛИ, РУСЬ,
 ИЛЛЮСТРИРОВАННЫЙ ЛИСТОКЪ -----207
 НОВОСТИ, ПЕТЕРБУРГСКАЯ ЖИЗНЬ -----218
 НОВОЕ ОБОЗРѢНІЕ -----229
 НОРЪ-ДАРЪ -----239
 ПЕТЕРБУРГСКЪЯ ВѢДОМОСТИ -----243
 РОДИНА -----253
 СЫНЪ ОТЕЧЕСТВА -----264
 ТЕАТРАЛНИЙ УКАЗАТЕЛ -----270
 ЧЕРНОМОРСКІЙ ВѢСТНИКЪ -----270
 ЮРИДИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА -----274
 შუაკი -----276

ქ უ რ ნ ა ლ ე ბ ი

მეურნე -----281
 მთაბზე -----283
 ჯეჯილი -----287
 ВСЕМИРНАЯ ИЛЛЮСТРАЦІЯ -----289
 ЖИВОПИСНОЕ ОБОЗРѢНІЕ -----294
 НИВА -----304

ПРИРОДА И ЛЮДИ ————— 313
 СЪВЕРНЫЙ ВЪСТНИКЪ ————— 322

ბ ა მ ო მ ც ე მ ლ ო ბ ე ბ ო

ახალი მკითხველი ————— 332
 გამომცემელთა კინკლაობა ————— 333
 ქართული სტამბა კავკავში ————— 334
 რკინიგზის სტამბა ————— 334
 თბილისის საზოგადოების სომხური წიგნების გამომცემლობა ————— 335
 შუგალოვის სტამბა ————— 335
 თრითლე სიტყვა ქართული წიგნების გამოცემის გამო ————— 336

ქ უ ო ნ ა ლ ო ს ტ ე ბ ო

გიორგი საძაგლიშვილი (მწერლობაში „ივერიელი“) ————— 345
 ზოილის მოქცევა ————— 346
 ქართული გამოცემა წიგნისა „კრწანისის ბრძოლის 100-წლის თავის გამო“ ————— 347
 ბორთხინის გარდაცვალება ————— 348
 ვ. ვ. ველიძე ————— 349
 გაზეთ „ნოვოე თბოზრენესა“ და პლუჩევესკის საქმე ————— 349
 სასამართლოს მატთანე: „ნოვ. თბოზრ.“ რედაქტორის თავ. ვ. მ. თუმანიშვილისა და „ტფ. ლისტ.“ რედაქტორ ე. ი. ხუჩატუროვის საქმე ————— 350
 „გრაჟდანიის“ რედაქტორ თავ. მესხერსკისა და პოლოვცოვთა საქმე ————— 351
 სომხურ ჟურნალ „ტარაზის“ რედ. ტ. ნაზარიანცისა და სომხურისავე გაზეთის „არძაგანკის“ რედაქტორის ა. ითანისიანის სასამართლო საქმე ————— 353
 გაზეთ „კავკაზის“ რედ-გამომც. ბ-ნი მილიუტინისა და ამავე გაზეთის თანამშ. ბ-ნი ბანტაძის საქმე ————— 353
 სიმართლის აღდგენა ————— 356

ფ ო ტ ო ბ ო ო ა ფ ო ა

ფოტოგრაფიის გაუმჯობესება ————— 358

უ ც ხ ო მ თ ი ს პ რ ე ს ა

გაზეთი „Times“	361
გაზეთ „Welt“-ის რედაქტორის, გაზეთ „Burger“-ის რეპორტიორისა და სხვა ჟურნალისტების სასამართლო საქმე	362
გაზეთი მატარებელში	364
ინგლისური გაზეთების აკრძალვა ოსმალეთში	364
ედისონის ახალი გამოგონება	364
ცოტა რამ ავტორის შესახებ	366
A little about the author-compiler	368
Немного об авторе-составителе	370

შესაკრებელი „ცნობის ფურცლისა“

ჟურნალისტიკის, მედიის ისტორიის შესახებ საინტერესო ცნობებად მოი-
აზრება უძველეს რომა და ბიზანტიაში დამკვიდრებული ე.წ. ზეპირი
გაზეთის პრაქტიკა, ჩინური „დი ბაო“, თუმცა ისინი წინამორბედი უფრო
იყვნენ, ვიდრე კლასიკური სახე ჟურნალისტიკისა. პირველი ნაბეჭდი
ყოველკვირეული გაზეთი გამოვიდა 1609 წელს სტრასბურგში გერმან-
ულ ენაზე, ხოლო პირველი ჟურნალი — პარიზში 1665 წელს. მსოფ-
ლიოს უმეტეს ქვეყანაში პრესის ისტორია იწყება XIX საუკუნიდან.
საგულისხმოა, რომ საქართველოში გაზეთის შექმნის აუცილებლობა-
ზე მიუთითებდა უგანათლებულესი იოანე ბატონიშვილი მამამისის,
მეფე გიორგი XII-ისთვის, 1799 წელს წარდგენილ სახელმწიფო
მართვა-გამგეობის რეფორმატორულ პროექტში — (შარაძე — IX.
2001); პირველი ქართული პერიოდული ორგანო „საქართველოს გაზე-
თი“ (შემდგომში „ქართული გაზეთი“) გამოიცა 1819 -1820 წლებში.
გაზეთი „ცნობის ფურცელი“, ქართული საზოგადოებრივ-პოლიტი-
კური პერიოდული გამოცემა, გამოდიოდა თბილისში 1896 წლის 20
ოქტომბრიდან 1906 წლის 25 მარტამდე; 1901 წლიდან ჰქონდა იმავე
სახელწოდების ყოველკვირეული სურათებიანი დამატება.

XIX საუკუნის ქართული პუბლიცისტიკა ღირსეული, ძლიერი და
საინტერესოა. სილომონ დოდაშვილი, იაკობ გოგებაშვილი, ილია, აკაკი,
ვაჟა... ამ მხრივ სულიერ-ცნობიერებად გარჯილთა თვით სახელთა
ხსენებაც ნათელ წარმოდენას ქმნის იმ პერიოდის ქართულ პუბლი-
ცისტიკაზე.

გაზეთ „ივერიის“ წინასიტყვაობაში (1877 წ. 3 მარტი) ილია ჭავ-
ჭავაძე წერდა, რომ წიგნიერების, ცოდნის გავრცელების საქმე-
ში ჟურნალ-გაზეთობა უდიდესი სასწავლებელია, რამდენადაც „იგი
საწყაოთა საზოგადოების გონებითის, ზნეობითის ძალისა და ნიჭისა,
იმოდენად იგი საზომია ცხოვრების მოთხოვნილებისა და საქართვები-
სა“ (ილია ჭავჭავაძე — 231. 1986). ის აქვე აგრძელებს მსჯელობას
მკითხველისა და გაზეთის ურთიერთობაზე; რომ მიძიეა აღსრულება
მისისა სრულყოფილად და რომ „მაგ სიმძლეეშია ის საწყაოც, რომ-
ლითაც უნდა აიწყოს გაზეთის ღირსება და რომლითაც შენ უნდა
მიუწყო მისთა მოღვაწეთა შენი გულითადი თანაგრძნობა“ (ილია
ჭავჭავაძე — 234. 1986). აი, ასე მიმართავს მკითხველს.

ამ ზოგადი მასშტაბური სივრცის ნაწილია წინამდებარე კრებული. წარმოდგენილი შესაკრებლით, მას ერთვის სარჩევი ქართული, რუსული, სომხური, თათრულენოვანი გაზეთებისა და ჟურნალებისა. გაზეთის ნომრებში განხილული საკითხები დალაგებულია თემატურად.

არცთუ ისე ვრცელ საინფორმაციო მასალაში იკვეთება უამრავი სირთულე გამოცემის საკითხში: ცენზურა, უსახსრობა, შუღლი, ინტრიგა, (ასეთი იყო მაგალითად ყაზაროვის სტამბის საკითხი და სხვა მრავალი).

ციფრული ტექნოლოგიების ხანაში ინფორმაციის მოძიება ადვილია, მაგრამ წიგნს აქვს თავისი ფუნქცია და ყალიბი, მკითხველს თვითონ ესაუბრება, როგორც კი იგი მიუხალება მას, ამ შემთხვევაში XIX საუკუნის მეორე ნახევრიდან XX საუკუნის I ნახევრის ჩათვლით, რუსული იმპერიის პერობილებაში მყოფი საქართველოსა და თვით იმპერიის მედიასივრცის აქტიურ ცხოვრებას ვეხებით; ავით და კარგით, ბნელით და ნათლით.

ლამისაა ხელშესახებად ცნადია ზაქარია ჭიჭინაძის, მაქსიმე შარაძის, ფილომონ ქორიძის, გაბრიელ ქიქოძის, მეღქმისედეკ ნაკაშიძის, ალექსანდრე სარაჯიშვილის, ნიკო ლომოურის, ეკატერინე ვაბაშვილის, აკაკის, ილიას, ვაჟას, ყაზბეგის და სხვა ღირსეულ ქართველთა დვაწლი ქართული ენის, გალობის, კულტურის გადარჩენის საქმეში. იქმნება სურათი საზოგადოებრივ-პოლიტიკური ცხოვრებისა; დუდილი-ბრძოლა ბნელსა და ნათელს შორის, ღირსეულნი რომ არ ნებდებოდნენ, რადგან მწკიცედ სწამდათ; „აღამიანის ბედნიერება ღვთიური ვალის აღსრულებაშია“ (არჩილ ჯორჯაძე).

საგულისხმოა, რომ ექვთიმე კერესელიძემ 5532 საგალობელი გადააჩინა. ზოგჯერ ბიოგრაფიებში გამოკრთება ინფორმაცია, როგორი მონღომებით ცდილობდნენ შესაძლებლობების გამოყენებას, რათა საქართველოს პერობილების საკითხი ევროპაში გაეტანათ (მაგ.: გიორგი დეკანოზიშვილი და მისი მეუღლე ჰენრიეტა ფრენუა).

ეს აღამიანები მრავალმხრივი ნიჭის, შემოქმედებითი უნარის, საქმიანობის სხვადასხვა სფეროში არიან, მაგრამ არსებით ყურაადღებას უთმობენ, უშურველად იღვწიან გამომცემლობის საქმეში. სჯერათ, რომ ეს პოვრესისაკენ, განვითარებისაკენ მიმავალი გზაა — აქ უკან დახევა არ შეიძლება.

ნათლად ჩანს გამოცემების პირობების არსებითი სხვაობა რუსეთსა და საქართველოში. რუსულ სინამდვილეში თვალში საცემია მრავალ-

ფეროვნება: ტექნიკური, იდეური, შინაარსობრივი. იქ სამიპერატორთა კარი ძალიან ბევრ გამოცემას აფინანსებს, გამოდის ლიტერატურული, მეცნიერული, საცნობარო ჟურნალ-გაზეთები, (გამომცემელ-რედაქტორები არიან ექიმები, პედაგოგები, გენერლები, მეცნიერები), ზოგიერთი შეუნიღბავი შოფინისტური იდეებით გამოდიოდა, ვასილ გულენკო თვითმპყრობელობის აბოლოგეტი იყო. „რუსული სახელმწიფოებრივი ინტერესების გამატარებელ ბურჟს“ უწოდებდნენ (1897 წელს გაზეთ „კავკაზის“ რედაქტორია).

ამ წიგნში წარმოდგენილი მასალა შედარებითი ანალიზისთვისაც საინტერესო იქნებოდა.

საგულისხმოა, რომ ამ ბიბლიოგრაფიულ კრებულში დაინტერესებული პირი იბოვის ბევრ და მრავალფეროვან ფაქტობრივ მასალას, იმ ეპოქის ქართულ, რუსულ, სომხურ, თათრულენოვან პერიოდულ გამოცემათა აღწერილობას, თემატურ სქემას, გავრცელების არეალს, ფასსა და სისტემას, ორგანიზაციულ საკითხებს. ყოველივე ეს მკითხველს დაინტერესებს. ცხადად ჩანს, რომ ქართული პრესის განვითარებაზე გავლენას ახდენდა რუსული პრესა (ეს გარდაუვალი პროცესი იყო იმპერიის პყრობილობის პირობებში). „ცნობის ფურცელი“ ავრცელებდა ინფორმაციას უცხოეთის პრესიდანაც. ზოგადად, XIX საუკუნის საქართველოში „რუსულენოვან ჟურნალ-გაზეთებთან ერთად არც ევროპულ (ფრანგულ, ინგლისურ, გერმანულ) ენებზე გამოსული პერიოდული გამოცემები ყოფილა უცხო“ (გ. შარაძე — XIII, 2001). ერთ-ერთ ნომერში „ცნობის ფურცელი“ ავრცელებს განცხადებას: „მიიღება ხელის მოწერა რუსეთისა, ევროპისა და ამერიკის ყველა ჟურნალ-გაზეთებზედ“ (გვ. 172).

მედიაბიბლიოგრაფიის წარმოდგენილი ცნობარი ერთგვარი კალენდოსკოპია სახელმწიფოებრიობადაკარგული ქვეყნის საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ-ლიტერატურულ-სამართლებრივი ცნოვნებისა. თითოეული დაინტერესებული პირი თავის წილ ინტერესს დაიკმაყოფილებს ამ მასალების გაცნობით.

წესიან ფიქია,

რედაქტორი, ფილოლოგიის დოქტორი,
შოთა მესხიას სახელობის ზუგდიდის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
ასოცირებული პროფესორი.

მედიაბიბლიოგრაფია

მსოფლიოში, მათ შორის საქართველოში, კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ერთ-ერთი ცნობილი და ფართოდ გავრცელებული სექტორია მუზეუმი. მუზეუმები თავიანთი მიმართულებით შეიძლება იყოს: ისტორიული, საბუნებისმეტყველო, მემორიალური, ხელოვნებისა, ლიტერატურული. მიუხედავად იმისა, რომ საქართველოში 200-მდე მუზეუმი, აქამდე არც ერთი მათგანი არ ასახავდა საქართველოს მასშედის განვითარების ეტაპებსა და ჟურნალისტიკის შემოქმედებით ცხოვრებას. სწორედ ამიტომ 2014 წელს ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის გამგეობამ „ადგილობრივი მუზეუმების მართვის ცენტრში“, რომელიც აერთიანებდა ხუთ მემორიალურ სახლ-მუზეუმს, დაუშვა ერთი შტატი „მედიამუზეუმისთვის“ (უნდა აღვნიშნო, რომ „მედია მუზეუმი“ არამხოლოდ კავკასიაში, არამედ პოსტსაბჭოთა კავშირშიც ერთადერთია). 2018 წლიდან, ზუგდიდის მუნიციპალიტეტში განხორციელებული რეორგანიზაციის შემდეგ სხვა მემორიალურ სახლ-მუზეუმთან ერთად „მედიამუზეუმი“ შევიდა მუზეუმების მართვის განყოფილებაში, რომელიც წარმოადგენს ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის ა. ა. ი. ბ. „ხელოვნებისა და კულტურის განვითარების ცენტრი“-ს სტრუქტურული ერთეულს. მედიამუზეუმში დაცულია საქართველოს მასშედისა და პოლიგრაფიის განვითარებასთან, თანამედროვე მედიასთან დაკავშირებული ექსპონატები, როგორცაა: ბეჭდური მედიის ნიმუშები: — ჟურნალ-გაზეთები, ერთდროული გამოცემები, ბიულეტენები (მედიარქივი); მუზეუმის მნიშვნელოვანი ნაწილია პოლიგრაფია, ურომლისოდაც წარმოდგენილია ბეჭდვითი მედია. აქ წარმოდგენილია გაზეთის კლიშე („ქუდი“, „დევიზი“), რეტუში, ლინოტიპი, („ხაზის ანაბეჭდი“), შრიფტები... აქვეა დაცული ელექტრული მედიის ნიმუშები: რადიო, ტელევიზორი, კინოფირები, დიქტიფონები... ჟურნალისტიკის, პოლიგრაფისტიკის, კორექტორების, ტელეკომპერატორების, ფოტოკორექსიონდენტების შემოქმედებითი ცხოვრების ამსახველი ფოტომასალები, საავტორო წიგნები, ნაშრომები, ხელნაწერები და სხვა მემორიალური ნივთები. დღეისათვის მუზეუმში დაცულია 22 000-ზე მეტი ექსპონატი. მედიამუზეუმის ერთ-ერთი დანიშნულებაა ჟურნალისტიკის, პოლიგრაფისტიკის, ტელე-რადიო და ფოტოკორექსიონდენტების, თბერატორების პირადი საქმიანების შექმნა. ეგ გახლავთ: ბიოგრაფიების,

დიპლომების, ჯილდოების, ფოტოებისა და სხვა მემორიალური ნივთების, შექმნილი ექსპონატების, მოძიება-დამუშავება.

მედიამუშეობის ერთ-ერთი უპირობო მიმართულებაა საგანმანათლებლო საქმიანობა — სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები მედიის მიმართულებით. სწორედ ამას ითვალისწინებს მედიამუშეობაში დაწყებული ერთ-ერთი პრიორიტეტი — მედიამუშეობის განხორციელება საქართველოში დღემდე გამოცემულ სხვა ბიბლიოგრაფიებისგან.

მედიამუშეობის განხორციელება ძირითადად განკუთვნილია მასმედიის მიმართულების მეცნიერებისთვის, სტუდენტებისა და, საერთოდ, მედიის-ტორიით დაინტერესებული ადამიანებისთვის.

ეს წიგნი ამ მიმართულებით პირველი მცდელობაა და იგი გაზეთ „ცნობის ფურცლის“ 1896 წლის გამოცემას დაეთმო. აქ მედიასთან — ჟურნალ-გაზეთებთან, ჟურნალისტებთან, ფოტოგრაფიასა და პოლიგრაფიასთან, გამოცემლებთან დაკავშირებული მასალაა გადმოტანილი წყაროს მითითებით, მაგ.: №56/3 ნიშნავს, რომ ეს ინფორმაცია დაბეჭდილია გაზეთის 56-ე ნომრის შესამე გვერდზე. საგაზეთო მასალები დალაგებულია თემატიკისა და ანბანის მიხედვით. არ შეგნებივარ და უცვლელი დაგტოვე იმ პერიოდის ქართული ენის გრამატიკის ნორმები. მასალებს დართული აქვს მცირე ინფორმაცია ჟურნალ-გაზეთების გამოცემის შესახებ და რედაქტორების ბიოგრაფიები ფოტომასალებით, სადაც უმთავრესი ყურადღება გამახვილებულია მედიასთან თანამშრომლობის ასპექტზე.

მარინა ლაშინია,

ავტორ-მემდგენელი
საქართველოს დამსახურებული ჟურნალისტი,
საქართველოს მედიამუშეობის დამფუძნებელი

Assembly of „Tsnobis Purtseli“ („Notification Sheet“)

Interesting information about journalism and the history of the media is considered to be the so-called Chinese „Di bao“ that was spread in ancient Rome and Byzantium as an oral newspaper practice. Although they were precursors rather than the classical form of journalism. The first printed weekly newspaper appeared in 1609 in Strasbourg in German, and the first magazine in Paris in 1665. The history of the press in most countries of the world begins in the 19th century. It is significant that in Georgia, „the most uneducated Ioane Batonishvili pointed to the necessity of introducing a newspaper in the reform project of the state management presented to his father, King George XII in 1799“ (Sharadze — IX. 2001); The first Georgian periodical „Newspaper of Georgia“ (later „Georgian Newspaper“) was published in 1819-1820.

The newspaper Tsnobis Purtseli, a Georgian social and political periodical, was published in Tbilisi from October 20, 1896 to March 25, 1906; From 1901 it had a weekly pictorial supplement of the same name.

Georgian journalism of the 19th century is worthy, strong and interesting. Solomon Dodashvili, Jacob Gogebashvili, Ilia, Akaki, Vazha... In this regard, even the mention of the names of the spiritually-consciously dedicated themselves in this creates a vivid representation of the Georgian journalism of that period.

In the foreword of „Iveria“ newspaper (March 3, 1877), Ilia Chavchavadze wrote that in the matter of spreading literacy and knowledge, magazine-newspapers are a great learning tool, to the extent that „it is the measure of the mind, moral strength and talent of society, to the same extent it is a measure of the needs and necessities of life.“ (Ilia Chavchavadze — 231. 1986). Here he continues to discuss the relationship between the reader and the newspaper; That it is difficult to fulfill the mission perfectly and

that „in such difficulty is the measure with which the dignity of the newspaper should be built and with which you should share your heartfelt sympathy for its workers“ (Ilia Chavchavadze — 234. 1986). This is how he addresses the reader.

The part of this general large-scale space is the Tsnobis Purtseli. It is a compilation presented in this collection, it is attached with the table of contents of Georgian, Russian, Armenian, Tatar language newspapers and magazines. The topics discussed in the issues of the newspaper are arranged thematically.

In the not so extensive information material, there are many difficulties in the issue of publishing: censorship, lack of funds, quarrels, intrigue (such was the issue of Kazarov’s printing house, for example, and many others).

In the age of digital technology, information is easy to find, but a book has its own function and form, speaking to the reader as soon as he engages with it. In this case, from the second half of the 19th century to the 1st half of the 20th century, we are dealing with the active life of Georgia under the control of the Russian Empire and the media space of the empire itself; with evil and kindness, dark and bright.

The contribution of Zakaria Chichinadze, Maxime Sharadze, Filomon Khoridze, Gabriel Kikodze, Melkhisiedek Nakashidze, Alexander Sarajishvili, Niko Lomouri, Ekaterine Gabashvili, Akaki, Ilia, Vazha, Kazbegi and other worthy Georgians in saving the Georgian language, singing, and culture is tangibly obvious. A picture of socio-political life is created; Boiling-struggle between the dark and the light, if the dignified did not surrender, because they believed a little; „Human happiness is in the fulfillment of divine debt“ (Archil Jorjadze).

It is significant that Ekvtime Kereselidze saved 5532 hymns. Sometimes the biographies contain information about how diligently they tried to use the opportunities to bring the issue of the prisoners of Georgia to Europe (eg: Giorgi Dekanozishvili and his wife Henrietta Frenois).

It is significant that in this bibliographic collection the interested person will find many and multinational factual materials, descriptions of Georgian, Russian, Armenian, and Tatar language period-

icals of that era, thematic scheme, distribution area, price, system and organizational issues. All this will interest the reader. It is clear that the development of the Georgian press was influenced by the Russian press (this was an inevitable process under the conditions of imperial occupation). The Tsnobis Purtseli spread information from the foreign press as well. In general, in 19th century Georgia, „along with Russian-language magazines and newspapers, periodicals published in European (French, English, German) languages were not alien either“ (G. Sharadze — XIII, 2001). In one of the issues, the Tsnobis Purtseli announces: „subscribers will be accepted for all magazines and newspapers of Russia, Europe and America“ (p. 162).

Presented reference of media bibliography is a kind of kaleidoscope of the public-political-literary-legal life of a country that has lost its statehood. Each interested person will satisfy his own interest by getting to know these materials.

NESTAN FIFIA,
editor, Doctor of Philology,
Shota Meskhya State University Associate Professor

Media bibliography

The museum is one of the well-known and widespread sectors of cultural heritage protection in the world, including in Georgia. Museums in their direction can be: historical, natural science, memorial, art and literary. Despite the fact that there are about 200 museums in Georgia, until now none of them reflected the stages of development of Georgian mass media and the creative life of journalists. That is why, in 2014, the Media Museum of Georgia was established in Zugdidi. After the reorganization, carried out in Zugdidi Municipality, the “Media Museum” together with other memorial house-museum joined the Museum Management Department in 2018, which is a structural unit of the “Art and Culture Development Center” of Zugdidi Municipality. The media museum stores exhibits related to the development of Georgian mass media and polygraphy, modern media, such as: samples of printed media:— magazines, newspapers, simultaneous publications, bulletins (media archive); An important part of the museum is polygraphy, without which print media is unimaginable. Here are newspaper clichés („cap“, „motto“), retouch, linotype, („line print“), fonts... here are preserved samples of electronic media: radio, television, film tapes, dictaphones... of journalists, polygraphists, proofreaders , photo materials depicting the creative life of TV operators, photojournalists, author's books, works, manuscripts and other memorial items. Today, more than 22,000 exhibits are preserved in the museum.

One of the purposes of the Media Museum is to create personal files of journalists, polygraphists, TV-radio and photo correspondents, operators. These are: search and processing of biographies, diplomas, awards, photos and other memorial items (then exhibits).

One of the unconditional directions of the Media Museum is educational activity — scientific-research works in the direction of media. About this is exactly one of the projects — A Media Bibliography, started in the Media Museum which differs from other bibliographies published in Georgia so far.

Media bibliography is mainly intended for mass media researchers, students and people interested in media history in general. This book is the first attempt in this direction, and it was dedicated to the 1896 edition of the newspaper “Tsnobis Purtseli”. Here, the material related to the media - magazines, newspapers, journalists, photography and polygraphy, publishers is transferred with reference to the source, for example: #56/3 means that this information is printed on the third page of the 56th issue of the newspaper. Newspaper materials are sorted by topic and alphabetically. I did not touch and left unchanged the norms of the Georgian language grammar of that period.. The materials include information about magazine and newspaper publications, short biographies of editors and publishers with photographs where the main focus is on the aspect of cooperation with the media.

MARINE DAMENIA,

Author-compiler

Honored journalist of Georgia,

founder of Media Museum of Georgia

P.S. The text was translated into English by **MAKA GOGOKHIA**

The text was translated into Russian by **NONA KARCHAVA**

Сборник „Цნობის პურცელი/ Листок известий“

С Интересными сведениями о журналистике и истории СМИ принято считать сложившуюся в Древнем Риме и Византии практику так называемых устных газет, китайских „Ди бао“, хотя они были скорее предшественниками, чем классической формой журналистики. Первая печатная еженедельная газета появилась в 1609 году в Страсбурге на немецком языке, а первый журнал — в Париже в 1665 году.

История печати в большинстве стран мира начинается с 19 века. Показательно, что в Грузии „о необходимости введения газеты указывал наиболее образованный Иоанэ Батонишвили в проекте реформы государственного управления, представленном его отцу, королю Георгию XII в 1799 г.“ (Шарадзе — IX. 2001). Первое грузинское периодическое издание „Газета Грузии/საქართველოს გაზეთი“ (впоследствии „Грузинская газета/ქართული გაზეთი“) вышло в 1819-1820 годах.

Газета „Цნობის პურცელი/Листок известий“, грузинское общественно-политическое периодическое издание, выходила в Тбилиси с 20 октября 1896 г. по 25 марта 1906 г.; С 1901 г. она имела одноименное еженедельное иллюстрированное приложение.

Грузинская публицистика 19 века достойная, сильная и интересная. Соломон Додашвили, Яков Гогешаши, Илья, Акакий, Важа... В связи с этим одно упоминание имен, духовно-сознательно трудившихся уже создает ясный образ грузинской публицистики того периода.

В предисловии к газете „Иверия“ (3 марта 1877 г.) Илья Чавчавадзе писал, что в деле распространения грамотности и знаний, журналы/газеты являются великим учебным пособием, поскольку „они являются источником ума, нравственная сила и талант общества, в той мере, в какой является мерлом жизненных нужд и потребностей“ (Илья Чавчавадзе — 231. 1986).

Тут же он продолжает обсуждение отношений между читателем и газетой; что сложно выполнить миссию в совершенстве и что „в такой сложности есть исходная точка, с которой должно создаваться достоинство газеты и с которым ты должен строить свое искреннее сопереживание“ (Илья Чавчавадзе - 234. 1986). Вот так он обращается к читателю.

В не очень обширном информационном материале обнаруживается масса сложностей в вопросе издания: цензура, нехватка средств, ссоры, интриги (например, вопрос о типографии Казарова и многое другое).

В век цифровых технологий найти информацию легко, но книга имеет свою функцию и форму, она говорит с читателем, как только он ее читает, в данном случае со второй половины XIX века до первой половины XX века, мы прикасаемся к активной жизни Грузии в составе Российской империи и медицине самой империи; злом и добром, темным и светлым.

Очевидна, ощутима заслуга Закария Чичинадзе, Максима Шарадзе, Филомона Коридзе, Габриэля Кикодзе, Мелкиседека Накашидзе, Александра Сараджишвили, Нико Ломоури, Екатерины Габашвили, Акакия, Ильи, Важы в деле спасения грузинского языка, песнопения, культуры. Создается картина общественно-политической жизни; яростная борьба между темным и светлым; достойные не сдавались, так как вера их была тверда, непоколебима; „счастье человека в выполнении божественной долга“ (Арчил Джорджадзе).

Нужно отметить, что Еквтиме Кереселидзе сумел спасти 5532 песнопений (церковное). Иногда в биографиях появляется информация о том, с каким рвением пытались использовать все возможности, для того чтобы донести до Европы вопрос о пленниках в Грузии (например, вопрос Георгия Деканоцишвили и его супруги Генриеты Френуа)

„Цნობის პურცელი/Листок известий“ часть общего масштабного пространства. Он представлен как сборник/собрание, к которому прилагается оглавление газет и журналов на грузинском, русском, армянском, татарском языках. Вопросы, обсуждаемые в номерах газеты, расплжены тематически.

Показательно, что в этом библиографическом сборнике заинтересованный человек найдет немало многонациональных фактических материалов, описания грузинских, русских, армянских и татароязычных периодических изданий той эпохи, тематические схемы, ареал распространения, цену и систему, организационные вопросы. Все это заинтересует читателя. Понятно, что на развитие грузинской печати оказала влияние русская пресса (это был неизбежный процесс в условиях имперской оккупации).

„Цნობის პურცელი/Листок известий“ также распространяла информацию и из иностранной прессы. Вообще в Грузии XIX века „наряду с русскоязычными журналами и газетами не были чужды и периодические издания, издаваемые на европейских (французском, английском, немецком) языках“ (Г. Шарадзе — XIII, 2001). В одном из номеров газета объявляет: `Подписи принимаются во все журналы и газеты России, Европы и Америки“ (стр. 162).

Представленный сборник медиабiblioграфий - своеобразный калейдоскоп общественно-политической-литературно-правовой жизни страны, утратившей государственность. Каждый желающий удовлетворит свой интерес, ознакомившись с этими материалами.

ნესტან პიპია,
 редактор, Доктор Филологии,
 Ассоциированный Профессор
 Государственного Университета им. Шота Месхия.

Медиабиблиография.

Музей является одним из известных и распространенных секторов охраны культурного наследия в мире, в том числе и в Грузии. Музеи по своему направлению могут быть: историческими, музеями естествознания, мемориальными, художественными, литературными. Несмотря на то, что в Грузии насчитывается около 200 музеев, до сих пор ни один из них не отражал этапы развития грузинских СМИ и творческой жизни журналистов.

Именно поэтому в 2014 году в Зугдиди был создан Музей СМИ Грузии, После реорганизации, проведенной в Зугдидском муниципалитете, „Медиа-музей“ вместе с другим мемориальным домом-музеем в 2018 году присоединился к отделу музейного управления, который является структурным подразделением „центра развития культуры и искусства“ Зугдидского муниципалитета.

„Медиа-музей“ хранятся экспонаты, связанные с развитием грузинских СМИ и полиграфии, современных СМИ, такие как: образцы печатных изданий: журналы/газеты, синхронные издания, бюллетени (медиаархив); важной частью музея является полиграфия, без которой немислимы печатные издания.

В музее представлены газетные клише („шапка“, „девиз“), ретушь, линотипия, („штриховка“), шрифты... здесь хранятся образцы электронных носителей: радио, телевидения, киноплёнки, диктофоны... фотоматериалы отражающие творческую жизнь журналистов, полиграфистов, корректоров, телеоператоров, фотокорреспондентов, авторские книги, рукописи и другие памятные предметы. Сегодня в музее хранится более 22 000 экспонатов.

Одной из задач Медиа-музея является создание личных дел журналистов, полиграфистов, телерадио и фотокорреспондентов, операторов. Это: поиск и обработка биографий, дипломов, наград, фотографий, мемориальных предметов и других значимых вещей.

Одним из безусловных направлений Музея медики является

просветительская деятельность — научно-исследовательские работы в направлении медиа. Именно с этого начался один из проектов в Музее медиа — медиабиблиография, которая отличается от других библиографий, изданных до сих пор в Грузии.

Библиография СМИ в основном предназначена для исследователей средств массовой информации, студентов и людей, интересующихся историей СМИ в целом.

Эта книга является первой попыткой в этом направлении, и она была посвящена выпуску 1896 года газеты „Цნობის მუხრანის“. Здесь материалы, относящийся к СМИ - журналам, газетам, журналистам, фото и полиграфии, издательству - передаются со ссылкой на источник, например: N56/3 означает, что данная информация напечатана на третьей странице 56-го номера газеты. Газетные материалы отсортированы по темам и в алфавитном порядке. Я оставила без изменений нормы грамматики грузинского языка того периода.

К материалам сопровождаются небольшая информация об издании журналов и газет, краткими биографиями редакторов и издателей с фотографиями, где основное внимание уделяется аспекту сотрудничества со СМИ.

МАРИНЕ ДАМЕНИЯ,

автор-составитель,

Заслуженный журналист Грузии,

основатель Музея СМИ Грузии

P.S. Текст на английский перевела **МАКА ГОГОХИЯ.**

Текст на русский перевела **НОНА КАРЧАВА**

„ცნობის ფურცელი“

ქართული საზოგადოებრივ-პოლიტიკური პერიოდული გამოცემა „ცნობის ფურცელი“ თბილისში 1896 წლის 20 თქტომბრიდან 1906 წლის 25 მარტამდე გამოდიოდა; იყო ფართო ზომის. 1901 წლიდან ჰქონდა ამავე სახელწოდების ყოველკვირეული სურათებიანი დამატება. მისი წლიური ფასი იყო 6 მანეთი. 1904 წლიდან „ცნობის ფურცელი“ გახდა საქართველოს სოციალისტ-ფედერალისტთა პარტიის ორგანო. გაზეთი იმდენად პოპულარული იყო, რომ მას წელიწადში 12 ათასი ხელისმომწერი ჰყავდა.

„ქართულს ენაზედ ბევრი გაზეთი ვერ შეედრება „ცნობის ფურცელს“ ვერც ღირსებით და ვერც სწავლით, ამას გარდა, .. ისე იაფადაც, წლით ღირდა 6 მ. და ნომერი 3 კაპ. რის მაგალითიც ქართველებში არ ყოფილა და რის გამოცემაზედაც მართლაც და აღუქსანდრე ჯაბადარს მიუძღვის დაუფასებელი შრომა, უანგართ სამსახური, მისის ცდით და ხასიათის გაუმჯობესებით საქმემ იქამდის მიადწია, რომ ერთ დროს ამ გაზეთს 12 ათასი ხელის მომწერი ჰყავდა, რაც ქართველებში პირველი მაგალითი იყო“ — ვკითხულობთ წიგნში: „ქართული სტამბები 1627-1916. ნიკოლოზ დოდობერიძე და ზოგი ქართველთა მოღვაწენი სურათებით“.

ვალერიან გუნია
Valerian Gunia
Валериан Гуния

სწავდასწვა დროს გაზეთის რედაქტორ-გამომცემლები იყვნენ: **ვალერიან ბუნია** (1896–1899); **ალექსანდრე ჭყონია** (მაჭახეიძე) (1899 წლის 10 დეკემბრიდან — 1900 წლის 4 ნოემბრამდე); **ალექსანდრე ჯაბადარი** (1901–1906).

უმთავრესი თანამშრომლები იყვნენ: ბიორბი ლასხიშვილი, არჩილ ჯორჯაძე, ბიორბი ზღანოვიჩი, სამსონ ფირცხალავა, ბრიგოლ რცხილაძე, ბრ. გველესიანი, კიტა აბაშიძე, ბიორბი დეკანოზიშვილი, ზაქარია ჭიჭინაძე და სხვები.

*** *** ***

The Georgian public and political periodical "Notice Sheet" was published in Tbilisi from October 20, 1896 to March 25, 1906; wide size. From 1901 it had a weekly pictorial supplement of the same name. Its annual price was 6 manats. Since 1904, "Tsnobis Purtseli" has become the organ of the Socialist-Federalist Party of Georgia. The newspaper was so popular that it had 12,000 subscribers a year.

At different times, the editor-publishers of the newspaper were: Valerian Gunia (1896-1899); Aleksandre Chkonia (Machakhelidze) (from December 10, 1899 to November 4, 1900); Alexander Jabadari (1901-1906). The most important employees were: Giorgi Laskhishvili, Archil Jorjadze, Giorgi Zdanovich, Samson Firtskhalava, Grigol Rtskhiladze, Grigol Gvelesiani, Kita Abashidze, Giorgi Dekanozishvili, Zakaria Chichinadze and others.

*** *** ***

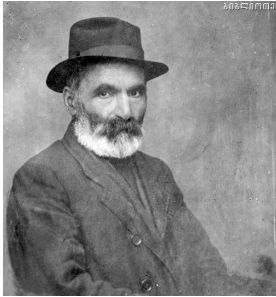
Грузинское общественно-политическое периодическое издание „Цнобис Пурцели“ издавалось в Тбилиси с 20 октября 1896 г. по 25 марта 1906 г. ши-

**ალექსანდრა
ჭყონია
Aleksandre
Chkonia
Александр
Чкония**

**ალექსანდრა
ჯაბადარი
Alexandere
Jabadari
Александр
Джабадари**

**ზაკარია
ჩიჩინაძე
Zakaria
Chichinadze
Закария
Чичинадзе**

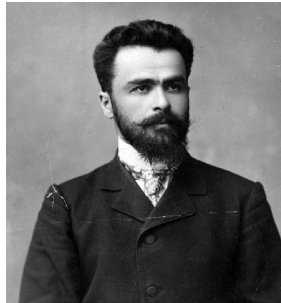
როკიმ ფორმატომ. С 1901 г. оно имело одноименное еженедельное иллюстрированное приложение. Ее годовая цена составляла 6 манатов. С 1904 года „Цნობის პურცელი“ стало органом Социал-федералистской партии Грузии. Газета была настолько популярна, что у нее было 12 000 подписчиков в год.

В разное время редакторами/издателями газеты были: Валериан Гуния (1896-1899); Александр Чкония (Мачахелидзе) (с 10 декабря 1899 г. по 4 ноября 1900 г.); Александр Джабадар (1901–1906).

Наиболее важными сотрудниками были: Георгий Ласхишвили, Арчил Джорджадзе, Георгий Зданович, Самсон Пиртхалава, Григол Рцхиладзе, Гр. Гвелесиани, Кита Абашидзе, Георгий Деканоозишвили, Закария Чичинадзе и другие.

**გრიგოლ
გველესიანი
Grigol Gvelesiani
Григол
Гвелесиани**

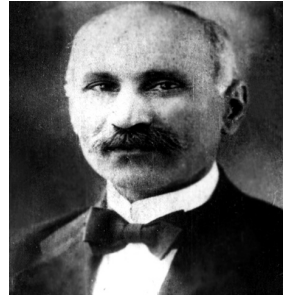
**არჩილ
ჯორჯაძე
Archil
Jorjadze
Арчил Джорджадзе**

**გიორგი
ზდანოვიჩი
Giorgi Zdanovich
Георгий
Зданович**

**კიტა
აბაშიძე**
Kita Abashidze
Кита Абашидзе

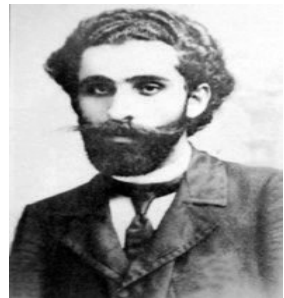
**გრიგოლ
რცხილაძე**
Grigol Rtskhiladze
Григол Рцхиладзе

**გიორგი
ლასხიშვილი**
Giorgi Laskhishvili,
Георгий Ласхишвили

**გიორგი
დეკანოზიშვილი**
Giorgi Dekanozishvili
Георгий
Деканозишвили

**სამსონ
ფირცხალავა**
Samson
Firtskhalava
Самсон Пиртхалава

გაზეთ „ცნობის ფურცლის“
რედაქტორ-გამომცემლებისა და
უმთავრესი თანამშრომლების
ბიოგრაფიები

ვალერიან ბუნია

ვალერიან ლევანის ძე გუნია დაიბადა 1862 წ. 21 იანვარს ზუგდიდის მაზრის სოფელ ეკში (ამჟამინდელი სენაკის მუნიციპალიტეტი).

1876 წელს შევიდა თბილისის რეალურ სასწავლებელში. 1881 წელს პოლიტიკურ გამოსვლებში მონაწილეობისათვის სასწავლებლიდან გარიცხეს. სწავლა განაგრძო მთავრობის, პეტროვსკოე-რაზუმივსკოეს სასოფლო-სამეურნეო აკადემიაში.

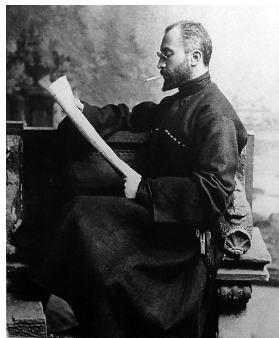
სამშობლოში დაბრუნების შემდეგ ენერგიულად ჩაება საზოგადოებრივ ცხოვრებაში. იგი აქტიურად იყო ჩართული ქართული მედიის განვითარებაში. ილიასთან გაზეთ „იმერიაში“ თანამშრომლობდა. მუშაობდა გაზეთ „ღრუბაში“. რედაქტორობდა ჟურნალ „თეატრს“; 1886 წელს დააარსა გაზეთი „ცნობის ფურცელი“; 1888 წელს გამოსცა „საქართველოს კალენდარი“. 1907 წელს — იუმიორისტული ჟურნალი „ნიშაღური“.

თეატრის თვალსაჩინო ისტორიკოსი და თეორეტიკოსი სისტემატურად აქვეყნებდა თეატრალური ხელოვნების შესახებ ლიტერატურულ წერილებს, თეორიული ხასიათის სტატიებს.

აღსანიშნავია მისი ისტორიული ნარკვევი „ქართული თეატრი 1879–1889 წლებში“; დაწერა ლიბრეტოები თბურებისთვის — ფალიაშვილის „დაისი“, არაყიშვილის „დინარა“ და სხვა. იყო მთარგმნელიც. 300-მდე პიესა აქვს გადმოცემული; თარგმნიდა უკრაინულსაც.

1896 წელს ერთი ებრაელისგან შეიძინა სტამბა, თუმცა მისი შენახვა ვერ შეძლო და სხვებს გადასცა.

ვალერიანი წარმოუდგენლად ბეგონა და

**ვაქტანგ
გუგია**

განსხვავებულ საქმიანობას ეწეოდა: სათავადაზნაურო ბანკში მუშაობდა; ერთხელ თეატრის მოღაროს ფუნქციაც შეუთავსებია; 1883 წლიდან ქართულ პროფესიულ თეატრშია; 1921 წლიდან ხელმძღვანელობს ქართულ თეატრებს. ნიჭიერი დრამატურგი თეატრში რეჟისორიც იყო და მსახიობიც, 200-მდე წარმოდგენა დაუდგამს. მან განასახიერა სხვადასხვა სახე — როლი: მეფე ღირი, ოტელო (უილიამ შექსპირის „მეფე ღირი“, „ოტელო“), კაკო (ილია ჭავჭავაძის „კაკო ყაჩაღის“ მისედვით), თიდიპოსი (სოფოკლეს „თიდიპოს მეფე“), ოსიპი (ნიკოლოზ გოგოლის „რეჟისორი“), თთარ ბეგი (ალექსანდრე სუმბათაშვილ-იუჟინის „დალატი“). 1903 წელს თეატრმა შექსპირის „ოტელოზე“ დაიწყო მუშაობა. პრემიერის შემდეგ მის დღიურში გაჩნდა ჩანაწერი: „დღეს პირველად ტრადიკული როლი — ოტელო — ვითამაშე. საზოგადოდ წარმოდგენა და განსაკუთრებით ჩემი როლი — საუცხოოდ ჩაგატარეთ. საზოგადოებამ ძლივს იწამა ჩემი ტრადიკული ნიჭი. მიუხედავად იმისა, რომ უმრავლესობა წინააღმდეგი იყო.“

**ვასო
გაბუჩია**

პირველ ქართულ საბჭოთა ფილმებში არაერთი როლი განასახიერა. კერძოდ: 1921 წელს ფილმ „არსენა ჯორჯიაშვილში“ ითამაშა გენერლის როლი (რეჟ. ივანე პერესტიანი); 1922 წელს „სურამის ციხეში“ გუზირის როლი (რეჟ. ივანე პერესტიანი); „მოძღვარში“ — მაყვალას მამის როლი (რეჟ. ვლადიმერ ბარსკი); 1923 წელს „მამის მკვლელები“ — ნიკალას როლი (რეჟ. ამო ბეკ-ნაზაროვი); 1926 წელს „ხანუმაში“ — ვაჭარი ადამის როლი (რეჟ. ალექსანდრე წუწუნავა); 1927 წელს „გოგი რატიანში“ — მექსოვის როლი

(რეჟ. კონსტანტინე მარჯანიშვილი); „ამოკ-ში“ — ევროპელი ქალის ქმრის როლი (რეჟ. კოტე მარჯანიშვილი); „მთის კანონში“ — მუხას როლი (რეჟ. ბორის მიხინი); 1934 წელს მონაწილეობდა ფილმში „ნახვამდის“ (რეჟ. გიორგი მაკაროვი).

ოტელიოდან, თიდიბოსიდან, მეფე ღირიდან — მექოვკემდე ყველანაირი როლი აქვს შესრულებული. „ყველა როლი-როლია, დიდი თუ პატარა, დრამატული თუ კომიკური, ქალი-სა თუ კაცისა, ყველა როლი შესაფერ ნიჭსა და უნარს თხოულობს. ყველა როლს შესრულება უნდა და ვაშა და დიდება იმას, ვინც უფერულს ან „ნაკლებ მასალიდან“ როლს დიდის ხელოვნებით გააპირთვნებს და ცხოვლად დაასურათებს,“ — წერდა ის თავის დღიურში.

კარგი მთსაუბრე, ჭკვიანი და თბილი ვალერიანი გამოირჩეოდა შესანიშნავი ხმით, ძლიერი ტემპერამენტით, დიდი სცენური მომხიბვლელიობით, შთამბეჭდავი გარეგნობით. იგი ერთ-ნაირად იხდენდა როგორც ევროპულ, ისე ქართულ სამოსს. ამავე დროს, იყო თავმდაბალი კაცი. იმდენად ემოციური ყოფილა, რომ უკვე გამოცდილი და სახელოვანი სცენაზე გასვლის წინ მაინც დეღავდა.

1883 წლის ერთ-ერთ წერილში ვკითხულობთ: „საღაროსთან აუარება ხალხია... თეატრის დერეფანი დაკეტილია. ყველა ბილეთი გაყიდულია. ხალხი მაინც არ იშლება... ახალგაზრდა დამწყებ მსახიობს ვალერიან გუნიას მდელვარებისგან ხელ-ფეხში ძალა წართმევია და ბოლო წუთებში უარს ამბობს წარმოდგენაში მონაწილეობაზე. უკვე ცნობილ და გამოცდილ დიდ არტისტ ვასო აბაშიძეს კი მკაცრად უთქვამს: „ხელი ჰკარით და შეაგდეთ სცენაზე!“ მაყურებელს უკვირს, რა ბუნებრივ-

**ვასო აბაშიძე
და
ვახტანგ გუგია**

**ლადო
კახიძე**

**ილია
ჩაუჩავაია**

ია სცენაზე ეს ახალგაზრდა მსახიობი. ვალერ-
რიანი მაშინ პირველად გავიდა სცენაზე და
პოეტ გრენგუარის როლი ითამაშა „შანვილის
პიესაში „მეფე და პოეტი“. მაყურებელი მიიხ-
იბლა.“ — აი, ასე დაიწყო ვალერიან გუნიას
სასცენო მოღვაწეობა.

ვალერიან გუნიამ მძიმე, გაჭირვების წლები
გამოიარა: „იანვარი. ვერაფერი ახალი წელი
გამითენდა — გაჭირვება, შიშველ-ტიტველი
ცოლ-შვილი და კარზე მომდგარი შიმშილი.
მებრალეობა ჩემი უმცროსი ნონა! აკლია კვება
და ჩაცმა-დახურვა, პალტო არა აქვს — ზაფ-
ხულის პალტოთი დადის სკოლაში. დედამის
ნინას, როგორც იქნა, პალტო შეგუჰკურე 20
წლის ლოდინის შემდეგ. მე სულ არა მაცვია
რა“, — წერს თავის დღიურში.

ვასო აბაშიძეს უთქვამს, თეატრში ერთი
ვალიეო გვყავს დაუოჯახებელი და იქნებ
მდიდარი ქალი შეირთოსო. მართლაც, ვალე-
რიანი 1898 წელს ნინა გომელაურზე გარიგე-
ბით დაქორწინდა. გარიგებისას შეთანხმდნენ
— მზითევის ნახევარი თეატრალურ საღარო-
ში უნდა გადასულიყო. დაქორწინებისთანავე
შეიძინა სტამბა, რომლის კურთხევა დიდი
ნადიმით აღინიშნა. კურთხევას ილია ქავ-
ჭავაძეც ესწრებოდა. სტამბის საქმეთა მმართველი
ლადო კეცხოველი განლდათ. მზითე-
ში იყო თამარ მეფის პორტრეტიც, რომელიც
ნინას ბოდბიდან გამოატანეს დეებმა. თამ-
არის პორტრეტი დღესაც ჰკიდია მის სახლში,
„როგორც ოჯახის მფარველი ანგელოზი“.

**ნონა
გრიშაშვილი**

ის ყველაზე ფიქრობდა, ყველას ენმარებო-
და; მთელ თავის ენერგიას სხვას ახარჯავდა,
ამით სუნთქავდა და ცოცხლობდა. ი. ვრიშ-
აშვილმა ლექსიც კი მიუძღვნა „მამაგ ჩემო“.
რისკზე წასვლაც შეუძლო და ურთიერთობა-

შიც არაფერი ეძლეოდა. ილიას ტრაგიკული მკვლელობის შესახებ პირდაპირ, დაუფარავად და თამამად წერდა პუბლიკაციებს. იგი ხელმძღვანელობდა 1907 წელს საგურამოდან ილია ჭავჭავაძის გადმოსვენებას. თვითონ ჩონთი ვამოწყობილი ცხენზე ამხედრებული მიუძღოდა პროცესიას. ერთხელ ფილიპე მანარაძისთვის ქუჩაში მიუძახებია, „შე ილიას მკვლელო...“. თავის პრინციპებსა და იდეებს არასდროს დალატობდა. ერთხელ სუმბათოვ-ოუჟინს უთქვამს, „დაბრუნდი რუსეთში და კარიერაც გექნებაო“. ოუჟინის შეთავაზებაზე უარი თქვა, ერჩივნა, თავისი ენერგიითა და ნიჭით ქვეყანას გამოსდგომოდა.

**ალექსანდრა
სუმბათოვ-
ოუჟინი**

მან საფუძველი ჩაუყარა ქუთაისის დრამატულ საზოგადოებას. იყო პირველი თავმჯდომარე საქართველოს ხელოვნების მუშაკთა პროფკავშირების გამგეობისა, ერთ-ერთი ინიციატორი და ორგანიზატორი თბილისის მსახიობთა ამხანაგობისა და სსფა.

მნიშვნელოვანი დეკაწლი მიუძღვის ქართულ თეატრში რეალისტური მიმართულების დამკვიდრებასა და ქართველ პროფესიონალ მსახიობთა აღზრდაში.

საქართველოს ხელოვნების მუშაკთა კავშირის გამგეობის პირველ თავმჯდომარეს 1931 წელს მიენიჭა საქართველოს რესპუბლიკის დამსახურებული არტისტის, ხოლო 1933 წელს — საქართველოს სსრ-ის სახალხო არტისტის წოდება.

ქართველი მსახიობი, რეჟისორი, დრამატურგი, კრიტიკოსი, გამომცემელი ვალერიან გუნია გარდაიცვალა 1938 წლის 31 ივლისს თბილისში.

ვალერიან გუნიას „ემემორიალურ ოთახში“ შექმორჩენილი ნივთები თავისთავად ისტორიაა.

ძველ აგეჯსა და ნივთებთან უცნაური, ძველუბური დაფა დგას. ნოტების ამ დაფაზე თურმე როლი ედო და კითხულობდა. ძველ მაგიდაზე დევს მისი სათვალე, რომელიც მუდამ ეკეთა. პატარაობისას, ჩილიკაობის თამაშისას, ვალერიანს ჯონი მარცხენა თვალში მოხვდა და ისე დაუწიანა, რომ მისი ოდესაში წაყვანა და შუშის თვალის ჩასმა გავდა საჭირო. ის ჩადგმული თვალით თამაშობდა სცენაზე და პენსნეს ატარებდა. ისე ნიჭიერად მალავდა ამ ნაკლს, ვერაფერს ამჩნევდა.

ამ სახლში 1926 წელს გადმოსულან. ზოგი ამბობს, თურქეთის კონსულის სახლი იყოთ, ზოგიც — სომეხი ვაჭრისო. სადარბაზოდანვე იგრძნობა სახლის ლამაზი არქიტექტურა: კიბე, მოაჯირი, ხელით ნაჭკედი რეინის ძველი ლამპიონი შესასვლელში, ფილაქანზე რუსული წარწერა: ა. ანდრეოლეტინი — იტალიელ მხატვარს ეს სახლი თავად მოუპირკეთებია. სოლოლაკში ლამაზი სახლების უმეტესობა მისი მოკაზმულია, რომლებიც რადაცნაარად გიზიდავს. ამ ოთახში, სადაც ყველაფერი ერთადაა თავმოყრილი, იმ ეპოქის სუნთქვა იგრძნობა.⁽³⁾

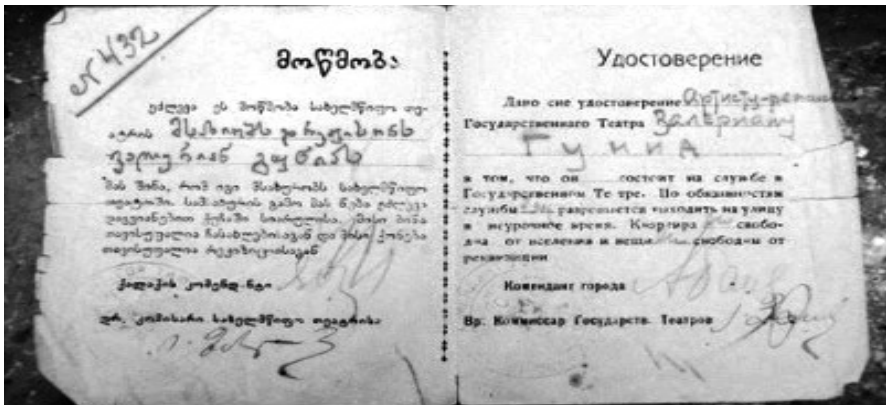

1963 წელს ფოთის თეატრს ვალერიან გუნიას სახელი მიენიჭა. 1998 წელს დაფუძნდა ვალერიან გუნიას სახელობის თეატრალურ ხელოვანთა ახალგაზრდული კავშირი.თბილისში, მთაწმინდის რაიონში, ვერაზე, ერთ-ერთ ქუჩას ვალერიან გუნიას სახელი ეწოდა.

(წყარო: 1. ეკა მახარაშვილი — ვალერიან გუნია — „ქართული თეატრის უშიშარი რაინდი“, <https://burusi.wordpress.com/2009/12/13/valerian-gunia-3/>)

2. <https://ka.wikipedia.org/wiki/>

3. <https://burusi.wordpress.com/2009/12/13/valerian-gunia-3/>)

ალექსანდრე ჭყონია

ალექსანდრე მირიანის ძე ჭყონია დაიბადა 1855 წ. ახალციხეში. სწავლობდა ქუთაისის გიმნაზიაში. 1875 წელს დაამთავრა მოსკოვის უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტი კანდიდატის ხარისხით. ორი წელი დაჰყო პარიზში; იქ იგი სწავლობდა ისტორიას. კარგად ფლობდა ევროპულ ენებს, ჯეროვნად ჰქონდა შესწავლილი ლიტერატურა და ისტორია.

სამშობლოში 1877 წელს დაბრუნდა და სამსახური დაიწყო სასამართლოს ორგანოებში. 1877 წლის ივნისიდან იყო ქუთაისის სასამართლოს კანდიდატი, 1879 წელს შორაპანში გადაიყვანეს, შემდეგ იყო თჭურგეთის მოპროცეპელი მოსამართლის თანაშემწე.

1881 წლის ივლისიდან მუშაობდა ნაფიც ვეჟილად ჯერ ქუთაისში, შემდეგ — თბილისში. იყო ამიერკავკასიის რეინიგზის იურისკონსულტის თანაშემწე.

ალექსანდრე ჭყონია აქტიური მონაწილე და ხელმძღვანელია ყველა ქართული კულტურული ორგანიზაციისა. იყო ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების თავმჯდომარის ამხანაგი; ბანკის, დრამატული საზოგადოების, სტუდენტთა დამხმარე საზოგადოებისა და მრავალი სხვა დაწესებულების ხელმძღვანელი.

1899 წელს სპეციალური რეკლამები იუწყებოდნენ: „მთავრობის ნებართვით ქუთაისში, პუშკინის ქუჩაზე, ალ. ჭყონიას სახლში, პირველი სექტემბრიდან დაარსდება ოთხკლასიანი სასწავლებელი პროგიმნაზიის კურსით. მდგომიარე წელს გაიხსნება ორი მისამზადებელი განყოფილება და პირველი პროგიმნაზი-

ული კლასი, ხოლო შექმნილი ყოველი წელიწადის მოქმედება თითოეული კლასი. საქართველოს მისივე მისაღებად მსურველებმა უნდა მიმართონ **ლიდა ბრიგოლის ასულ ანჯა-ფარძიძეს ან მარიამ იოსების ასულ მახარაძეს**⁽¹⁾. ეს ინფორმაცია მიუთითებს იმაზე, რომ ალექსანდრე ჭყონიამ საკუთარი სახელი დაუთმო სასწავლო პროცესს, მომავალი თაობის აღზრდა-განათლებას.

ქართულ პრესაში თანამშრომლობა ჯერ კიდევ სტუდენტობის დროიდან დაიწყო (გაზ. „**დროებაში**“ 1874 წ.) ა. მაჭახელიძის ფსევდონიმით (მისი ფსევდონიმი იყო აგრეთვე „ა. ქ-ა“). ამის შემდეგ იგი აქტიურად მონაწილეობდა ჩვენი ხალხის კულტურული ცხოვრების ყოველ დარგში. მისი შრომებიდან, გარდა საგანგებო და საჟურნალო წერილებისა სხვადასხვა საკითხზე, აღსანიშნავია ცალკე წიგნად გამოცემული „ისტორიული ნარკვევი ანუ საისტორიო ქრესტომათია“ (1890 წ.), რომელსაც დღესაც არ დაუკარგავს თავისი მნიშვნელობა.

1884 წელს ქუთაისში გაზეთ „**შრომის**“ თანამშრომლებმა და რამდენიმე განათლებულმა პირმა „წიგნების გამომცემელი წრის“ დაფუძნება გადაწყვიტეს, რომლის წესდება ალექსანდრე ჭყონიამ შეადგინა.

1894 წლიდან 1905 წლამდე, ე.ი. იმ დრომდე, როდესაც უსახსრობის გამო ჟურნალი დაიკეტა, რედაქტორობდა ერთადერთ ქართულ ყოველთვიურ ჟურნალ „**მომავალს**“. გარდა თრგანობისა და რედაქციური ხასიათის შრომისა, ლიტერატურულ მუშაობასაც ეწეოდა: ჟურნალში ბეჭდავდა პუბლიცისტურ წერილებსა და შინაურ მიმოხილვებს.

1895-1898 წლებში რედაქტორობდა სა-

სოფლო-სამეურნეო ვაზეთ „მეურნეს“, 1880 წელს გამოსცა კრებული „სამრეწველო თაიბულო“. 1886 წელს მისი რედაქტორობით გამოიცა „ქილილა და დამანა“. მისი სამი ლექსი: „მიბაძვა მე-14 ფსალმუნისა“, „ნეტავი ქვეყნად“ და „ხანჯალს ვუძღვნი „ერთი ხანჯლის“ ავტორს“ დაბეჭდილია გამომცემლობა „ნაკადულის“ მიერ 1980 წელს გამოცემული „ქართული პოეზიის“ თხუთმეტტომეულის მეთერთმეტე ტომში.

აღ. ჭყონიას თვალსაზრისით დამსახურებაა, რომ მან პირველმა ფრანგული და იტალიური ენებიდან თარგმნა და ქართველ საზოგადოებას გააცნო ევროპულ მოგზაურთა და მისიანერთა ცნობები საქართველოს შესახებ. მათ შორის აღსანიშნავია შრომა არქანჯელო ლამბერტისა „სამეგრელოს აღწერა“, შემდეგ — პეტრო დელა ვალეს „მოხსენება საქართველოს შესახებ, 1627 წ.“ („ივერია“ 1897 წ. №3); „იტალიელი მოგზაურები საქართველოში — იოსაფატ ბარბარო და ამბროჯიო კონტარინი“ — („მოამბე“, 1894წ. №11); „ტავრნიეს მოგზაურობიდან მე-17 ს.“ („მოამბე“, 1898 წ. №6) და სხვ.

განუწყვეტელი შრომით ადრე დასნეულებული აღ. ჭყონია 1907 წლის 8 თქტომბერს გარდაიცვალა. დაკრძალულია თბილისში, კუკიის სასაფლაოზე.

ნეკროლოგი აღექვანდრე ჭყონიაზე დაბეჭდილია ექვთიმე თაყაიშვილისეულ „ძველი საქართველოს“ I ტომში. აქვეა დაბეჭდილი მისი ნაშრომების ბიბლიოგრაფია.

„12 თქტომბერს, 1907 წელს, ტფილისში, კუკიის სასაფლაოზე, დაკრძალეს გვამი ერთი საუკეთესო მამულიშვილის და მუშაკის აღექვანდრე მინიანის ძე ჭყონიასი.

ალექსანდრე ჭყონია დაიბადა 17 ივნისს 1855 წელს ქალაქ ახალციხეში, სადაც იმ დროს მამა მისი შტაბს-როტმისტრი (შემდეგ პოლკოვნიკი) იყო...

ალექსანდრე მრავალი პირადი ღირსებით იყო შემკული. დინჯი, წყე-სპეტაკი, ყველაფერში ზომიერი, ბეჯითი, ხასიათ-მტკიცე, პირდაპირი, პირში მოქმელი, არა მართაღს, ჭორებს მისგან ხუმრობაშიც ვერ მოისმენდით, ყოველი პირ-მოთხეობა, თრ-პირობა და სიცრუე მას დიდად აშფოთებდა ხოლმე. ამ შემთხვევაში ის ცეცხლივით ენთებოდა და პირში მხილება იცოდა. რა საქმეც უნდა გაეკეთებინა, თავის ქებას, თვის გამორჩენას და თავის ღვაწლის დაფასებას მისგან ვერ მოისმენდით, ის თავის თავს თვლიდა უბრალო მუშაკათ და, რაც შეეძლო და რაოდენადაც დრო ნებას აძლევდა, ჩუმად, უმყვირალოდ ემსახურებოდა საზოგადო საქმეს.

არ ყოფილა ისეთი ქართული დაწესებულება და ქართული საქმე, რომელშიაც ალექსანდრე ჭყონიას მხურვალე მონაწილეობა არ მიეღოს და თავისი წვლილი არ შეეტანოს. ის დიდხანს იყო ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების გამგეობის წევრად, რამდენიმე წელიწადს ამ საზოგადოების თავმჯდომარის ამხანაგად იყო და დიდ შრომას ეწეოდა. ბანის, დრამატული საზოგადოების, სტუდენტთა დამხმარებელ საზოგადოების და ჟურნალ-გაზეთების საქმიებისა ყოველთვის დიდი გულშემატკივარი და დამხმარი იყო. ქართულ ჟურნალ-გაზეთებში მონაწილეობა მან ჯერ კიდევ სტუდენტობის დროს დაიწყო. პირველი მისი კორესპონდენცია, მოსკოვიდან გამოგზავნილი, დაისტამბა გაზეთ „დროებაში“ 1874 წ. ა. მაჭახელიძის

**პიეტრო დელა
პალე**

**პეტრო
თაყაიშვილი**

ფსევდონიმით. უფრო ბევრი წერილი ეკუთვნის 1876 წ., როდესაც ალექსანდრე პარიჟში იყო. პარიჟიდან დაბრუნების შემდეგ ხშირათ გზავნიდა გაზ. „დროებაში“ კორესპონდენციებს თავის სამსახურის ადგილებიდან. ტფილისში გადმოსახლების შემდეგ ალ. ჭყონია შეუდგა „ისტორიული ნარკვევის“, ანუ საისტორიო ქრისტომატიის, შედგენას და გამოცემას, რომელიც დაამთავრა და გამოსცა თავის ხარჯით 1890 წელს. ჯერ-ჯერობით ქართულს ლიტერატურაში ეს ერთად-ერთი და მასთან საინტერესოდ შედგენილი ქრისტომატია არის. კიდევ უფრო თვალ-საჩინო მის შრომას შეადგენენ უცხო ენებიდან ნათარგმნი თხზულებანი საქართველოს შესახებ. ალექსანდრე ჭყონიამ პირველად გააცნო ქართველ საზოგადოებას ევროპულ მოგზაურების წერილები საქართველოს შესახებ. ევროპულ მოგზაურთა და მისიონერთა ცნობები საქართველოს შესახებ ფრიად საყურადღებო მასალას შეადგენენ ჩვენი ისტორიის შესასწავლათ. უმეტესი ნაწილი ამ მასალებისა ეხლა გვაქვს ქართულს ენაზედ ალ. ჭყონიას მეოხებით. ამით დიდი ღვაწლი დასდო მან საქართველოს ისტორიას. ისტორიული კვლევა-ძიების სურვილი განსვენებულს სტუდენტობიდან ჰქონდა. ამისთვის გაემგზავრა ის პარიჟს, რომ იქ კარგათ შეესწავლა ისტორია და მეცნიერული მეთოდები ისტორიის კვლევა-ძიებისა, მაგრამ განსვენებული, როგორც საზოგადოთ ყველა ჩვენი მოღვაწენი, იძულებული გახდა თავის ცოლ-შვილის სარჩენათ დიოურ ვარამისთვის ეზრუნა და მხოლოდ ნაწილათ შეესრულეზინა თავის განზრახვა ევროპულ მწერალთა თქმულებების გადმოთარგმნით ქართულ ენაზედ და ისტორიული ქრისტომატიის შედ-

გენით. მისი ნათარგმნია: საქართველოს აღ-
წერა არქანჯელო ლამბერტისა, რომელიც
წინეთ ნაწილ-ნაწილათ შუნნალ „მოამბეში“
იბეჭდებოდა და შემდეგ ცალკე წიგნათ გა-
მოვიდა; პიეტრო დელლა ვალეს მონსენება
საქართველოს შესახებ 1627 წელს; იტალ-
იელი მოგზაურები საქართველოში XVII
საუკუნეში; ტავერნიეს მოგზაურობა XVII
საუკუნეში და სხვა.

ქართულ შუნნალ-გაზეთების განვითარების
და გამოცემის საქმეში ალექსანდრე ჭყონიას
დიდი ღვაწლი მიუძღვის. 1893 წ. ქართულ გა-
მომცემელ საზოგადოებასთან შესდგა პატარა
წრე ალ. ჯაბადარის, ექ. თაყაიშვილის და
ი. ბაქრაძის თაოსნობით, რომელმაც დააარსა
ყოველთვიური შუნნალი „მოამბე“ პირვე-
ლად ნ. დოლობერიძის რედაქტორობით და
შემდეგ რედაქტორად მოიწვია ალ. ჭყონია.
ნ. დოლობერიძე იმ პირობით დათანხმდა თავის
სახელზე ნება გამოეტანა შუნნალის გამოცე-
მისა, რომ შემდეგ სხვა, წრის მიერ არჩეულ
პირისთვის გადაეცა შუნნალი. 1894 წლიდან
1905 წლამდის, ესე იგი შუნნალის დაკეტვამ-
დის, უსახსრობის გამო, ალ. ჭყონია იყო ერ-
თათ-ერთ ქართულ შუნნალის რედაქტორად
და ძლიერ სვინიდისიერათ აწარმოებდა საქმეს,
დიდ შრომას ეწეოდა და ბეჯითად იქცეოდა.
სარედაქციო შრომის გარდა, „მოამბეში“
ის სხვა შრომასაც ეწეოდა. ბეჭდავდა თავ-
ის მიერ ნათარგმნს უცხოელების თქმულებებს
საქართველოს შესახებ, შინაურ მიმოხილვებს
და ბიბლიოგრაფიულ ცნობებს. შემდეგ, როდეს-
საც შუნნალთან ერთად გაზეთი „ცნობის
ფურცელი“ დაარსდა, ალ. ჭყონიამ იკისრა
ყოველდღიურის გაზეთის რედაქტორობაც და
ამ გაზეთის რედაქტორად იყო 1903 წლამდის.

დაუღალავმა მუშაობამ, კერძომ თუ საზოგადომ, უდროთო დაასწულა ალ. ჭყონია, მას შეეპარა გულის ავადმყოფობა, რომლის მიზეზითაც 1907 წლის 8 თქტომბერს გარდაიცვალა.

დაკრძალვას დაესწრნენ ყველა ქართულ დაწესებულებათა წარმომადგენელნი. ხოლო ალ. ჭყონიას დასაფლავება სხვა ჩვენ საზოგადო მოღვაწეთა დასაფლავებას არ ჰგავდა. განსვენებული არ თანაუგრძნობდა არავითარ გარეგან ფორმებს, ცრუ ჩვეულებებს და უმნიშვნელო ფორმალისტობას, ამიტომ სიცოცხლეშივე დაიბარა, რომ მისი კუბო გვირგვინებით არ შეეკოთ. როგორც თვითონ ჩუმი და დინჯი იყო, ისე დინჯათ და ჩუმათ მიაცილა ქართველმა საზოგადოებამ განსვენებული საშუალო საგანემდე. მღვდელმა თალაკვაძემ გრძნობიერ სიტყვაში გამოსატა, თუ როგორ დიდი დანაკლისია ალ. ჭყონიასთანა მუშაკის დაკარგვა ჩვენი პატარა საზოგადოებისთვის. მისი ამხანაგი ვექილი დუმიდოვი თავის სიტყვაში შეეხო განსვენებულს, როგორც ყოვლად ღირსეულ კაცს, საუცხოო ამხანაგს და საზოგადო მოღვაწეს. ნაფიც ვექილმა შეგალიემ ლამაზათ წარმოთქმულს სიტყვაში დაახასიათა განსვენებული, როგორც განვითარებული იურისტი, კარგი ვექილი, პროგრესული იდეების მქონი კაცი, მაღალი ზნეობით, მტკიცე ნასიათით შექობილი და განაცხადა, რომ ნაფიც ვექილთა კომისიამ ნიშნად პატივის ცემისა გადასწყვიტა, დაჰკიდოს ალ. ჭყონიას სურათი თავის საკრებულოში, რათა ახალგაზრდა ვექილთ მუდამ სახსოვრად და სამაგალითოდ ჩაუნერგონ ამ კაცის უებარი თვისებანი: გულ-წრფელობა, მიუდგომლობა, ზნეობრივი სიფაქიზე, პატიოსნება და

კეთილ-სინდისიერობა ყოველ საქმეში. ვარ-
დენ ყიფიანმა სასაფლაოზე ლექსი წაიკითხა“.
წერილს თანდართული აქვს ალ. ჭყონიას
სტატიებისა და წერილების სია.

(წყარო: 1. http://axaliganatleba.ge/index.php?module=multi&page=detals&multi_id=2&id=98).

<https://ka.wikipedia.org/wiki/>.

<https://wikisource.org/wiki/%E1%8%E....>

„ძველი საქართველო“ — საქართველოს საისტორიო
და საეთნოგრაფიო საზოგადოების კრებული, ტომი 1.
ექვთიმე თაყაიშვილის რედაქტორობით, ტფილისი, 1909
წელი.

<https://drive.google.com/file/d/1s9oaQYE8teCwtwC-Q3Moq0Mn5RWltkjZ/view>

ალექსანდრე ჯაბაღარი

ალექსანდრე გიორგის ძე ჯაბაღარი დაიბადა 1851 წლის 24 ივნისს საგარეჯოში. სწავლობდა თბილისის გიმნაზიისა და პეტროვსკოე-რაზუმოვსკის სამიწათმოქმედო და სატყეო აკადემიაში (ახლანდელი მოსკოვის ტიბირიაზევის სახელობის სასოფლო-სამეურნეო აკადემია). სტუდენტთა რევოლუციურ მოძრაობაში მონაწილეობის გამო აკადემიიდან გაირიცხა.

1880 წელს ყოფილი სასახლის ქუჩაზე არწრუნის გალერეასთან მდებარე ი. ივანოვის ბიბლიოთეკა ალექსანდრე ჯაბაღარისა და დავით ნანუკაშვილის (ნანუკოვი) მფლობელობაში იყო. ბიბლიოთეკა თავდაპირველად ჯაბაღარის სახელით იყო ცნობილი.

ალექსანდრე ჯაბაღარი ქართველი საზოგადოების იმ დეპუტაციაში იყო, რომელმაც 1905 წლის 16 თებერვალს თბილისში მთავარმართებლის მოვალეობის შემსრულებელ გენ. მაღამას გურიამი გაგზავნილი ჯარის შეჩერება მოსთხოვა.

1906 წლის იანვარში აირჩიეს ღარიბ მოწაფეთა შემწე საზოგადოების გამგე-კომიტეტის ერთ-ერთ წევრად; 1918 წლის ივნისში ქართველ ვაჭარ-მრეწველთა კავშირის თავმჯდომარედ დასახელდა. 1919 წლის ივლისში ფინანსთა და ვაჭრობა-მრეწველობის სამინისტროს საბჭოს სსდომაზე აირჩიეს საჩუქო ოპერაციებთან დაკავშირებული საკითხის შემსწავლელ კომისიაში.

1872 წელს მისი თაოსნობით დაარსდა „წიგნის გამომცემელ ქართველთა ამხანაგობა“, მანვე გახსნა წიგნსაცავი-სამკითხველო ახალგაზრდობისათვის, აგრეთვე მთავრობის

სტამბა და ცინკოგრაფია; გამოსცა ქართველ კლასიკოსთა თხზულებები.

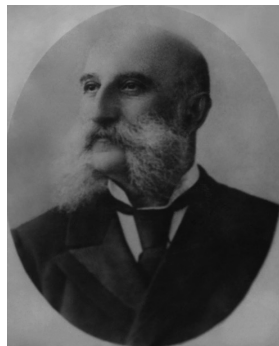
XIX საუკუნის 90-იან წლებიდან თანამშრომლობდა ქართულ ჟურნალ-გაზეთებში. იყო ჟურნალ „მოამბის“ დროებითი რედაქტორი (№5-9) და საგამომცემლო საზოგადოების თავმჯდომარე (1894-1895).

1897 წლის 2 დეკემბერს ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების ოცდამეხუთმეტე სხდომაზე ჟურნალ „მოამბის“ გამომცემლის ალექსანდრე ჯაბადარის განცხადებით, გამგეობას რედაქციისთვის ისტორიული ხელნაწერებისა და გუჯრების ბეჭდვისთვის ყოველწლიურად უნდა გადაეცა დაბირებული 20 თუმანი. გამგეობამ აღ. ჯაბადართან მოლაპარაკებების გამართვა ექვთიმე თაყაიშვილსა და დავით კარიჭაშვილს დააგალა.

1901-1906 წლებში გაზეთ „ცნობის ფურცლის“ და მისი ყოველკვირეული „სურათებიანი დამატების“ რედაქტორ-გამომცემელია.

ალექსანდრე ჯაბადარის შესახებ საინტერესო მასალაა დაბეჭდილი ნიკოლოზ ბესარიონის ძე დოდობერძის წიგნში: „ქართული სტამბები 1627-1916. ნიკოლოზ დოდობერძე და ზოგი ქართველთა მოღვაწენი სურათებით“, სადაც ვკითხულობთ:

„ალექსანდრე გიორგის ძე ჯაბადარს სამაგალითო ბიოგრაფია აქვს. იგი სავსეა სწვა და სწვა ღირსეულის ცნობებით და მასთან სასტამბო საქმეთა შრომით ხომ შესანიშნავი ფაქტორი. ჩვენ აქ მართოდ მართო მის სასტამბო მოღვაწეობაზედ უნდა ვისაუბროთ, რადგანაც ესეც საკმარისია იმის საბუთად, რომ ვიცოდეთ ამ კაცის ენერგიული შრომა და სიძარბო ქართველის ტომის და ქართუ-

ნიკოლოზ
დოდობერძე

ლის მწიგნობრობის ბეჭდვის და ქართული სტამბის წარმოების წინაშე.

ალექსანდრე ჯაბადარმა იაკობ მანსვეტოვის მიერ ბოძებული სტამბა კარგად მოაწყო და მოქარვა.

სტამბას რა დანიშნულებაც დაუდო წინ იაკობ მანსვეტოვმა, ჭეშმარიტად, მის შესრულებას და განხორციელებასაც ალექსანდრე გიორგის ძე დიდის ხალისით დაადგა, მოკლე დროის განმავლობაში ალ. ჯაბადარმა ასახეულა კაზმულ წიგნთ გამომცემლობა და გამოსცა რამდენიმე შესანიშნავი წიგნები ქართველთა წარჩინებულ მწერართა, ამას გარდა, მანვე სტამბის საქმეც ჩინებულად მოაწყო და ამ გარემოებამ მის გამომცემლობასაც ხელი შეუწყო და დააწინაურა.

სტამბის კარგად მოწყობის საქმემ ალ. ჯაბადარს გაუადვილა და შეაძენინა გამოსაცემად ჟურნალი „მოამბე“, რომელ ჟურნალიც ალ. ჯაბადარისავე გამომცემლობით თითქმის 8 წელს იბეჭდებოდა და უნდა ითქვას, რომ ეს ჟურნალი ისე კარგად და შინაარსიანად გამოდიოდა, რასაც ღირსებით სხვები სულ ვერ შეედრებინ. „მოამბის“ ასეთი ღირსება მთელს ქართულის საზოგადოების წინაშე ცნობილია კარგად და ამიტომ მასზედ აქ ჩვენ ბევრს არას ვიტყვით, იმას კი მოვიყვანო, რომ ჟურნალის გამომცემის საქმეს დიდათ უწყობდა ხელს სტამბის არსებობის საქმეც.

ქართული სტამბა მარტოდ „მოამბის“ გამომცემის საძირკვლად და სახსრად არ დარჩა, იგივე გახდა უმთავრესი იარაღი იმ სამწერლო გარემოების, რომ ალ. ჯაბადარი გახდა რექტორად დღიურის გაზეთ „ცნობის ფურცლის“, რომელ გაზეთის გამომცემაც მან ვაღ. გუნიასაგან შეიძინა. რადგანაც ამ გაზეთმაც

აღ. ჯაბადრის რედაქტორობით იწყო გამოსვლა და მასთან იგი გამოდიოდა საზოგადოთ, ამიტომ აქ მასზედ ვიტყვით თორიდ სიტყვას სულ მოკლედ.

ქართულს ენაზედ ბევრი გაზეთი ვერ შეედრება „ცნობის ფურცელს“ ვერც ღირსებით და ვერც სწავლით, ამას გარდა, იგი გამოდიოდა ფართოს ზომის, სურათების და მატებით და მასთან ისე იაფადაც, წლით ღირდა 6 მ. და ნომერი 3 კაპ. რის მაგალითიც ქართველებში არ ყოფილა და რის გამოც ენაზედ მართლაც და აღექვანდრე ჯაბადარს მიუძღვის დაუფასებელი შრომა, უანგარო სამსახური; მისის ცდით და ხასიათის გაუმჯობესებით საქმე იქამდის მიადწია, რომ ერთ დროს ამ გაზეთის 12 ათასი ხელის მომწერი ჰყავდა, რაც ქართველებში პირველი მაგალითი იყო.

აღ. ჯაბადარი ყოველს თავის ენერგიულს შრომასთან იგი დვაწლდებულა მითაც, რომ საქართველოში მან შემოიღო ცინკოგრაფია და ესეც განსნა სტამბაში, ესეც მეტად დიდი საქმე იყო და პატივსაცემიც მრავალთაგან. ცინკოგრაფიამ ხელი შეუწყო გაზეთის დამატების გამოცემის და გავრცელების საქმეს; რაც ჩვენში ყველამ ვიცით კარგად, სტამბას სჭირდებოდა ხშირად სწვა და სწვა ზომის ასოები და იმეცადინა მან და სტამბასთან განსნა ასოების ჩამოსასხმელი, ანუ სლავალიტნი. სტამბის სახელოვნება მართოდ ამით არ განსაზღვრა, მისთვის საჭირო იყო საკაზმაგი და ესეც მოაწყო, სადაც კეთდებოდა ყველა ქართულ გამოცემანი. ბევრი წიგნის ყდები მეტად ანტიკად და სუფთად კეთდებოდა.

აღ. ჯაბადარმა სტამბა ისე მოაწყო და ისე გაამდიდრა სასტამბო იარაღებით, რაც აუცილებლად საჭიროა ყველა სტამბაში და

რითაც ეს სტამბა ტფილისში გახდა პირველ ხარისხის სტამბათ. ასეთ პირველ ხარისხის სტამბა კარგად ენმარებოდა როგორც „მოამბის“ საქმეს, ისევე ვაზ. „ცნობის ფურცლის“ გამოცემას და მასთან სხვათა საქმიეებსაც, ზაკაჰნიკების და ნამეტურ ქართ. წიგ. გამ. ამხანაგობის გამოცემას სომ ძიძათ და იარაღათ მოეგლინა და ამ საქმის საშუალებით გაბრწყინდა კარგი ქართული წიგნების გამოცემა და მასთან ვრცელი წიგნების ტომებისაც.

ასეთის საქმიეებით ალ. ჯაბადარმა ისეთი დაფალება დასდო, ისეთი ამაგი გაუწია ქართველ ერს, რასაც ფასი არა აქვს, იგი დაუფასებელია. ამისი შრომა არის მეტად ძვირფასი და ვალ გადახდილი წინაშე სამშობლო ქვეყნის, ქართველი ერის და მწიგნობრობის. ქეშმარიტება არის ამის მოწამე, რომ ალ. ჯაბადარმა ქართველ ერს სინდისიერად ემსახურა მწიგნობრობის მხრით და მისი გამოცემანი და ჟურნალ-გაზეთიც ერთობ იაფად ღირდა. ამ ენერგიის კაცს სურათები რუსულს ენაზედაც რომ დაუწყო გამოცემანი, იქ მას უთვალავი ხელის მომწერნი ეყოლებოდა და კაი ფულსაც შეიძენდა და ქართველებში კი მან მტრობის მეტი არა შეიძინა რა.

მადლობის მაგიერ ალ. ჯაბადარს და მის სასტამბო მოქმედებას ბევრნი საყვედურებს უთვლიდნენ. მადლობელი არ იყვნენ მასზედ, რომ გაზეთსა და ჟურნალს ისე იაფი ფასი აქვნდა წლიურად, ამას გარდა, ხშირად ბეჭდავდა ვრცელ ტომებს, რის მაგალითიც სხვაგან ჩვენში ეს არსად ყოფილა. მიუხედავად უმაღურობისა, ალ. ჯაბადარი გულის არ იტყენდა, თავის ვალდებულებას სტამბის და წიგნების გამოცემის წინაშე სვინდისიერად ასრულებდა, როგორც ფართო გაზეთის გამოცემას და

ჟურნალის, ისევე მშვენიერ წიგნებსაც ბეჭდავდა. ამ ამხანაგობამ, მისმა სტამბამ და ალ. ჯაბადარმა შექმნა თითქმის ქართული ახალი ხორც-შესხმულ წიგნების მწერლობა.

ასე სინიდისიერად უძღვებოდა ალ. ჯაბადარი როგორც წიგნების გამოცემის საქმეს, ისევე სტამბის წარმოებას. რკინის გზის საქმის აღება მხოლოდ ალ. ჯაბადარს ყველაფერი შრომა გაუორკეცა და გაუდიდა. რკინის გზის საქმის წინაშე გაძლიერდა უნდა დიდი ენერგიული კაცი, უნდა მომზადებული და სტამბის საქმეებშიც კარგად გამოწურთული ფაქტორი, უამისოდ აქ კაცი ვერაფერს გააწყოფს, სტამბა მეტად რთული, დიდი და ძნელი აღსასრულებელია.

ყველაფერს კარგად აწარმოებდნენ და სტამბა დღითი დღე სახელოვნებას იძენდა, მათთან ქონებითაც მდიდრდებოდა, ამ დროს მონდა ჩვენის ქვეყნის 1905 წ. აურ-ზაური. ამ გარემოებამ სტამბაზედაც იქონია დიდი გავლენა. ამით სტამბა შეფერხდა საკმარისად და ამას წარაღივ მოჰყვა, ურომლისოდაც შეუძლებელი იყო. ვინაიდან არც ერთი ასეთი დაწესებულება არ გადარჩა ასეთ წარაღს, ზოგი მთისპო კიდევ, ხოლო ეს სტამბა კი დაწარაღდა და მთისპოთ კი მას არაფერი შემჩნევა. რასაკვირველია, ესეც ალ. ჯაბადარის ენერგიული შრომა გახლდათ.

დაგალიანებამ სტამბა მოვალეებს ჩაუგდო ხელში, პირველ მოვალედ დაგით პაატას ძე მაჭავარიანი გახლდათ, ვინც დაუწყო სტამბას წარმოება და შესავლიდამ ვალეებს დაუწყო ძლევა. ამ გვარად მის ხელში კარგა ხანს დარჩა სტამბა, ვალეების საქმე ზოგი გადაწყდა, ზოგი გადაუწყვეტი დარჩა. ეს გარემოება ალ. ჯაბადარისთვის ისეთ გაწვიადებულად

აღმოჩნდა, რაისა გამო დახანება აღარ ინდომეს. აღ. ჯაბადარმა მოახერხა და უკანასკნელი მოგალეც მთიშორა. მით სტამბა მათის ზედამხედველობისაგან გაათავისუფლა. დღეს სტამბის გარემოება ასეთი არის, რაზედაც აღ. გიორგის ძეს ერთობ ბევრი შრომა და ცდა მიუძღვის.

ეს სტამბა ისტორიული სტამბა გახლავთ. იგი დაარსებულია მდიდარის მიზნით ბევრის მოღვაწეობის და სამსახურის შექმნევ. ამ სტამბის ბოლოც რიგიან ბოლოთ დაგვირგვინდა. იგი შეიძინა იაკობ მანსვეტოვმა და მერე იგი გახდა „ქართველ წიგნთ გამომცემელ ამხანაგობის“ საკუთრებათ. ქართველთ ცნოვრებაში ამ სტამბას ისეთი სამსახური მიუძღვის, მას ისეთივე მნიშვნელობა აქვს, როგორც ქართველთა ცნოვრებაში წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოებას, ქართულ თეატრს, ქართულ სასწავლებლებს და სხვა ასეთ საზოგადო დაწესებულებათა, მათხედ უფრო მეტი და მასთან კულტურულ-პროგრესული. ამიტომ ვინატრებთ ამ სტამბის დღევანდელობას და დღითი დღე გამდიდრებას და წარმატებას“.

ალექსანდრე ჯაბადარის მოკლე ბიბლიოგრაფია: 1920 წელს გაზეთ „საქართველოში“ გამოაქვეყნა სტატიები: „საქართველოს ნაფოსადგური უნდა“; „ცნვისა და საქონლის მომშენებელთა მომავალი ყრილობის გამო“; მოხსენება „ჩვენი მატყელი და მისი გამოყენება“. მისი შემუარები დაიბეჭდა ჟურნალ „მნათობში“ (1934, №№ 1-6).

ალექსანდრე ჯაბადარმა თავისი მდიდარი და იშვიათი ბიბლიოთეკა სიცოცხლეშივე თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტს გადასცა.

საზოგადო მოღვაწე, რევოლუციონერი, რე-

დაქტორ-გამომცემელი, მთარგმნელი ალექსანდრე ჯაბადარი 1933 წლის 4 აპრილს გარდაიცვალა თბილისში.

ალექსანდრე ჯაბადარის პირადი არქივი დაცულია ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში. შექმოსწირა თინათინ სასოკიამ 1968 წლის 2 ივლისს (შექმოსულობათა წიგნი № 319).

(წყარო: https://ka.wikipedia.org/wiki/%E1%83%90%E1%83%9A%E1%83%94%E1%83%A5%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%9C%E1%83%93%E1%83%A0%E1%83%94_%E1%83%AF%E1%83%90%E1%83%91%E1%83%90%E1%83%93%E1%83%90%E1%83%A0%E1%83%98

<https://society.iliauni.edu.ge/persons/1709-aleqsandre-giorgis-dze-jabadari>

https://manuscript.ge/portfolio_page/aleksandre-jabadari/)

„ქართული სტამბები 1627-1916. ნიკოლოზ დოღობერიძე და ზოგი ქართველთა მოღვაწენი სურათებით“, გვ.: 226)

ბიოგრაფიული ლასხიშვილი

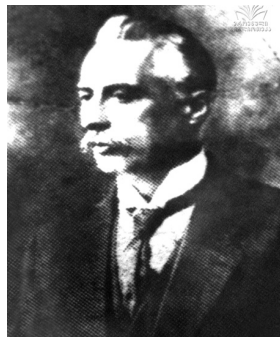

გიორგი მისხილის ძე ლასხიშვილი დაიბადა 1866 წლის 25 დეკემბერს, ქუთაისში. ქუთაისის გიმნაზიაში ჩამოყალიბდა ცარისტული რეჟიმის წინააღმდეგ მებრძოლ პიროვნებად. სწორედ აქ სრულიად ახალგაზრდამ გამოსცა ხელნაწერი ჟურნალი „სტჰორი“, რომელიც თავგამოდებით ილაშქრებდა ყოველგვარი ანტიქართულის წინააღმდეგ.

1884 წელს ჩარიცხა თბილის (ნოვოროსიისკის) უნივერსიტეტის იურიდიულ ფაკულტეტზე. სერგეი მესხთან ერთად აქტიურად ჩაება რევოლუციური ორგანიზაციის „ახალგაზრდა ნაროდნაია ვოლიას“ სამხრეთის ჯგუფის მუშაობაში, რისთვისაც 1887 წელს უნივერსიტეტიდან გარიცხეს, ხოლო 1888 წლის 2 თებერვალს დააპატიმრეს და 6 თვე ქუთაისის ციხეში ამყოფეს. გათავისუფლების შემდეგ ერთ ხანს მუშაობდა საადგილმამულო ბანკში, მაგრამ 1889 წლის ზაფხულში კვლავ დააპატიმრეს და 5 წლით გააციმბირეს. პირველი წერილი ირკუტსკის პროგრესულ გაზეთ „Сибирская газета“-ში დაბეჭდა. კორესპოდენტებს ბეჭდავდა თმსკის გაზეთში „Степной край“.

1894 წელს საქართველოში დაბრუნდა მტკიცე გადაწყვეტილებით — მთელი თავისი ცოდნა და ენერგია მოეხმარებინა მშრომელი ხალხის თავისუფლებისა და ბედნიერებისათვის. ამ განწყობით წარუდგინეს იგი 1895 წლის იანვარში გაზეთ „იშვრიაში“ ილია ჭავჭავაძეს. იმ პერიოდიდან მუშაობდა „ივერის“ რედაქციაში, სადაც „ლალის“ ფსევდონიმით აქვეყნებდა წერილებს საზოგადოებრივ-პოლი-

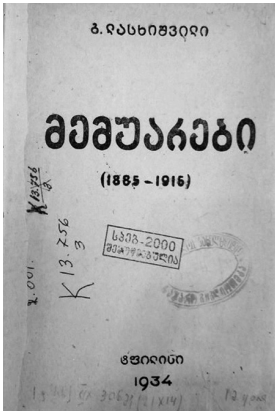
ტიკურ საკითხებზე. ასევე პრესაში აქვეყნებდა წერილებს ფსევდონიმებით: „Ган“, „გან“, „გაბისონია“, „ესიკელა კვაჭანტირაძე“, „ესიკელა კვაჭანტირაძე“, „ლ-ლი“ და „ლა-ლი“. თანამშრომლობდა „Новое обозрѣніе“-ში, „მოამბეში“, „კვალში“...

ეს პერიოდი საქართველოში რთული საზოგადოებრივ-პოლიტიკური ვითარებით ხასიათდებოდა — დემოკრატიული ბანაკი ორად გაიყო. ვინც ცდილობდა ამ დაპირისპირებული ძალების კონსოლიდაციას, მათ შორის ერთ-ერთი პირველი გიორგი ლასნიშვილი იყო. იგი აღნიშნავდა: „დღეს დროთა ვითარების გამო ჩვენ ყველანი შევადგენთ ერთ პარტიას, ერთი აზრით განმსჭვალუდს.“ გიორგი ლასნიშვილმა ერთგულ მიმდინარეობათა გამაერთიანებელი ორგანიზაციის შექმნის მიზნით „ივერიაში“ თავი მოუყარა ახალგაზრდა პუბლიცისტ-ინტელიგენტთა რადიკალურად განწყობილ ჯგუფს. „ივერიის“ დახურვის შემდეგ (1896) ეს ჯგუფი „ცნობის ფურცლის“ გარშემო გაერთიანდა. 1900 წლიდან გახდა რეორგანიზებული გაზეთი „ცნობის ფურცლის“ ფაქტობრივი რედაქტორი. სწორედ აქ ჩაისახა მომავალი სოციალისტ-ფედერალისტთა პარტია, რომლის პრაქტიკული ხელმძღვანელობა მანვე იტვირთა.

1905 წელს პარიზში ყოფნისას იყო გაზეთი „საქართველო“ ერთ-ერთი რედაქტორი.

ეს აქტივობა უყურადღებოდ არ დარჩენია ხელისუფლებას, რომელმაც 1910 წელს ფედერალისტური პარტიის მთავარი კომიტეტის ლიკვიდაცია შეძლო. გიორგი ჯერ 7 თვით ჩასვეს მეტენის ციხეში, ხოლო შემდეგ 5 წლით კავკასიაში ცნობრება აუკრძალეს. მან ხარკოვში სამი წელი გაატარა, შემდეგ

ბაქოში დასთან გადასვლა მოახერხა; მოგვიანებით თბილისში დაბრუნდა.

1917 წელს აირჩიეს საქართველოს ეროვნული საბჭოს წევრად.

1918 წლის თებერვლიდან იყო ამიერკავკასიის სეიმის წევრი.

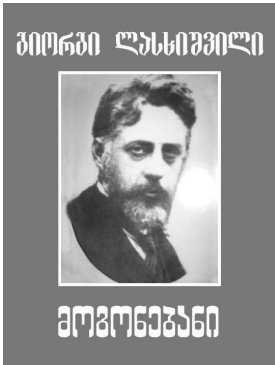
1918 წლის 26 მაისს ხელი მოაწერა საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის დამოუკიდებლობის გამოცხადების აქტს.

1918 წლის განმავლობაში იყო საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის პარლამენტის წევრი. რესპუბლიკის პირველ მთავრობაში იყო განათლების მინისტრი და მთავრობის კაბინეტში სოციალისტ-ფედერალისტთა პარტიის წარმომადგენელი. დაუცხრომელი მოღვაწეობის შედეგად 1918-1921 წლებში საფუძველი ჩაუყარა არაერთ საგანმანათლებლო-აღმწრდელით დაწესებულებას. უწინარეს ყოვლისა, უნდა აღინიშნოს მისი, როგორც საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის განათლების მინისტრის, ქმედით მონაწილეობას ჩვენი ეროვნული უნივერსიტეტისა და თბილისის კონსერვატორიის დაარსების, სკოლებში მშობლიურ ენაზე სწავლების შემოღების საქმეში და სსგ.

1919 წელს აირჩიეს თბილისის ქალაქის საბჭოს ხმოსნად.

1919 წლის 12 მარტს აირჩიეს საქართველოს რესპუბლიკის დამფუძნებელი კრების წევრად საქართველოს სოციალისტ-ფედერალისტთა სარევოლუციო პარტიის სიით; იყო საკონსტიტუციო კომისიის წევრი.

1921 წლის თებერვალ-მარტში რუსეთის XI არმიის შემოტევების შედეგად ოჯახით ბათუმში ჩავიდა ემიგრაციაში წასასვლელად, მაგრამ ბოლო მომენტში გადაიფიქრა

და საქართველოში დარჩა. 1920 წლის თებერვალში დააპატიმრეს და ჩასვეს მეტეხის ციხეში, სამარტოთ საკანში. 1924 წელს ხელმეორედ დააპატიმრეს.

ბოლოს ჩამოსცილდა პოლიტიკურ საქმიანობას და მუშაობდა საგარეო ვაჭრობის სამინისტროში საფინანსო აგენტად, ბანკის გამგეობის წევრად. 1926 წელს სამსახურსაც დააჩეხა თავი.

პუბლიცისტი, რედაქტორი, საზოგადო მოღვაწე, სოციალისტ-ფედერალისტთა ერთ-ერთი ლიდერი გიორგი ლასნიშვილი გარდაიცვალა 1931 წლის 15 მარტს. დაკრძალულია მწერალთა და საზოგადო მოღვაწეთა დიდუბის პანთეონში.

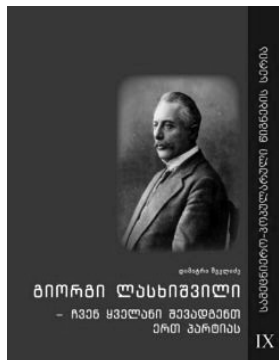
გიორგი ლასნიშვილის მემუარები გამოიცა 1934 წელს.

2018 წლის 23 მაისს ქ. თბილისში, ისნის რაიონში, სურენ სპანდარიანის ქუჩას მიენიჭა გიორგი ლასნიშვილის სახელი.

(წყარო: <http://firstrepublic.ge/ka/biography/143>;

https://ka.wikipedia.org/wiki/%E1%83%92%E1%83%98%E1%83%9D%E1%83%A0%E1%83%92%E1%83%98_%E1%83%9A%E1%83%90%E1%83%A1%E1%83%AE%E1%83%98%E1%83%A8%E1%83%95%E1%83%98%E1%83%9A%E1%83%98

tbsakrebulo.gov.ge/uploads/oqmebi/saxeldebisa_da_simbolikis_komisia/_14_-_23.05.2018.PDF.

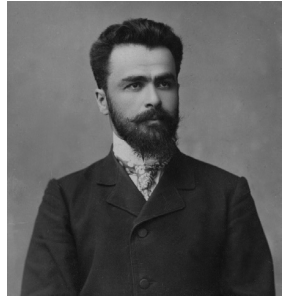

**სრულიად საქართველოს სხანის მოღვაწეთა
პირველი ყრილობის პრაზიდენტი. 1914 წ.**

**მარცხნიდან მდივნები: იოსებ რომანიშვილი,
კ. ანდრონიკაშვილი; თავმჯდომარის ამხანაგები:
ალექსანდრე კრინიძე, კიბა აბაშიძე; ყრილობის
თავმჯდომარე გიორგი ლასნიშვილი;
ყრილობის საპატიო თავმჯდომარე
აკაკი წერეთელი; ვლადიმერ (ლადო) ალექსი-მესხიშვილი,
იოსებ ბარათაშვილი, შალვა ღაღინი, სიმონ ჭანჭავაძე,
იოსებ იმედაშვილი და პოლიომ ირავთელი.**

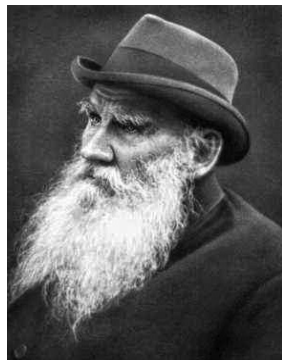
არჩილ ჯორჯაძე

არჩილ კონსტანტინეს ძე ჯორჯაძე დაიბადა 1872 წლის 10 იანვარს თბილისში. 1892 წელს დაამთავრა თბილისის პირველი გიმნაზია. სწავლობდა პეტერბურგის უნივერსიტეტის იურიდიულ ფაკულტეტზე, შემდეგ გადავიდა ვარშავაში, მაგრამ პეტერბურგში მალევე დაბრუნდა და საბუნებისმეტყველო ფაკულტეტზე განაგრძო სწავლა. ლექციებს ასმენდა პარიზისა და ლონდონის უნივერსიტეტებში. ამ პერიოდში იგი სოციოლოგიით ინტერესდება, შემდეგ ლევ ტოლსტოის მოძღვრებამ გაიტაცა. ერთხანს ინგლისში ცხოვრობდა ტოლსტოველთა კოლონიაში, ესექსის საგრაფოს სოფელ პერლიფლასში. 1897 წელს ტოლსტოველთა თემაზე აწერნაღ „СЪВЕРНЫЙ ВѢСТНИКЪ“-ში გამოაქვეყნა წერილი: „ზნეობრივი ცხოვრების საზოგადოებრივი ორგანიზაციის გამოცდილება“, რომელმაც ლევ ტოლსტოის ყურადღება მიიპყრო.

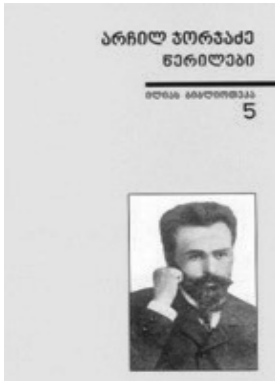

1901 წელს ბრუნდება საქართველოში და აქტიურად ებმება ქვეყნის ეროვნულ-პოლიტიკურ ცხოვრებაში. თანამშრომლობდა გაზეთ „ცნობის ფურცლის“ რედაქციაში. 1901–1902 წლებში გამოქვეყნებული წერილების სერიაში არჩილ ჯორჯაძემ ჩამოაყალიბა ე. წ. საერთო მოქმედების ნიადაგის თეორია, რომელიც საქართველოს ეროვნულ-განმათავისუფლებელი ძალების კონსოლიდაციის თეორიულ დასაბუთებას წარმოადგენდა.

1903–1905 წლებში პარიზში გამოსცა პირველი ქართულ-რეგოლუციური გაზეთი „სამბართველი“, „La Georgia“, ქართულ, ფრანგულ და რუსულ ენებზე — თავისუფალი

ლევ
ტოლსტოი

ორგანო, რომელმაც წამოაყენა საქართველოს ეროვნულ-ტერიტორიული ავტონომიის მოთხოვნა. გაზეთის რედაქტორობდა **არჩილ ჯორჯაძე**, 1905 წლის უკანასკნელი ნომრებს რედაქტორობენ — **ბიორბი ლასხიშვილი** და **თედო სახრობია**.

1904 წელს მიწვეული იყო უენევაში, როგორც ქართული პოლიტიკური ფრაქციების კონფერენციის ორგანიზატორთაგანი. სწორედ აქ შეიქმნა „საქართველოს სოციალისტ-ფედერალისტთა სარეგულაციო პარტია“. იგი იყო ფედერალისტთა პარტიის აღიარებული ლიდერი და მთავარი იდეოლოგი. მის სახელთანაა დაკავშირებული ახალი მოძღვრების — სოციალიზმ-ფედერალიზმის — ჩამოყალიბება.

არჩილ ჯორჯაძე, რომლის უპირველეს ინტერესს ეროვნული საკითხი და მისი სწორად გაგება წარმოადგენდა, იყო პირველი, რომელმაც უენევის კონფერენციაზე გააუღერა, რომ საქართველო არ იყო რუსეთის რიგითი პროვინცია, არამედ ის იყო ქვეყანა, რომელიც თავისუფლების მოსაპოვებლად იბრძოდა. წერილებში ის ხშირად განიხილაფს სხვადასხვა ქვეყნის ავტონომიის საკითხებს. სწორედ არჩილ ჯორჯაძემ და მისმა თანამოაზრეებმა „გაკაფეს გზა თანამედროვე აზროვნებისკენ და შესაძლებელი გახადეს არაფრისგან შექმნათ სახელმწიფო, რომელიც ნელ-ნელა ახდენდა ინტეგრაციას თანამედროვეობაში. მათი წარმატების მწვერვალი იყო, რა თქმა უნდა, საქართველოს რესპუბლიკის დამოუკიდებლობის მოპოვება, თუმცა ეს წარმატება მხოლოდ სამ წელს გაგრძელდა“.

თავგანწირულმა მუშაობამ ავი შედეგიც გამოიღო — მისი ჯანმრთელობის მდგომარეობა თანდათან გაუარესდა, ერთხანს ჩოჰინის საა-

ვადმყოფოში იწვა, შემდეგ შვეიცარიაში ექიმ ს. დიასამიძისა და როსტომაშვილის დახმარებით ანეტა ბაბესთან დაბინავდა. აი, რას წერდა შვეიცარიიდან კლარანსში სამკურნალოდ წასული არჩილ ჯორჯაძე ანეტა ბაბეს: „იყო დრო, როდესაც სამშობლო და მამული ჩემთვის ცარიელი სიტყვა იყო, იყო დრო, როდესაც ვითომ ღმერთს ვეძებდი, სინამდვილეში კი უმელო, უსაგნო და უმიზნო სიცოცხლეს კი გაჩანჩალებდი. რამდენიმე წელიწადია, ყველა ამას თავი დაფაღწე, ჩემს გულში აღმოვაჩინე ის, რაც ჩემი არ მეგონა, ადამიანი და ხალხი შემიყვარდა. ამ დროიდან შედარებით ბედნიერი ვარ. და ესეა იმ მდგომარეობაში ვარ, ყველაფერი მივცე ამ აზრის განხორციელებისათვის, რომელმაც მე გამაცოცხლა.“

არჩილი ყოველთვის მატერიალურ სიგიწროეს განიცდიდა, მაგრამ, გაჭირვებისა და ავადმყოფობის მიუხედავად, სისტემატურად მუშაობდა, არ დარჩენილა არც ერთი სფერო — ფილოსოფია, სოციოლოგია, რელიგია, ხელოვნება — არჩილის პუბლიცისტურ შემოქმედებაში არ ასახულიყო. მისი გამოკვლევები საზოგადოებრივი აზრის ისტორიისათვის მნიშვნელოვანი მოვლენა იყო ქართველი ხალხის ცხოვრებაში. სიცოცხლის უკანასკნელი დღეები ბათუმში გაატარა. სიკვდილამდე ორი კვირით ადრე მეგობრებით გარემომრტყმულმა თავისი ნაწერები ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოებას უანდერძა. გარდაცვალებამდე ორი თვით ადრე იგი მეგობარსა სწერდა: „ადამიანის ბედნიერება ღვთიური ვალის ასრულებაშია. ვინც ამ ვალს ასრულებს, იგი უკვდავია და ერთვის მარადისობას. თქვენც ამ ვალს ასრულებთ და, მაშასადამე, ვერც უგვანო სინამდვილე გაგი-

ტენსთ სულს.“ იგი გარდაიცვალა 1913 წლის 21 მარტს ბათუმში. დაკრძალულია მწერალთა და საზოგადო მოღვაწეთა დიდუბის პანთეონში.

თბილისში, მთაწმინდის რაიონში (გარეთუბანი), რუსთაველის გამზირიდან რევაზ თაბუკაშვილის ქუჩამდე არსებული სივრცე 1923 წლიდან არის არჩილ ჯორჯაძის სახელობის ქუჩა.

ილიას სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობამ გამოსცა არჩილ ჯორჯაძის „წერილები“. წიგნში შესულია შექმნილი ნაშრომები: მთლიანი და საქმე; თვითმოქმედებაზე; თვითმოქმედების შიშის წარი; ჩვენს საქართველოში კითხვები; საერთო მოქმედების ნიდაგი; დასავლეთ ევროპის დემოკრატიზმი; ერთგული დემოკრატიზმი.

არჩილ ჯორჯაძის 16 პუბლიკაცია პდფ ფორმატში გამოქვეყნებულია ელ-მისამართზე: <https://gdi.ge/publication/archil-jordjadze.page>).

(წყარო: [https://ka.wikipedia.org/wiki/%E1%83%90%E1%83%A0%E1%83%A9%E1%83%98%E1%83%9A_%E1%83%AF%E1%83%9D%E1%83%A0%E1%83%AF%E1%83%90%E1%83%AB%E1%83%94](https://ka.wikipedia.org/wiki/%E1%83%90%E1%83%A0%E1%83%A9%E1%83%98%E1%83%9A_%E1%83%AF%E1%83%9D%E1%83%A0%E1%83%AF%E1%83%90%E1%83%AB%E1%83%94;); <http://laterna.ge/?cat=46&show=5844#.YIL9zCgzblU>;

გიორგი ზდანოვიჩი

გიორგი ზდანოვიჩი — მაიაშვილი (ფსევდონიმი) დაიბადა 1855 წლის 4 ნოემბერს ქუთაისში.

1871 წელს წარჩინებით დაამთავრა ქუთაისის კლასიკური გიმნაზია და პეტერბურგის პოლიტექნიკური ინსტიტუტის სტუდენტი გახდა, ხოლო 1873 წელს სასწავლებლად პეტერბურგის სამხედრო-სამკედინო აკადემიაში გადავიდა ქირურგიის საფუძვლიანად დაუფლების მიზნით.

1874 წელს მოსკოვში მიემგზავრება; 1875 წელს რევოლუციური მოღვაწეობის გამო დააპატიმრეს; ზდანოვიჩის რევოლუციური ფსევდონიმი იყო „რიჟი“. 1877 წელს სწავლას ერთად „50-იანელების“ პროცესზე გაასამართლეს და მოუსაჯეს ციმბირში გადასახლება 6 წლითა და 8 თვით; მის წარმოთქმულ სიტყვას დიდი გამომხაურება მოჰყვა მაშინდელ საზოგადოებაში და არც დღეს დაუკარგავს თავისი აქტუალობა.

გიორგი ზდანოვიჩის სულიერი ბუნება ვერანაირმა განსაცდელმა ვერ გატეხა. ის ცნებებიც და მის გარეთაც მუდამ იმას ცდილობდა, რომ ხალხში არ ჩამქრალიყო ეროვნული სულისკვეთება. პატიმრობაში ყოფნის დროს გარე სამყაროსთან, ხალხთან კავშირის დასამყარებლად და მათთვის თავისი აზრების გასაზიარებლად მან მოიმარჯვა პუბლიცისტის მანვილი კალამი.

1882 წლიდან ქართულ პუბლიცისტიკაში გიორგი ზდანოვიჩის გამორჩეული ადგილი ეჭირა. ის მწერლობაში ცნობილი იყო „მაიაშვილის“ სახელით. გიორგი ზდანოვიჩმა, როგორც ფართო განათლებისა და მაღალი გემოვნების

ბუბლიცისტმა და კრიტიკოსმა, მალე მოხსენებდა სახელი მკითხველთა შორის და ერთ-ერთი ცნობილი ჟურნალისტი გახდა.

1886 წლიდან ტომსკში ხელმძღვანელობდა „Сибирская газета“-ს. 1889 წელს დაბრუნდა საქართველოში და ქუთაისში დასახლდა. მის ოჯახში ხშირად იკრიბებოდნენ მწერლები და მოღვაწეები; დაინტერესებული იყო ქვეყნის სამეურნეო ცხოვრების გაუმჯობესებით, რაც ქართველი ხალხის სოციალური და ეროვნული განვითარების ქვაკუთხედად მიაჩნდა; მისი სახელი მჭიდროდაა დაკავშირებული საქვეყნოდ განთქმული ჭიათურის მარგანეცის მრეწველობასთან; იყო მარგანეცის მრეწველთა წარმომადგენლობითი ორგანოს ყრილობის დაარსების ინიციატორი და ორგანიზატორი; 1896-1917 წწ. ამ ყრილობის უცვლელი ხელმძღვანელია; იმ პერიოდში არ ყოფილა ჭიათურაში არც ერთი ღონისძიება, რომელშიც იგი არ იღებდა მონაწილეობას; გაჰყავდა ქუჩები, გზები, აგებდა ხიდებს, მუშათა თეატრებს, სასადილოს, ბიბლიოთეკებს, აბანოს, წყალსადენებს, საკანალიზაციო სისტემებს და სხვ. 1897 წელს ჭიათურაში გაიხსნა საექიმო ბუნქტი, აფთიაქი; აიგო მცირე ელექტროსადგური და 1907 წლიდან ჭიათურის მოსახლეობა ელექტროგანათებით სარგებლობდა; გაყვანილ იქნა სატელეფონო ხაზები; 1911-1914 წ-ში არსებობდა ჭიათურის საქალაქო სასწავლებელი, ჭიათურის ვაჟთა უმაღლესი სასწავლებელი, ქალთა დაწყებითი სასწავლებელი, სამთო ტექნიკის განყოფილება და სხვ. მისი ინიციატივით შეიქმნა მუდმივი საკონტროლო კომისია, რომელიც მრეწველებსა და უცხოეთის ფირმის წარმომადგენლებს საგრძნობლად უზღუდავდა მუშების წონაში

მოცუვების შესაძლებლობას.

მთელი თავისი ნიჭი, გონება და ნებისყოფა მშობელი ხალხის კეთილდღეობისთვის ბრძოლას შესწირა. ავტორია ორი წიგნისა: „რჩეული ნაწერები“ (ავტორი)//ტ.2: 1892-1916 წწ. — თბილისი, თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1968. „რჩეული ნაწერები“ (ავტორი)//ტ.1: 1877-1891 წწ. — თბილისი, თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1967.

საზოგადო მოღვაწე გიორგი ზდანოვიჩი (მაიაშვილი) გარდაიცვალა 61 წლის ასაკში — 1917 წლის 30 ივლისს. დაკრძალულია ქუთაისში, მწვანეყვავილას პანთეონში.

ჭიათურის მუნიციპალიტეტის მერიის მხარდაჭერითა და კულტურის ცენტრის კულტურული მემკვიდრეობის განვითარების დეპარტამენტის თრგანოებით ჭიათურაში, სანლში, სადაც ცნობილი საზოგადო მოღვაწე, მეცენატი, კრიტიკოსი, პუბლიცისტი და ჟურნალისტი გიორგი ზდანოვიჩი (მაიაშვილი) ცხოვრობდა, მემორიალური დაფა გაიხსნა.

მემორიალური დაფის გახსნის იდეა კულტურის ცენტრში გამართულ ერთ-ერთ ღონისძიებაზე ქუთაისის აკ. წერეთლის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტის დოქტორანტმა რადა სადილოვამ გააჟღერა. ინიციატივისადმი სრული მხარდაჭერა გამოხატეს მუნიციპალიტეტის მერმა გივი მოდებაძემ და მაჟორიტარმა დეპუტატმა სულხან მახათაძემ.

წყარო: mwvanekvavila.blogspot.com;

ქართულ მოღვაწეთა ლექსიკონი,

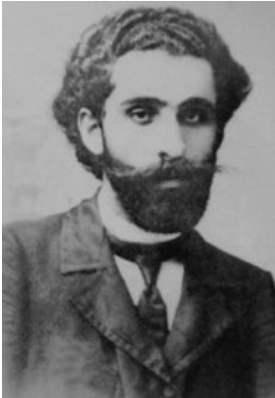
1801-1952: ტ. II.

ელ / იოსებ იმედაშვილი. - თბ., 2021. გვ.210.

<http://dl.sangu.edu.ge/pdf/dissertacia/radasadilova.pdf>

სამსონ ფირცხალავა

სამსონ ვიორგის ძე ფირცხალავა დაიბადა 1872 წლის 4 მარტს ქუთაისის მაზრის სოფელ მათხოჯში. ანბანი უფროსმა ძმებმა შეასწავლეს, შემდეგ სოფლის დიაკონს მიაბარეს. მოგვიანებით კი ხონის ორკლასიან სასწავლებელში შეიყვანეს. სწავლასწავა დროს სწავლობდა ქუთაისის გიმნაზიაში, პეტერბურგის უნივერსიტეტის იურიდიულ ფაკულტეტზე.

პეტერბურგიდან დაბრუნების შემდეგ აქტიურად ჩაება საზოგადოებრივ ცხოვრებაში. მუშაობდა ქუთაისსა და ჭიათურაში. 1901 წლიდან გადმოვიდა თბილისში.

1902-1910 წლებში ასრულებდა ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების მდივნისა და საქმეთა მმართველის მოვალეობას. პარალელურად უძღვებოდა საზოგადოების კანცელარიასა და ბიბლიოთეკასაც.

ეწეოდა აქტიურ პოლიტიკურ მოღვაწეობას: იყო საქართველოს სოციალისტ-ფედერალისტთა პარტიის ერთ-ერთი დამფუძნებელი (1901) და ლიდერი, მესამე დამფუძნებელი კრების (1906) მონაწილე, 1907-1909 წლებში პარტიის მთავარი კომიტეტის თავმჯდომარის მოადგილე. შემდეგ მემარჯვენე ფედერალისტი გახდა.

1908 წელს აირჩიეს აკაკი წერეთლის საიუბილეო კომიტეტის მდივნად. 1910 წელს გადაასახლეს ქალაქ ტყურში, საიდანაც 1913 წელს დაბრუნდა.

1917-1919 წლებში იყო საქართველოს ერთგული საბჭოს, ხოლო 1919-1921 წლებში

აკაკი
წერეთელი

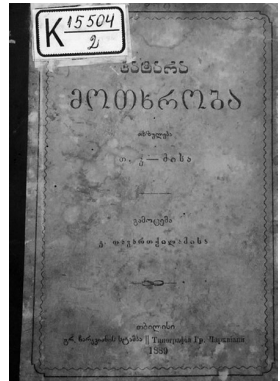
საქართველოს დამფუძნებელი კრების წევრი.

1918 წლის 26 მაისს საქართველოს ეროვნული საბჭოს საგანგებო ყრილობაზე მიღებულ და 1919 წლის 12 მარტს საქართველოს დამფუძნებელი კრების მიერ დამტკიცებულ „საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის აქტს“, მან როგორც ეროვნული საბჭოს წევრმა და საქართველოს პირველი მოწვევის უმაღლესი საკანონმდებლო ორგანოს — დამფუძნებელი კრების — წევრმა, რიგით 54-ე (1918 წ.) და 93-ე (1919 წ.) მთაწერა ხელი.

ბოლშევიკური რუსეთის მიერ საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის ოკუპაციის შედეგ, 1922-1946 წლებში, პოლიტიკური ემიგრანტია.

ჯერ კიდევ გიმნაზიის მოსწავლე იყო, როცა დაიბეჭდა მისი პირველი კორესპონდენცია გაზეთ „ივერიაში“. იგი ასე იხსენებს ამ ამბავს: „გიმნაზიელობის ხანას ეკუთვნის ჩემი პირველი წერილების დაბეჭდვა გაზეთ „ივერიაში“ „სან-გინის“ ფსევდონიმით 1893 წ. თებერვლის 2, 9 და 12 ნომრებში. ეს იყო სამი რეცენზია ქუთაისის თეატრის წარმოდგენებისა — „ქართული დრამა ქუთაისში“. სამწერლო მიდრეკილება ადრე გამოვიჩინე: მენუთე თუ მექქესე კლასში ვიყავი, როცა „ივერიაში“ კორესპონდენცია გავეუგზავნე ჩვენი სოფლიდან, ჩვენებურ ამბებს ვატყობინებდი.“

1901 წლის 29 დეკემბრიდან (1901-1902) გაზეთ „ივერის“ კორექტორია. „ივერიაში“ სისტემატურად ათავსებდა სტატიებს. ძირითადად აქვეყნებდა პუბლიცისტურ წერილებსა და ფელეტონებს. იყენებდა ფსევდონიმებს: „კალამი“, „სიტყვა“, „ქლიბი“, „იფიფე“, „შინ“, „შინ“, „?“, „?“, „?“, „სამსონი“, „არჩ.-იანი“,

„კ.ი.“, „კალამი ნახე“, „კალე“, „სა-ფარი“, „სა-ფარი“, „სანფარი“, „სანფინი“ და „ტოროლა“.

1902 წლის 14 აპრილს გადავიდა „ცნობის ფურცლის“ რედაქციაში და შეუერთდა რედაქციის ირგვლივ თავმოყრილ ჯგუფს, რომელიც შექმდებოდა საქართველოს სოციალისტ-ფედერალისტთა სარევოლუციო პარტიის დამფუძნებლად და მთავარი კომიტეტის წევრად იქცა. ამავე დროიდან ეწევა აქტიურ პოლიტიკურ მოღვაწეობას. „ონრანკის“ (მეთვალყურის) სათვალთვალთა ჟურნალებში გატარებულია მეტსახელით — „Секретарь“. 1905 წლის თებერვალში, როგორც „ცნობის ფურცლის“ კორესპონდენტი, თან ახლდა სულთან კრიმ-გირეისა და აბოლონ წულაძის მისიას გურიაში. იყო გაზეთ „ბლენის“ ერთ-ერთი დამაარსებელი და ფაქტობრივი რედაქტორი (1906). 1906 წლის მეორე ნახევარში დაბრუნდა ტფილისში და განაგრძო მუშაობა დახურული „ცნობის ფურცლის“ მეკვიდრე გაზეთ „შრომაში“. 1906-1907 წლებში მისი ხელმძღვანელობით გამოდიოდა ყოველკვირეული ჟურნალები „ბლენი“ და „მიწა“, 1908-1909 წლებში კი — სალიტერატურო გაზეთები „მზე“ და „შასპუნჯი“. რედაქტორობდა გაზეთ „სახალხო სამხმს“ (1917-1921).

დიდი ღვაწლი მიუძღვის ქართული წიგნის გამოცემის საქმეში. ავტორია ისტორიული თხზულებებისა ილიაზე, თამარ მეფეზე, ძველ მესხეთსა და საქართველოს უძველეს ისტორიაზე. 1907 წელს მისი თანაავტორობით გამოვიდა კრებული „ილია ჭავჭავაძის სიკვდილი და დასაფლავება“. 1918 წელს გამოცემულ მის წიგნში „ერი და ეროვნება“ განვითარებულია ეროვნული საკითხის გადაჭრის

სულთან
კრიმ-გირეი

წვრილბურჟუაზიული კონცეფცია.

ემიგრაციაში აგრძელებს აქტიურ საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ და პუბლიცისტურ მოღვაწეობას. თანამშრომლობდა ქართული პოლიტიკური პარტიების „ერთიანი ფრონტის“ გახეთ „ღამოშკიღებელ სპარტო-ველოში“ და სოციალისტ-ფედერალისტთა საზღვარგარეთის ორგანიზაციის ჟურნალ „სოციალისტ-ფედერალისტში“. მისი რედაქტორობით გამოდიოდა ჟურნალი „სახალხო საქმე“ (1926–1935). იყო საფრანგეთის ქართველ ჟურნალისტთა კავშირის წევრი.

გარდა წერილებისა, უცხოეთში აქვეყნებდა პოლიტიკური და მეცნიერული ხასიათის წიგნებს. კერძოდ. „ამბავთა და საქმეთა მოლოდინში“ (პარიზი, 1935), „ისტორიული ლანდები“ (პარიზი, 1934), „თამარ მეფე“ (პარიზი, 1939), „ქართველთა წინაპრები და მათი მონათესავე ტომები წინა აზიაში“ (პარიზი, 1947). ისტორიული შინაარსის მცირე ზომის გამოცემათა შესახებ ავტორი ამბობს, რომ მისი მიზანია „პატარა-პატარა ამბების ხანით გაგაცნოთ მკითხველებს საქართველოს ისტორიის ზოგიერთი მთავარი ეპიზოდები... ენლანდელი ქართველობის უდიდესი ნაკლია თავისი ერის თავგადასავლის სრული უცოდინარობა და ამით მეტად შეფერხებულია როგორც ჩვენი საზოგადოებრივი, ისე ყოველდღიური ცხოვრება...“

ემიგრაციაში ყოფნის წლებში პედაგოგადაც მოღვაწეობდა. პარტიულ თანამებრძოლ ფილიპე შარაძესთან ერთად ქართულ ენასა და ლიტერატურას, მშობლიურ ისტორიას ასწავლიდა და აყვარებდა უცხოეთში დაბადებულ ქართველთა ახალ თაობას.

მეორე მსოფლიო ომის დასრულების შემდეგ

საბჭოთა სპეცსამსახურების წარმომადგენლები ცდილობდნენ დაერწმუნებინათ ქართული ემიგრაციის ლიდერები, დაბრუნებულიყვნენ საქართველოში; ლიდერების უმრავლესობამ ამ შემთავაზებაზე უარი თქვა. სამსონ ფორცხალავა 1947 წელს დასთანხმდა წინადადებას. 1947 წლის ოქტომბერში საქართველოს სსრ-ში დაბრუნების ნებართვა მიიღო.

1948 წლის 19 იანვარს ბარიზიდან მოსკოვის გაგლით გამოემგზავრა სამშობლოში.

მამულში დაბრუნებული სამსონი უზომოდ მონატრებულ სამშობლოს ერთობ ამაღელვებელი სიტყვებით მოეფერა:

„ეგლაგ შენთან ვარ, ჩემო სამშობლოც! სალაპი ჩემო მშვენიერო მრავალფერად მონატრულო, ყოველი სიმდიდრით შეპყულო, გულით კეთილშობილო, გმირული ქვეყანავ, სალაპი შენ!

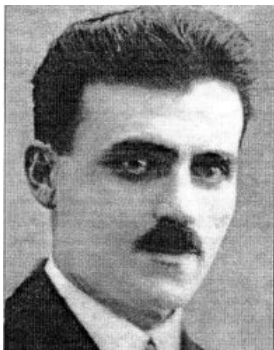
ჩემი გული შენი სიყვარულის ცეცხლით ძვეს. გონებას შენი ფიქრი წარმართავს, ჩემს არსებას მხოლოდ შენ ფლობ, ვსუნთქავ შენს ჰაერს, ვჭვრეტ შენს სახეს, მესმის შენი ხმა, შევცქერი შენს დიდებულ აწმყოს და შენ მიღიმი, მეაღერსები, შენს მადლს გადმოაფრქვევ ჩემზე.

მიყვარხარ, მიყვარხარ, მიყვარხარ, ჩემო ქვეყანავ!

რა წმინდაა შენი მიწა! აი, დაგდივართბილისის ქუჩაზე და მეკრძალებოა, მეძმძმება მიწაზე ფეხის დაბიჯება“...

დაბრუნების შემდეგ ცხოვრობდა თბილისში, ძმისშვილის ოჯახში. მუშაობდა საქართველოს სსრ სახელმწიფო მუზეუმის ბიბლიოთეკის გამგედ.

საქართველოს სსრ სახელმწიფო უშიშროების კომიტეტმა სამსონ ფორცხალავა 1951 წლის 24

**ფილიპე
შარაძე**

დეკემბერს, სამსახურში ყოფნისას დააბატონრა.

25 დეკემბერს მისი ოთახის ჩხრეკისას და შემდგომ დღეებში დაიკარგა სამსონ ფირცნალავას პირადი ბიბლიოთეკის იშვიათი გამოცემები; ბიბლიოთეკის დიდი ნაწილი გადაეცა საჯარო ბიბლიოთეკას.

1952 წლის 7 იანვარს სამსონ ფირცნალავას ანტისაბჭოთა საქმიანობაში მონაწილეობის ბრალი წაუყენეს (სსრკ სისხლის სამართლის კოდექსის 58-1ა; 58-10 ნაწილი 1; 58-11 მუხლებით). ბრალდებას საფუძვლად დაუდეს 1937 წელს დაზრეტილი სოციალისტ-ფედერალისტთა პარტიის წევრების ჩვენებები, სადაც სამსონ ფირცნალავა დასახელებული იყო პარტიის საზღვარგარეთის ორგანიზაციის ლიდერად.

ძიების პროცესში მოთავსებული იყო საქართველოს სსრ სახელმწიფო უშიშროების კომიტეტის შიდა ცინის ცალკე საკანში, სარდაფში.

1952 წლის 5 ივლისს საქართველოს სსრ სახელმწიფო უშიშროების კომიტეტის ჯარების სამხედრო ტრიბუნალმა სამსონ ფირცნალავას ბრალი დადასტურებულად ცნო და მას შრომა-გასწორების კოლონიაში 25 წლით პატიმრობა მიუსაჯა.

1952 წლის 15 ივლისს გადაიყვანეს თბილისის ცინის საავადმყოფოში, სადაც 26 ივლისს 79 წლის ასაკში გარდაიცვალა გამოფიტვის, მწვავე დიზენტერიისა და არტერიოკარდიოსკლეროზის დიაგნოზით.

საგარაუდოდ დაასაფლავეს ცინის სასაფლაოზე.

1988 წელს თბილისში გამოიცა მისი „მობრუნებათა უშუცლები“.

ქ. თბილისში, ნაძალადევის რაიონში, სიღი-

ბისტრო თორდის ქუჩის ერთ მონაკვეთს 2018 წლის 23 მაისს სამსონ ფირცხალაგას სახელი მიენიჭა.

(წყარო: <http://firstrepublic.ge/ka/biography/189>
https://ka.wikipedia.org/wiki/%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%9B%E1%83%A1%E1%83%9D%E1%83%9C_%E1%83%A4%E1%83%98%E1%83%A0%E1%83%AA%E1%83%AE%E1%83%90%E1%83%9A%E1%83%90%E1%83%95%E1%83%90

ქ. თბილისის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს სახელდებისა და სიმბოლიკის კომისიის სხდომის ოქმი, 23 მაისი, 2018 წ. http://www.tbsakrebulo.gov.ge/uploads/oqmebi/saxeldebisa_da_simbolikis_komisia/_14_23.05.2018.PD).

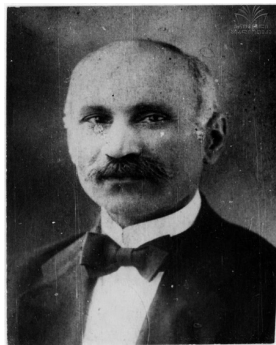
ბრიტოლ რევილიაქი

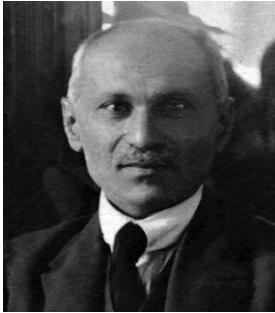
გრიგოლ სიმონის ძე რევილიაქი დაიბადა 1876 წელს ტფილისის გუბერნიის თელავის მაზრის სოფელ შაშინში.

1895 წელს დაამთავრა ტფილისის მე-3 გიმნაზია. 1900 წელს დაასრულა პეტერბურგის უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტი. სწავლის დამთავრების შემდეგ ტფილისში ადვოკატად მუშაობდა.

იყო ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების წევრი; საქართველოს სოციალისტ-ფედერალისტთა სარევოლუციო პარტიის ერთ-ერთი ლიდერი. 1906 წელს შეიმუშავა პარტიის პროგრამა, რომელიც სოციალისტ-ფედერალისტთა პარტიამ 1907 წელს დაამტკიცა.

პარალელურად აქტიურად ჩაერთო საზოგადოებრივ საქმიანობაში — თანამშრომლობდა ქართულ პრესასთან. 1902 წლიდან მუშაობდა გაზეთ „ცნობის ფურცლის“ რედაქციაში, წერდა მოწინავეებსა და ლიტერატურულ-კრიტიკულ წერილებს. 1906-1907 წლებში იყო სოციალ-ფედერალისტური გაზეთების „შრომის“ და „მეზობრის“ რედაქტორი. 1909-1924 წწ. იყო „სახალხო ბაზეთის“ თანარედაქტორი. მისი რედაქტორობით გამოვიდა ლიტერატურული კრებულის „ბრძემლი“, ბესიკის ნაწარმოებები და სხვა მრავალი. 1917 წელს გამოაქვეყნა წიგნი „ამიერკავკასიის თვითმმართველობა“. ფართო მკითხველი მას იცნობდა როგორც მასწავლებლის კრიტიკოსს. პუბლიცისტურ ნაწარმოებებს, ფელეტონებს, ლიტერატურულ კრიტიკას აქვეყნებდა „ზ-ის“, „ზ-ის“, „ზანგის“, „ზანგი ხინოს“ და „რანგის“ ფსევდონიმებით.

1908 წელს თბილისში მისივე ინიციატივით დააარსდა „ქართული სიტყვაკაზმული მწერლობის საზოგადოება“, რომლის საბჭოს თავმჯდომარედაც აირჩიეს.

1910 წელს სოციალისტ-ფედერალისტთა პარტიის სხვა ლიდერებთან ერთად დააბატიმრეს და ათი თვის განმავლობაში მოთავსებული ჰყავდათ მეტეხის ციხეში.

1917 წლიდან იყო „საუნივერსიტეტო საზოგადოების“ გამგეობის წევრი, შემდეგ იურიდიული ფაკულტეტის ერთ-ერთი დამფუძნებელი.

1917 წლის ნოემბერში აირჩიეს საქართველოს ეროვნული საბჭოს წევრად.

1918 წლის 26 მაისს ხელი მოაწერა „საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის აქტს“.

1918 წელს იყო საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის პარლამენტის წევრი; საქართველოს მრავალპარტიული საკონსტიტუციო კომისიის წევრი; აგრარული კომისიის წევრი.

1919 წელს დაინიშნა საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის წარმომადგენლად მოკავშირეთა არმიის სარდალსა და ოსმალეთის მთავრობასთან.

რუსეთის მიერ საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის ოკუპირების შემდეგ დარჩა საქართველოში და ჩაება წინააღმდეგობის მოძრაობაში. 1922 წლის მაისიდან საქართველოს სოციალისტ-ფედერალისტთა სარევოლუციო პარტიის (მემარჯვენეების) წარმომადგენელია საქართველოს დამოუკიდებლობის კომიტეტში.

1923 წლიდან გარდაცვალებამდე მუშაობდა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში სამოქალაქო სამართლის ლექტორად. ამ დარგში

შექმნა გამოკვლევები და თეორიული ხასიათის წერილები.

1924 წლის აგვისტოს აჯანყებისას დააპატიმრეს.

1925 წლის 15 ივლისს — 3 აგვისტოს გრიგოლ რცხილაძე სწვა 46 პოლიტპატიმართან ერთად გაასამართლა საქართველოს სსრ უზენაესმა სასამართლომ ე. წ. „პარიტეტული კომიტეტის პროცესზე“ — 1924 წლის აგვისტოს ანტისაბჭოთა აჯანყების ორგანიზების ბრალდებით. სასამართლომ გაათავისუფლა ბრალდების დაუსაბუთებლობის გამო.

შემდგომ წლებში მუშაობდა იურისკონსულტად.

იურისტი, პუბლიცისტი, კრიტიკოსი, პოლიტიკოსი, უნივერსიტეტის დაარსების საზოგადოების გამგეობის წევრი გრიგოლ რცხილაძე გარდაიცვალა 58 წლის ასაკში, 1934 წლის 8 ნოემბერს თბილისში. დაკრძალეს 12 ნოემბერს დიდუბის საზოგადო მოღვაწეთა პანთეონში.

საქართველოს მხარეთა პირველი ყრილობის პრეზიდიუმი, მხარეთა სასახლე, 1926 წელი. მარცხნიდან: კოკი აბაშიძე, სანდრო ყანჯელი, ბრიგოლ რცხილაძე, გერონტი ქიქოძე, შალვა აფხაიძე

(პ.ს. ფოტო აღებულია ელ. გვერდდან: <http://niamorebi.ge/afkhaidze/>)

ბრიბოლ გველესიანი

გრიგოლ ივანეს ძე გველესიანი დაიბადა 1870 წლის 18 სექტემბერს ქუთაისში. სწავლობდა იქაურ კლასიკურ გიმნაზიაში. 1895 წელს პირველი ხარისხის დიპლომით დაამთავრა მისკოვის უნივერსიტეტის იურიდიულ ფაკულტეტი. დაბრუნდა საქართველოში და აქტიურად ჩაება საზოგადოებრივ საქმიანობაში.

გრიგოლ გველესიანი ქართული პერიოდიკის საშუალებით საზოგადოებას წარუდგალერმონტოვისა და კრილოვის ნაწარმოებთა თარგმანებით, ხოლო პირველი პუბლიცისტური წერილი „უნივერსიტეტის დაარსების გამო ჩვენში“ მისკოვიდან გამოუგზავნა ილია ჭავჭავაძეს. იგი დაიბეჭდა 1890 წელს „იშვრი-აში“. თბილისის უნივერსიტეტის დაასარსებლად პირველი სხდომა ივანე ჯავახიშვილმა სწორედ გრიგოლ გველესიანის სახელში გამართა.

1900 წელს აირჩიეს ქუთაისის ქალაქის საბჭოს გამგეობის წევრად, 1905 წელს ქალაქის თავის მოადგილედ. რევოლუციის წლებში მისი ოჯახი იმდენად მედგრად ჩაერთო საზოგადოებრივ მოძრაობაში, რომ ალიხანოვ-ავანსკის დამსჯელმა რაზმმა გადაუწყვა მამა-პაპისეული სახლი და მდიდარი ბიბლიოთეკა. იგი იძულებული შეიქმნა მიმალულიყო ჯერ სამეგრელოში, შემდეგ ოჯახიანად გაემგზავრა ემიგრაციაში — საფრანგეთში.

ემიგრაციაში აქტიური შემოქმედებითი ცხოვრებით ცნობილი: ამთავრებს სოციალურ მეცნიერებათა უმაღლეს სკოლას, ეცნობა გამოჩენილ რევოლუციონერ ჟან ჟორესს, თანამშრომლობს გაზეთ „იშვინიტიში“, სხვა-

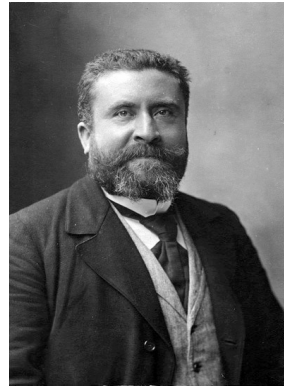
დასწავლა ფრანგულ ჟურნალ-გაზეთში აშუქებს ქართული ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის პრობლემებს, სწავლა-განათლების საკითხებს და სხვ.

ექვსი წლის შემდეგ ოჯახითურთ დაბრუნდა სამშობლოში. აქ გრიგოლი ბროშურისათვის „ეროვნული საკითხი და სოციალ-დემოკრატია“ სამართალში მისცეს, მაგრამ იმის გამო, რომ იგი გამოქვეყნდა ავტორის ემიგრაციაში ყოფნის დროს, გააძარცვეს.

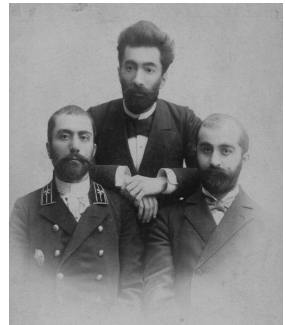
მან ღრმა კვალი დატოვა თავისი პუბლიცისტური მოღვაწეობით ჩვენს საზოგადოებრივ ცხოვრებაში. მასში კარგად იყო შერწყმული განსწავლულობა, კრიტიკოსის ლიტერატურული გემოვნება და აზლი; აქტიურად მონაწილეობდა ყველა კულტურულ-საგანმანათლებლო საქმიანობაში, კერძოდ: ქუთაისის საადგილმამულო ბანკის, ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების, ქუთაისის სახალხო უნივერსიტეტის, ისტორიულ-ეთნოგრაფიული საზოგადოების, ქუთაისის ისტორიული მუზეუმის შექმნაში.

1911 წლის 4 დეკემბერს ქუთაისის ქართულ გამნაწილაში გამართული კრების საფუძველზე 1912 წლის 17 ივნისს მთავრობამ დაამტკიცა წესდება, რომლის თანახმადაც დაარსებულ იქნა საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოება. არჩეულ იქნა საზოგადოების გამგეობა 13 კაცის შემადგენლობით. მუზეუმის გამგედ გრიგოლ გველეხიანი დაასახელეს. კოლექცია თავდაპირველად გრიგოლ გველეხიანის სახელში მითავსეს, 1922 წელს კი კოლექციის ბაზაზე საისტორიო-საეთნოგრაფიო მუზეუმი დაარსდა.

გრიგოლ გველეხიანის პოლიტიკური მოღვაწეობიდან აღსანიშნავია ის, რომ იგი 1918

გიორგი გველესიანი
ქართველთა შორის

სხედან:
გიორგი
დავითაშვილი
და
გიორგი
გველესიანი

წლიდან იყო საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის ოუსტიციის მინისტრის მოადგილე; 1919 წელს საქართველოს დამფუძნებელი კრების წევრად აირჩიეს, ხოლო 1919 წლის 7 თქტომბერს დამფუძნებელმა კრებამ საქართველოს სენატის წევრად აირჩია. ჯერ იყო სენატის თავმჯდომარის მოადგილე, შემდეგ — თავმჯდომარე. მუშაობდა სენატის სამოქალაქო საკასაციო დეპარტამენტში.

მას, როგორც ღრმად განსწავლულ იურისტს, დაევადა საქართველოს რესპუბლიკის პირველი კონსტიტუციის პროექტის შემუშავება, რომელიც წარმატებით შეასრულა. დიდმა ჰუმანისტმა სიკედილი, როგორც სასჯელის უმაღლესი ზომა, კონსტიტუციის პროექტში არ შეიტანა. ამაზე ნოე ჟორდანიას შეუნიშნავს: „გრიგოლ, ჩვენ მონასტრებს არ ვაშენებთ“.

ქვეყანაში რთული სიტუაციის მიუხედავად, ბოზიცია არ შეუცვლია. 1921 წლის თებერვალში უარი თქვა ემიგრაციაში წასვლაზე.

გასაბჭოების შემდგომ მუშაობდა სსრკ-დასსვა თანამდებობაზე. სიცოცხლის ბოლოს საქართველოს სსრ ფინანსთა სახალხო კომისარიატში ერთ-ერთ ქვეგანყოფილებას ხელმძღვანელობდა.

პუბლიცისტი, საზოგადო მოღვაწე, სოციალისტ-ფედერალისტთა პარტიის ერთ-ერთი ლიდერი გრიგოლ გველეხიანი გარდაიცვალა 1926 წლის 17 იანვარს თბილისში. დაკრძალულია მწერალთა და საზოგადო მოღვაწეთა დიდუბის პანთეონში.

გიორგი ლეკანოშვილი

გიორგი გაბრიელის ძე ლეკანოშვილი 1868 წლის აგვისტოში დაიბადა ქ. პეტროვსკში, დღევანდელ მაჰანყალაში — დაღესტნის რესპუბლიკა. გიორგის მამა, სამხედრო ოფიცერი, წარმოშობით ქართლის სოფელ რუსიდან იყო. მას ხშირად უნდებოდა ცხოვრება რუსეთში. გაბრიელმა გიორგის დაბადებისთანავე იყიდა თბილისში, ნორაშენის ეკლესიის ახლოს, „ნოვოგიორგეისკაიას პლოშჩადზე“ ბატარა სახლი.

დაწყებითი განათლება თბილისის რეალურ სასწავლებელში მიიღო. შემდეგ მამის სურვილით სწავლა მოსკოვის სამხედრო სასწავლებელში გააგრძელა, მაგრამ სამხედრო კარიერა არ აინტერესებდა და პეტერბურგში გადავიდა, სადაც 1892 წელს წარჩინებით დაამთავრა სამთო ინსტიტუტი. პეტერბურგის ქართველ სტუდენტთა სათვისტომოს აქტიური წევრი იყო. სტუდენტობის წლებში დააარსა ქართველ და სომეხ სტუდენტთა კავშირი, რომელმაც გამოსცა და გაავრცელა რამდენიმე ლიტერატურული კრებული. 1892 წელს სამშობლოში დაბრუნდა. 1895 წლამდე მუშაობდა ჭიათურის მარგანცის მრეწველის ნ. ლილბერიძის საბადოების გამგედ, ხოლო 1895-1897 წლებში — ბაქოში, ნობელის ნავთის სარეწებზე. მან თავი გამოიჩინა როგორც ნიჭიერმა სპეციალისტმა. მისი გამოკვლევები მანგანუმის მრეწველობისა და მისი მომავლის შესახებ ხშირად იბეჭდებოდა გაზეთებში.

ინჟინრად მუშაობასთან ერთად აქტიურად იყო ჩართული საზოგადოებრივ საქმიანობაში. 1894-1895 წლებში ქართული თეატრის შექმ-

ნის საქმეს ხელმძღვანელობდა. იყო ქართველ-
თა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი
საზოგადოების გამგეობის წევრი. თანამშრომ-
ლობდა გაზეთ „ივერიანს“ და „ცნობის
ფურცელში“.

გიორგი დეკანოზიშვილმა 1899-1900 წლებ-
ში იმთავითვე ევროპაში: — ინგლისში, გერ-
მანიაში, საფრანგეთში. სრულყო ევროპული
ენების ცოდნა, გაეცნო ამ ქვეყნების სოციალ-
ურ-ეკონომიკურ მდგომარეობას.

1901 წ. თბილისში დაბრუნდა და შეუერთ-
და „ცნობის ფურცლის“ გარშემო შეკრებილ
სოციალ-დემოკრატიულ ჯგუფს და გახდა
მისი ერთ-ერთი ლიდერი. პარტიულმა საქმი-
ანობამ მოითხოვა თავისუფალი გაზეთის გა-
მოცემა, რაც მეფის რუსეთის მკაცრი ცენზურის
პირობებში შეუძლებელი იყო. საზღვარგარეთ
გაზეთის გამოცემას კი თანხების მოძიება
სჭირდებოდა. ეს გიორგი დეკანოზიშვილმა
იტვირთა და საქმეს შესანიშნავად გაართვა
თავი. შეაგროვა 7 ათასი მანეთი და 1903
წელს არჩილ ჯორჯაძე (გაზეთის რედაქტო-
რი), გიორგი დეკანოზიშვილი (გაზეთის გა-
მოცემის ორგანიზატორი) და ასოთამწყობი
მიშა კიკნაძე პარიზს გაემგზავრნენ. პარიზში
გიორგიმ სწრაფად გააბა კავშირი „ახალგაზ-
რდა თსმალთა პარტიასთან“, რომლის წევ-
რებმაც ერთი კუთხე დაუთმეს თავიანთ სტამ-
ბაში. თურქების მეშვეობით დაუკავშირდა
ევროპაში ცნობილ სოციალისტებს: ჟორჟს,
ფორს, დაუახლოვდა ასევე მუშათა სოციალ-
ისტური ინტერნაციონალის გენერალურ მდი-
ვან კამილ ჰოსიმანს. გიორგიმ ჩამოასხმევინა
ქართული შრიფტი, ცნობილი „პარიზულის“
სახელით, და გაჩაღდა მუშაობა. იბეჭდებო-
და გაზეთი „სამართველი“ და მისი ფრან-

**გიორგი
დეკანოზი**

გული დამატება „La Jeorji“. ფრანგული ვარიანტის რედაქტორი გახლდათ ვიორგი დეკანოზიშვილის ფრანგი მეუღლე — ჰენრიეტა ფრენუა. ამით ქართველმა პოლიტიკოსებმა საქართველოს რუსეთის იმპერიისაგან გათავისუფლების საკითხი პირველად გაიტანეს ევროპაში.

ვიორგიმ ითავა არალეგალური გაზეთის საქართველოში ფარულად გამოცემა, ფულის შოვნა, წამომდების მონახვა, უცხოელ რევოლუციონერებთან დაკავშირება, მიწერ-მოწერა, გაჭირვებულ თანამემამულეთა პატრონობა... მჭიდრო ურთიერთობა ჰქონდა ევროპულ სოციალისტებსა და საზღვარგარეთ მცხოვრებ ქართველ საზოგადო მოღვაწეებთან. ესენი იყვნენ: ვიორგი ზდანოვიჩი (მაიაშვილი) ვარლამ ჩერქეზიშვილი, მისიელ თამარაშვილი და სხვ.

ვიორგი დეკანოზიშვილს — ჟენევის 1904 წლის ქართველთა პარტიათათმორისი კონფერენციის ერთ-ერთ ორგანიზატორსა და მონაწილეს — რუსეთის იმპერია ერთ-ერთ საშიშ მტრად მიიჩნევდა, რომელმაც, როგორც მაშინ აღნიშნავდნენ, იმპერიას „ზურგიდან ჩასცა მახვილი“. ეს მახვილი კი ქართველი პატრიოტების მიერ 1905 წელს საქართველოში იარაღის შემოტანას უკავშირდება, რომელიც ვიორგი დეკანოზიშვილმა იაპონიის მთავრობის ფულით შეიძინა. ვიორგი დეკანოზიშვილს საქართველოს პატრიოტების შესაიარაღებლად გამოეყო 125 000 იენი. მალე დეკანოზიშვილმა და კიდევ რამდენიმე ადამიანმა შეიძინეს იარაღი. პირველი პარტია გემ „ჯონ გრაფტონის“ მეშვეობით ბალტიის ზღვაში გავიდა, მეორე გემი „გარსია“ რუსეთის ხელისუფლებამ დააპატიმრა.

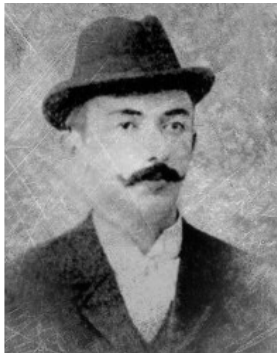

**გიორგი
თამარაშვილი**

ამ დროს გიორგი დეკანოზიშვილი საიდუმლოდ შენახვის ყველა ზომა მიიღო. მოახერხა შექსყიდა — 8000 თოფი და მილიონზე მეტი ვაზნა. იაკობ ზუბალაშვილის დაფინანსებით შეიძინა გემი „სირიუსი“, დაიქირავა კაპიტანი, ასევე კეიპაჟი, რომლებმაც არ იცოდნენ, რა გადაჰქონდათ. რუსეთის „ოსრანკამ“ ვერ მოახერხა გაეგო, რა გზითა და რომელი გემით წავიდოდა იმპერიაში იარაღი. ნოემბრის თვეში „სირიუსი“ ფოთს მოადგა. გადმოტვირთვა გაძნელდა. იარაღის ნაწილი ზღვაში ჩაყარეს, ნაწილი რუს ჯარისკაცებს ჩაუვარდათ ხელში, მოხდა შეტაკებაც. იარაღის გარკვეული რაოდენობა მოსახლეობამ დაიტაცა. გიორგი დეკანოზიშვილის მიერ შესანიშნავად დაგეგმილი საქმე საქართველოში არცთუ ისე კარგად დააგვირგვინეს; მაგრამ ეს მანც მნიშვნელოვანი ქართული საქმე იყო, დამპყრობლების წინააღმდეგ წარმართული.

1905 წლის რევოლუციის დამარცხების შემდეგ ემიგრაციაში წავიდა და მალე ავადმყოფობის გამო აქტიურ პოლიტიკას ჩამოშორდა.

ქართველი პოლიტიკური და საზოგადო მოღვაწე, პუბლიცისტი, საქართველოს სოციალისტ-დემოკრატიული პარტიის ერთ-ერთი დამაარსებელი (1904) და ლიდერი გიორგი დეკანოზიშვილი 42 წლის ასაკში 1910 წლის 19 ნოემბერს კანში, საფრანგეთში, გარდაიცვალა. მას ძლიერ სურდა, რომ მისი სწეული ქართულ მიწას მიჰბარებოდა. ამიტომ თვითონვე შეიმუშავა თავისი ცხედრის სამშობლოში კონსპირაციულად შემოტანის გეგმა. ეს გეგმა ზუსტად მოიყვანეს სისრულეში მისმა ახლობლებმა. 1910 წელს იგი საფრანგეთიდან მალულად ჩამოასვენეს და კუკიის სასაფლაოზე ისე დაკრძალეს, რომ მისმა

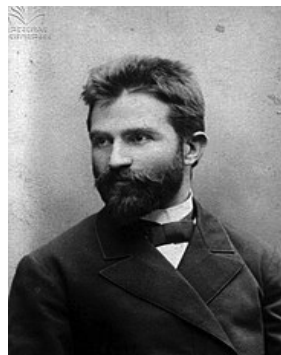

იაკობ
ზუბალაშვილი

მეგობრებმა ამის შესახებ მოგვიანებით გაიგეს.

იშვიათია მოდერნიზაცია, რომლის ცნობებისა და დეკანოზის შეფასებისას თანამედროვენი ასე თანამდებობდნენ ერთმანეთთან, როგორც გიორგი დეკანოზიშვილის შემთხვევაში. მისი თანამებრძოლები (სამსონ ფირცხალავა, გიორგი ლასნიშვილი, თედო სანოკია და სხვები) მას ერთხმად მოიხსენიებენ, როგორც პატრიოტსა და საქართველოსთვის თავგადასხვეულ პიროვნებას, რომელიც მზად იყო, ყველაფერი გაელო ქვეყნისთვის.

1913 წელს მისმა ქვრივმა პანრიეტა ფრენუა-დეკანოზიშვილისამ შვილებთან — ტარიელსა და თინათინთან ერთად იმოგზაურა საქართველოში და პარიზულ პრესაში თავისი შთაბეჭდილებები გამოთქვეყნა.

**თამარ
სანოკია**

(წყარო: <http://www.nplg.gov.ge/emigrants/ka/00000073/>)

https://ka.wikipedia.org/wiki/giorgi_dekanoziSvili.

ჟურნალი „ისტორიანი“, 2013 წლის ივლისი, №7/31 (ავტორი გიორგი გაფრინდაშვილი).

**დგანან: ალექსანდრა გაბუნია, კ. გომელია,
პარლამ ჩერქეზიუშილი.**

**სხედან: გიორგი დეკანოზიუშილი და
გრიგოლ გველესიანი**

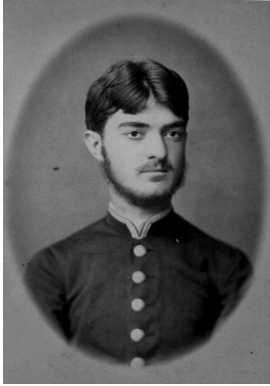
კიტა აბაშიძე

კიტა (ივანე) გიორგის ძე აბაშიძე (კიტა შერქმეული სახელი იყო, სინამდვილეში ივანე ერქვა, მაგრამ ასე თითქმის არაფერს ეძახდა. ფსევდონიმები: „იმერელი ამომრჩეველი“, „კიტა“, „იმ-ამ“, „კ-ა“...) დაიბადა 1870 წლის 16 (28) იანვარს სოფელი ლესაში, ოზურგეთის მაზრაში. კიტას მშობლები გურიიდან იმერეთში გადასახლდნენ და შორაპნის მაზრის სოფელ კაცხში დასახლდნენ.

კიტას მამა ქართველ დიდგვაროვანთა წოდებას განეკუთვნებოდა. თუმცა ისევე, როგორც თავადაზნაურობის დიდი ნაწილი, გაღარიბებული იყო; ამიტომ მუხლჩაუხრელად შრომობდა მოძრივებული მოსამართლის თანამდებობაზე რაჭაში. გიორგი 1874 წელს ვარდაიცვალა. დარჩა მეუღლე, 25 წლის სოფიო გურიელი და სამი შვილი: კიტა, ეკატერინე და პოლინა. უფროსი ვაჟიშვილი კიტა მამის 4 წლისა იყო. კიტას დედა ცდილობდა არაფერი მოეკლათ ბავშვებისათვის. დედა-შვილის ურთიერთობაში განსაკუთრებული სიბოლო და სინაზე იგრძნობოდა. ეს ურთიერთობა მათ სიცოცხლის ბოლომდე გაჰყვათ. კიტა დედას სიყვარულით საგსე ბარათებს უგზავნიდა ქუთაისიდან, თბილისიდან, ოდესიდან, პეტერბურგიდან, კონსტანტინოპოლიდან, პარიზიდან, რომიდან. 9 წლის კიტა თავის დას სწერდა: „ჩვენ რომ დედა გვყავს, კატო ჩემო, იმისი დირსი ჩვენ არა ვართ“. დედის შვილისადმი სიყვარულის ნათელი მაგალითია სოფიოს ტრაგიკული აღსასრული: რაც 1917 წელს ერთადერთი ვაჟი გარდაეცვალა, სოფიომ ზუსტად ერთი წლის თავზე თავი მოიკლა.

1879 წელს ქუთაისის კლასიკურ გიმნაზიაში

შეიყვანეს. ოჯახიდან შორს ცხოვრება ძალიან გაუჭირდა. ამას ემატებოდა მუდმივი მატერიალური გასაჭირი. გიმნაზიაში სწავლის პირველივე წლებიდან დიდ მიდრეკილებას იჩენდა ლიტერატურისადმი, ეუფლებოდა რუსულ, ფრანგულ, ლათინურ ენებს. დები ხშირად საყვედურობდნენ: „დაგვენახვე, დაგველაპარაკე, ამდენი კითხვა თვალებს გაგფუჭებსო“.

ამხანაგებში მუდამ დიდი ავტორიტეტით გამოირჩეოდა, რის გამოც მოწაფეთა ყველა წამოწყებისა და საქმიანობის მეთაურად იყო მიჩნეული. სწორედ ამ დამოკიდებულების გამო გაირიცხა გიმნაზიიდან: პანსიონის ერთ-ერთ აღმზრდელს, ვინმე თხორუევსკის, ქართული ენისა და თეატრის დაცინვისათვის გიმნაზიის მოწაფეებმა სცემეს. თაოსნობა კიტას დაბრალდა. ყმაწვილი საშინლად შეაწუხა ამ სასჯელმა, რადგან მას განათლების მიღების საშუალება ესპობოდა. დედის აქტიური ჩარევითა და გავლენიანი ნათესავების წყალობით კიტა გიმნაზიაში აღადგინეს.

1889 წელს დაამთავრა გიმნაზია და გაემგზავრა პარიზში, სორბონის უნივერსიტეტში, ფილოსოფიისა და ლიტერატურის შესასწავლად. პარიზში ათი თვის განმავლობაში ცხოვრობდა. ამ დრომ დიდი გავლენა მოახდინა არა მხოლოდ მის ესთეტიკაზე, არამედ მისი მოქალაქეობრივი შეგნების ჩამოყალიბებაზედაც. ის ყოველნაირად ცდილობდა, პარიზში ყოფნით მაქსიმალური სარგებელი მიეღო. ამის დასტურია მის მიერ დედისადმი მიწერილი ერთ-ერთი წერილი. „ის კი არ იფიქროთ, რომ ვერთობოდე რამეთი. მე ჩემს შრომას არ მივაკლებ, რომ ტყუილად არ ჩაიაროს ჩემმა აქყოფნამ და „კაცი ვიქნე“.

მართლაც, პარიზში მყოფი კიტა აბაშიძე

არც ერთ წუთს არ კარგავდა: მუშაობდა მუხუშებში, სწავლობდა ფრანგულ ენასა და ლიტერატურას, უსმენდა ცნობილ მეცნიერებს სორბონისა და სხვა უმაღლეს სასწავლებლებში, იწრთობდა ფილოსოფიასა და ხელოვნების თეორიაში. 1890 წელს ოდესის უნივერსიტეტის იურიდიულ ფაკულტეტზე აგრძელებს სწავლას.

1895 წელს პირველი ხარისხის დიპლომით ბრუნდება საქართველოში. მუშაობას იწყებს თბილისის კონტროლის პალატაში, შემდეგ — მომრიგებელ მოსამართლედ ჯერ რაჭის მაზრაში, მერე — ჭიათურაში.

აქტიურად მონაწილეობდა საზოგადოებრივ სარბიელზედაც: იყო წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების გამგეობის წევრი, უშუალოდ მონაწილეობდა ქართული დრამატული საზოგადოების გამგეობის საქმიანობაში, იყო „საქართველოს კულტურულ საზოგადოებათა კავშირის“ ერთ-ერთი დამაარსებელი, თავმჯდომარეობდა ქუთაისის საზოგადოება „სინათლეს“. 1901 წლიდან ჭიათურის შავი ქვის მრეწველთა საბჭოს „საუნთიერთო ნდობის ბანკის“ თავმჯდომარეა, შემდეგ — საბჭოს თავმჯდომარის მოადგილე.

1905 წლის რევოლუციის დღეებში აქტიურად მონაწილეობდა ჭიათურაში მომხდარ მთავრობის საწინააღმდეგო გამოსვლებში, რის გამოც დააპატიმრეს და მხოლოდ გაფლანგნიანი ნათესავების წყალობით მოხერხდა მისი გათავისუფლება. 1909 წელს მეორედ დააპატიმრეს. მიზეზი გახდა მისი გამოსვლა 1909 წლის 22 თებერვალს ქუთაისში შეკმდგარ თავადაზნაურთა შეკრებაზე დავით მიქელაძესა და ნიკოლოზ თავდგარიძესთან ერთად ეკლესიის დამოუკიდებლობის მოთხოვნით. ქუთაისის

კიზა აბაშიძე
სხვადასხვაობის დროს
დასთან ერთად.

გუბერნატორის მითითებით, კიტა სასწრაფოდ დააბატონეს და შემდეგ კვლავ ნათესავების წყალობით გაათავისუფლეს.

კიტა შესანიშნავი ორატორი იყო. მის ლექციებზე ისე იჭედებოდა დარბაზი, ნემსის ჩასაგარდნი ადგილი აღარ რჩებოდა. ქართული თეატრის მკვლევარი სერგო გერსამია იგონებს: „როცა მის ლექციებს ისმენდით, არ იდლებოდით. კიტა ნამდვილი ქართული ტიპის ორატორი იყო, თუ შეიძლება, ასე გამოითქვას, ლაპარაკის დროს მუდამ იცავდა ქართული მეტყველების იერსა და სპეციფიკას“ (წყარო: 24blog.ge). „თავისუფლად იდგა კათედრის მარცხენა კიდეზე, მარცხენა ხელს კათედრაზე ჩამოსდებდა, მეორე კი თავისუფლად ჰქონდა. ლაპარაკობდა საშუალოზე მაღალი ტონით, იყენებდა ინტონაციებს, მაგრამ მისი ხმა ყვირილში არასოდეს გადადიოდა და არც ჩურჩულამდე ჩამოვიდოდა. სიტყვებს ისე მკაფიოდ გამოთქვამდა, რომ არც ერთი ბგერა არ იკარგებოდა, სიტყვებს არ ეძებდა, ლაპარაკობდა ფიგურულად, ზომიერი სიდიდით და საჭიროების კვალობაზე – აღფრთოვანებით, შესტიკულაციებს არ მიმართავდა. ერთადერთი მისი შესტი იყო მარჯვენა ხელის გაქნევა და ისიც იშვიათად. როცა კიტა ლაპარაკობდა, თქვენ აშკარად გრძნობდით ქართული მეტყველების სილამაზეს და მიმზიდველობას“. (წყარო: <http://old.tbilisebi.ge/index.php?newsid=268454194>).

გამუდმებით კითხულობდა. დაწვრილებით ეცნობოდა ქართულ, რუსულ და ფრანგულ პრესას, რომელიც საფრანგეთიდან ჰქონდა გამოწერილი. არც პოლიტიკა იყო მისთვის უცნო ხილი — ქართველ სოციალისტ-ფედერალისტთა ერთ-ერთი ლიდერი გახლდათ.

კიტა აბაშიძე სტუდენტობის წლებშივე გამოდის ლიტერატურულ სარბიელზე და იწყებს ფრანგული ლიტერატურის შესახებ წერილების გამოქვეყნებას „კვალსა“ და „ივერიასში“.

ბრესლაში სისტემატურად აქვეყნებს ლიტერატურულ-კრიტიკულ წერილებს XIX-XX საუკუნეების ქართული, რუსული და ევროპული ლიტერატურის საკითხებზე, თეატრალურ რეცენზიებს, თარგმანებს, პუბლიცისტურ სტატიებს და სხვ.

1896 წლიდან იღია ჭავჭავაძის მიწვევით „ივერიის“ თანამშრომელი ხდება.

1898 წლიდან იწყება მისი, როგორც XIX საუკუნის ქართული ლიტერატურული კრიტიკოსის, შემოქმედებითი ადმაგლობის პერიოდი. „მონამბის“ ფურცლებზე ზედიზედ იბეჭდება მისი „ეტიუდები ქართული ლიტერატურიდან“, ასევე კრიტიკული ეტიუდი იღია ჭავჭავაძის შემოქმედების შესახებ, უფრო მოგვიანებით კი, 1900 წ. — ეტიუდები ვანტანგ ორბელიანისა და გიორგი ერისთავის შემოქმედებაზე.

ბარალელურად თანამშრომლობდა სხვადასხვა ჟურნალ-გაზეთში: „ცნობის ფურცელში“, „სახალხო ბაზეთსა“ და „ღრმებაში“. 1913 წელს ქუთაისის გაზეთ „მრის“ რამდენიმე ნომერში გამოაქვეყნა დიდი და შთამბეჭდავი სტატია — „ჯვარს აცვ, ჯვარს აცვ ეპკ!“ „ერთი პილატეთაგანის“ ფსევდონიმით. გაზეთი ელვის სისწრაფით გაქრა დახლებიდან... მაშინ მთელი თბილისი და ქუთაისი მხოლოდ ამ სტატიაზე საუბრობდა...

1911-1912 წლებში ქუთაისში გამოვიდა კიტა აბაშიძის ცნობილი ნაშრომი „ეტიუდები XIX ს-ის ქართული ლიტერატურის შესახებ“,

თ. ბაქრაძის და არ. ბაქრაძის გამოცემა

მ მ ი უ ლ ე ბ ი

მე-XIX საუკუნის

ქართული ლიტერატურის შესახებ

ტომი II.

თბილისი

ქუთაისი
ბუჩქნაძის გამომცემლობა
1912

რომიელიც 1898 წელს „მოამბის“ ფურცლებზე დაწვებული შრომის დაგვირგვინება იყო. ეს ძვირფასი შენაძენია ქართული ლიტერატურათმცოდნეობისთვის.

კიტა აბაშიძის ლიტერატურულ-კრიტიკული მოდგაწებობა ახალ, ადმაგალ ეტაპს ქმნის ქართული კრიტიკის აზროვნების ისტორიაში; მისმა სტატიებმა თანამედროვე მწერალთა შესახებ (საერთო სათაურით „ცნოვნება და ხელოვნება“) და ყოველწლიურმა კრიტიკულმა მიმოხილვებმა, რომლებიც მან დაამკვიდრა, მნიშვნელოვანი გავლენა იქონია ქართული ლიტერატურულ-კრიტიკული აზროვნების ისტორიაში და განსაზღვრა ახალი ქართული ლიტერატურის ისტორიის, როგორც მეცნიერების, მთელი შემდგომი განვითარება.

აბაშიძის მსოფლმხედველობის ჩამოყალიბებაში განმსაზღვრელი როლი შეასრულა „თურგდალეულებს“ ეროვნულ-განმათავისუფლებელმა იდეებმა. მის თვალსაზრისზე ხელოვნებისა და ლიტერატურის ზოგადთეორიული პრობლემებისა და ქართული მწერლობის ზოგიერთი საკითხის შესახებ გავლენა მოახდინეს იპოლიტ ტენმა, გეორგ ბრანდესმა, განსაკუთრებით კი — ფერდინანდ ბრიუნტიერის ევოლუციურმა მეთოდმა, რომლის მიმდევრადაც იგი საკუთარ თავს მიიჩნევდა. ლიტერატურის ანალიზისას კიტა აბაშიძე იყენებდა ისტორიულ-შედარებით მეთოდს.

თავისი მომავალი მეუღლე — თეკლე ნიკოლოზის ასული ჯამბაკურ-ორბელიანი — განტანგ ორბელიანის ქალიშვილის, მარიამ ჯამბაკურ-ორბელიანის, ოჯახში გაიწყო. მათ ოთხი შვილი შეეძინათ. ამავე ოჯახის სიძე განდა ივანე ჯაფანიშვილი (მან ცოლად შეირთო თეკლეს უმცროსი და — ანასტასია). სწორედ

**ნიკოლოზ
ჯანი**

ამ დღიდან დაიწყო კიტა აბაშიძისა და ივანე ჯავახიშვილის გულთადი მეგობრობა.

თებერვლის რევოლუციის შემდეგ კიტა აბაშიძე ამიერკავკასიის საგანგებო კომისარი-ატის წევრად და ამიერკავკასიის განათლების კომისრად დაინიშნა, მაგრამ ამ პოსტზე ძალზე მცირე ხანს მოღვაწეობდა. ის ლოგინად ჩაფარდა ხერხემლის ტუბერკულოზის დიაგნოზით. გარდაცვალებამდე დაწერა ანდერძი, რომლითაც თავისი მდიდარი ბიბლიოთეკა უანდერძა წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოებას და ჯერ კიდევ ფორმირების პროცესში მყოფ უნივერსიტეტს.

ლიტერატურათმცოდნე, კრიტიკოსი, პუბლიცისტი, საზოგადო და პოლიტიკური მოღვაწე, ქართველ სოციალისტ-ფედერალისტების პარტიის ერთ-ერთი დამფუძნებელი (1901) და ლიდერთაგანი კიტა აბაშიძე გარდაიცვალა 1917 წლის 17 დეკემბერს თბილისში. დაკრძალულია მწერალთა და საზოგადო მოღვაწეთა დიდუბის ბანთეონში. იქვეა დასაფლავებული მისივე მეუღლე თეკლე ნიკოლოზის ასული ჯამბაკურ-თრბელიანი. უფროსი შვილი გიორგი დახვრიტეს 1924 წლის აჯანყებაში მონაწილეობის გამო. თბილისში არსებობს შემოქმედის სახელობის ქუჩა.

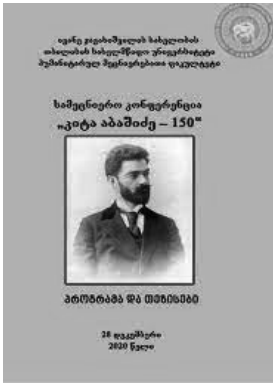
გამოცა მისი წიგნები: „ჯვარს აცვ, ჯვარს აცვ ეგე“ პუბლიცისტური წერილი ილია ჭავჭავაძეზე (ავტორი). — თბ., ხელოვნება, 1991.; „ცხოვრება და ხელოვნება“ (ავტორი). — თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1971.; „ეტიუდები XIX საუკუნის ქართული ლიტერატურის შესახებ“ (ავტორი). — თბ. საბჭ. საქ., 1970.; „რევოლუცია სალირიკო პოეზიისა საფრანგეთში XIX საუკუნეში“; სალირიკო პოეზია (ავტორი). — ქუთაისი, გამ-ბა „აკსიმ-კოლი“, 1919.

**გიორგი
აბაშიძე**

**თეკლა
ჯამბაკურ-
თრბელიანი**

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის კომპიუტერულ მეცნიერებათა ფაკულტეტზე 2020 წელს გაიმართა სამეცნიერო კონფერენცია „კიტა აბაშიძე — 150“.

(წყარო: მამულიშვილთა საგანე. - თბ., 1994. — გვ.21; ბურუსი: burusi.wordpress.com/ kita abaSiZe - cx-ovreba, Semoqmedeba.

https://ka.wikipedia.org/wiki/%E1%83%99%E1%83%98%E1%83%A2%E1%83%90_%E1%83%90%E1%83%91%E1%83%90%E1%83%A8%E1%83%98%E1%83%AB%E1%83%94

**კიტა (ივანე) აბაშიძე,
ქაბო (ეკატერინე) აბაშიძე-ვახრიაშვილი
და ნიკო თავდგირიძე (სოხუმის ქალაქისთავი)**

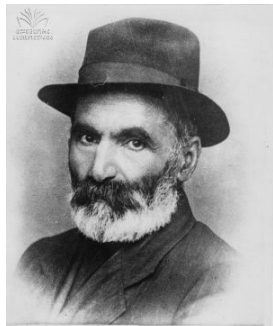
ზაქარია ჭიჭინაძე

ზაქარია ეგნატეს ძე ჭიჭინაძე (ფსევდონიმი „მოაწმინდელი“) დაიბადა 1853 წელს თბილისში. იგი ოჯახის მეთხოველურ შვილი იყო. განათლება მიიღო თბილისში, მოაწმინდის სკოლაში, შემდეგ კი — ირაკლის სახელობის სასწავლებელში.

13 წლიდან მუშაობს თამბაქოს ფაბრიკაში, სასტუმროში, საცენზურო კომიტეტში მონაწილე. თავიდანვე გატაცებით კითხულობს ისტორიულ და გეოგრაფიულ ლიტერატურას, აგროვებს ძველ ხელნაწერებს.

1869 წელს დაუახლოვდა ცნობილ ქართველ პუბლიცისტსა და საზოგადო მოღვაწე სერგეი მესხს, რომელმაც ის მიიწვია გაზეთ „**დროების**“ თანამშრომლად. 1872 წლიდან ამ გაზეთის ფურცლებზე მისი წერილები სისტემატურად იბეჭდებოდა „მოაწმინდელის“ ფსევდონიმით. აქტიურად თანამშრომლობდა გაზეთ „**ცნობის ფურცელში**“.

ზაქარია წიგნებს წერდა, საკუთარ სტამბაში აწყობდა, ბეჭდავდა, კინძავდა და თვითონვე გაჰქონდა ბაზარზე გასაყიდად. 1875-1878 წლებში შეკრიბა 500-ზე მეტი ძველი ხელნაწერი, პერგამენტი და კომენტარებით გამოსცა. მის მიერაა შედგენილი და გამოცემული მრავალი ისტორიული, ბიბლიოგრაფიული, ეთნოგრაფიული, სამეცნიერო-პოპულარული და სხვა ხასიათის წიგნი. მან შექმნა ქართველ მოღვაწეთა ცნობებისა და მოღვაწეობის ამსახველი მონოგრაფიული შრომები. გამოაქვეყნა საქართველოში ბატონყმობის ფაქტობრივი მდგომარეობის მასალები (დოკუმენტები). გამოცემები არ იყო კრიტიკული, მაგრამ აკმაყოფილებდა ისტორიულ-დოკუმენ-

**ზაქარია
მესხი**

ტური ძეგლების პოპულარიზაციის მოთხოვნებს. ამავე ინტერესებს ემსახურებოდა ჭიჭინაძის მრავალრიცხოვანი (120-ზე მეტი) ნარკვევი და წერილი საქართველოს პოლიტიკურ, სოციალურ ეკონომიკურ და კულტურის ისტორიის საკითხებზე.

იყო თვითნასწავლი. იდური მიმართულებით — ხალხოსანი. გამოაქვეყნა ოუენის, ფურიეს, პრუდონის, ლასალისა და ბლანის ბიოგრაფიები. დაწერა ნეკროლოგი კ. მარქსზე. აგრცელებდა არალეგალურ სოციალისტურ ლიტერატურას, ხელმძღვანელობდა მუშა-ხელოსანთა წრეს.

უანდარმერიის მიერ შეესებული ბარათების მხედვით ზაქარია დაკავებული იყო 1911 წლის 2-21 დეკემბერს. გიროთი (57 რუბლით) გაათავისუფლეს. (<https://archive.gov.ge/ge/2019-1/zhandarmeria-kavkasiashi-2>)

1922 წლის თებერვალში მსცოვან მწოგნობარს მოღვაწეობის 50 წლის იუბილე გადაუნადეს, რომელიც მიწნეულ იქნა ქართული წოგნის იუბილედაც, რადგან ქართული წოგნის შედგენა-გამოცემასთან იყო დაკავშირებული ზაქარია ჭიჭინაძის მთელი სიცოცხლე. იგი ამ საქმის პიონერი გახლდათ. გაზეთი „კომუნისტი“ 1922 წლის 19 თებერვალს წერდა: „ის ცოცხალი მატიანეა ჩვენი მწერლობის და, ვისაც სურს გაიგოს ჩვენი აზრის განვითარების ისტორია, ის ზაქარიას ვერ ასცდება.“

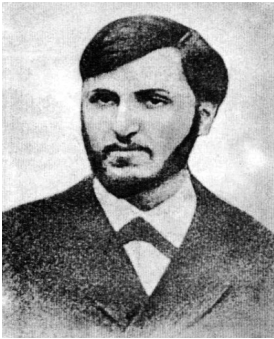
დიდი დამსახურება მიუძღვის ქართულ ხელნაწერთა შეგროვებასა და წოგნების გავრცელებაში, განსაკუთრებით აჭარასა და სამხრეთ საქართველოში.

საზოგადო მოღვაწე, გამომცემელი, ლიტერატურისა და ისტორიის მკვლევარ-პოპულარიზატორი ზაქარია ჭიჭინაძე გარდაიცვალა 1931 წლის 27 დეკემბერს. დასაფლავებულია მთაწმინდის პანთეონში.

„მ. შარაძე და ნახ. სტამბა“

„მ. შარაძე და ამხ. სტამბა“

**მამსიძე
შარაძე**

მაქსიმე შარაძემ თანამოაზრეებთან, ევსტათე კერესელიძესთან (შემდგომში წმინდა ექვთიმე აღმსარებელი), ვასილ გრძელიძესა და ივანე ზაქარაიშვილთან ერთად, 1890 წელს გახსნა სტამბა, რომელიც მდებარეობდა თბილისში, ნიკოლოზის ქუჩის 21-ში (ი. ჯავახიშვილის №7, დღევანდელი ქ. თბილისის ილია ჭავჭავაძის ლიტერატურული მემორიალი მუზეუმის სარდაფში).

1891-1900 წლებში მაქსიმე შარაძის სტამბაში იბეჭდებოდა ილია ჭავჭავაძის გაზეთი „ივერია“, ვალერიან გუნიას გამოცემები „ცნობის ფურცელი“ და „საქართველოს კალენდარი“ სურათებიანად. სხვა პერიოდული გამოცემები, მხატვრული და სასულიერო ლიტერატურა, სამეცნიერო შრომები, სახელმძღვანელოები — იაკობ გოგებაშვილის ყოველგვარი სასკოლო, სამოსწავლო წიგნები: „დედაენა“, „ბუნების კარი“ და სხვ. აგრეთვე იბეჭდებოდა რუსული „Сельск. хозяйство. журнал“ და რუსული „Кавказски календар“-ი. სხვა სომხური ჟურნალები, აგრეთვე რუსულ, ქართულ და სომხურ ენაზე გამოცემული წიგნები და ყოველგვარ საქმიეში. ამავე დროს, ვბეჭდავდით ჩვენ გამოცემულ წიგნაკებს და ვეცხანებოდით ქართულ გალობის გავრცელებას მსურველთა შორის.

**პაპითია
კარანჯალაძე**

1891 წლის 10 დეკემბერს შარაძემ მოსკოვიდან ჩამოიტანა ნოტების ასაწყობი შრიფტი, რაშიც ილია ჭავჭავაძე და ალექსანდრე ხანანაშვილი დაეხმარნენ. ეს იყო ნოტების ასობის პირველი შემოსვლა საქართველოში. 1892 წლიდან დაიწყო ამ სტამბაში ნოტების აწყობა. ნოტების აწყობაზე მუშაობდნენ ეს-

ტატე კერესელიძე, კონსტანტინე სალუქვაძე, ძმები ნიკოლოზ და დავით დალაქიშვილები. ფილიმონ ქორიძე კორექტურას ასწორებდა და დედანს ადარებდა. იბეჭდებოდა 1500 ეგზემპლარი. პირველად სწორედ ამ სტამბაში დაიბეჭდა ნოტებზე გადაღებული ქართული საგალობლები. აქვე დაიბეჭდა 1895 წელს ფილიმონ ქორიძის მიერ ნოტებზე ჩაწერილი ქართული საეკლესიო საგალობლები.

მაქსიმე შარაძისა და მისი მეგობრების სტამბაში ცხოვრება დუღდა. რაც შეეხება პარტნიორებს, 1893 წელს ზაქარაშვილს უთქვამს: „მე ცოლ-შვილიანი კაცი ვარ, უჯამაგიროთ სტამბაში ყოფნა ხელს არ მამძღვსო. მითინოვა თავისი შემოტანილი საამხანაგო ფული, მიიღო და გავიდა. მის მაგივრად მოვიდა მეოთხე ამხანაგად ბაგრატ არშაკუნი, ტომით სომეხი, იმასაც 1894 წელს უთქვამს: „მე ექმბინში უნდა წავიდე. გამოითხოვა თავისი შემოტანილი საამხანაგო ფული, მიიღო და წავიდა.“

1898 წ. მესამე ამხანაგი, ვასილ გძელიძე, ძალიან დიდი მშრომელი და მშვიდობიანი კაცი, სამწუხაროდ, დასნეულდა და 1899 წ. გარდაიცვალა. მისი წილი სტამბის ქონება (როგორც პირობა იყო) დანარჩენ სამ ამხანაგს დარჩა. იმისა დის-წულები სტამბაში მუშაობდნენ, და დამწუხრებულნი უნაწილოდ დარჩნენ. მაქსიმე შარაძისა და მისი მეგობრების მიერ სტამბის დაფუძნებას წმინდა ექვთიმე აღმსარებელი ასე იგონებს: „1890 წელს მოვისურვეთ საბეჭდავი სტამბის შექმნა. ამაზედაც იტყოდა ხოლმე მაქსიმე: იმისთვის კი არ გვინდა სტამბის შექმნა, რომ ბევრი ფული მოვიგოთ და მდიდრულად გიცხოვროთ, არა, არამედ იმისთვის, რომ ჩვენი სტამბით

**ილია
ჭაჭავაძე**

**ალქსანდრა
ხანაშვილი**

ბევრ კეთილ საქმეს აღვასრულებთო. სწორედ ამავე 1890 წელს გამოეწერა თავის თვითონი ჟურნალის საბეჭდავად და გამოსაცემად სომხის მღვდელს ნიკოლოზს, რომლის გვარი არ მანსოვს, გერმანიის უბირველეს საბეჭდავ მანქანათა ფაბრიკიდგან, რომელიც უკვე მიღებული ჰქონდა დიდი და მშვენიერი ახალი მსწრაფლმბეჭდავი მაშინა, სამი ათას მანეთად ღირებული, და, რადგან იმას რუსის მთავრობამ ნება არ მისცა სტამბის გახსნისა, ამის გულისთვის თავის ახლად გამოწერილ სტამბის გაყიდვა დააპირა და სწორედ ჩვენ შეგვდით და შეგვისყიდეთ ეს ხსენებული საბეჭდავი მანქანა, აგრეთვე საკაზმაგი, საჭრელი და საპრესო მანქანები იმავე ფასებში, როგორც თვითონ ყყიდა მისი ანგარიშის ჩვენებით და ჩვენგან იმ პირობით, რასაც ის ჩვენთან დაბეჭდავდა, ჟურნალს თუ ანუ სხვას, ნახევარ ფასში, ასოები კი მისი იყო, ამავე დროს, გუბერნატორისგან სტამბის გახსნის ნებართვა მივიღეთ ამ ფორმით: „მ. შარაძე და ამხ. სტამბა“.

ეს ჩვენი ახალი შექმნილი სტამბა გავხსენით ნიკოლოზის ქუჩაზე №21, იმ სახლში, სადაც თვით ილია ჭავჭავაძე ცხოვრობდა და თავისი გაზეთ „ივერიის“ რედაქცია იქვე მოთავსებული ჰქონდა. ხოლო ქართული, რუსული და ფრანგული ასოები ასოთჩამომხმელ მადერისაგან შევიძინეთ, მეტი ნაწილი — ნდობით.

ჩვენ სტამბის ამხანაგები ვიყავით ოთხი კაცი: მაქსიმე შარაძე, ექვთიმე კერესელიძე, ვასილ გრძელიძე და ივანე ზაქარაშვილი და ჩვენ ერთმანეთ შორის იყო ამნაირი პირობა დაწერილი: ჩვენ ოთხი ამხანაგები, ესა და ეს პირნი, ვსდებთ ერთმანეთს შორის ასეთ პირობას: სტამბაში ყველა ამხანაგებმა უნდა

ვიმუშაოთ და, სტამბისგან რაც სარგებლობა შემოვა, უნდა მოვანმართო საზოგადო საკეთილ-მოქმედო საბეჭდავ საქმეებს: ქართული ზნეობრივი წიგნებისა და წიგნაკების ბეჭდვა, გალობის გავრცელება, ნოტებზე გადაღება და დაბეჭდვა და სხვა... ჩვენ ვიმუშაოთ უჯამაგინოდ და ხარჯი კი საქართო თანხიდან, ისიც უბრალო და მცირე ოდენი. და, თუ ჩვენ ამხანაგთაგან ვინმე გარდაიცვლებოდა, მისი კუთვნილი სტამბა და შექმნილი ქონება რჩება მის დანარჩენ ამხანაგებს, ამავე დადგენილ საკეთილო მიზნის გაგრძელებისა და აღსრულებისათვის. ასე რომ, მემკვიდრეობაზე და ნათესაობაზე მიცვალებულის კუთვნილი ქონება არ გადადიოდა და ეს ჩვენი პირობა ნათესავებმაც იცოდნენ და ჩვენც უნდა გვეცხოვრა პატიოსნებით.“

წიგნში „ქართული სტამბები 1627-1916 წწ“ (გვ.: 139) ვიგებთ, რომ 1895-1908 წლებში ძმობამ საკუთარი სახსრებით ხუთი საგალობო კრებულის გამოცემა შეძლო. 1901 წელს პროკლამაციების ბეჭდვის ბრალდებით ერთი წლით დახურეს. 1908 წელს მაქსიმე შარაძე ქლექით გარდაიცვალა. მაქსიმეს გარდაცვალების შემდეგ სტამბის მეწილეებში დაგა ატყდა და ექვთიმე კერესელიძე იძულებული გახდა მღვდელ სვიმონ მჭედლიძის წინადადებას დასთანხმებოდა და სტამბის მისთვის კუთვნილი ნაწილი ქუთაისში გადაიტანა.

ქუთაისში სტამბის საქმე თავიდანვე ურიგოდ აეწყო. მართალია, აქ იბეჭდებოდა ცნობილი ჟურნალი „შინაშრი საქმეებო“, მაგრამ თავდაპირველად შეთავაზებული წინადადებები რეალური არ აღმოჩნდა. ვერ მოინახა სათაფსო საგალობელთა კრებულების შესანახად. დაუცველობის გამო მისი ნაწილი

განადგურდა და მას ექვთიმემ შემოხვევით ბაზარში, სორცის გამყიდველებთან მიაგნო. ისინი კრებულის ფურცლებს სორცის გასახვევად იყენებდნენ⁽⁵⁾.

ძმობის სტამბა. საოცნებო ძმობის კაცია ს. ლოსაბერიძე, ესტ. კერესელიძე და მასთან კიდევ სხვანაც, ვინც მათ თანაუგრძნობს, ამ ძმობის და დაფარულ ქრისტიანთა თავის მომყრელი და დამაარსებელი გახლდათ მაქსიმ შარაძე, რომელიც 1907 წ. გარდაიცვალა. იმ დღიდან ეს სტამბაც სხვების საკუთრებათ გარდაიქცა. დღეს იგი ეკუთვნის ს. ლოსაბერიძეს და ე. კერესელიძეს. ამ პირთა ძმობანი და საქმენი სწორედ საოცნებო ხრიკებს წარმოადგენს, ადრე მათ ჰყვანდათ ერთი ამხანაგი ვასილ გძელიძე, რომელიც კარგა ხანია გარდაიცვალა და მისი 1000 მ. ამ პირებს დარჩათ, ენლახან შარაძე მოკვდა და მისი წილიც მათ მიისაკუთრეს. არ ვიცით, თუ ეს პირნი რა უფლებით სარგებლობენ, რა ძალით და რა ძმობის და ქრისტიანობის მაღალის პატივისცემით, რომ ქრისტეს მცნების დროშის ქვეშ შესულნი ასეთ მანქანებას სჩადიან და სხვა-და-სხვა პირთა ქონებას და ძალას ისაკუთრებენ; სტამბა დღეს მოქმედებს ბნელად, ბუჭდავენ ყოვლად უსარგებლო წიგნებს და ერთი ათად ხიბლავენ და გონებას უბნელებენ ისეც დაბნელებულ მდაბითთ. სტამბა არის ფართო, აქვსთ საკუთარი სახლ-კარი, არიან მღვთის მოსაგნი, არ სჭამენ, არ სძენ, ხოლო თქრო-ვერცხლოს კი აგროვებენ და ბოჭამენ. საქროთა, რომ ამ დაფარულ და ვითომც და საქრისტიანო ძმობის სტამბას ყურადღება მიექცეს ვისგანმე და გაცნობილ იქმნეს მათი მოქმედება ნიღაბ ქვეშ. ესენიც სწორედ მეორე ამხანაგობის მსგავსი მეჯადოები არიან.“⁽³⁾

ესტატუსა და მაქსიმეს ახლო ურთიერთობა ქონდათ ბეთანიის, ზედაზნის, თბილისის ფერისცვალებისა და შიომღვიმის მონასტრების ბერებთან. სწორედ ბეთანიის მონასტერში დაუფლნენ საღმრთო წერილის კითხვასა და ტიპიკონს. მაქსიმეს და ესტატეს მიმოწერა ჰქონდათ ათონის წმიდა მთაზე ქართველთა საფანის ბერებთან და მათგან ივერთა მონასტრის წიგნთსაცავიდან გადმოწერილ წმინდანთა ცხოვრებასა და ქადაგებებს ღებულობდნენ, რომელთაც მდაბიო ენაზე გადმოტანის შემდგომ მრავლად ბეჭდავდნენ და უფასოდ აგრცელებდნენ ქართულ სიტყვას მონატრებულ ხალხში. მათ თავიანთი სტამბის საშუალებით 25 წლის განმავლობაში დასტამბეს ოთხი ათასამდე სასულიერო შინაარსის სხვადასხვა გამოცემა — საღვთისმსახურო წიგნები, ქადაგებანი, წმინდანთა ცხოვრება, ფსალმუნნი, საღმრთო სჯული და სხვა სხვადასხვა დასახელების. მათ შორის 500-მდე წიგნი პირადი ხარჯით გამოსცეს. ხალხი სამართლიანად უწოდებდა მათ სტამბას „ბერების სტამბას“, რადგან იქ მომუშავე ადამიანები გამოირჩეოდნენ კეთილმსახურებითა და წმინდა ცხოვრებით.

(წყარო: 1) გაზეთი „24 საათი“, 20.03.10,

2) http://www.saunje.ge/index.php?option=com_content&view=article&id=1166%3A2012-01-22-17-31-42&catid=1%3A2010-01-24-19-54-07&lang=ru,

3) <https://www.qwelly.com/group/galoba/forum/topics/gadarchena?overrideMobileRedirect=1>,

4) <http://dSPACE.gela.org.ge/bitstream/123456789/6455/1/Nikoloz%20Gogoberidze%20-Kartuli%20stamba.pdf>,

5) „ვის ჰქონდა საქართველოში პირველი ხანოტო სტამბა და როგორ შემოგვინახა ესტატე კერესელიემ 5 532 საეკლესიო საგალობელი“ — ეკა სალაღია; <http://old.tbilisebi.ge/index.php?newsid=6248>

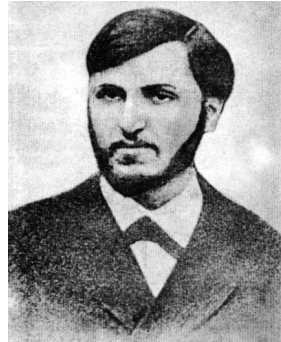
მაქსიმი შარაქისა და ამხანაგობის სტამბა“
პირველ რიგში მარჯვნიდან პირველი: ერასტი ტოროტაძე.
მეორე რიგში მარცხნიდან პირველი:
ესტატი კერესელიძე (გვ. ექვთიმე აღმსარებელი),
არისტოვლე ქუთათელაძე საზოგადო მოღვაწე, პედაგოგი,
ასოთაფეყოზი, მაქსიმი შარაქე მესტამბე,
სპირიდონ ლოსაბერიძე ასოთაფეყოზი.
მესამე რიგში ღვას გურგენიძე

მაქსიმე შარაძე

მაქსიმე როსტომის ძე შარაძე დაიბადა 1859 წელს სოფელ კვერში, თზურგეთის მაზრაში. მაქსიმე ნიჭიერი, დაუნარელი, მშვიდი და ჭკვიანი ბავშვი ყოფილა. 9 წლისა სოფელ კახურის სასწავლებელში შეიყვანეს. იგი უნიჭიერესი მოსწავლე გამოდგა. მაქსიმე მასწავლებელს უჩიოდა, იმდენს არ გვასწავლი, რამდენის სწავლაც შემიძლიათ. ნაწყენმა მასწავლებელმა კი სცემა, მერე კი ცალკე დამატებით დაუწყო სწავლება. ბიჭმა სასწავლებელი დაამთავრა და დედაც გარდაეცვალა. ცოტა ხნის შემდეგ მამამ თზურგეთის სამკლასიან სასწავლებელში შეიყვანა, მაგრამ ადრეულ ასაკში დაობლებულ დედისერთას ხელმოკლეობამ საფუძვლიანი სწავლა-განათლების მიღებაში დიდად შეუშალა ხელი. მშობელმა მას სასწავლებელი ვერ დაასრულებინა და ბავშვი მეზობელ გაჭარს გააყოლა ბათუმის მახლობლად, სოფელ შეკვეთილში.

აღალმართლობითა და ერთგულებით მაქსიმემ გაჭრის დიდი ნდობა დაიმსახურა. მერე 6 წელი ხაშურში დაჰყო. ბიბლიისა და გაბრიელ ეპისკოპოსის „ქადაგებების“ კითხვამ უფრო შეაყვარა მარხვა და ლოცვა, შესძინა ცოდნა. იქაურ მეგობრებს უკითხავდა „ქადაგებებს“ თუ საღმრთო წერილს. ყმაწვილს ებრაელი ახალგაზრდებიც ყურადღებით უსმენდნენ.

ხაშურიდან თბილისში წავიდა და მეფისნაცვლის სასახლეში მოსამსახურედ დადგა, სადაც ყველას შეუყვარდა. საჭმელ-სასმელი თავზე საყრელად ჰქონდა, მაგრამ მარხვასა და ყველა საღმრთო მცნებას მტკიცედ იცავდა.

**მაქსიმე
შარაძე**

რამდენიმე წლის შემდეგ ავად გახდა. დაღონებული სოფელში წავიდა. წმინდა გიორგის ეკლესია მოილოცა, დროშა შესწირა ტაძარს, მღვდელს შესამოსელი უძღვნა. ახლობლებმა ბევრი უწამლეს, მაგრამ ვერაფერს გახდნენ მის სნეულებასთან, ბოლოს მღვდელმა უთხრა: „ტყუილად წუხნართ მაგისთვის. მაქსიმეს არაფერი სტკივა, ეგ მეტისმეტად მორწმუნე კაცია, უეჭველი რწმენით სწამს ღმერთი და მისგანაა დადებული საუკუნო ნეტარება და საუკუნო სასჯელი. ამ სარწმუნოების მიზეზით წუხს. კაცობრივი ბუნება ვერ იტყვს ამისთანა მგზნებარე სარწმუნოებას და ავად ხდება, საუკუნო ნეტარება არ დაგკარგო და საუკუნო სასჯელში არ ჩაგვარდეთ... მაგას ხორციელი მკურნალი არ უნდა, სულიერი ნუგეში ეჭირვება, რადგან სულ მცირე, უმნიშვნელო შეცდომა ისე დიდად წარმოუდგენია, როგორც მომაკვდინებელი ცოდვა“. მღვდელმა უწირა, ულოცა, ზეთი უკურთხა, შემდეგ დაარიგა და გაამხსნევა. მაქსიმემ დიდი ნუგეში და სიხარული იგრძნო.

გავიდა ხანი. მაქსიმემ სოფლის დატოვება განიზრანა, ეკლესიები მოილოცა, შუაღამისას ადგა და ქუთაისის გზას ფეხით გაუდგა. მეორე დღეს ნათესავებმა მისი წერილი მიიღეს: „მე დღეის შემდეგ ამ ქვეყანაზე აღარა ვარ, ყველამ მკვდრად ჩამთვალეთ, რადგან ღვთის შეწევნით საუკუნო ცხოვრების გზას დაგადექი“. მაქსიმეს სამტრედიის ახლოს ერთი საწყალი კაცი შემოხვდა. თავისი ტანსაცმელი ძველ სამოსში გაუცვალა და გზა განაგრძო. გელათი და მოწამეთა მოილოცა. იქაურ ბერებს შესჩივლა, — მინდა ადვასრულო ღვთის მცნებანი, ვიცხოვრო ისე, როგორც მისთვის არის სასიამოვნო, მაგრამ ბევრი რამ მაბრკოლებ-

სო. ბერებმა გაამხივეს: ღვთისმოყვარეობას მტკიცედ დაადექი და ნურაფრისა გეშინია. როცა სულითა და გულით დმერთს მიენდობი, შენი მზრუნველი და მფარველი ის იქნებაო. სულით გამხსნეებული ქუთაისისკენ გაემგზავრა. რამდენიმე დღე მშვიდი დადიოდა. ფული არა ჰქონდა და ისე არავინ შეიწყალა. თავის თავს შეუძახა: გამხსნედი, არ გაახარო ბოროტი სული, მას უნდა, გაჭირვებით ცოდვაში ჩამაგდოსო. გაჭირვებას ლოცვით იქარვებდა.

ბოლოს ერთ პატროსან მოქალაქესთან იაფი სამუშაო იშოვა. მან შეამჩნია, რომ მაქსიმე შუაღამისას ფანჯრიდან გადაიპარებოდა და სადღაც მიდიოდა. ერთხელ ჩუმად გაჰყვა. მაქსიმე მივიდა მთავარანგელოზის ეკლესიაში, ცისკრის ლოცვაზე გულწლადაკრეფილი და მუნღმოდრეკილი ლოცულობდა. კაცმა არ დაიჯერა, შეთრედაც გაჰყვა და, ისევ ტაძარში რომ მივიდა, მაშინ გააფრთხილა სახლეულნი, ეგ ღვთის კაცია და პატივისცემით მოექცეთო. მაქსიმე მხვდა, შეიტყვეს ჩემი ამბავი და ასეთი პატივით იმიტომ მიქცევინათ. მიატოვა ქუთაისი და თბილისისკენ ფენით წამოვიდა. ჯამაგირი გლახაკებს დაურთავა, თვითონ კი გზადაგზა დღიურად მუშაობდა. თბილისში ადგილი იშოვა „ერთ დიდ, შეძლებულ კაცთან“ (ილია ჭავჭავაძესთან). იქ ცალკე ოთახი მისცეს. რადგან წნეკეთილობა შეამჩნიეს, არაფერს უშლიდნენ და მაქსიმეც ღვთის სიტყვის ქადაგება განაგრძო. მისი პატარა ოთახი ყოველ საღამოს ხალხით იყო სავსე, გელარც ეტეოდნენ საღმრთო წერილის სწავლისა და სახარების სიტყვის მოსმენის მსურველნი. თუ სადმე ქალაქში წმინდანთა ცხოვრების ამსახველი წიგნები იყიდებოდა, ყველა შეიძინეს. მაქსიმე ისე ლმობიურად ქა-

დაგებდა, რომ მსმენელთ გულში ღვთის შიში და სიყვარული ენერგებოდათ. იმის დასტურად, თუ რამხელა ძალა ჰქონდა მის ნათქვამ სიტყვას, ერთ ამბავს გავიხსენებთ. ერთხელ მაქსიმე ბილიარდის მოთამაშეებთან შევიდა და უთხრა: აბა, ძმებო, გთხოვთ, ყური დამიგდოთ, კაი ამბავი უნდა წაგიკითხოთ. მათ ბილიარდის თამაში შეწყვიტეს. მაქსიმემ დაიწყო წმინდა გიორგის ცხოვრების კითხვა. მოთამაშეებმა ტირილი დაიწყეს, ჯოხები დაყარეს და მას მერე მაქსიმეს აღარ მოშორებია.

როცა ღვთისმოყვარეთა გუნდი ძალიან გამრავლდა (1882 წ.), მაქსიმემ თქვა: „ამდენ ხალხს ეს თიხანი ვეღარ გვიტევს. კარგი იქნება, ერთი „უფასო საღმრთო წიგნოსაკითხავი“ და საგალობელი კაბინეტი დაგაარსოთ. მე თვეში 25 მანეთი მაქვს ჯამაგირი და მას მოლოიანად ამ საქმეს შეეწირავ, ოღონდ თქვენც დამეხმარეთ“. შეიძინეს სასულიერო წიგნები, გაზეთები... „საღვთო წიგნთ საკითხავი კაბინეტის“ მიზანი იყო საღვთისმეტყველო განათლებების გაფრცელება და საეკლესიო გალობის შესწავლა. შემდგომში კაბინეტი საგალობლების ვადარჩენის მნიშვნელოვანი ცენტრი გახდა. ამის გამო ეგზარქოსმა პავლეშვილს სპი დღით დაატუსადებინა სახალხო მღვდვარების ან სექტანტობის შესაძლო ქადაგებისათვის. როცა მაქსიმე ეგზარქოსს წარუდგინეს, მან ნანა, ეკლესიის საწინააღმდეგოს არაფერს სჩადიოდნენ, 1886 წელს ნება დართო კაბინეტის გახსნის. მეთვალყურედ ორი დეკანოზი დაუდგინა. ერთი — პეტრე კონქოშვილი ხშირად მიდიოდა მათ „კაბინეტში“ და მრავალ სასარგებლო რამეს ასწავლიდა ახალგაზრდებს. შემდგომში იგი მაქსიმეს მოძღვარი და ანლო მეგობარი გახდა.

**ეგზარქოსი
პავლე
(პეტრე
ლუბაძევი)**

1885 წლის გიორგობა დღეს ქაშვეთის ტაძარში შარაძემ მოისმინა ძველი ქართული გალობა. მსახურების შემდეგ იგი შეხვდა გუნდის ლოტბარ მელქისედეკ ნაკაშიძეს. ამ შეხვედრამ განაპირობა შარაძის მნიშვნელოვანი გადაწყვეტილება, ჩაბმულიყო საგალობლების გადარჩენის საქმეში. 1893 წელს დააფინანსა ფილიმონ ქორძის მივლინება თხურგეთში ანტონ დუმბაძისგან საგალობელთა ჩასაწერად.

იგი იყო ილია ჭავჭავაძის უფროსი მოურავი. დიდი ნდობა ჰქონდათ ილიასა და მის სანლობას მაქსიმეს, ყველანი შვილსა და ძმასავით უყურებდნენ. ილია რომ სხვაგან წავიდოდა, მთელ ქონებას მაქსიმეს ჩააბარებდა. თჯანის საქმეებსაც ყურს უგდებდა. ეს ნდობა ილიას ერთმა შემთხვევამაც გაუძეარა. ორი წლის სამსახურის შემდეგ მაქსიმეს მისთვის უთქვამს: „თქვენთვის თქვენის მონდობილობით სანოვაგეს, სურსათს და ათას რამეს რომ გყიდულობდი, ფულს გადაგარჩენდი ხოლმე და თუც თუმანზე მეტი შეგკრიბე. ახლა ვგრძნობ, რომ ასეთი საქციელი დიდი ცოდვია და ამიტომ გიბრუნებთ ამ ფულს“. ილიამ ფული ჯიბეში ჩაიდო და უთხრა: „კარგად მოქცეულხარ, ასე სჯობს“. „ივერიის“ თანამშრომლები აღაპარაკდნენ: „რა ძუნწია ილია, ამ ფულიდან მაქსიმესთვის რამე კრუქებინაო“. ეს ილიასაც გაუგია და უთქვამს: „როგორ, მოპარული რომ უკან დამებრუნებინა, თუნდაც ნაწილი, განა ამით შეურაცხყოფას არ მივაყენებდი? ის კაცი მართალ გზას დასდგომია და ჩემის ასეთის უმართებულო საქციელით ამ მართალ გზას რომ არ გადავაცდენდიო“. ამ ამბის შემდეგ ასე მომჭირნე ილია ჭავჭავაძე მაქსიმეს თვალდახუჭული ენდობოდა.

იგი იყო ილიას ყოველდღიური ტიტანუ-

**დაქანოზი
პატრი
კონსოვნილი**

**მელიქისედეკ
ნაკაშიძე**

**ანაონ
ღუმბაძე**

რი შრომის თვითმხილველი. „კაცო, რაზე ჩამკალ, ვერ მეტყვოდი, კმარათ?“ — უსაყვედურა ერთხელ შემთენებულმა ილიამ.

გარკვეულ დროს გაზეთ „ივერიაში“ ერთდროულდა სწავდასწავა სამუშაოს, ოთხი კაცის საქმეს ასრულებდა: — „ივერიის“ ხაზინადარიც იყო და კორექტორიც, ასოთამწყობიც და ექსპედიტორიც. სწორედ მაშინ იყო ყველაზე მოწესრიგებული „ივერიის“ გავრცელების საქმე. „სწორედ რომ წარმოუდგენელია, საიდან ჰქონდა ესოდენი ძალა და დონეო, — ჰკვირობს მისი ერთი თანამედროვე, — „იმისი სახელი ყოველი მხრით მოისმოდა: რედაქციიდან, ილიას სახლიდან, სტამბიდან და ყველა მომავალ-წამაგლისაგან“.

თავიდან ილიასთან დაახლოებული პირები ისე უყურებდნენ, როგორც ერთ ჩვეულებრივ მსახურს. ეს არტემ ახნაზაროვის მოგონებებიდანაც ჩანს: „ივერიის“ რედაქციის მოღარედ და სამეურნეო ნაწილის გამგედ იყო ვინმე მაქსიმე შარაძე, ილიას სახლის ყოფილი მისამსახურე და შემდეგ სტამბის პატრონი, რომელშიც გაზეთი „ივერია“ იბეჭდებოდა. ეს მაქსიმე შარაძე გაუნათლებელი კაცი იყო, მაგრამ სოფლის სკოლა ჰქონდა დამთავრებული და წიგნის კითხვას ეტანებოდა. ერთ დროს ისე გაიტაცა საღმრთო წერილისა და სასულიერო შინაარსის წიგნების კითხვამ, რომ სწვა თავის ამხანაგებთან ერთად სექტასავით რაღაც ამხანაგობა დააარსა, რომელსაც „უდაბურ წყალწმინდის ძმობა“ ეწოდებოდა. ამ ძმობას ეს მაქსიმე შარაძე მეთაურობდა, ბოლოს მან სტამბაც დააარსა. წმ. მამათა ცნოვრებიდან სასულიერო შინაარსის პაწია წიგნებსა ჰბეჭდავდა და საწოგადოდ ასკეტურს ცნოვრებს ეწეოდა. თვით სტამბა მთავსებული იყო

„ივერიის“ რედაქციის ქვედა სართულში, კალინინის ქუჩაზე, ილიას დის ელისაბედ საგიანიშვილის სახლში“.

არტურ ლაისტი კი თავის მოგონებებში ასე ახასიათებს მას: „„ივერიის“ რედაქციაში რამდენიმე წელს მუშაობდა ერთი საუკეთესო პიროვნება, — ეს იყო მაქსიმე შარაძე. ის 1887 წელს ილიას ლაქიად ჰყავდა. ამ ადამიანმა თავისი რიგიანობითა და შრომისმოყვარეობით ძალიან სრული ნდობა დამისახურა. ილია მას სხვადასხვა საქმეს ანდობდა ხოლმე. შარაძე ვეგეტარიანელი და დიდი ღვთისმოსიში კაცი იყო. მან პატარა წიგნაკიც დაწერა, სადაც აღწერილი აქვს თავისი ზნეობრივი ცვლილება, რომელსაც მიაწერდა მცენარეულ საჭმელზე გადასვლას. რამდენიმე ხანს შარაძე, როგორც მახსოვს, „ივერიის“ სტამბაში ასოთამაშობად და გაზეთის კორექტორადაც მუშაობდა.“

ილია მაქსიმეს სტამბისთვის მსწრაფლმბეჭდავი მანქანის შესაძენი 3000 მანეთის თავდებად დაუდგა და 1890 წელს დაარსდა სტამბა სახელად „მ. შარაძე და აშხ. სტამბა“, რომელიც თბილისში, ნიკოლოზის №21-ში (დღევანდელი ჯაფარიშვილის №7, ქ. თბილისის ილია ქაფქაფაძის ლიტერატურულ-მემორიალური მუზეუმის სარდაფი) იყო განთავსებული, იმავე სახლში, სადაც ილია ქაფქაფაძის ბინა და „ივერიის“ რედაქცია იყო განთავსებული. მაქსიმემ, ვალი დათქმულ დროში კეთილსინდისიერად გაისტუმრა.

მაქსიმე შარაძე კარგ მგალობლადაც იყო შერაცხული. დეკანოზი ნიკოლოზ თალაკვაძე იგონებს: „მაქსიმე შარაძე განსაკუთრებულ ყურადღებას აქცევდა ქართული გალობის საქმეს; მოკლე ხანში იმდენად შეისწავლა

**არტურ
ლაისტი**

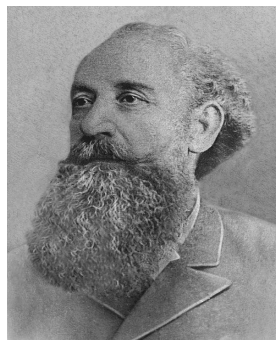
**არტურ
ლაინსტი**

ქართული გალობა, რომ ის თბილისის სემინარიაში გალობის მასწავლებლად მიიწვიეს... იგი აღვიძებდა ჩვენში მშობლიურ ეკლესიურ ჰანგებისადმი სიყვარულს.“ იმხანად თბილისში დაბრუნებული ფილიმონ ქორიყე მეღქმისედა ნაკაშიძის მეშვეობით დაუკავშირდა მაქსიმე შარაძესა და ესტატე კერესელიძეს. სწორედ ამ დღიდან დაიწყო ფიქრი ქართული საგალობლების ნოტებზე გადატანასა და დაბეჭდვაზე. თავდაპირველად უნდა შეეძინათ საგანგებო შრიფტი. „1891 წელს ვკითხეთ ფილიმონს, თუ სადმე არის რუსეთის ქალაქებში ნოტების შრიფტი (ასოები), ჩვენ გვიანდა გამოვიწყნოთ და შევიძინოთ-მეთქი. გვითხრა: მოსკოვში უნდა იყოსო, იმიტომ ვიცი, რომ მე შევხვედრივარ იქაურ სტამბაში ნოტებით დაბეჭდილ სიმღერა-გალობის წიგნებსაო, იქ მივითხრა და გამოძებნა უნდაო. ამის შესახებ იფიქრა მაქსიმე შარაძემ და მივიდა ილია ჭავჭავაძესთან საკითხავად და უთხრა: გვსურს ნოტების ასოები შევიძინოთ, აქ თბილისში არ არის მისი შრიფტი, გვითხრეს მოსკოვში არისო, რომ არავინ ვცაგს იქ ნაცნობთაგანი კაცი, რომ მივსწეროთ და გვაშოვნინოს ნოტების შრიფტი. მან უთხრა: როგორ არა, მცაგს იქ ერთი კარგი მეგობარი ქართველი კაცი, პროფესორი ალექსანდრე ხანანაშვილი, ის მოგვინერებს მაგ საქმესო. თვითონაც წერილი მისწერა და მაქსიმესაც მისამართი გადასცა: ამ მისამართით მისწერეთო. ჩვენ მივწერეთ და მან მოგვწერა: არის მხოლოდ ამნაირიო, ნიშუში გამოეგზავნა, რომელიც იყო სულ ძველებური მოდა, ოთხ-ოთხ კუთხიანები. ნოტების ეს ნიშუში ვუჩვენეთ ფილიმონს და სთქვა: ეს არ ივარგებსო, ეს კი არა, ახალი სისტემა უნდა, რომელსაც ახლა ხმარობენ

სიმღერა-გალობაზე. ჩვენც ასე მივსწერეთ... ერთი თვის შემდეგ ნოტების ასოები მივიღეთ, სამი ათას მანეთად ღირებული. ჩვენ ძალიან გაგვეწარდა ნოტების ასოების მიღება 1891 წლის 10 დეკემბერს. ეს იყო მთელ საქართველოში პირველი შემთხვევა ნოტების ასოებისა.“ ასე გადარჩა, ასე მოვიდა დღემდე უამრავი საგალობელი. ერთმანეთის მიყოლებით გამოდიოდა წიგნები თუ კრებულები. მაქსიმე შარადისა და მისი მეგობრების სტამბაში ცხოვრება დუღდა.

რაც შეეხება პარტნიორებს, ი. ზაქარაიშვილი ძალიან გამოსულა ამხანაგობიდან, ვასილ გრძელიძე კი ადრე გარდაცვლილა.

1901 წელს შარადის სტამბა დახურეს პროკლამაციების ბეჭდვის ბრალდებით. დამამტკიცებელი საბუთები ვერ ნახეს და 1902 წელს თბილისის გიმნაზიის მასწავლებლის არისტო ქუთათელაძის თავდებობით მწიგნობრებისთვის ძალიან მოუციათ მუშაობის საშუალება. სტამბა აღადგინეს, მაგრამ ამ ფაქტმა შარადის ჯანმრთელობაზე ისე იმოქმედა, რომ ლოგინად ჩააგდო. გამოკეთდა, მაგრამ ვერ გამოჯანმრთელდა. ჭლექი თანდათან მიეწია. სხვა ამ დროს სამკურნალოდ მიიწვიდა, მაგრამ მაქსიმე ასე არ მოქცეულა, სანთელივით ბოლომდე იწვიდა. ყოველთვის შრომობდა და თავს ნებას არ აძლევდა, თავისუფალ დროს გასართობად, სეირის საცქერლად წასულიყო. მაქსიმესთან შეუძლებელი იყო დაუბრება. თუ ვინმეს შეამჩნევდა, ჩემზე გაჯაგრებული წავიდათ, უეჭველად წერილსა მისწერდა, ტკბილსა და საგულისხმოს. ხმა არასოდეს აუშავლებია, განსაკუთრებით მშვიდობიანი, წყნარი, მართალი. სიცრუე მის ბაგეთაგან არასოდეს ამოსულა. ერთხელ წიგნის

**ფილომონ
ქორიძე**

**ანსტათი
ქარანალიძე
(ხაფიზოვი)
ქავთიძე
ალმასრაძე**

**ალექსანდრა
ხახანაშვილი**

გამომცემელმა სთხოვა, მეტად შემიფასე და უფრო მეტ ფულს გადამისდიანო, მაგრამ მაქსიმუმ თავის ასაღებ ფულზე უარი თქვა და ტყუილი არ იკადრა. არ უყვარდა ფარი-სეველობა, არაფინ დაუჩაგრავს, თავისი თავის მეტი. ბავშვისთვისაც კი არ უთქვამს „ბიჭი“, არც სხვა ზედმეტი სახელი, არც არაფინ განუკითხავს — არც საერთო და არც სასულიერო პირნი. ამბობდა: „როცა ამა თუ იმ კაცზე რისამე თქმა გინდოდეს, პირველად იფიქრე, ვითომ ის კაცი შენ წინა დგას. თუ პირში ძვირს არ ეტყვი, ნურც უმისოდ იტყვიო“.

1901 წლიდან მოყოლებული შვიდი წელი ქლექით იტანჯებოდა. შვიდი წლის განმავლობაში ებრძოდა მძიმე ავადმყოფობას და მთელი ამ ხნის განმავლობაში, ღვთის მადლობისა და კურთხევის გარდა, სიტყვა არ დასცდენია, ყოველთვის ღმერთსა ჰმადლობდა. ხილვა ჰქონია: „ჩვენებით განგლიდა სული ჩემი ქვასა, რკინასა, ზღვას, უფსკრულსა, ცეცხლსა, მთასა ყინვიანსა და ზეცისა ჰაერთა შინა საშინელებათა დიდთაო“.

ილიას მკვლელობის შემდეგ დიდხანს ვეღარ იცოცხლა, რამდენიმე თვეში, 1908 წლის 26 თებერვალს (ახ. სტ. 11 მარტს), 49 წლის ასაკში დასრულდა მისი ამქვეყნიური ცხოვრება.

ჩვენ ვალში ვართ მის წინაშე: რომ არა მაქსიმე შარაძე, არ გვეყოლებოდა არც ესტატე კერესელიძე (წმინდა ექვთიმე აღმსარებელი) და არც ქართული საგალობლები შემოგვეჩანებოდა. როგორც ბრძანებს დეკანოზი ნიკიტა თალაკვაძე: „მაქსიმე არ იყო არც ბერი, არც მღვდელი, მაგრამ თავისი ჭეშმარიტ-ქრისტიანული როგორც პირადი, ისე საზოგადოებრივი ცხოვრება-მოდგაწეობით ბევრად მაღლა იდგა

**ნიკიტა
თალაკვაძე**

ანლანდელ ბერობასა და მღვდლობაზე“.

„ერის გული ზღვავა. მის ღურჯხა და კამ-
კამა წყალს ვერ აამღვრევთ. და აი, ამ ზღ-
ვიდან ამოვიდა მაქსიმე, ამოვიდა წმინდა და
მოკვდა წმინდა. რაც სათნოება, უმადლესი
ზნეობა, დიდი გრძნობა სიყვარულისა ერსა
ჰქონდა ძველად შეთვისებული მემკვიდრეობის
კანონით, თითქო მასში გამოინატა, მას ჰქონ-
და შექმნილი.“ — ამ სიტყვებით გამოეთხოვა
გრიგოლ (გიგა) ყიფშიძე თავის მეგობარს, თა-
ნამშრომელს, თანამთაზრეს... კაცს, რომელიც
ქართული წიგნითა და გალობით საზრდობ-
და და უნდოდა ეს საზრდო სწავლისთვისაც
უანგაროდ ეწილადებინა.

მაქსიმე შარაძეს კუკიის სასაფლაოზე მი-
უჩინეს განსასვენებელი: მისი საფლავი, სამ-
წუნაროდ, უყურადღებობის გამო დაიკარგა...

**გიგოლ (გიგა)
ყიფშიძე**

(წყარო: <https://ka.wikipedia.org/wiki>

„მონა ღვთისა მაქსიმე როსტომის ძე შარაძე (1859-
1908)“ — თბილისი, 1909.

ილია თავბურძი, „XIX საუკუნის ქართველი მოღ-
ვაწეები და საეკლესიო გალობა“, გვ.: 49-52 — საქა-
რთველოს საბატრიარქოს გამომცემლობა, თბილისი,
2010 ISBN 978-9941-9120-7-8.

„მაქსიმე შარაძის ღვაწლი ქართული საგალობლების
გადარჩენის საქმეში“.

„ლაქიობიდან სტამბის ხელმძღვანელობამდე“ — ეკა
მანარაშვილი <http://www.saunje.ge/index.php?id=1166>).

„როცა ამა თუ იმ კაცზე რისამე თქმა გინდოდეს,
პირველად იფიქრე, ვითომ ის კაცი შენ წინა დგას“ —
კანაბერ კენკიშვილი, ჟურნალი „კარბჭე“, № 5, 2007
w., https://www.orthodoxy.ge/biografiebi/maqsime_sharadze.htm.)

ექვთიმე კერესელიძე

**ექვთიმე
კერესელიძე
ბერად
აკვეყნებდა**

ღირსი ექვთიმე აღმსარებელი (ერისკაცობაში ევსტათე კერესელიძე), დაიბადა 1865 წელს რაჭაში, სოფელ სადმელში.

სასწავლებლის დასრულების შემდგომ რაჭაში არსებული მძიმე ეკონომიკური პირობების გამო თხუთმეტი წლის ევსტათე ჯერ ქუთაისში ცხოვრობდა, შემდეგ თბილისში ერთ-ერთი სასტუმროს მზარეულის თანაშემწედ დაიწყო მუშაობა, სადაც გაიცნო ილია ჭავჭავაძე. შემდგომში მაქსიმე შარაძის მოურავი გახლდათ. სხვა მორწმუნე ახალგაზრდებთან ერთად თბილისში დააარსა უფასო „სადმერთო წიგნთ-საკითხავი“, რომლის მიზანი მისახლეობაში მართლმადიდებელური სარწმუნოების განმტკიცება და ძველი ქართული საეკლესიო გალობის შესწავლა-გაგრძელება იყო. ძველ ქართულ საეკლესიო გალობას სწავლობდნენ ცნობილი მგალობლის, თავად მელქისედეკ ნაკაშიძისაგან, რომელიც ათონის მთის ქართველთა საგანეში იყო განსწავლული. 1890 წლიდან მაქსიმე შარაძემ და ევსტათე კერესელიძემ ილია ჭავჭავაძის დახმარებით შეიძინეს სტამბა. ათონის მთაზე ქართველთა საგანის ბერ-მონაზვნების დახმარებით მონასტრის წიგნთსაცავიდან გამოწერილ წმინდანთა ცხოვრებასა და ქადაგებებს იღებდნენ, ინტენსიურად ბეჭდავდნენ და უფასოდ ავრცელებდნენ. 1891 წელს მაქსიმესა და ევსტათეს ცნობილმა მუსიკოსმა ფილიმონ ქორიძემ ევროპული სანოტო დამწერლობა შეასწავლა. ევსტათეს განსაკუთრებული ნიჭი და ლამაზი კალიგრაფია აღმოაჩნდა და ამიტომ ფილიმონ ქორიძემ მას დაავალა

საგალობლოთა სანოტო ხელნაწერების გადათეთრება. რუსეთის მიერ საქართველოს ეკლესიის ავტოკეფალიის ძალადობით გაუქმებას საგალობლო შედეგები მოჰყვა — გაიძარცვა და განადგურდა საქართველოს უძველესი ეკლესიის ფასდაუდებელი საუნჯის უდიდესი ნაწილი. ძველი საგალობლო დამწერლობის მცოდნენი დღითი დღე მცირდებოდნენ. მეუფე გაბრიელის (ქიქოძე) თაოსნობით 1884 წელს ქუთაისში დაარსებული ქართული გალობის აღმდგენი კომიტეტის თაოსნობით ფილიმონ ქიქოძემ ათასობით საგალობელი გადაიტანა ნოტებზე, რომელიც საკუთარი ხარჯებით დაბეჭდეს ევსტათე კერესელიძემ და მაქსიმე შარაძემ. 1907 წელს, წმინდა ილია მართლის მოწამებრივი აღსასრულიდან ექვსი თვის თავზე, 1908 წლის 26 თებერვალს, მაქსიმე შარაძეც გარდაიცვალა. ეს უდიდესი დანაკარგი ევსტათე კერესელიძისათვის აუნაზღაურებელი დარჩა. დაღონებულ ევსტათეს განსაცდელი უერთგულესი მეგობრის დაკარგვისთანავე ეწვია. მთელი ოცდაათი წლის ნაშრომი, ათეულობით ხელნაწერი, ევსტათეს ანაბარა დარჩა. მას უძვირფასესი ხელნაწერების ნაწილი ჩამოართვეს. სანოტო კრებულები საქართველოს საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოების წიგნთსაცავში მოხვდა, რომლის ხელმძღვანელი იმხანად ექვთიმე თაყაიშვილი იყო.

1910-იანი წლებში, მოვიდა ჟურნალ „ზობაშრი საჰმეხის“ რედაქტორ-გამომცემელი მღვდელმთვამე სვიმონ მჭედლიძე და მასთან „წმიდა გიორგის ძმობაში“ გაერთიანება შესთავაზა, და თან დასძინა რომ „წმიდა გიორგის ძმობას“ შეუვიდა და შეუგროვდა: მილიონ-ნახევარი სათასნო ფული, დასაარსებლათ

**ექვთიმე
ქარენელიძე**

**ექვთიმე
თაყაიშვილი**

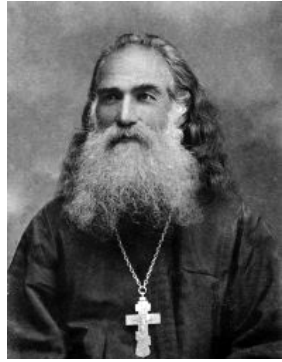

**სვიმონ
მქაღლიძე**

და სავარმოებლად. აქედან ნახევარი მილიონით უნდა შეიძინოს ძმობამ კარგი სისტემის მსრაფლმბეჭდავი მანქანები და ყოველივე სასტამბო და საკაზმაზი იარაღები, და მასთან ყოველ გვარი ასოები: რუსულ-ქართული და სუცური“. რაზეც ევსტათე დასთანხმდა შექმდეგი პირობით: „ჩემ კუთვნილ სტამბას, თქვენს ხარჯით, ამხანაგისაგან გამოყოფთ და გადაზიდავთ ქუთაისში, ხოლო მე იქ თვითონ დავესდგამ და მოგაწყოფ ყველაფერად და ჩაგაბარებთ. სტამბის უფლება, ჩემი იქნება ჩემს სოცოცხლეში. მე მხოლოდ ვსწირავ თქვენს ახალ საქველმოქმედო დაწესებულებას, სტამბის მოგებას; ესე იგი, არა სტამბას, არამედ მის შემოსავალ-გასავალს. თქვენ ხომ ამბობთ: ბევრი საქმეები გვაქვსო, რასაკვირველია, ბევრ საქმეებს, ბევრი შემოსავალიც ექნება: ეს სულ თქვენი იქნება და მეც თქვენგან დანიშნულ ჯამაგარშიდ ვიშრომებ. თუ სტამბა ვერ აწარმოეთ კარგათ და მოგების მაგიერ ვალები დაგედვით, მაშინ ჩემ სტამბას, როგორც უგალოთ მოგიტანეთ, ისე უგალოთვე უკან წავიღებ თბილისში, როგორც ჩემ საკუთრებას. ასე თუ დათანხმდებით, მაშინ თქვენი ამხანაგებისაგან ხელ-მოწერილი ნატაროუსის პირობა ჩამომიტანე და მაშინვე სრულ უფლებას მოგცემთ, ჩემი წილი სტამბის გამოყოფისას და გადატანისა“. ევსტათემ მათი დახმარებით სტამბა და ხელნაწერები ქუთაისში გადაიტანა. იქ კვლავ სცადა სანოტო კრებულების დაბეჭდვა, მაგრამ უბინაობის გამო გაიძარცვა ყუთები, სადაც დაბეჭდილი ფურცლები ინახებოდა და დამწერებულმა მხოლოდ რამდენიმე მათგანს მიაგნო ქუთაისის ბაზარში ხორცის შესახვევ ქაღალდებში.

1911 წელს კერესელიძემ საგალობლები მდ-

ვდელ რაჟდენ ხუნდაძეს მიაბარა შესანახავად. უკან დაბრუნებისას ხუნდაძემ არასაკმარისად მიიჩნია კერესელიძის მიერ გადახდილი თანხა და საგალობლების დაბრუნებისას ამოჭრა ის ფურცლები, რომლებზეც მის მიერ ნაგალობები იყო ჩაწერილი. კერესელიძეს ისღა დარჩენოდა, ნაწილ-ნაწილ გამოეთხოვა რაჟდენ ხუნდაძისგან საგალობლები და ხელახლა გადაეწერა ისინი. ამ საქმისადმი მამა ექვთიმეს თავგანწირულმა სიყვარულმა და შეპართეზამ შთამომავლებს 5 532 საეკლესიო საგალობელი შეუნარჩუნა. ხელნაწერთა ერთგულ ცენტრში დაცულია ერთი მომცრო რეკულის 120 გვერდიანი ხელნაწერი №840, რომელიც ექვთიმე (ესტატე) კერესელიძის მიერ ქართული საეკლესიო საგალობლების ნოტებზე გადატანის საგანგებოდ აღწერილი ისტორიაა. საგალობელთა კრებულისგან ერთ-ერთის მინაწერში წმინდა ექვთიმე აღნიშნავს: „1882 წელს სწავებთან ერთად დავიწყე მე ქართულ-იმერულ კილოზე ზეპირი გალობის სწავლა მგალობელ მელქისედეკ ნაკაშიძისაგან და რომ აღვიღად გვესწავლა და არც ნასწავლი დავვიწყნოდა, სწავლის დროს გალობის ყველა მუნღს და სიტყვას (სანამ ნოტები არ ვიცოდით) სწავდასსვა ნიშნებს ვუკეთებდით და ეს ნიშნები სწავლაში ძალიან გვეხმარებოდა... ეს ნიშნებთან წიგნი შევინახე ნიშნად იმისა, რომ, სანამ საქართველოში ჯერ ნოტების სწავლა არ იყო შემოღებული იმ ძველ დროებში, თუ რანაირის ნიშნების დასმით სწავლობდა ხალხი ზეპირ გალობას, ამ წიგნში ნახეთ.“ ექვთიმე კერესელიძემ არა მარტო სანოტო ნიშნები შეისწავლა კარგად, არამედ ნოტების სასტამბო ანაწყობებსაც ის აკეთებდა. ნოტების წერაში ისე დაოსტატ-

**რაჟდენ
ხუნდაძე**

**ილია
თავბარიძე**

და, რომ ცოტა ხნის შემდეგ ფილიონი თავის მიერ ჩაწერილი საგალობლებისა და სიმღერების გადაწერასაც ანდობდა და ავალებდა. ეს ხელნაწერი იღია თავბერიძემ გამოაქვეყნა 2005 წელს მონოგრაფიაში „მე-19 საუკუნის ქართველი მოღვაწეები და საეკლესიო გალობა“.

„ახლად დაწესებულ ძმობის წევრებად თურმე ყოფილიყო მარტო სამი კაცი! (სამი-გეც აფერისტები) მღვდელი სვიმონ მჭედლიძე, მასწავლებელი ტრიფონ ჯაფარიძე და მისი სიმაძრი, დეკანოზ ნესტორ ყუბანეიშვილი“. რომლისგანაც თავის დაღწევა ისევე ძვირად დაუჯდა. „მე უკვე გაგოგე, თუ რა კაცები ყოფილან ეს სამი პირი და აღარ ვენდე. მათ შური აიღეს ჩემზე, ბევრი მაწამეს, სიცოცხლე გამიმწარეს, ვალებს უფრო მოუმატეს, ბოლოს საქმე იმითი გათავდა, რომ თავიანთი ვალები მე გადამახდევინეს! რა მექნა: სტამბა ამიწერეს მათ ვალში და ხომ არ დაგეარგავდი! გაგიღე ფული და გამოვშორდი მათ. უკეთუ ვისმე სიტყვა გაგრძელებულად მიაჩნდეს, მე ამ სინამდვილეს მოვანსენებ: რაც მე ჩემმა მატყუარა ამხანაგებმა დალატი, ტანჯვა, ზარალი, ჭირი და შავი დღე დამაყენეს, იმის მცირე-მცირე მოვიხსენე და ათი იმდენი მოუხსენებლად გამოვტოვე.“

**ვაისკოვონი
გიორგი (ლავით
ალადაშვილი)**

სტამბა კვალად თბილისშივე გადმოვიტანე, დასდგი, ვაგმართე ელექტრონის მოწყობილობით და საქმეებითაც გაივსო. ამ დროს მე გულდაიმედებულმა ეს სტამბა გადავეცი ჩემს ძმისწულებს: კარგ პირობებში.

ამის შემდეგ მე თავი ვავითავისუფლე, ვიშოვნე დრო და გადავედი საშრომლად დიდად ცნობილ გელათის მონასტერში.“

1912 წლიდან იმერეთის ეპისკოპოს გიორგის

კურთხევით ევსტათე კერესელიძე მონაწილეობდა განწესდა გელათის მონასტერში, ხოლო ამავე წლის 23 დეკემბერს მონაწილეობდა აღიგებება და დარსი ექვთიმე მთაწმინდელის პატივსაცემად უწოდეს ექვთიმე. 1913 წლის მაისში დაიკვანდა დაასხეს წელი. ამ დროიდან დაიწყო მამა ექვთიმეს ყველაზე დაძაბული მოღვაწეობა. მან გადაწყვიტა, ზედმიწევნით მოეწესრიგებინა ფილიმონ ქორიძის ნოტებზე გადატანილი საგალობლები და ტიპიკონის მხედვეთი გაეწყო. ამ მიზნით უზგად შეიძინა სანოტო ფურცლები და შეუდგა ხელნაწერი ნოტების მოწესრიგებასა და გადათეთრებას. ქუთაისში, ი. კილაძის სტამბაში, ექვთიმემ მუსიკოს ნიკო შარაბიძის თხოვნით ააწყო და გამოსაცემად მოამზადა „ქართულ ეროვნულ სამხმან სიმღერათა კრებული, ნოტების მოკლე განმარტებით“. 1918 წელს კომპოზიტორ კოტე ფოცხვერაშვილის თხოვნით დაბეჭდა ჰიმნი „დიდება“, რომელიც 1918-1921 და 1991-2004 წლებში დამოუკიდებელი საქართველოს სახელმწიფო ჰიმნად ჟღერდა.

1917 წელს იმერეთის ეპისკოპოსის გიორგის მიერ ხელდასმულ იქნა მღვდელ-მონაწილეობა.

1921 წელს, კომუნისტური ხელისუფლების მოსვლისთანავე, მამა ექვთიმე დააპატიმრეს, როგორც ახალი წყობისათვის არასაიმედო პიროვნება, თუმცა დანაშაულის არქონის გამო რამდენიმე თვეში გაათავისუფლეს. გელათის ბერ-მონაწილეები ყოველდღე ელოდნენ დარბეჯას. ექვთიმე ამ წლებშიც აგრძელებდა საგალობელთა კრებულებზე მუშაობას. — „მე ამაში ვბოულობ დიდ სიმდიდრეს, ეს თქრო-ვერცხლზე და თვალ-მარგალიტზე უძვირფასესი საუკუნო საუნჯეა!.. მე წარმოდგენილი მაქვს ჩემი თავი, როგორც თქროსმჭედელი და თვალ-მარგალი-

**კათალიკოს-
პატრიარქი
ამბროსი ხელაია**

**კათოლიკოს-
პატრიარქი
კალისტრატე
სინსაქა**

ტის დამლაგებელი! მე ხანდახან გაკვირვებაში მოვდივარ: ვინ მოუშვა ჩემამდე ეს ძვირფასი სიმდიდრე, რომ მე უდიდისი, ამაში ხელს ურეგ!“ — წერდა ექვთიმე.

1923 წელს მთავრობის მიერ გელათის მონასტერი გაუქმებულად გამოცხადდა. მონასტრის წინამძღვარ არქიმანდრიტ ნესტორ ყუბანეიშვილს რამდენიმე დღის ვადა მისცეს, რათა ბერ-მონაზვნებს დაეტოვებინათ მონასტერი. მამა ექვთიმემ საგალობელთა ორმოცამდე კრებული ქუთაისში საიმედო ოჯახში გადაამალა. 1924 წელს კომკავშირელებმა დაანგრიეს წმინდა მეფის დავით აღმაშენებლის სახელობის ქუთაისის საკათედრო ტაძარი.

1924 წლის 28 აგვისტოს ქუთათელ-გაენათელი მიტროპოლიტი ნაზარი „განსაკუთრებული სამეულის“ გადაწყვეტილებით საფინხის ტყეში გაიყვანეს და ერთგულ სასულიერო პირებთან ერთად დახვრიტეს. 1995 წლის 19 სექტემბერს საქართველოს მართლმადიდებელმა სამოციქულო ეკლესიამ იგი წმინდანად შერაცხა.

ზედაზნის მონასტრის იღუმენი ექვთიმე 1930-იან წლებში იძულებული გახდა ხელნაწერები თბილისში, შედარებით უსაფრთხო ადგილას, გადაეტანა. იმ პერიოდიდან მღვდელმონაზონი ექვთიმე განწესებულ იქნა სვეტიცხოვლის ტაძარში, სადაც საგულდაგულოდ გადაამალა სასწაულებრივად გადარჩენილი ხელნაწერები. 1925 წელს, როდესაც საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი წმინდა ამბროსი მეტეხის ციხეში იყო დატყვევებული, ხოლო საქართველოს ეკლესიის უკლებლივ ყველა მსახური საშინელ დევნას განიცდიდა, მამა ექვთიმე კვლავაც აგრძელებდა საეკლესიო გალობის იშვიათი ნიმუშების

გადარჩენას. სვეტიცხოვლის ტაძრის წიგნთ-საცავში მან მიაგვლია ძილისპირთა უძველეს ნეკროპოლურ კრებულს და ეს საგალობლებიც ხუთნაზიან სანოტო სისტემაზე გადაიტანა. 1929 წლიდან მამა ექვთიმე ზედაზნის მონასტერში განაწესეს. თან წაიღო ქართული გალობის ხელნაწერები და დიდ რკინის ყუთებში საიმედოდ დაცული მიწაში დაფლა. მამა ექვთიმემ 1935 წლის ნოემბერში სახელმწიფო მუზეუმს გადასცა ოცდაათონეტი სანოტო კრებული, რომლებიც 5081 საგალობლისა და სასულიერო შინაარსის რამდენიმე ხელნაწერისგან შედგებოდა. ექვთიმეს სახელმწიფო ბუნსია დაუნიშნა, რომელიც 1939 წლამდე დაუბრკელებლივ ეძლეოდა. 1939 წელს ექვთიმეს ბუნსიის მიღება შეუწყდა. ამ საკითხთან დაკავშირებით კოტე ფოცხვერაშვილის შუამდგომლობით სახელმწიფოსთან შეიქმნა კომისია, რომელმაც მამა ექვთიმეს საქმე ხელახლა შეისწავლა და დაუნიშნა ბუნსია სიცოცხლის ბოლომდე 300 მანეთის ოდენობით.

1941 წლის 22 მარტის ხელშეკრულების საფუძველზე ექვთიმე კერესელიძემ საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმს საჩუქრად გადასცა მის მიერ შეგროვილი საქართველოს ყველა კუთხის ძველი ქართული საეკლესიო საგალობელი, ნოტებზე გადაღებული; ისინი მთავრებულია 37 წიგნში და შედგება 5532 ნომრისგან. ყველა ეს საგალობელი ამჟამად დაცულია კორნელი კეკელიძის სახელობის ხელნაწერთა ინსტიტუტში. 1941 წელს დაწერა „ისტორია ქართულ საეკლესიო საგალობლების ნოტებზე გადაღებისა.“ მასში ქრონოლოგიურად გადმოცემულია ესტატე კერესელიძის თავზე გადამხდარი ამბები 1882 წლიდან 1941 წლამდე.

**ლიჩხი ექვთიმე
აღმსარებელი**

1941 წელს ექვთიმე თავისთან მიიწვია საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქმა კალისტრატემ და დიდი მადლობა გადაუხადა უნიკალური შრომისა და ღვაწლისათვის. პატრიარქისვე თხოვნით ექვთიმემ ნოტებზე გადაიტანა საღვთო მსახურების დროს სათქმელი დიდი და მცირე კვერეუქსები.

1944 წლის ზამთარს ზედაზნის მონასტერში მარტო მცხოვრები მამა ექვთიმეს სანახაგად ასულ სამთავროს მონასტრის დედებს წმინდანი სასიკვდილოდ დასწეულებული დახვდათ. ექვთიმე იმავე წელს გარდაიცვალა. დაკრძალეს ზედაზნის მონასტრის ეზოში, საკურთხეველთან. მისი მდიდარი ბიბლიოთეკა სამთავროს მონასტერში გადაიტანეს, არქივი კი დაუდევრობის გამო განადგურდა.

2003 წელს საქართველოს მართლმადიდებელმა ეკლესიამ ექვთიმე კერესელიძე წმინდანად შერაცხა.

(წყარო: „ვის პქონდა საქართველოში პირველი სანოტო სტამბა და როგორ შემოგვინახა ესტატე კერესელიძემ 5 532 საეკლესიო საგალობელი“ (ეკა ხალადაია, <http://old.tbiliselebi.ge/index.php?newsid=6248>)

ექვთიმე კერესელიძე, „ისტორია ქართული საეკლესიო საგალობლების ნოტებზე გადაღებისა“).

სპირიტონ ლოსაბერიძე

ექვთიმე კერესელიძე თავის დღიურში „ისტორია ქართული საეკლესიო საგალობლების ნოტებზე გადაღებისა“ სპირიტონ ლოსაბერიძეზე საკმაოდ ვრცელ ინფორმაციას გვაწვდის.

ნაწყვეტები წიგნიდან:

„1907 წელს, ჩვენი (ნოტის გალობის დიდად მზრუნველი) ძმა და ამხანაგი მაქსიმე როსტომის ძე შარაძე ძლიერ დასნეულდა და გარდაიცვალა 1908 წელს დეკემბრის თვეში. მაშინ ჩვენგან შეძენილი, მოსკოვის ქუჩაზე N5 სამსართულიანი სახლები, ეწო-მიდამოთი, და მასში მოწყობილი ელექტრო საბეჭდავი სტამბა, ჩვენი საამხანაგო პირობითა და ნოტარიუსის ძალით, გადმოვიდა სამფლობელოდ ჩვენ დანარჩენ ორ ამხანაგზედ. ამ დროისგან სპირიტონ ლოსაბერიძე სულ სხვა გზას დაადგა! უარ-ჰყო ჩვენი სტამბის საამხანაგო საკეთილო პირობები, და თურმე ფიქრობს: მეც ესტატე კერესელიძე როგორმე მალე მოგვადე, რომ სტამბა და სახლები მას საკუთრად დარჩენოდა! დღე და ღამე ამის ფიქრსა და ღონისძიებას შესდგომია და მე არ ვიცოდი! მის პირობისაგან ვაღამდგარობას ამით დაგრწმუნდი, რომ: მაქსიმეს ბოლოს დროს გბეჭდავდით შეიდნაირ წიგნს, ჩვენი სტამბის გამოცემით, და აგრეთვე გბეჭდავდით: სადღესასწაულო ნოტების საგალობელს, რომელიც უკვე 18 ფორმა დაბეჭდილი გვქონდა, და 4 ფორმა კიდევ აწყობილი და დასაბეჭდი იყო, და იმათი დაბეჭდვით წიგნებიც დასრულდებოდა! ხოლო ის ცოფიანივით მივარდა! და ყველა ამ წიგნების აწყობილი ფორმები, და ნოტების აწყობილი ფორმები, სულ დაშალა,

დააბნია და ამბობდა: ამით ბექდვა-გამოცემა-ში ფულს არ დაფნარჯავო. ამით შესწყვიტა ჩვენს სტამბაში ნოტებისა და წიგნების ბექდვა-გამოცემა და არავითარი ჩემი სიტყვა არ გაიკარა და არ დაიჯერა!

როგორც უკვე აღვნიშნე: სპირიდონ ლოს-აბერიძე ჩვენი მეოთხე ამხანაგი იყო, მაგრამ ცუდლუტი და უმუშაო. ჯანმრთელი კაცი, სხვადასხვა ავათმყოფობას იფონებდა! განგებ ხველებას ასტენდა, მოგონებულ ხველებას, ყველა ატყობდა, რომ განგებ ახველებსო. წამლების ფული გაჰქონდა ჩვენგან თითქმის ყოველ დღე, წამლებს არ ყიდულობდა, ფულს ინახავდა!

გარდა ამისა, სხვა ბევრს მპარაობას სჩადი-ოდა თურმე და ჩვენ გვიანამდი ვერ გაფუგუო. იმას თვეში (ნარჯ-გარდა) სამი თუმანი ჯამაგირი გაჰქონდა ჩვენგან და ჩვენ, მე და მაქსიმე კი, სტამბიდან მარტო მცირე ნარჯის ფულს უნარჯავდით, დანარჩენი სტამბის შემოსავლით: ნოტების გალობას ვბექდავდით, გალობას ნოტებზე ვაწერინებდით, აგრეთვე სხვადასხვა მოწონებულ წიგნებსა და წიგნაკებს ვბექდავდით. არც ერთ ამბებში სპირიდონა მონაწილეობას არ იღებდა და არც გვემპარებოდა. ჩვენ რომ რაიმე კეთილ საქმეებში დაგებრკოლებულიყავით, იმისი მეცადინე იყო.

სანამ მაქსიმე შარაძე ცოცხალი იყო, თავისი სიბოროტე სრულად არ გამოაჩინა და, როცა მ. შარაძე გარდაიცვალა, მან ნაცვლად გლოვისა, დიდი სინარულის ღზინი სადღაც პადგალში გამართა! და რომ ჩაიგდო ხელში მთელი ქონების მონახევრეობის საბუთი, მაშინ საკეთილო საქმის გაკეთებას ვერ გააგონებდა ადამიანი. აღარც მე გამიშვა, რომ მოსათაკებელი წიგნები და ნოტის საგალობელი,

რომელიც იმან დააბნია და გადაარჩევია, რომ საკუთარი ჩემის ხარჯით მომეთავებინა.

დღე და ღამე თურმე სულ იმას ფიქრობს და მეცადინეობს: (ოუდა გამცემლის მსგავსად) თუ როგორ მიღლატოს და მომპოს სიცოცხლისაგან: ფულის და ქონების შექმნისათვის! მე ყველაფრის შემქნი, დამფუძნებელი და მწარმოებელი ამხანაგი! რომ საკუთრად დარჩენოდა მთელი ქონება! იმ ჩვენ საამხანაგო პირობას ჩუმიად დაატარებდა სპირიდონა, სხვადასხვა ვეჭილეებთან და სხვა სულებთან, და მათგან სწავლობს სხვადასხვა საღალატო ხერხებს! როგორც შემდეგ გავიგეთ!: თურმე დაურიგებიათ, რომ შენს ხელში იყოსო: სტამბის პატენტი, — სტამბის ნებართვა — საამხანაგო პირობა, — შემოსავალ-გასავლის წიგნი. — სასტამბო ქონების წიგნი. — ყოველგვარი ფულის შემოსავლის ანგარიშის წიგნი ვადა-მაღე. ამ რიგად კერესელიძეს თავის ზეადრს შემოსავალ ფულს ნურაფერს ნუ მისცემ, და მთლად უსაშველო და უფულო იყოს; სახლების ქირაც შენ აიღე, მას ნუ მისცემ. სახლების ნაყიდობის ქაღალდს მას ხელში ნუ ჩაუგდებო და სხვა. ეს მისი ჩამოწერილობა ერთი წლის შემდეგ გადმომცა ჩვენმა ყოფილმა ასოთამწეობმა: იოსებ ფურცელაძემ, რომელსაც მიეღო სპირიდონასაგან საკორექტურო ქაღალდები, და სწორედ იმ ქაღალდებში გარეულიყო საიდანდაც ერთი ნახევარი ქაღალდი, რომელშიდაც ეწერა ყველა ეს მისგან ჩასადენი საბოროტო საქმეები.

ასედაც იქცეოდა, ყველაფერი ძალმოძრეობით ხელთ იგდო; არაფერში არ მზოგავდა, მოკვლასაც კი მემუქრებოდა! მეტის გაჭირვებისა გამო და უფულობისა გამო ვერაფერი ვერ ვიყიდე საზამთრო ჩასაცემელი, ამის გამო

გავცივდი და მძიმე ავით გავხდი! ამიტომ დავიბარე ქორუნი ექიმი მის. საავადმყოფოდან გვარად კილოსანიძე, მოვიდა და გამშინჯა, მითხრა: მარცხენა გვერდში წყალი გაქვს ჩამდგარიო, მალე უნდა ამას თბერაცია, თორემ ჩირქად გადაიქცევა და მოკვდებიო. ჩემდა საუბედუროდ: სპირიდონამ წამლები არ მიყიდა! ამასობაში გავიდა ოთხი დღე, უწამლოთ გვერდი გამისივდა, საშინელ ანთებაში ჩამავდიო! ჩემ იღბლად მოვიდა ჩემთან სანახავად ამხანაგი ივანე ოსი, გვარად ფარნა: რომ გაივთ სპირიდონას უწყალო ქცევა, შეუვარდა გაჯავრებული, წაავლო ყელში ხელი და უთხრა: მომეცი ესტატეს ფული, თორემ ახლავე დაგახრჩობო, ასწია და დაახალა პოლზე და შესდგა ფეხებით, მოგეკლა ახლავე, თუ ფული არ მომეცი მისთვისო. ამოადებინა მას 25 მანეთი და მომიტანა. მე, აი, ამ ფულით გამოწერილი წამლები მოვატანინე და მერე ნელ-ნელა ფეხზე წამოვდექი.

შემდეგ ამისა, სხვა ღონისძიებას ცდილობდა სპირიდონა ჩემ მოსასპობად: ვცდილობ მის ამხანაგობაზე ხელი ავიღო და გამოვშორდე, ჩემი წილი გამოვეყო, მაგრამ ის არც ამას სჩადის, ანგარიშს არ ასწორებს, არც შემოსავალს ფულს იძლევა და არც შინაურულად მორიგებას ყაბუღდება! ამბობს: მე არ გიყოფ ქონებას, წადი და სუდში იწივლეო. დაფრჩი უსაშველოდ და ვფიქრობ, როგორ უშველო თავს.

ერთი კვირაში ქუთაისიდან მოვიდა კვირეულ ჟურნალ „შინაბან საჭმეპის“ რედაქტორ-გამომცემელი მღვდელი სვიმონ მჭედლიძე, რომელმაც „წმიდა გიორგის ძმობაში“ გაერთიანება შემომთავაზა.

სპირიდონას უთხრეს, რომ სტამბა უნდა

გაიყოს. სპირიტუალური უარი ვედარ მოახერხა. მხოლოდ იმ დამეს, რაც საუკეთესო სასტამბო სამუშაო იარაღები და ასოები იყო, მოეპარა და გადაეკლდა, ვედარ ვიზუალურ! ჯერ საგალობლები გაიყოს, შემდეგ სახლის ქონება და მერე სტამბის ქონება.

არტემ ახნაზაროვი დამეხმარა. მან სპირიტუალურ მეტოქეობა გაუწია: სპირიტუალური სახლი ვერ დაიხსნა და სახლი ისევ საზიარო შეიქმნა. ჩემი წილი სახლი ჩემ დამცველ ვექილ არტემ ახნაზაროვის მივცედი.

ამის შემდეგ მე თავი გავითავისუფლე, ვიშოვნე დრო და გადავედი საშრომად დიდად ცნობილ გელათის მონასტერში.

მედიანობითიოგრაფია
გაზეთები

№1/1
20 ოქტომბერი,

იმედი გვაქვს, საქართველოს ყველა მკვიდ- რნი სიამოვნებით მიიღებენ სასინარულო ამ- ბავს, რომ ჩვენს პატარა [ყრილობას].. კიდევ ერთი ყოველდღიური პაწია გამოცემა მიემა- ტა. თანაგრძნობა და სინარული, [რომელიც].. ჩვენ გვესმის ქართველ საზოგადოებისაგან, ნათლად გვიმ [გვიმტკიცებს -???]... რომ ჩვენი ერი და ქვეყანა [მოწადინებულია] იქონიოს კიდევ ორგანო.

დარწმუნებულნი ვართ, რომ ამ მოწადი- ნეობასთან ერთად ქართველ საზოგადოებას დონეც შესწვდება და ასაზრდოვოს ჩვენი პა- ტარა „ცნობის ფურცელი“.

[ჩვენის].. მეცადინეობისა და მოქმედების შესახებ ჯერ-ჯერობით არას... [ვიტყვით] და მკითხველთ არას დაგვირდებით, მხოლოდ დაბეჯითებით შეგვიძლიან ვსტყვათ, რომ ყოველი სიტყვა და საქმე დაფუძნებული იქნე- ბა ჩვენის ქვეყნის და ერის მომავალზე და მათის დღევრძელობის სურვილზედ.

№1/1

20 ოქტომბერი

„ცნობის ფურცელი“

გამოდის ყოველ-დღე, კვირა-უქმეების შემდეგაც.

გაზეთის ფასი ამ წლის დამლევაამდე ერთი მანეთი.

გაზეთის ფასი: ერთი წლით 6 მან., ნახევარი წლით 4 მან., სხვა ვადით გაზეთის დაკვეთა არ შეიძლება.

თითო ნომერი ღირს ყველგან 3 კაპ.

ფასი განცხადებისა: ჩვეულებრივი სტრიქონი პირველ გვერდზე 10 კაპ. მეოთხე გვერდზე 5 კაპ.

იმ ხელის მომწერთა, რომელთაც წლიური ფასის ერთბაშად შემოტანა გაუძნელებათ, რედაქცია შედაგათს აძლევს: ხელის მოწერის დროს 2 მანეთი წარმოადგინოს და მერმე ყოველ თვე-და-თვე თითო მანეთი, გიდრე 6 მანეთს შეასრულებს.

სოფლის მასწავლებლებს გაზეთი წლიურად 5 მანეთად დაეთმობათ.

ადრესი რედაქციისა: ტფილისი, ფრეილინის ქუჩა, №13 „ცნობის ფურცელი“

Тфились, Фрейлинская №13, Редакция, „Цнобис Пурцели“

№1/1

20 ოქტომბერი

რედაქცია

ხელის მომწერნი გაზეთის დასაკვეთად მიჰმართავენ რედაქციას დილის 1 საათიდან 3 საათამდე და საღამოს 6-7 საათამდე და „წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების“ წიგნის მაღაზიას.

№1/4

20 ოქტომბერი.

სტამბა მ. შარაძისა და ამხ. ნიკ. ქ. 21 რედაქტორ-გამომცემელი ვაჟ. ბუნიია

Дозволено цензурою Тфились, 19 го
Октябрѣ 1896 г.

პ.ს. ეს წარწერა ყოველ ნომერშია შესაბამ-
ისი თარიღით. (მ. დ.)

№4/1

23 ოქტომბერი

ახალი ამბავი

თფილისის გაზეთებმა, როგორც მოსალ-
ოდნელიც იყო, თანაგრძნობით მიიღეს თავი-
ანთი უმცროსი ძმა „ცნობის ფურცელი“. გაზ.
„კავკაზი“ გვისურვებს, რომ ჩვენი გაზეთიც,
როგორც ყველა ჩვენი საქმე, პარტიობამ არ
ჩაითრიოს და არ დაიდუბოს დაწყებისთანავე.
ხოლო გაზ. „მშაკი“ სურვილს აცხადებს, რომ
„ცნობის ფურცელი“-ს მოქმედება დამყარე-
ბულ იყოს პირუთვნელობასა და სამართალ-
ზედ, რომ გაზეთმა გაავრცელოს და გაა-
ძლიეროს აზრი ძმობისა და ერთობისა ჩვენის
ქვეყნის ტომთა შორის. „ცნობის ფურცელის“
პირველსავე ნომერში დაბეჭდილ შენიშვნაში
რედაქციამ მკითხველს აღუთქვა ყოველი თა-
ვისი მოქმედება მუდამ ქვეყნის სიყვარულზედ
დაამყაროს და ეს სიყვარული ხომ იმის თავმ-
დებია, რომ ჩვენს მოღვაწეობაში აღნიშნულს
აზრს უმთავრესი ადგილი ეჭირება. ჩვენი გუ-
ლის ნადებიც ის არის, რომ კეთილი მკერმისი
ჩვენის ქვეყნის, დამყარდება მხოლოდ ერთო-
ბილს, ძმურს, შეთანხმებულ მოღვაწეობაზედ
ჩვენსა და ჩვენ მეზობლებს შორის, ჩვენის სუ-
ლიერის და ეკონომიკურის წარმატებისათვის
სწორედ ესეთი მოქმედებაა საჭირო. რაიცა
შეეხება „კავკაზის“ რჩევას, რომ პარტიობა
ავიცილოთ თავიდან, — ვიტყვით, რომ ჩვენ
გუცდლებით მტკიცეთ დავიჭიროთ ხელში დრო-
შა სიმართლისა.

„ცნობის ფურცელის“ 1,2,3 და 4 №№-ები, დასტამბული 1200 ეგზემპლარად, უკვე დაურთოდა ხელის მომწერო. ახალი ხელის მომწერნი ბაზეთს მიიღებენ მხოლოდ მ-5 №-იდან.

გაზეთის დამტარებელთა გამოუცდელითი ქალაქის ხელის მომწერებს გაზეთი დროზე ვერ მისდით; რედაქცია ყოველ დონისძიებას ხმარობს, რომ ეს ნაკლი თავიდან მოიშოროს.

*** *** ***

მკითხველებს უკვე მოეხსენება ყველა ადგილობრივი გაზეთების აზრი ჩვენს ახალ „ცნობის ფურცელზე“, მხოლოდ „ეგალის“ აზრი არ იყო აქამდის გამოცხადებული და ანლა ამასაც ვეღირსეთ... აი როგორ შეგვეგება გაზ. „ეგალი“ და მისი ბაიარან ტარი:

„წარსულ კვირეში გამოვიდა ახალი ბაწია ქართული თრგანო, რომელსაც ეწოდება „ცნობის ფურცელი“. მას თანაგრძნობით მიეგება ჩვენი მკითხველი საზოგადოება. ახალ დაბადებულის ფურცელის ღირსება ის არის, რომ მისმა გამომცემელ-რედაქტორმა, ბ. გუნიამ, პირველ იანვრამდე ის ძალიან გააიაფა; ორი თვის გამოცემა ერთ მანათად განადა, ხოლო ცალკე ნომერი სამ კაპეკათ. ჩვენი მკითხველი საზოგადოება ისე დაესია ამ გამოცემას, როგორც ზაფხულში ქუჩაზე მყურებელთ ჩვევათ, როცა მათ დუქნებიდან დაშვალ ხილს გადუყრიან საქმელათ. ერთმა ქუთათურმა ინტელიგენტმა წამოიძახა, როცა პირველათ ხელში აიღო „ცნობის ფურცელი“: მე ეს გაზეთი მეგონა, თურმე „სპრაგონი“

ლისტოკი“ ყოფილა. მაგრამ თავის უარეს მაინც სჯობია. სწავა არა იყოს-რა, სათაური აქვს ღამაზი და სამ კაპუიკად ესეც ღირსო. ამ ახალწლამდის მოსახალისებლად ამასაც არა უშავსო.

ჩვენ არა ვართ ქუთათური ინტელიგენტის აზრისა. „ცნობის ფურცელს“, როგორც ახალშობილს, თუკი თავი ღამაზი აქვს, მერმის ტანიც შესაფერი გაეზრდება. ამის თავდუბი მისი გულ-უნფი და შეძლებული ნათლიები არიან. ერთი ამ ნათლიებთაგანი თურმე დაბადებისთანავე საკმაო საძიძო წყალობას უბირებს, ოღონდ ხელში ჩემი „სიმართლის“ დროშა დაიჭირეთ, მაგრამ, როცა სიმართლე კერძო საკუთრებათ ხდება, იმ სიმართლის მაღლი ეშმაკებს შეეწევა.

P.S. ყოველდღიური საცნობარო ფურცელი „**Справочный Листок**“ გაზეთ „**Еженедельный листок**“-ის დამატებაა. მასში იბეჭდებოდა განცხადებები და საგაქრო რეკლამები. გაზეთი გამოცემოდა ტფილისში 1872 წელს. ამ გამოცემის შესახებ ცნობები მოცემულია 1874 წლის კაგაკასიის კალენდარში. რამდენ ხანს გამოდიოდა და რატომ დაიხურა, უცნობია. რედაქტორ-გამომცემელი გახლდათ ა. ივანოვი (წყარო: <http://www.nplg.gov.ge/paperge/ka/browse/001730/>)

№13

1 ნოემბერი

რედაქციისგან

„ცნობის ფურცელის“ 1-დამ მე-12-მდე დასტამბული 1500 ეგზემპლარად, უკვე დაუროგდა ხელის მომწერით. ახალი ხელის მომწერნი ბაზეთს მიიღებენ მხოლოდ მე-13 №-იდან.

№31

19 ნოემბერი

რედაქციისგან

დღე ყოველ მოგვდის თხოვნა ახალ-ახალ ხელის-მომწერთაგან, ძველი ნომრები გამოგვიგზავნეთო. ბევრი გვთხოვს პირველი ნომრიდან გვინდა გაზეითო. რადგანაც სათითაოდ მიწერა ყველასთან მეტად ძნელია, ამიტომ გაცხადებთ, რომ 20 ნომრამდე გაზეით სულ გავიდა და რედაქციას აღარ მოეპოვება. ახალი ხელის მომწერნი მხოლოდ 20 ნომრიდან მიიღებს გაზეითს, ხოლო, ვისაც ამ ნომრის შემდეგ შიგა და შიგ თითო-ორილა ნომერი დაჰკლებია, ფოსტისა თუ ჩვენის ბრალით, ვთხოვთ შეგვატყობინონ და დაკლებული ნომრები დაუყოვნებლივ გაეგზავნებათ.

№42/1

30 ნოემბერი

რედაქციისგან

ხელ-ახლად გაუწყებთ იმ ახალ ხელმომწერთა, რომელნიც გვისაყვედურებენ, შიგა და შიგ თითო-ორილა ნომრები დაგვაკლდათო, რომ „ცნობის ფურცელი“, თუმცა ამ ჟამად 2200 ეგზემპლარი იბეჭდება, მაგრამ ცალკე ნომრების გაყიდვის გამო ზოგი ნომრები რედაქციას სრულებით არ მოეპოვება და ამიტომ თავისდა უნებურად ვერ აკმაყოფილებს ახალ ხელის-მომწერლებს.

შემდეგისათვის რედაქცია, რომ თავიდან აიცილოს საყვედური და თვით ხელის მომწერთაც მიუვიდეთ სვედრი ნომრები, უმორჩილესად სთხოვს ყველას, დროისთვის შეატყობინონ რედაქციას გაზეითის დაკვეთის სურვილი, რათა რედაქციამ ხელის მომწერთა რაოდენობის მხედვით დაიჭიროს ანგარიში და დაჰბეჭდოს სამყოფი რიცხვი გაზეითისა.

№35/1.

23 ნოემბერი

რედაქციისგან

დღე ყოველ მოგვდის თხოვნა ახალ-ახალ ხელის-მომწერთაგან, ძველი ნომრები გამოგვიგზავნეთო. ბევრი გვთხოვს პირველი ნომრიდან გვინდა გაზეთით. რადგანაც სათითაოდ მიწერა ყველასთან მეტად ძნელია, ამიტომ ვაცხადებთ, რომ 25 ნომრამდე გაზეთი სულ გავიდა და რედაქციას აღარ მოეპოვება. ახალი ხელის მომწერნი მხოლოდ 25 ნომრიდან მიიღებს გაზეთს, ხოლო, ვისაც ამ ნომერს შემდეგ შიგა და შიგ თითო-ორთლად ნომერი დაჰკლებია, ფოსტისა თუ ჩვენის ბრალით, ვთხოვთ შეგვატყობინონ და დაკლებული ნომრები დაუყოვნებლივ გაგვზავნებათ.

№52/1

10 დეკემბერი

რედაქციისგან

საქართველოს სსრ-და-სსრკ კუთხიდან, ჩვენ საკუთარ კორესპონდენტების გარდა, სწორად მოგვდის ხოლმე გაზეთში დასაბუქდი წერილები იმათგანაც, რომელთა გინაობა რედაქციას არ მოეხსენება.

ვთხოვთ ასეთის წერილების ავტორებს, შეგვატყობინონ ხოლმე დასაბუქდად გამოგზავნილ წერილთან ერთად თავისი სახელი, გვარი და ადრესი. წინააღმდეგ შემთხვევაში რედაქცია ამგვარ წერილებს ვერ დაბუქდავს.

№15/4

3 ნოემბერი

წერილი რედაქციის მიმართ

ნება მიბოძეთ თქვენის პატივცემულის გაზეთის საშუალებით უგულისმოდესი მადლობა უძღვნათ ბ. დ. ღამბაშიძეს, რომელმაც კეთილინება და შემოსწირა ორმოცდა რვა წიგნი და სამი წლის რამდენიმე ნომერი „მწვენი“

სისა“ და სხვა თავის გამოცემანი ხევის სამ-
კითხველოს. აგრეთვე მ. მ. დ. ხანუტაშვილს,
რომელმაც შეიმოსწირა სამი მანათი ფული და
ცამეტი ქართული წიგნი.

გამგე მეჯრისხევის წიგნთ საცავისა კენინა
ეკატერინე გიორგის ასული ერისთავისა
1896 წ., 30 ოქტომბერი.

№28/1;
16 ნოემბერი

მიიღება ხელის-მოწერა დამდეგის
1897 წლისათვის ახალ ქართულ
ყოველ-დღიურ გაზეთ
„ცნობის ფურცელი“

ხელის-მომწერთა საყურადღებოდ:
ვინც დამდეგის წლისათვის გაზეთს ამ თა-
ვითვე წლიურად დაიკვეთს, იმას **ბაზმით**
უფასოდ ბაიბზავნება ამ წლის **ღამ-**
ღამად.

წლიური ხელის-მომწერთ გაზეთთან ერთად
დაეგზავნება **უსასქილლოდ** ამ წლის დეკემ-
ბრის თვიდან:

საქართველოს კალენდარი 1897 წ.

კალენდარი დასურათებული იქნება მრავალ-
გვარ ნახატებით და ქართველ მწერალთა და
მოდგაწეთა სურათებით. კალენდარი შეიცავს
500-ზე მეტს გვერდს დიდის ზომისას.

„ცნობის ფურცელი“

გამოვა ყოველ-დღე, კვირა-უქმეების შემდ-
გომაც, უფრო დიდის ზომისა.

გაზეთის ფასი: წლიურად 6 მან, ნახევარი
წლით 4 მან, (სხვა ვადით ხელის მოწერა
არ მიიღება). **თითო ნომერი ღირს 3 კაპ.**

ბანცხადების ფასი: ჩვეულებრივი სტრი-
ქონი პირველ გვერდზე 10 კაპ., მეოთხეზედ

— 5 კაპ. შედაგათი ხელის მომწერთათვის:

იმ ხელის მომწერთა რომელთაც წლიურ ფასის სრულად შემოტანა გაუძნელდებოთ, რედაქცია შედაგათის აძლევს: ხელის მოწერის დროს 2 მან. წარმოადგინონ და მერე ყოველ თვე-და-თვე თითო მანათი, ვიდრე წლიურს ფასს შეასრულებდნენ.

ადრესი რედაქციისა: ტფილისი, ფრეილინის ქუჩა, №13 „ცნობის ფურცელი“

Тифлисъ, Фрейлинская №13, Редакція, „Цнобис Пурцели“

რედაქტორ-გამომცემელი

ვალერიან ბუნია

№47/3

5 დეკემბერი

ტელეფონის მაგთულების გაბმა.

...სოლოლაკში აბამენ მაგთულებს და ჩვენს რედაქციაშიც ამ ორი საში დღის განმავლობაში გაგვიმართავენ ტელეფონს. მხოლოდ კუკიის სიდზედ გაათავებენ თუ არა კაბულის გაყვანას, მაშინვე შეუდგებიან კუკიელთ მსურველთათვის აპარატების გამართვას. როგორც აბონენტთა სიიდან სჩანს, თბილისში ეხლა უკვე ოთხასზედ მეტი ტელეფონი სდგას.

№47/1

5 დეკემბერი

მიიღება ხელის მოწერა დამდგეის 1897 წლისათვის

გინც ამ თავითვე წლიურად გამოიწერს, მას გაზეთი იანვრამდე მუქთად მიუვა. მიუვა აგრეთვე მუქთად საქართველოს კალენდარი 1897 წლისა. წლიური ფასი ექვსი მანათი.

№55/3
13 დეკემბერი,

აზნ. ვლ. ერ. კობახიძეს შეუწირავს ხეთის სასოფლო სკოლისათვის გაზეთი „ცნობის ფურცელი“ პირველ იანვრამდე, რისთვისაც იქაური მასწავლებელი თეიმურაზ ჭიჭინაძე მადლობას უძღვნის.

№67/1
25 დეკემბერი

1897 წლისთვის
მიიღება ხელის მოწერა ყოველდღიურ გაზეთ
„ცნობის ფურცელზედ“

ვინც წლიურად დაიკვეთავს გაზეთს, მას მიუვა მუქთად 1897 წლის დიდი „საქართველოს კალენდარი“, შედგენილი ვალ. გუნიას-მიერ.

ბაზმის ფასი: ერთი წლით 6 მან, ნახევარი წლით 4 მან.

სხვა ვადით გაზეთის დაკვეთა არ შეიძლება. თითო ნომერი ღირს ყველგან 3 კაპ.

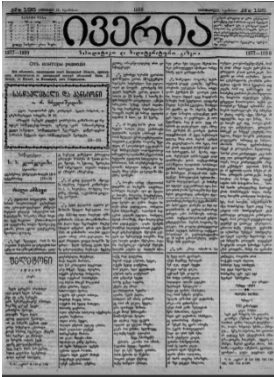
ბანცხაღების ფასი: ჩვეულებრივი სტრიქონი პირველ გვერდზე 10 კაპ. მეოთხეზე - 5 კაპ.

იმ ხელის მომწერთა, რომელთაც წლიურის ფასის ერთბაშად შემოტანა გაუძნელდებოთ, რედაქცია შეღავათს აძლევს: ხელის მოწერის დროს 2 მანათი წარმოადგინონ და მერმე ყოველ თვე-და-თვე თითო მანათი, ვიდრე 6 მანათს შეასრულებდნენ.

ადრესირედაქციისა: Тифлисъ, Фрейлинская № 13, Редакция, „Цнобис Пурцели“

№67/1
25 დეკემბერი

შემდეგი ნომერი „ცნობის ფურცელისა“ გამოვა, ქრისტეს შობის დღესასწაულის გამო, პარასკევს, 27 დეკემბერს. ტელეფონი რედაქციისა №363

გამოვა 1897 წელს

იმავე პრინციპით, როგორც წინააღ.

გამოვა მხოლოდ 17 იანვრიდან ყოველ-
დღე, გარდა იმ დღეებისა, რომელიც ზედ
მოსდევს კვირა-უქმეებს.

ფასი გაზეთისა:

11 თვით და 13 დღით — 9 მან, 60 კაპ. 11
თვით — 9 მან. 50 კაპ., 10 თვით — 8 მან. 75
კაპ., 9 თვით — 8 მან., 8 თვით — 7 მან. 25
კაპ., 7 თვით — 6 მან. 50 კაპ., 6 თვით — 6
მან., 5 თვით — 5 მან. 50 კაპ., 4 თვით — 4
მან. 75 კაპ., 3 თვით — 3 მან. 50 კაპ., 2 თვით
— 2 მან. 75 კაპ., 1 თვით — 1 მან. 50 კაპ.

საზღვარგარეშე დაბარებული 1898 წლის 1
იანვრიდან ედირება 17 მან. ტფილისს გარეო
მცნოფრებთ უნდა დაიბარონ გაზეთი შემდეგის
ადრესით: Тифлисъ, Редакция, „Иверია“.

ტფილისში ხელის მოწერა მიიღება „ივერი-
ის“ რედაქციაში, ნიკოლოზის ქ. №21. „ქართ-
ველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებე-
ლი საზოგადოების“ კანცელარიაში, სასახლის
ქუჩა, ქართვ. თავად-აზნაურთა ქარვასლაში.

თუ ტფილისში დაბარებული გაზეთი
ტფილისს გარეშე ადრესზედ შესცვალა ვინმე,
უნდა წარმოადგინოს რედაქციაში ერთი მანა-
თი; ხოლო თუ ქალაქის გარეთიდან სწვა
ადგილს გადავიდა სადმე, ქალაქს გარედვე
— თრი აბაზი. თუ თვის განმავლობაში დაი-
ბარა ვინმე გაზეთი არა მთელის წლით, მას
გაუგზავნება გაზეთი პირველი იმ თვიდან,
რომელსაც დამბარებული აღნიშნავს.

1896 წლის ხელის-მოწერათა

საქმრადღებოდ.

ვისაც გაზეთი დაბარებული ჰქონდა 1896

მთელის წლით, თუ ჰსურთ 1898 წლის პირველ იანვრამდე მიიღონ გაზეთი, უნდა წარმოადგინონ ოთხი თვის ფასი — 3 მან და 33 კაპ. (კაპეიკების მაგიერ შეიძლება ფოსტის მარკები გამოიგზავნოს), ხოლო, ვისაც არა ჰსურს, იმას მოუვა გაზეთი ვადით შეიღის თვისა და ცამეტის დღის განმავლობაში 17 იანვრიდამ. ვისაც 1896 წელში დაბარებული ჰქონდა გაზეთი რამდენისამე თვით, იმათ შეუსრულდებათ დანაკლისი ნომრები 17 იანვრიდამ.

სარედაქციო მუშაობა 15 დეკემბრიდან დაიწყება.

P.S. პოლიტიკური და ლიტერატურული პერიოდული გამოცემა, გამოდიოდა თბილისში 1877 წლის 3 მარტიდან ყოველკვირულ გაზეთად, 1879-1885 წლებში — ჟურნალის სახით, 1886 წლიდან — ყოველდღიურ გაზეთად. „ივერია“ იყო მთავრობის წინააღმდეგ მებრძოლი თემატურად მრავალფეროვანი ორგანო; ითვალისწინებდა ქართველთა ეროვნული თვითშეგნების გაძლიერებას და პოლიტიკური დამოუკიდებლობის იდეის სამსახურს. თემატური მრავალფეროვნება განსაზღვრა ქართველი ხალხის ეროვნულმა, სოციალ-ეკონომიკურმა და კულტურულმა ვითარებამ, რედაქტორისა და მისი თანამშრომლების განმანათლებელმა იდეებმა. გაზეთი აშუქებდა მუშათა მოძრაობის საკითხებს საქართველოში და საზღვარგარეთის ქვეყნებში, ასევე ისტორიის, ენათმეცნიერების, ეთნოგრაფიის, გეოგრაფიის, სოციოლოგიის საკითხებს. მდიდარ ინფორმაციას აწვდიდა მკითხველს საზღვარგარეთულ ლიტერატურაზე. დიდი ადგილი ეთმობოდა

სახალხო განათლების საკითხებს, მთავრობის პოლიტიკას განათლების დარგში და აღზრდის სისტემას. განსაკუთრებული როლი შეასრულა ქართული მწერლობის განვითარების საქმეში.

გაზეთის დამაარსებელი და რედაქტორია **ილია ჭავჭავაძე**, თანარედაქტორი **სერგეი მესხი** (1881, „დროებისა“ და „ივერიის“ რედაქციების გაერთიანებისას). გაზეთს სწავლასწავა დროს რედაქტორობდნენ: **ივანე მარაბელი** (1882-1884), **ალექსანდრე სარჯიშვილი** (1901 წლის 4 დეკემბრიდან); **ბრიგოლ ყიფშიძე** (1903-1905), შემდეგ გაზეთის დახურვამდე (1906 წლის 27 აგვისტო) **ვილიპე ბობიჩაიშვილი**.

თანამშრომლობდნენ უნიჭიერესი კორექტორ-დენტები და ჟურნალისტები; **ალექსანდრე ყიფშიძე**, **ალექსანდრე ნანეიშვილი**, **არტემ ახნაზაროვი**, **დ. მიქელაძე**, **ბიორგი ლასხიშვილი** (იხ. გვ.: 48) და სხვ. ასევე თანამშრომლობდნენ ქართველი მწერლები, პოეტები, საოგადო მოღვაწეები: **აბაკი ჟერეთელი**, **იაკობ ბობეჯაშვილი**, **ვაჟა-ფშაველა**, **ალექსანდრე ყაზბეგი**, **ნიკო ლომოური**, **ეკატერინე ბაბაშვილი**, **სოფრომ მბალოგლიშვილი**, **სტივანე ჭრელაშვილი** და სხვ.

1889 წლის 20 თებერვალს **ზურაბ ჭავჭავაძემ** გაზეთი „ივერია“ აღადგინა ილია ქავჭავაძის საზოგადოების გაზეთის სახით. იგი 1997 წლამდე გამოდიოდა. სარედაქციო კოლეგია: **ბახაბერ ბახაძე**, **რევაზ კვიციანი**, **ბელა ნიკოლაიშვილი**, **დავით ტაბიძე**, **ლადი ჯვალაძე**, **თამარ ჩხეიძე** (არასრული სია წყარო: [https://ka.wikipedia.org/wiki/%E1%83%98%E1%83%95%E1%83%94%E1%83%A0%E1%83%98%E1%83%90_\(%E1%83%92%E1%83%90%E1%83%96%E1%83%94%E1%83%97%E1%83%98\)](https://ka.wikipedia.org/wiki/%E1%83%98%E1%83%95%E1%83%94%E1%83%A0%E1%83%98%E1%83%90_(%E1%83%92%E1%83%90%E1%83%96%E1%83%94%E1%83%97%E1%83%98))).

**ილია
ჭავჭავაძე**

ილია ჭავჭავაძე (08.11.1837-12.09. 1907)

— საზოგადო მოღვაწე, პუბლიცისტი, ჟურნალისტი, პოლიტიკოსი, მწერალი. ილიას დროს პეტერბურგის უნივერსიტეტში სწავლობდა ოცდაათამდე ქართველი სტუდენტი. ილიას გარშემო შემოკრებილი ქართველი სტუდენტობა შეადგენდა იმ ბირთვს, რომელმაც საქართველოში დაბრუნების შემდეგ შეადგინა „პირველი დასი“. ილიას დროს შექმნა რუსეთში ქართველ სტუდენტთა — „თერგ-დალეულთა“ — ტრადიციები. იგი იყო მისი და დიმიტრი ყიფიანის მიერ დაარსებული ქართული დრამატული საზოგადოების თავმჯდომარე, 1879-1885 — „ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების“ თავმჯდომარის მოადგილე, 1885-იდან სიცოცხლის დასასრულამდე საზოგადოების უცვლელი თავმჯდომარე. საქართველოში პირველმა დააფუძნა ფინანსური დაწესებულება — სათავადაზნაურო-საადგილმამულო ბანკი, რომელსაც 30 წელი ხელმძღვანელობდა. გადამწვევტი წვლილი შეიტანა საქართველოს ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის შექმნასა და ლიბერალური ფასეულობების გავრცელებაში. ილია ჭავჭავაძის სამოღვაწეო არენაზე გამოიჩინა უკავშირდება „ცისკარში“ დაბეჭდილ სტატიას „ორიოდ სიტყვა თავად რ. ერისთავის მიერ კაზლოვის შეშლილის თარგმანზედა“, რომელიც, როგორც გრიგოლ ყიფშიძე აღნიშნავს, „ნამდვილი ყუმბარა იყო. მისმა ძალა-აფეთქებამ თავ-ზარი დასცა მთელ მაშინდელ მწერალთა კრებულს, ძირამდე შეარყია დაგუბებული, ნავსმოკიდებული სალიტერატურო ჭაობი და დიდი მითქმა-მოთქმა, დიდი ალიაქოთიც გამთიწვია“. ეს წერილი მან საქართველოში

პეტერბურგში სტუდენტად ყოფნის პერიოდში გამოგზავნა. წერილის გამოქვეყნებიდან მალევე სამშობლოში დაბრუნდა და პირველი საზოგადოებრივი საქმიანობაც წამოიწყო — ჟურნალი „საქართველოს მოამბე“ დააარსა. 1870-იან წლებში ბანკის შემდგომ საფუძველი ჩაუყარა ერთ-ერთ ყველაზე მნიშვნელოვან საზოგადოებრივ პროექტს — გაზეთ „ივერიას“. „ივერიამ“, რომელიც ილიას რედაქტორობით გამოდიოდა 1902 წლამდე, ილიას შემდგომ არსებობა გააგრძელა 1906 წლამდე და ასევე 1909 წელს. ილიას მიერ დაარსებულმა გაზეთებმა „საქართველოს მოამბე“ და „ივერიამ“ სრულიად ახალი სიტყვა თქვეს ქართულ ჟურნალისტიკაში.

1907 წლის 12 სექტემბერს ილია ჭავჭავაძე წიწამურთან მოკლეს. ილიას მკვლელობის დეტალები დღემდე საკამათო საგანია.

ქართული მართლმადიდებელი სამოციქულო ეკლესიის მიერ ილია ჭავჭავაძე შერაცხულია წმინდანად, სახელით წმიდა ილია მართალი ხსენების დღეა 2 აგვისტო (ძველი სტილით 20 ივლისი).

სერგეი სიმონის ძე მუსხი (24.10.1845-02.08.1883) — პუბლიცისტი, ჟურნალისტი, მწერალი და საზოგადო მოღვაწე. 1868 წლიდან რედაქტორობდა გაზეთ „ღრობას“. იყო „ახალი ახალგაზრდობის“ ლიტერატურული ჯგუფის წევრი, „მამებისა“ და „შვილების“ ბრძოლის აქტიური მონაწილე. მისი წერილები ეხებოდა კრიტიკის თეორიასა და პრაქტიკას, ფოლკლორისტიკას, თეატრს, დრამატურგიას, სალიტერატურო ენის სიწმინდეს და სხვ. თარგმნა ვიქტორ ჰიუგოს,

სერგეი მუსხი

აღფონს დოდესა და სხვათა ნაწარმოებები. დიდი წვლილი შეიტანა ახალი ქართული სალიტერატურო ენის, კრიტიკის, ჟურნალისტიკისა და ქართული თეატრის განვითარების საქმეში.

**ივანე
მაჩაბელი**

ივანე ბიორბის ძე მაჩაბელი (08.02. 1854-08.07.1898) — ქართველი მწერალი, მთარგმნელი და საზოგადო მოღვაწე. მის მსოფლმხედველობაზე მნიშვნელოვანი ზეგავლენა მოახდინეს 60-70-იანი წლების რუსეთის რევოლუციონერ-დემოკრატებმა. 1873 წლის ზაფხულში ილია ჭავჭავაძეს გაუზიარა თავისი განზრახვა და სთხოვა ერთად ეთარგმნათ შექსპირის ნაწარმოებები. 1873 წლის „კრებულის“ მეათე ნომერში დაიბეჭდა „მეფე ლირის“ პირველი მოქმედების თარგმანი. 1879 წელს დაბრუნდა საქართველოში და ლიტერატურულ-პუბლიცისტურ მოღვაწეობას მიჰყენებდა. 1882-1884 წლებში გაზეთ „**ივერიის**“ რედაქტორია, 1883 წელს გაზეთ „**ღრმობის**“ რედაქტორი ხდება, მაგრამ 1885 წლის სექტემბერში გაზეთი დახურა მთავრობამ მეფის ხელისუფლების საწინააღმდეგო წერილების სისტემატურად ბეჭდვის გამო, გაზეთის რედაქტორი კი პასუხისმგებაში მისცეს და სამუდამოდ აუკრძალეს რაიმე გამოცემის რედაქტორობა. 1897 წლის მაისში ივანე მაჩაბელი ავად გახდა ჩირქოვანი პლევრიტით. 1898 წლის 26 ივნისს ქალაქში ხმა დაიწინა ივანე მაჩაბლის უგზო-უკვლოდ დაკარგვის შესახებ.

**ალექსანდრე სარაჯიშვილი (სხე-
ვლონიძე: რიშ-ბაბა)** (1851-1914) — ქართველი კრიტიკოსი, მკვლევარი, მთარგმნელი, ჟურნალისტი, საზოგადო მოღვაწე. ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების გამგებების წევრი, საქართველოს საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოების ერთ-ერთი დამფუძნებელი და მისი პირველი ხაზინადარი, მუხეუმ-წიგნოსაცავის გამგე. თანამშრომლობდა გამოცემებში „ღრუბა“ (ათავსებდა კრიტიკულ წერილებსა და რეცენზიებს) და „მომავალს“, სადაც 1895 წელს დაიწყო მისი ნაშრომის — „ვეფხისტყაოსნის ყალბი ადგილების“ გამოქვეყნება. 1901–1902 წლებში რედაქტორობდა გაზეთ „ივერიას“, ხოლო 1903–1905 წლებში იყო ამ გაზეთის გამომცემელი. იუმორისტული ხასიათის წერილებსა და ნათარგმნ თხზულებებს აქვეყნებდა გამოცემებში „ფასკუნჯი“, „ჯეჯილი“ და „ძლღე“. ალექსანდრე სარაჯიშვილი იკვლევდა ძველ ხელნაწერებსაც. 1884 წელს ილია ჭავჭავაძესა და პეტრე უმიკაშვილთან ერთად გამოსცა „ვისრამიანი“. ი. რომენსკისთან ერთად თარგმნა ინდური ეპოსი „რამაიანი“.

**ალექსანდრე
სარაჯიშვილი**

**ბრიგოლ (ბიბა) ყიფშიძე (სხე-
ვლონიძე: ბ. ბოლორია)** (10.01.1858-13.11.1921) — ჟურნალისტი, ბიბლიოგრაფი, პრეზიდიუმი, მთარგმნელი, პედაგოგი, ქართული დასის წევრი — მოკარნახე, ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების საქმის მწარმოებელი, ილია ჭავჭავაძის უახლოესი თანამშრომელი და მისი ბიოგრაფი. ლიტერატურულ-კრიტი-

**ბრიგოლ
ყიფშიძე**

კულ, თეატრალურ და პუბლიცისტურ წერ-
ილებს აქვეყნებდა „ივერიაში“, „ღრმობა-
ში“, „იმეღში“, „მონამბეში“. იყო გაზეთ
„ივერიის“ რედაქტორი. მისი თხზულებების
უმთავრეს თემას წარმოადგენს ქართლის
სოფელი, გლეხობის ყოფა, სოფლის მასწავ-
ლებლის მდგომარეობა, სახალხო განათლე-
ბა. გრიგოლ ყიფშიძემ კირიონთან ერთად
შეადგინა სახელმძღვანელო წიგნი „ქართუ-
ლი სიტყვიერების თეორია“ (1908), რომელიც
რამდენჯერმე დაიბეჭდა. მანვე შეადგინა და
რუსულ ენაზე გამოსცა კავკასიის პერიოდული
პრესის ბიბლიოგრაფია (1901).

გრიგოლ ყიფშიძეს ნათარგმნი აქვს ჰენრიკ
სენკევიჩის, პოლ ბურჟეს, ედმონდ დე ამიხის,
ფრანსუა კოპეს, მათილდა სერანოს, დე-
ვო-გუეს, ალექსანდრე სუმბათაშვილ-იუჟინის
ნაწარმოებები.

ფილიპე გომიჩაიშვილი

ფილიპე ბაბრიელის ძე გომიჩაიშ-
ვილი (20.01.1872-29.03.1950) — ქართველი
ეკონომისტი, პუბლიცისტი. 1892 წლიდან ეწე-
ოდა სამეცნიერო-პუბლიცისტურ მოღვაწეო-
ბას. იყო „მესამე დასის“ წევრი, „ალიო-
ნელი“, ქართველთა შორის წერა-კითხვის
გამაგრელებელი საზოგადოების გამგეობის
წევრი. თანამშრომლობდა ჟურნალ „მრბ-
ზაშრსა“ და ჟურნალ „ერთიან“. 1905-1906
წლებში რედაქტორობდა გაზეთ „ივერი-
ას“. 1900 წლიდან მუშაობდა ექიმად. სს-
გადასხვა დროს იყო: პირველი სახელმწიფო
სათათბიროს დეპუტატი ქუთაისის გუბერნი-
იდან, მხარს უჭერდა საქართველოს ავტონო-
მიას. თბილისის საქალაქო სათათბიროს ხე-
ლმძღვანელი, კავკასიის სოფლის მეურნეობის

საზოგადოების სტატისტიკური ბიუროს ხელმძღვანელი, სრულად რუსეთის საერთო კავშირის რწმუნებული ამიერკავკასიაში, კანკის რეინგვის გამგეობის თავმჯდომარე, საქართველოს პირველი რესპუბლიკის პერიოდში იყო რესპუბლიკის სახელმწიფო კონტროლიორი. საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის ეკონომიკის ინსტიტუტში კითხულობდა პოლიტიკონომიის, ფინანსების, სტატისტიკისა და ეკონომიკური აზრის ისტორიის კურსებს. ლექციებს კითხულობდა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტშიც. გოგინაიშვილის მეცნიერული ნაშრომები ძირითადად საქართველოსა და ამიერკავკასიის სოციალურ-ეკონომიური ცხოვრების საკითხებს ეხება.

შურნალისტები, კორესპონდენტები (აქასრული შემადგენლობით)

ალექსანდრე თევდორუს ძე ყიფშიძე (ყსავლონიძე ფონელი) (131.01.1862, -29.06.1916) — ისტორიკოსი, პუბლიცისტი, ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების გამგეობის წევრი, საზოგადო და პოლიტიკური მოღვაწე. სამწერლო საქმიანობა სემინარიაში ყოფნის დროს დაიწყო, აქვეყნებდა კორესპონდენტებს გაზეთ „დროებაში“. 1884 წელს გამოაქვეყნა პირველი მთხრობა საყმაწვილო ჟურნალ „ნობათში“. სისტემატურად თანამშრომლობდა გამოცემებთან „ცნობის უზრცელი“, „მეგობარი“, „საქართველო“, „მომავალი“, „მერი“. 1889 წლიდან გახდა „ივერიის“ მუდმივი თანამშრომელი. იყო ჟურნალ „პლდისა“ და გაზეთ „საქართველოს“

ალექსანდრე
ყიფშიძე

ერთ-ერთი დამფუძნებელი და რედკოლეგის წევრი; ეწეოდა მთარგმნელობით საქმიანობას. სწავლასგა დროს მუშაობდა სახაზინო პალატაში, საგუბერნიო საქმეთა სამმართველოში, საგლესკაცო საქმეთა საკრებულოში, ახალციხეში — მომრიგებელ მოსამართლედ, ქუთაისის გუბერნატორ სტაროსელსკის მოადგილედ. სტაროსელსკიცა და ყიფშიძეც ფარულად თანაუგრძნობდნენ რევოლუციურ მოძრაობას. ამიტომ, როგორც პოლიტიკურად არასაიმედო, მალე გენერალმა ალიხანოვ-ავარსკიმ მოხსნა და მეტეხის ციხეში დააპატიმრა, ხოლო სტაროსელსკი პეტერბურგში გაუშვა. 1907 წლიდან სიცოცხლის ბოლომდე მუშაობდა თბილისის სათაფადაზნაურთა საკრებულოსთან არსებული საადგილმამულო კომისიის მდივნად. საჯარო სამსახურიდან უპენსიოდ და უმუნდროდ დაითხოვეს.

ალექსანდრე ნანეიშვილი

ალექსანდრე თეიმურაზის ძე ნანეიშვილი (1857-25.08.1904) — პედაგოგი, პუბლიცისტი, საზოგადო მოღვაწე. აქტიურად ჩაება პოლიტიკურ-საზოგადოებრივ საქმიანობაში. 1881 წელს მასწავლებლად დაიწყო მუშაობა ბათუმის ახალგაზსნილ საქალაქო სასწავლებელში; აქტიურად თანამშრომლობდა ქართველ ხალხისანთა ჟურნალ „იმეღში“, აგრეთვე გაზეთებში „იმერია“, „ღროშა“, „Новое обозрѣние“; ჟურნალში „მრამბე“ და სხვ. აქტიურად ემზაურებოდა საჭირობით პოლიტიკურ, საზოგადოებრივ და ეკონომიკურ საკითხებს. 1884 წელს სწვა ქართველ ხალხისნებთან ერთად ციმბირში გადაასახლეს. 1887 წელს სამშობლოში დაბრუნდა და განაგრძო პუბლიცისტურ-ლიტერატურული

მოდერნიზაცია. მის კალამს ეკუთვნის მრავალი წერილი სხვადასხვა საჭირობის რთულ საკითხზე. პედაგოგიური ხასიათის წერილებში ეხებოდა მშობლიური ენის სწავლების აუცილებლობას, მოსწავლეთა ფიზიკური აღზრდის საჭიროებას, უმაღლესი განათლების მდგომარეობას, ქალთა სწავლა-განათლების საკითხებს და სხვ.

არტემ მიხეილის ძე ხუნდაძე
(13.10.1866-28.03.1942) — მთარგმნელი, მწერ-

ალი, ჟურნალისტი, ვეჟილი, საზოგადო მოღვაწე. პირველი მოთხრობა „კაკაბაძე“ გამოაქვეყნა 1885 წელს ჟურნალ „ნობათში“. ამ დროიდან მოყოლებული ქართულ ჟურნალ-გაზეთებში სისტემატურად იბეჭდებოდა მისი მოთხრობები, ლექსები, სცენები, ფელეტონები „ორანის“, „ჩიორას“, „მანოელიძის“, „აღფას“, „დეშვიკის“, „პატრიციუსის“, „დიოგენის“, „ეკნტოსანის“, „ნიორის“, „ეკნტის“, „ფარნაოზის“ და სხვა ფსევდონიმებით. 1896-1902 წლებში თანამშრომლობდა „ივერიანში“. თარგმნა ალექსანდრე პუშკინის, მიხეილ ლერმონტოვის, ლეგ ტოლსტოის, მაქსიმ გორკის, ჯერომ ჯერომის, კილი ზოლას, ვიდე მობასანისა და სხვათა ნაწარმოებები (წყარო: <http://www.nplg.gov.ge/bios/ka/00001684/>)

**არტემ
ხუნდაძე**

დავით მიქელაძე (ფსევდონიმი „მეზელე“ 1843-25.11.1918) — ქართველი მწერალი, ჟურნალისტი და საზოგადო მოღვაწე. მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავს ქართული ჟურნალისტიკისა და საზოგადოების განვითარების ისტორიაში. 1864 წელს ი. მელიქიშვილსა და ვ. თულაშვილთან ერთად

**დავით
მიქელაძე**

ბეტერბურგში დააარსა სტამბა, სადაც იბეჭდებოდა ქართული ჟურნალ-გაზეთები. წერდა სტატიებსა და ლექსებს. 1867 წელს იგ. კერესელიძის „ცისპარში“ ბეჭდავს გონებამახვილურ სატირულ ლექსებს, მონაწილეობდა „მამებისა და შვილების“ ბრძოლაში, იცავდა ახალი თაობის შესწავლას. 1870-1873-იან წლებში პარიზიდან კორესპონდენტობას უგზავნიდა „ღრმებას“. უცხოეთში მყოფი მოწმე და ერთგვარი მონაწილეც გახდა მსოფლიო-ისტორიული მნიშვნელობის მოვლენებისა, რომელთა ცენტრში იყო პარიზის კომუნა და მისი გამოძახილი. 1886 წლიდან თანამშრომლობდა „ივერიასში“. 1899 წელს აკაკის „ბრძოლის“ მეორე ნომერში დაიბეჭდა მისი ოთხმოქმედებიანი დრამა „ხაფანგი“. 1900 წლიდან მუშაობდა შაგი ქვის მრეწველთა საბჭოში. 1908 წელს თარგმნა და წიგნად გამოსცა ლევ ტოლსტოის დრამა „მეუფება წყვილია“, რომელიც შემდეგ ქართულ სცენაზე დაიდგა. 1910-1916 წწ. ქუთაისის საადგილმამულო ბანკის დირექტორი იყო (წყარო: <http://www.nplg.gov.ge/bios/ka/00005682/>)

**„ივერიასთან“
თანამშრომლობდნენ
(აზახურული სია)**

**იაკობ
გომეზაშვილი**

იაკობ სიმონის ძე გომეზაშვილი (21.10.1840-14.06.1912) — მეცნიერული პედაგოგიკის ფუძემდებელი საქართველოში, პუბლიცისტი, საბავშვო მწერალი, საზოგადო მოღვაწე, ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის აქტიური წევრი. მისმა პროგრესულმა პედაგოგიურმა მოღვაწეობამ სინთეზა და მეფის ხელისუფალთა უკმაყოფილება

გამოიწვია და 1874 წელს, როგორც პოლიტიკურად არასაიმედო, მოხსნეს თანამდებობიდან — სასულიერო სასწავლებლის ინსპექტობიდან. ამის შემდეგ სახელმწიფო სამსახურში აღარ შესულა. დაუღალავად იბრძოდა სახალხო სკოლების შექმნა-დამკვიდრებისათვის. იცავდა რეალური განათლების უპირატესობას ფორმალურთან შედარებით. განსაკუთრებით დიდია მისი ღვაწლი ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების დაარსებასა და საქმიანობაში. თანამშრომლობდა პეროდულ გამოცემებთან. იაკობ გოგებაშვილის პირადი არქივი დაცულია საქართველოს ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში.

მკატერიცა რევაზის ასული თარხნიშვილი-ბაბაშვილი (16.06.1851-07.08.1938)

— პედაგოგი, მწერალი, ფემინისტი, საზოგადო მოღვაწე. მისი დიდი შეცდინებითა და გონის საზოგადოების თანადგომით ქალაქში ქალთა სამრევლო სკოლა დაარსდა. ეწეოდა თვითგანათლებას — სწავლობდა სოციოლოგიას, რუსულ და ევროპულ ლიტერატურას. ამ დროს შედგა მისი ჟურნალისტური დებიუტიც. 1870 წელს გაზეთ „ღრმობაში“ დაბეჭდილ მის წერილს დადებითი შეფასება მისცა პეტრე უმიკაშვილმა. 1871 წელს დაქორწინდა ალექსანდრე გაბაშვილზე. აქტიურად თანამშრომლობდა ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოებასთან. იყო ერთ-ერთი დამაარსებელი „ქართველ ქალთა საქველმოქმედო საზოგადოებისა“. ხშირად აქვეყნებდა წერილებსა და ნარკვევებს ქალთა საკითხების, განსაკუთრებით კი — განათლების შესახებ, აქტიურ მონაწილეობას იღებ-

ეკატერინე ბაბაშვილი

და საყმაწვილო ჟურნალების — „ნობათის“, „ჯეჟილისა“ და „ნაბადულის“ დაარსებაში. პოპულარიზაციას უწევდა ქართულ თეატრს, იღვწოდა სახალხო ბიბლიოთეკების დასაარსებლად.

აკაკი ნაჩათელი

აკაკი წერეთელი (21.06.1840-08.02.1915) — პოეტი, მწერალი, პუბლიცისტი და საზოგადო მოღვაწე, საქართველოს ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის ერთ-ერთი ლიდერი. გამოსცემდა ყოველთვიურ ჟურნალს „აბაჰის თვიური კრეშული“ (1897-1900). რედაქტორობდა სატირულ-უმორისტულ ჟურნალს „ხუშარა“, რომლის ანტიცარისტული და ეროვნული მიმართულების გამო დაბატონებულიც კი იყო (1907). ილია ჭავჭავაძესთან ერთად სათავეში ჩაუდგა ეროვნულ-განმათავისუფლებელ მოძრაობას საქართველოში.

ალექსანდრე ყაზბეგი

ალექსანდრე მიხეილის ძე ყაზბეგი (ფსევდონიმები: „მოხუბარიძე“, „აკაკია მოხუბარიძე“, თეატრალური — „მონეკე“) (20.01.1848-22.12.1893) — ქართველი მწერალი, დრამატურგი, პოეტი, მთარგმნელი, მსახიობი, ქართული კრიტიკული რეალიზმის მიმდევარი და ქართველი „სამოციანელების“ ტრადიციით გამგრძელებელი. თანამშრომლობდა სხვადასხვა ჟურნალ-გაზეთში. მწყემსობის შემდეგ თბილისში ხან სასტუმროში იყო, ხან რომელიმე ორგანიზაციაში სამადლოდ გამოყოფილ ოთახში ცხოვრობდა. იმ დროს თეატრის დასს აკაკი წერეთელი ხელმძღვანელობდა. მან გამოიტყუა სასტუმროს ნომერში გამოკეტილი

ყაზბეგი და თეატრის სცენაზე აიყვანა. ერთი პერიოდი განახლებული ქართული თეატრის მსახიობი და დრამატურგი იყო, შემდეგ აკაკიმ „**ღრომბაში**“ გადაიყვანა, ბინაც რედაქციის შენობაში მიუჩინეს. ამის შესახებ მწერალს ერთი პუბლიცისტური ბარათი აქვს, სადაც ჩივის: „საკვირველს ბედზედ ვარ გაჩენილი“. დიდ ფუფუნებაში გაზრდილს ხელში არაფერი შერჩა. ნაწერებსაც კი უწუნებდნენ; „ქართული დასისთვის“ წარდგენილი 21 პიესა გაუცამტკერეს მაშინ, როდესაც პარალელურად, რამდენიმე მათგანი ტრიუმფით იდგმებოდა სცენაზე. ბოლოს კი საკუთარი თხზულებების მოპარვაშიც კი დასდეს ბრალი. სიცოცხლის ბოლო წლებში მძიმედ ავადმყოფობდა. პროგრესული დამბლით დაავადებული 42 წლის ყაზბეგი თბილისის ფსიქიატრიულ საავადმყოფოში მოათავსეს და იქვე გარდაიცვალა.

ნიკოლოზ (ნიკო) იოსების ძე ლომოური (19.02.1852-30.04.1915) — მწერალი და საზოგადო მოღვაწე, პედაგოგი. ლომოურის შემოქმედება ქართველ „სამოციანელთა“, განსაკუთრებით ი. ჭავჭავაძისა და რუს რევოლუციურ-დემოკრატიულ იდეურ-მხატვრული ნააზრევის ზეგავლენით განვითარდა. მის კალამს ეკუთვნის ისტორიული ხასიათის მოთხრობები, პუბლიცისტური და ლიტერატურულ-კრიტიკული წერილები, ლექსები და სხვ. თანამშრომლობდა სწავლასწავა ჟურნალ-გაზეთთან: მათ შორის ჟურნალებთან „**მნათობი**“ და „**ივერია**“. ლომოურის ფსევდონიმები იყო: „**ლეკან ცაგული**“, „**არბოელი**“, „**გორელი**“ და სხვ.

**ნიკო
ლომური**

ვაჟა-ფშაველა

ვაჟა-ფშაველა (ნამდვილი სახელი და გვარი ლუკა პავლეს ძე რაზიკაშვილი — 14.07.1861/2-27.06.1915) ლიტერატურის კლასიკოსი, პოეტი და მწერალი. თანამშრომლობდა პეროდულ გამოცემებთან. გაუქმდა პირველი კორესპონდენცია 1879 წელს დაიბეჭდა „**ღრობაში**“, პირველი თარგმანი — 1880 წელს „**ივმრიაში**“, პირველი ლექსი — 1881 წელს „**იმედში**“, პირველი მითხრობა — 1881 წელს „**ღრობაში**“. მისი შემოქმედება XIX საუკუნის ქართული კრიტიკული რეალიზმის უმაღლესი საფეხურია. პოეტის მხატვრული მსოფლგაგების ქვაკუთხედი ხალხურობა და რეალიზმი; ქართველ პოეტთა შორის ყველაზე დრამად ჩასწვდა ბუნების საიდუმლოებს. მის პოეზიაში სრულყოფილად განხორციელდა XIX საუკუნის ქართული ლიტერატურის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი მიზანდასახულება — ეროვნული ეპოპეის შექმნის ამოცანა.

ილია ბახტაძე

ილია ლუპას ძე ბახტაძე (ფსევდონიმი ხონელი) (26.05.1859-13.07.1900). — მთარგმნელი, პუბლიცისტი, ჟურნალისტი. მისი პირველი წერილი გამოქვეყნდა 1876 წელს. პეტერბურგში ყოფნისას თანამშრომლობდა რუსულ პრესაში „**Порядок**“, „**Страна**“. 1881 წელს „**ღრობაში**“ დაიბეჭდა ბახტაძის პეტერბურგიდან გამოგზავნილი წერილი „ვიცინთო თუ ვიტიროთ?“ ავტორი დასცინოდა იმპერატორ ალექსანდრე III-ის კურთხევაზე წარგზავნილ ქუთაისის გუბერნიის თავად-აზნაურთა დელეგაციას, რომელმაც მოითხოვა, მოკლეული იმპერატორის ალექსანდრე II-ის სამახსოვრო ვენჯელის ტარება. სხვადასხვა დროს თანამშ-

რომლოდღა ჟურნალ-გაზეთებში „Кавказ“ „დროება“ „ივერია“ „Новое обозрѣние“, „პეალი“, „მოამბე“, სატირულ-იუმორისტული ფელეტონების სერიაში „საპვირაო სხარტულა“, „სახელდახელო“, „კვირის საუბარი“, „კვირის სურათები“ ამხელდა იმდროინდელი საზოგადოებრივი ცხოვრების ნაკლოვანებებს. თარგმნა მ. სალტიკოვ-შჩედრინის, ა. ბუვიეს, ე. ზოლას, ა. დოდესა და სხვების თხზულებანი.

სოფრომ ზაქარიას ძე მბალობლიშვილი (20.07.1851-30.11.1925) — ქართველი მწერალი, პუბლიცისტი, მთარგმნელი, საზოგადო მოღვაწე. მუშაობდა რუსული და ქართული ენების მასწავლებლად. გორში ეწეოდა ფართო საზოგადოებრივ-რეგულაციურ მოღვაწეობას. გორის რაიონის დაბა-სოფლებში მართავდა წარმოდგენებს. აგრცელებდა აკრძალულ ლიტერატურას. ორჯერ დააპატიმრეს. ერთხანს ფოთში მუშაობდა საეპარქიო სამმართველოში. 1897-1910 წლებში თბილისში სინოდის კანტორაში მსახურობს. 1910 წლიდან მთლიანად ებმება საზოგადოებრივ საქმიანობაში, აქტიურად თანამშრომლობს ჟურნალ-გაზეთებში. სისტემატურად აქვეყნებდა საინტერესო მოთხრობებსა და მწვავე პუბლიცისტურ წერილებს. თანამშრომლობდა „ცნობის ფურცელში“, „დროებასა“ და „მნათობში“. ბეჭდავდა როგორც ორიგინალურ ნაწარმოებებს, ისე თარგმანებსაც.

სოფრომ მბალობლიშვილი

**სტაფანე
ჭრელაშვილი**

სტაფანე თევზლორძეს ძე ჭრელაშვილი (ფსევდონიმები: „სანო“ და „ტატალა“) (27.12.1857-3.01.1917) — პუბლიცისტი. აქტიურად იყო ჩაბმული რევოლუციონერ-ხალხოსანი წრეების მუშაობაში. აღნიშნულის გამო მას 1878 წელს სამი თვით პატიმრობა და მუდმივი ზედამხედველობა მიუსაჯეს. ამავე მიზეზით ორჯერ იყო გაცმბირებულიც. 1887 წლიდან პუბლიცისტობას მიჰყო ხელი. საინტერესო პუბლიცისტურ წერილებს იგი ქართულ ჟურნალ-გაზეთებში აქვეყნებდა. თანამშრომლობდა „**იზმერიაში**“, „**Новое обозрѣніе**“-სა და სხვა პერიოდულ გამოცემებში. მუშაობდა თბილისის საქალაქო საბჭოში აგენტად, მდიანად (1894-1907). 1902 წლიდან გარდაცვალებამდე იყო ქალაქის სათათბიროს ხმოსანი. წილად ხვდა, ყოფილიყო თბილისის ფუნიკულიორის პირველი დირექტორი.

„კვალი“

გამოვა 1897 წელს ყოველ კვირაში
ერთხელ ერთიდან სამ თაბახამდე.

გაზეთი წლიურად ღირს გაუგზავნელად
7 მანათით, ხოლო გაგზავნით 8 მანათ. ნახ-
ევარის წლით გაუგზავნელად 3 მან. 50 კაპ.,
გაგზავნით 4 მანათ. სამის თვით გაუგზავნე-
ლად 2 მანათ., გაგზავნით 2 მან. 50 კ. თითო
ნომერი სამშაურად. ხელის მომწერლებს
წლის ფული შეუძლიანთ ნაწილ-ნაწილად
გამოგზავნონ.

ხელის მოწერა მიიღება: თფილისში — არ-
წრუნისეულ ქარფასლაში: „ქართულ სახალხო
სამკითხველოში“, „წერა-კითხვის საზოგადოე-
ბის კანცელარიაში“ და თვით „კვალის“ და
„ჯეჯილის“ რედაქციაში. (Артиллер. ул. д.
Тамамшева, возлѣ кадетскаго корпуса).

ქალაქს გარეშე ხელის-მომწერთა შეუ-
ძლიანთ მიმართონ ქუთაისში: ვარლამ ჭილა-
ძის, ვ. ბეჟანეიშვილის და ხეთურელის წიგნის
მადაზიებში და ბ-ნ ლადიქსთან ზელტერის
წყლის ქარხანაში. — ბათომში: მათე ნიკოლა-
ძის ჟურნალ-გაზეთების სააგენტოში. — გან-
ჯაში: ალ. მიქაბერიძეს. — ფოთში: მისიელ
თურქიას და ი. კონრეიძეს. — მინაილოვაში
(ნაშურში): იოსებ ფანცულაიას. — თიანეთში:
ივ. ჩიბაღიაშვილს. — გორში: არსენ კალანდ-
აძეს. — ყვრილაში: არაბიძის წიგნის მადაზ-
იას. — საჩხერეში: ყარაბაზ ჩხეიძეს.

რედაქციისგან

ყველა ჩვენი ჟურნალ-გაზეთები ახალ
წლისათვის, ხელის მოწერის წინათ, ჰპირ-

დებიან გამოცემის გაუმჯობესებას გარეგნივ და შინაარსით, ზოგი კი საჩუქარსაც (პრემიას) აღუთქვამს, მაგრამ ზოგჯერ თავიანთ ხელთ არ არის მისი აღსრულება სწავლასწავ მიზნებისა გამო. ჩვენ ვაუწყებთ „კვალის“ მკითხველებს, რომ რედაქციას, მართალია, წრეულს დაუგვიანდება პრემიის დარიგება, მაგრამ ყოველ ღონისძიებას იხმარს პირნათლად გამოვიდეს ხელის-მომწერლები წინაშე.

გაზეთ „კვალის“ პროგრამის გაფართოებაზე უკვე დართულია ნება და ამით გაზეთის უფლება და საშუალება მიეცა სრული, ყოველდღიურ საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთის მსგავსად, მსჯელობა იქონიოს როგორც რუსეთისა და საზღვარგარეთის ცხოვრებისა და პოლიტიკის შესახებ, აგრეთვე ჩვენი ცხოვრების დღიურ საქარ-ბოროტო ვარაძმუნედაც.

წელსაც ყველა თანამშრომელმა აღგვითქვეს თავისი კალმის ნაწარმოების მოწოდება. რაც შეეხება გარეგნივ გაუმჯობესებას, რედაქცია ღონისძიებისამებრ აქცევს ყურადებას: ჩვენ ვიბარებთ კლიშეებს ყოველთვის ღონღონიდან, ბეტერბურგიდან და ახლაც დაბარებული გვაქვს შტუტგარდიდან, ხოლო ტფილისში შეუძლებელია ხეირიანი ნახატების დაბეჭდვა, რადგან ჩვენი ცხოვრების მცოდნე მხატვრები თითქმის არა გვყავს და ლიტოგრაფიასაც ხშირად უფუქდება სურათები.

მომავალ 1897 წელს „კვალის“ ხელის მომწერლებს დაურთდებათ პრემიით ისტორიული ალბომი (სურათები ჩვენი გამოჩენილი მეფეებისა, ისტორიულ პირთა, ძველი მონასტრებისა და ციხეებისა, — აღწერით).

P.S. 1892 წელს სოფელ ბრილიში, ნიკოლოზ დიასამიძის სახლში, მისივე მონაწილეობით ჩატარდა ერთგულ-ლიბერალური მიმართულების ყოველკვირეული პოლიტიკური, სამეცნიერო და ლიტერატურული „კვალის“ დამფუძნებელი კრება. გაზეთი გამოდიოდა 1893–1904 წლების თბილისში. 1893–1896 წლებში დიდ ადგილს უთმობდა „მესამე დასის“ დამწვევ ლიტერატორებს. 1898 წლიდან გაზეთი გადავიდა „მესამე დასის“ ხელში და გახდა რუსეთის იმპერიაში პირველი ლეგალური მარქსისტული ორგანო. აქ ქვეყნდება სტატიები საქართველოს ეკონომიკის, ისტორიის, ეთნოგრაფიის, გეოგრაფიისა და მეცნიერების სხვა დარგებიდან; იბეჭდებოდა მხატვრული ლიტერატურა, პუბლიცისტური და კრიტიკული წერილები, ბიბლიოგრაფია. გაზეთი მთავრობამ 1904 წელს აკრძალა. რედაქტორ-გამომცემლები — **ანანტასია თუშანიშვილი-წერეთლისა** (ფაქტ. რედაქტორი-გამომცემელი — **ბიორბი წერეთელი**), **ნომ შორღანია**, **ნიკოლოზ ალექსი-მისხიშვილი**. დაიხურა მთავრობის განკარგულებით (წყარო: [https://ka.wikipedia.org/wiki/%E1%83%99%E1%83%95%E1%83%90%E1%83%9A%E1%83%98_\(%E1%83%92%E1%83%90%E1%83%96%E1%83%94%E1%83%97%E1%83%98\)](https://ka.wikipedia.org/wiki/%E1%83%99%E1%83%95%E1%83%90%E1%83%9A%E1%83%98_(%E1%83%92%E1%83%90%E1%83%96%E1%83%94%E1%83%97%E1%83%98)))

ანანტასია მიხეილის ასული თუშანიშვილი-წერეთელი (06.09.1849-07.02.1932) — საბავშვო მწერალი, პუბლიცისტი, მთარგმნელი, საზოგადო მოღვაწე. „ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების“ აქტიური წევრი. ფლობდა გერმანულ ენას, მუსიკას;

**ანანტასია
თუშანიშვილი-
წერეთელი**

მოზარდი თაობის აღზრდის საკითხებს. იცნობდა უცხოეთის (შვეიცარია, საფრანგეთი) კულტურას. საზოგადოებრივ ასპარეზზე მისი გამოსვლა დაემთხვა იმ პერიოდს, როდესაც საქართველოში სათაკილოდ ითვლებოდა ქალიშვილის მუშაობა საზოგადოებრივ სარბიელზე. მიუხედავად ტრადიციებისა, 1872 წელს დიმიტრი ყიფიანის ქალიშვილებთან ერთად შეადგინა ე. წ. „ქალიშვილთა წრე“, რომელიც მიზნად ისახავდა ქართველი ქალის საზოგადოებრივ ასპარეზზე გამოყვანას. 1886 წელს დააარსა „მასწავლებელ ქალთა საზოგადოება“, რომლის უცვლელ თავმჯდომარედ იყო 33 წლის განმავლობაში. განსაკუთრებული ღვაწლი მიუძღვის საყმაწვილო ჟურნალისტიკის განვითარებაში. 1883 წელს თანაშრომლობდა ჟურნალ „ნობათში“. 1889 წლის ოქტომბერს ბეჭდვითი საქმის მთავარმა სამმართველომ ნება დართო ჟურნალ „ჯეჯილის“ გამოცემისა; დამტკიცდა მისი პროგრამაც. ახალი საბავშვო ჟურნალის გამოსვლას აღფრთოვანებით შეხვდა მოწინავე საზოგადოებრიობა. გაზეთებმა: „იმერიაში“, „Новое обозрѣніе“-მ და „Тифлисский листок“-მა ქებით მოიხსენიეს ჟურნალი და მისი შემქმნელი კოლექტივი. „ჯეჯილიმა“ უდიდესი როლი ითამაშა ქართული საბავშვო ლიტერატურის განვითარებაში. იყო ჟურნალ „პვალის“ რედაქტორ-გამომცემელიც.

**ნოე
ქორღანი**

ნოე ნიკოლოზის ძე ქორღანი
(02.01.1868-13.01.1953) — სახელმწიფო მოღვაწე, პოლიტიკოსი, თეორეტიკოსი, პუბლიცისტი, ქართველი სოციალ-დემოკრატების ლიდერი, თბილისის მუშათა და ჯარისკაცთა დეპუტატების საბჭოს თავმჯდომარე, კავკა-

სიის მუშათა დეპუტატების საბჭოების სამხედრო ცენტრის თავმჯდომარე. 1918 წლის 24 ივლისიდან საქართველოს დროებითი მთავრობის თავმჯდომარეა. 1918-21 წლებში — საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის მთავრობის თავმჯდომარე. 1921 წლის 18 მარტს პოლიტიკურ ემიგრაციაში წავიდა საფრანგეთში. ემიგრაციიდან მონაწილეობდა საქართველოს 1924 წლის აჯანყების მომზადებაში. მისი პუბლიცისტიკა ანტისაბჭოთა და ანტირუსული მიმართულებისა იყო. ნოე ჟორდანიას ცნობილი იყო პარტიული ფსევდონიმებით: „ჯორჯი“, „ჟორჟი“, „Кавказец“, „Костров“, „ანი“, „ანდრეი“. ჟანდარმერიისა და მეფის საიდუმლო პოლიციის — „ოსრანკის“ (მეთვალყურის) მასალებში ასევე ცნობილი იყო მეტსახელით „პატრიარქი“.

სემინარისტებთან ერთად მონაწილეობდა არალეგალური თვითგანვითარების წრის მუშაობაში; გამოსცემდნენ ხელნაწერ ჟურნალებს: „სინათლე“ და „ყვავილი“. ემიგრაციიდან სისტემატურად გზავნიდა და ბეჭდავდა საინტერესო წერილებს გაზეთებში „ივერიანსა“ და „კვალში“.

1898 წლის იანვრიდან გაზეთ „კვალის“ რედაქტორია. პარალელურად გამოსცემდა ჟურნალს „სოციალ-დემოკრატია“.

სწავდასწავა დროს აქტიურად თანამშრომლობდა ქართულ, რუსულ უცხოურ პრესაში. ეყენია ჟურნალები: „საქართველო“, „ბრძოლა“, „ბრძოლის ხმა“, „ჩვენი დროშა“, „მოამბე“. ნოე ჟორდანიას ორგანიზებით დაიწყო ტფილისის კომიტეტის არალეგალური ჟურნალის — „სოციალ-დემოკრატის“ ბეჭდვა. იყენებდა ფსევდონიმებს: „მი“, „ანი“, „ან“, „ანი“, „გ. მაძე“, „გ. მარმალაძე“.

„დეკანი“, „კასტროვი“, „კოსტროვი“, „ნ. ჟია“, „ნ. ჟ.“, „ნოე ჟია“, „ნარი“, „ძველი მოკამათე“ და „წითელფერაძე“.

პარიზში ფრანგულ, გერმანულ, ქართულ და რუსულ ენებზე აქვეყნებდა წიგნებს. 1933 წლამდე ჟორდანიამ 12 წიგნი გამოსცა.

გიორგი ნაკიძე

გიორგი ეჭვითმეხ კე წარმართელი

(ფსევდონიმები — „მზაკვალი“ — მზაკველი-გამთვალავი, 26.05.1842-24.01.1900) მწერალი, პოეტი, დრამატურგი, თეატრალური კრიტიკოსი, პუბლიცისტი, ესთეტიკოსი, ფილოლოგი, პედაგოგი, საზოგადო მოღვაწე.

სტუდენტთა არეულობაში მონაწილეობის გამო 1861 წელს რამდენიმე თვით დააპატიმრეს, მათავსეს ჯერ პეტრე-პავლეს ციხეში, შემდეგ კი კონსტანტინოპოლის საპრობოლიეში. მხოლოდ ერთი წლის შემდეგ დართეს სწავლის გაგრძელების ნებართვა. იყო „თერგ-დალეულთა“ ერთ-ერთი ფუძემდებელი. 1893 წელს საფუძველი ჩაუყარა სამეცნიერო ლიტერატურულ გაზეთ „მზალს“.

ნიკოლოზ ალექსი-მესხიშვილი

ნიკოლოზი იაკინთეს კე ალექსი-მესხიშვილი (20.10. 1840-27.05.1908)

— მთარგმნელი, პუბლიცისტი, თეატრალური მოღვაწე. პუბლიცისტურ წერილებსა და რეცენზიებს აქვეყნებდა „ღრმებაში“, „იშვრიაში“. 1903 წლიდან იყო ჟურნალ „მზალის“ რედაქტორ-გამომცემელი. 1870-იან წლებში მსახურობდა მაზრის უფროსად ანაღციხეში. დააარსა ქალთა სასწავლებელი, ხელმძღვანელობდა აბასთუმნის საკურორტო მშენებლობას. დახმარება აღმოუჩინა იტალ-

იელ მხატვარ პრემაცოს ვარძიისა და საფარის სამონასტრო კომპლექსების შესწავლაში. 90-იან წლებში მანისის უფროსი იყო თიანეთში, 1902 წლიდან — დუშეთში. ზრუნავდა ფშავ-ხევსურეთში გზების გაყვანაზე. 1893 წელს ნიკოლოზ ბარათაშვილის ნეშტის თბილისში გადმოსვენებისას გამოაქვეყნა მამის-იაკინთეს — არქივში დაცული მასალა პოეტის შესახებ. 90-იან წლებში სოხუმში მეთაურობდა ქართული სკოლის დაარსებას, მართავდა ლიტერატურულ-დრამატულ საღამოებს. 1900-იან წლებში ქვემო ქალაქში დააარსა ბიბლიოთეკა (გადასცა საკუთარი სახლი და წიგნები). 1902 წელს რუსულად თარგმნა და 1903 წელს გამოსცა ილია ჭავჭავაძის „სომეხთა მეცნიერნი, ანუ ქვითა ღაღადი“. 1904 წელს „ივერიაში“ გამოაქვეყნა თეორიული ნაშრომი — „ისტორიული პიესის წარმოდგენის გამო“, აგრეთვე ეთნოგრაფიული ხასიათის თხზულებები.

№64/2

22 დეკემბერი.

შემწეობა გაზეთ „მეურნეს“

კაგკასიის სამეურნეო საზოგადოების ქუთაისის განყოფილებამ შეიწყნარა თხოვნა გაზეთ „მეურნის“ რედაქტორისა და გადასწვვიტა მიეცეს მას სესხად 200 მანათი ექვსის თვის ვადით, ხოლო, თუ რედაქტორმა გადაწყვიტა ამ ფულის გადახდა ვერ შეიძლოს, ეს ვალი სრულებით ეპატიოს. შემდეგ საზოგადოებამ გადასწვვიტა: თუ ფოსტის უწყება დასთანხმდება ამას, გაუგზავნოს მუქთად ხელის მომწერლებს გაზეთი „მეურნე“ და ამის მაგიერ „მეურნეს“ რედაქტორი მუქთად დაბეჭდავს გაზეთში საზოგადოების პროტოკოლებს და მოხსენებებს.

*** *** ***

№18/2

6 ნოემბერი.

იმავე გაზეთის (ბ.ს. „ტფილისის ლისტოკი“) სიტყვით, „სამეურნეო გაზეთი“, გამოცემა კაგკასიის სამეურნეო საზოგადოებისა, დიდი ზარალისა გამო, რომელიც მონდის საზოგადოებას იმის გამოცემასწვდ, გამოვა თვეში ორჯელ. აქამდინ-კი ყოველ კვირას გამოდიოდა.

№64/4

22 დეკემბერი

კაგკასიის საიმპერატორო სამეურნეო საზოგადოების კრება

20-ს დეკემბერს კრება გაიხსნა უგანათლებულესის თავადის ბეტრე ალექსანდრეს ძე გრუზინსკის თავმჯდომარეობით ...

შემდეგ კრება შეუდგა იმ მოსაზრებათა გამორკვევას, თუ მომავალ წლებში როგორ გამოსცეს თავის სამეურნეო გაზეთი. ამ საგანზედ ბევრგვარი აზრი წარმოსთქვეს წევრთ და რამდენიმე იმ აზრისა იყო, რომ სამუდა-

მოდ მოვსებით გამოცემა გაზეთისა და ის თონასამდე თუძანი, რომელიც გაზეთის გამოცემაზედ გეგმარჯება, ან სამეურნეო პირველ-დაწყებით სკოლას მოვანდომით, ან არა სამეურნეო ბროშურები გამოცეცით, ჯეროვნად შემუშავებული და გასაგები ხალხისათვისაო.

უმრავლესობა კი იმ აზრს ადგა, რომ პერიოდული გამოცემა აუცილებელი საჭიროებაა საზოგადოებაში სამეურნეო ცოდნათა ადვილ გასავრცელებლად და მოსაზრება გაზეთისა შეუძლებელიაო, მხოლოდ საჭიროა ის სტატიები, რომელიც სასურველია რომ მეტად გავრცელდეს, ადგილობრივ ენებზედაც დაიბეჭდოს ხოლმეო.

ითხი საათის თათბირის შემდეგ კრებამ თორმეტის ხმის უმეტესობით რვის წინააღმდეგ დაადგინა: ამოიჩქეს ხუთი წევრთაგანი სარედაქციო კომისიისათვის და ამ კომისიას მიენდოს რედაქტორის მოწვევაც; დაენიშნოს ამ გამოცემისათვის მხოლოდ ორი ათას ექვსასი მანათი და რედაქციის შემოსავალიც მისივე საკუთრება იყოს. აგრეთვე მიეცემა შემწეობა ათას ხუთას მანათამდე სამინისტროდგან გაზეთის გამოცემისათვის, რისთვისაც საზოგადოება იშუამდგომლებს.

P.S. „მეშრნე“ — ყოველკვირეული სასოფლო-სამეურნეო გაზეთი გამოდიოდა თბილისში (1888-1894 წწ.), რედაქტორ-გამომცემელი იყო: **ვასილ (ვასო) სულხანიშვილი** (ფსევდონიმი — „გ. ს-შილი“ (1888-1894).

1895-1898 წლებში „მეშრნე“ გამოიცემოდა ქუთაისში როგორც „სასოფლო მეშრნეობის, ეკონომიისა და ჰიგიენის

ყოველკვირეული შურნალი“. მას რედაქტორობდა ილია ჭყონია. გამოცემაში ქვეყნდებოდა სტატიები მემინდგროების, მეკვანახეობის, მებაღეობის, მეაბრეშუშეობის, მეცხოველეობისა და სხვადასხვა სასოფლო-სამეურნეო დარგის შესახებ (წყარო: <http://www.nplg.gov.ge/paperge/ka/browse/004189/>)

**ილია
ჭყონია**

ილია მირიანის ძე ჭყონია (16.07.1860-09.10.1927) — მწერალი, ჟურნალისტი, მთარგმნელი. 1877 წლიდან თანამშრომლობდა ქართულ პერიოდიკასთან. აქვეყნებდა ლექსებს, მოთხრობებს, ნარკვევებს. 1880 წელს გამოსცა „სამწვერლო თაბუჯი“. 1895-1898 წლებში მისი რედაქტორობით გამოდიოდა გაზეთი „მეშრნე“ (იქვე დააარსა ქართული სტამბა, სადაც მრავალი წიგნი იბეჭდებოდა). 1886 წელს მისივე რედაქტორობით გამოვიდა განტანგ მკექვის მიერ სპარსულიდან თარგმნილი „ქილილა და დამანა“. მან ქართულ ენაზე აამეტყველა პუშკინის, ლერმონტოვის, კრილოვის, ჰაინეს, სენკევიჩის, კრილოვის ნაწარმოებები. 1910 წელს შეადგინა და პეტერბურგში გამოსცა „სიტყვის კონა“, რომელსაც წინასიტყვაობა დაურთო ნიკო მარმა. 1913 წელს გამოსცა თხზულებათა კრებული.

**ვასილ
სულხანიშვილი**

ვასილ (ვასო) სულხანიშვილი — ყოველკვირეული სასოფლო-სამეურნეო გაზეთ „მეშრნის“ რედაქტორ-გამომცემლი 1888-1894 წლებში. იყენებდა ფსევდონიმს — „გ. ს-შილი“ (1888-1894).

№63/1

21 დეკემბერი.

ქუთაისის გაზეთის საქმი

ჩვენმა მკითხველებმა უკვე იციან, რომ ქუთაისის ინტელიგენციამ განიზრახა ქუთაისში ახალ გაზეთის გამოცემა და მიჰმართა ამ თხოვნით ბ-ნს გუბერნატორს. გუბერნატორმა ეს თხოვნა უკან დაუბრუნა, რადგანაც ამ გვარის თხოვნით უნდა მიჰმართონ პეტერბურგში ბეჭდვითი საქმის უმთავრეს მმართველობას.

*** **

14/4

29 ნოემბერი.

ახალი წლიდან, სწერს „თურგის უწყება“, კავკასიაში დაარსდება კერძო ბიბლიოთეკა და სამკითხველო, რომელშიაც გამოწერილ იქნება რამდენიმე ათასი წიგნი და მრავალი ჟურნალ-გაზეთი. იქვე მიიღება ხელის მოწერა რუსეთისა, ევროპისა და ამერიკის ყველა ჟურნალ-გაზეთებზე.

ბიბლიოთეკის დაარსებაში იღებენ მონაწილეობას პეტერბურგისა და მოსკოვის წიგნის ვაჭრები: კარბასნიკოვი, სტასულოვიჩი და ქინაძე.

გამოფენა.

№63/1

21 დეკემბერი.

1898 წელს მოხდება რუსეთში მეორე გამოფენა ბეჭდვითი საქმისა.

№24/4;
12 ნოემბერი

ОТКРЫТА ПОДПИСКА НА 1897 ГОДЪ
(пятьдесятъ второй годъ изданія)
НА ГАЗЕТУ „КАВКАЗЪ“.

Съ 1-го января 1897 года газета
„КАВКАЗЪ“ будетъ издаваться подъ
редакціей
В. Л. ВЕЛИЧКО,

по значительно-расширенной программѣ.

Газета поставитъ себѣ задачу посильное содѣйствіе духовному и экономическому развитію Кавказскаго края, культурное сближеніе его съ основными, созидательными началами русской жизни и служеніе отечественнымъ интересамъ на Востокѣ.

I. ВЪ ОФИЦІАЛЬНОЙ части газеты будутъ помѣщаться; 1) Узаконенія, дѣйствія и распоряженія правительства; 2) Высочайшіе приказы; 3) приказы Главнначальствующаго гражданскою частью и командующаго войсками на Кавказѣ и вообще все то, что высшая администрація края найдетъ необходимымъ предложить напечатать.

II. ЧАСТЬ НЕОФИЦІАЛЬНАЯ, сообразно съ приведенной выше задачей газеты, будетъ распадаться на три группы статей, объединенныхъ общимъ направлениемъ.

А. Вопросы местные.

1) Наблюденіе за мѣстною жизнью, изслѣдованіе явленій, отражающихся на ея укладѣ, и всестороннее обсужденіе порождаемыхъ ими вопросовъ будутъ обуславливаться возможно болѣе рациональною организаціей отдѣла корреспонденцій не только изъ главныхъ пунктовъ края, но и изъ глухихъ

его уголковъ, типичныхъ въ какомъ-либо отношеніи. Въ частности будетъ отведено подобающее мѣсто городской хроникѣ Тифлиса, какъ центра кавказской жизни.

2) Передовыя статьи общаго и спеціальнаго характера, фельетоны серьезные и юмористическіе, въ прозѣ и стихахъ, тщательный обзоръ мѣстной русской и туземной публицистики послужатъ иллюстраціей къ матеріалу, приведенному въ 1-мъ пунктѣ. Особое вниманіе будетъ обращено на изслѣдованіе и выясненіе экономическихъ особенностей Кавказа: статьи по сельскому хозяйству, обрабатывающей промышленности, горному дѣлу и торговлѣ.

3) Постепенное развитіе статистики послужитъ для приведенныхъ отдѣловъ прочною основой.

4) Сознавая первостепенную научную и политическую важность кавказовѣденія, въ широкомъ смыслѣ этого слова, газета значительное мѣсто отведетъ статьямъ по естественной исторіи края, гражданской и военной исторіи его до и послѣ присоединенія къ Русской имперіи; изслѣдованіямъ, посвященнымъ этнографіи, фольклору, туземнымъ литературамъ въ ихъ прошломъ и настоящемъ, а также переводамъ лучшихъ туземныхъ произведній.

Къ выполненію перечисленныхъ задачъ будутъ привлечены какъ мѣстные сотрудники, такъ и иные писатели и ученые, спеціаль-но знакомые съ Кавказомъ.

Б. Вопросы русской жизни и общекультурные.

1) Связующимъ звеномъ между этою

группой статей и предыдущею будетъ возможно-раннее и частое сообщеніе вѣстей изъ обѣихъ столицъ и другихъ крупныхъ пунктовъ Имперіи о тамошнемъ ходѣ административныхъ, общественныхъ, торговыхъ и судебныхъ дѣлъ, интересующихъ Кавказское общество. Столичныя вѣсти будутъ получаться отъ нѣсколькихъ спеціальныхъ корреспондетовъ, близкихъ къ различнымъ сферамъ.

2) Ежедневный обзоръ русской печати будетъ восполненъ разнообразными корреспонденціями, посвященными преимущественно типичнымъ явленіямъ русской жизни. Художественнымъ-же ея истолкованіемъ явится:

3) Беллетристическій отдѣлъ (повѣсти, рассказы, стихотворенія), значительному расширенію котораго будутъ содѣйствовать извѣстныя литертурныя силы обѣихъ столицъ.

4) Критико-библіографическія замѣтки и фельетоны объ интереснихъ русскихъ и иностранныхъ книгахъ и ежемѣсячное журнальное обозрѣніе.

5) Популярныя статьи по философіи, вопросамъ религіознымъ, нравственнымъ, художественнымъ, государственнымъ и отвлеченно-научнымъ, какъ оригинальныя такъ и переводныя.

6) Театръ и музыка.

В. Вопросы внешней политики и заграничной жизни

Этимъ вопросамъ будутъ посвящены:

1) Политическія корреспонденціи и теле-

граммы из Средней Азии, Турции, Персии, Индии, Болгарии, Лондона, Парижа и Венеции. Этот отделъ, требующій особой осмотрительности, будетъ расширяться постепенно, по мѣрѣ возможности, равно какъ и

2) Заграничныя свѣдѣнія торговаго характера, имѣющія цѣлью содѣйствовать оживленію кавказской промышленности и торговли.

3) Передовыя статьи по восточному вопросу и періодическіе обзоры внѣшней политики, наряду съ ежедневными выдержками изъ иностранной печати.

4) Изрѣдка помѣщаемыя очерки заграничной жизни.

Кромѣ всего перечисленнаго въ программу „Кавквза“ будутъ включены всѣ остальные рубрики, принятыя въ большихъ литературно-политическихъ газетахъ.

Подписная цѣна остается безъ измѣненіе, а именно:

Съ доставкою въ тифлисъ: на годъ 11 р. 50 коп., на полгода — 6 р., на 3 мѣс. — 3 р. 50 коп., на 1 мѣс. — 1 р. 50 коп.,

Съ пересылкою иногороднымъ: на годъ — 13 р., на полгода — 6 р., на 3 мѣс. — 4 р., на 1 мѣс. — 1р. 750 коп.

По почтовому союзу. на годъ — 18 р. 40 коп., на полгода — 10 р., на 3 мѣс. — 6 р., на 1 мѣс. — 2 р.

Разсрочка допускается для годовыхъ подписчиковъ по соглашенію съ редакціей, причемъ иногородными вносится по 3 руб. при подпискѣ, 1-го марта и 1-го мая и по 2 руб. — 1-го іюля и 1-го сентября: городски-

ми — въ тѣ-же сроки: 3 р., 3 р., 2 р., 2р. и 1р. 50 коп.

NB. Подписка и объявленія на 1897 годъ принимаяются по нижеслѣдующему **НОВОМУ АДРЕСУ:**

Г. Тифлисъ, Эриванская площадь, домъ Харазовой, „Бюро подписки на газету „Кавказъ“ на 1897 годъ“

Бюро ОТКРЫТО ежедневно, кромѣ воскресныхъ и праздничныхъ дней, **отъ 9 часовъ утра до 3-хъ часовъ дня.**

№19/2

7 ნომბერი.

*** **

ბ-ნმა ვლ. ველიკომ, რომელიც უკვე დამტკიცებულ იქნა გაზეთ „კავკასის“ რედაქტორად, გამოაცხადა თავისი პროგრამა. ამ პროგრამიდგანა სჩანს, რომ 1897 წლიდგან გაზეთი დიდს ყურადღებას მიაქცევს ჩვენს ქვეყანას, მის ეკონომიურს ვითარებას, ეთნოგრაფიას და აგრეთვე ლიტერატურას. ბ-ნი ველიკო გვპირდება კიდევ, რომ „კავკასში“ დაიბეჭდება ხოლმე საუკეთესო თხზულებანი ძველ და ახალ ქართველ მწერალთათ.

სრულიად დარწმუნებულნი ვართ, რომ ბ-ნი ველიკო, როგორც ნიჭიერი და გამოცდილი მწერალი, ამ სასიამოვნო დაპირებას კიდევაც შეასრულებს. ვისურვებთ ჩვენის მხრივ, რომ ჩვენი საზოგადოებაც, რამდენადაც შეეძლება, დაეხმაროს მას ამ საქმეში.

P.S. კავკასიაში ერთ-ერთი ყველაზე ძველი რუსული გაზეთი „Кавказъ“ 1846 წლიდან 1918 წლის თებერვლის შუა რიცხვებამდე გამოიცემოდა თბილისში. გამოდიოდა გაზეთის სომხურენოვანი ვარიანტიც. დაარსდა კერძო

გამოცემის უფლებით რუსეთის მეფისნაცვლის, ვორონცოვის პერიოდში, როგორც კავკასიაში რუსეთის ცარიზმის ოფიციალური პოლიტიკის გამტარებელი გამოცემა. კავკასიის გუბერნატორის აპარატის ოფიციალური ორგანო კავკასიაში გაზეთი „**Закавказский вестник**“ (1850-1856) და გაზეთი „**Кавказь**“ 1856 წელს გაერთიანდა; საბოლოო ოფიციალური სახე მიიღო გაზეთი „**Кавказь**“-მა. 1856 წლიდან ის მთავრობის ოფიციალური გამოცემაა, რომელიც მოიცავდა ოფიციალურ და არაოფიციალურ ნაწილებს. 1899 წლამდე გაზეთი იჯარით ეკუთვნოდათ კერძო რედაქტორ-გამომცემლებს, მეფისნაცვლების შესუბრალებების მიხედვით, და მის გამოცემაზე გამოიყოფოდა მხოლოდ სამთავრობო სუბსიდია. 1899 წლიდან, ის გადადის კანცელარიის მთავარმმართველის სრულ გამგებლობაში და ხდება სახელმწიფო გამოცემა. როგორც სამთავრობო გამოცემა, იცავდა ცარიზმის ყველა ქმედებას. განსაკუთრებულად ნათლად ჩანდა „**Кавказь**“-ის ფურცლებზე ცარიზმის კაცთმოძულე პოლიტიკა და ამიერკავკასიის ხალხთა სიძულვილი **ვანო ველიჩკოვს** რედაქტორობის დროს. „**Кавказь**“-ის ფურცლებზე იბეჭდებოდა მრავალი ფასეული სტატია და ნარკვევი (ისტორიის, ეთნოგრაფიისა და ცალკეულ სამხარეთო საკითხებზე), რომელთა ავტორები იყვნენ ცნობილი ლიტერატორები. გაზეთის ჰქონდა დამატებები: გაზეთი „**Кавказь**“ — სახელმწიფო დამატებები (1856-1867), ლიტერატურული ფურცელი (1864), ილუსტრირებული დამატება (1902-1905).

1917 წლის თებერვლის რევოლუციის შემდეგ, პირველ წელს, იგი იყო მოქმედი ხელისუფლების ოფიციალური ორგანო კავკასი-

აში. ექვემდებარებოდა კავკასიის საგანგებო კომიტეტს. არსებობა შეწყვიტა მას შემდეგ, როცა კავკასიის საგანგებო კომიტეტი (**Озакон**) შეცვალა კავკასიის კომიტეტმა და ჩამოყალიბდა ამიერკავკასიის სეიმი. გაზეთი „**Кавказ**“ მეოცე საუკუნის პირველ ათწლეულში გახდა ერთგვარი „სარკე“ სერიოზული პოლიტიკური, ეკონომიკური და სოციალურ-კულტურული გარდაქმნებისა, რომლებიც მონდა როგორც მთლიანად რუსეთის იმპერიაში, ასევე რეგიონებსა და პროვინციებში, რომლებიც შედიოდნენ კავკასიის რეგიონში.

ცალკეული რედაქტორები ცხარედ დისკუსიებში კამათობდნენ უამრავ სოციალურად მნიშვნელოვან პრობლემთან დაკავშირებით. აქტიურად კამათობდნენ არა მხოლოდ ტფილისის კონკურენტთან ქართულ, სომხურ და აზერბაიჯანულენოვან გამოცემებთან, არამედ პეტერბურგის გაზეთებთან, მათ შორის გავლენიან გაზეთ „**Нóвое время**“-სთან რომელიც გამოდიოდა **ა. სუშოროვის** რედაქტორობით პეტერბურგში.

გაზეთ „**Кавказ**“-ის საინფორმაციო პოლიტიკის გამორჩეული რუბრიკა იყო „კავკასიის კორესპონდენტები“. აქვეყნებდა ახალ ამბებს მიწოდებულს საკუთარი კორესპონდენტებისგან არა მხოლოდ რეგიონებიდან და კავკასიის რეგიონის პროვინციებიდან, არამედ მის ფარგლებს გარედანაც, კერძოდ სპარსეთიდან.

გაზეთ „**Кавказ**“-ის რედაქტორები და გამომცემლები იყვნენ: **შალაშანდოვი**, **ონიპილიანს კი კონსტანტინოვი**, **ბ.ნ. სლიზიცი**, **ბ. ვერდერვსკი**, **ნიკოლოზ ბერძენოვი** (ბერძენიშვილი), **ფ. ბოზილვი**, **ევგენი სტეფანუს კი სტალინსკი**, **ნიკოლაი ილიანს კი ვორონოვი**, **დიმი-**

ტრი არქაის ქე კოგიაკოვი, ღავით ბიორბის ქე ვრისტოვი (ერისთავი), იური ნიკოლოზის ქე მილიუტინი, ვასილ ლვოვის ქე ველიჩკო, მიხეილ მიხეილის ქე ტეხენკოვი, კონსტანტინე ნიკოლოზის ქე ბეზინევი, პეტრე ალექსის ქე ოპოჩინინი, ვლადიმერ პეტრე ქე ოპოჩინინი, ალექსანდრე ფიოდორის ქე ბელინსკი, ივანე ალექსის ქე სლივიცკი, ალექსანდრე არქაის ქე სტოლიპინი, სტრატონოვი, ლეგევევი.

(წყარო: 1. [https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%B0%D0%B2%D0%BA%D0%B0%D0%B7_\(%D0%B3%D0%B0%D0%B7%D0%B5%D1%82%D0%B0\)](https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%B0%D0%B2%D0%BA%D0%B0%D0%B7_(%D0%B3%D0%B0%D0%B7%D0%B5%D1%82%D0%B0)))

2. <http://www.nplg.gov.ge/paperge/ka/browse/001552/>

3. <http://dSPACE.gela.org.ge/bitstream/123456789/6455/1/Nikoloz%20Gogoberidze%20-Kartuli%20stamba.pdf>

4. https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D1%82%D0%BE%D0%B-B%D1%8B%D0%BF%D0%B8%D0%BD,_%D0%90%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D1%80_%D0%90%D1%80%D0%BA%D0%B0%D0%B4%D1%8-C%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D1%87

**ნიკოლოზ
ბერძენოვი**

ნიკოლოზ ბიორბის ქე ბერძენოვი-ლი (რუსულ წყაროებსა და ლიტერატურაში: ბერძენოვი, ბერძენოვი (04.09.1829-04.09.1874) — ეთნოგრაფი, არქეოგრაფი, ისტორიკოსი, ფოლკლორისტი, კავკასიის არქეოგრაფიული კომისიის თავმჯდომარის, ადოლფ ბურჟეს, ფაქტობრივი მოადგილე (დამ. ბაქრაძესთან ერთად), მთარგმნელი, ჟურ-

ნალისტი, რამდენიმე წიგნის თანაავტორი და ავტორი, გამომცემელი.

ის 1850 წლიდან გამოჩნდა სალიტერატურო ასპარეზზე. თავისი ცოდნა, ნიჭი და ენერჯია ქართული საზოგადოებრივ-კულტურული ცხოვრების აღორძინებას მოახმარა. აქვეყნებდა წერილებს საქართველოს ისტორიის, ქართული კულტურის, ქართველი ხალხის წეს-ჩვეულებების, ტრადიციების, ყოფითი ეტიკეტისა და სხვა საკითხების შესახებ; შრომის სიმღერების ტექსტებს, საწესჩვეულებო პოეზიას, ისტორიულ, რელიგიურ და მითოლოგიურ გადმოცემებს, ზღაპრებს, ლექსებს. საფუძვლიანად იცნობდა ოსი ხალხის კულტურას და დიდი წვლილი მიუძღვის ოსური ეთნოგრაფიის შესწავლასა და პოპულარიზაციაში.

1855-1857 წლებში იყო გაზეთ „Кавказ“-ის ფაქტობრივი რედაქტორი. მის სახელთანაა დაკავშირებული კავკასიის ამ მთავარ რუსულენოვან გამომცემაში ადგილობრივი ცხოვრების ამსახველი განყოფილების გაფართოება და გამრავალფეროვნება, ისტორიული, ეთნოგრაფიული და სხვა მასალების ბეჭდვა. იგი პირველი ქართველი ავტორია, რომელმაც იმსჯელა შურნალისტიკის რაობისა და ფუნქციის შესახებ. 1857 წლიდან შურნალ „ცისკარსა“ და გაზეთ „Кавказ“-ში აქვეყნებდა კრიტიკულ-ლიტერატურულ წერილებს. მისი კრიტიკულ-ლიტერატურული ნააზრევი დაფუძნებულია ერთგულ ისტორიულ-კულტურულ მონაბოვრებზე — „ჯერ არც ერთ ხალხს არ უთქვამს უარი საკუთარ წარსულზე, ხოლო ისტორია ქართველებისა ისეთია, როგორითაც ერთობ ცოტა ქვეყანას თუ შეუძლია თავი მოიწონოს. ქართული შურნალი უნდა იყოს ამსახველი ქართველთა წარ-

სულისა და აწმყოსი“. ბერძნიშვილის რჩევ-
 აა ჟურნალის რედაქტორთა მიმართ: „ბირ-
 ველ ყოვლისა ხელი მოჰკიდოს მშობლიური
 ცხოვრების ასანვას, ჩვენი დიდი პოეტების
 შესწავლას, ჩვენი ისტორიის, ეთნოგრაფიის და-
 მუშაგებას და სწორედ ეს მოუტანს უექველ
 გამარჯვებას მის მიერ არჩეულ ასპარეზზე“.
 მან სათავე დაუდო მიმდინარე ლიტერატურუ-
 ლი პროცესების მეტ-ნაკლებად საფუძვლიან
 და სისტემურ ანალიზს, მნიშვნელოვნად გა-
 მთავრდა ლიტერატურული ცხოვრება. ნი-
 კოლოზ ბერძნიშვილი 1874 წლის 4 სექტემ-
 ბერს 45 წლის ასაკში ფიზიკური გამოფიტვის
 შედეგად გარდაიცვალა, რადგან ცხოვრობ-
 და უვიდურეს სიღატაკეში. (წყარო: თამაზ ჯო-
 ლოგუა, <https://naec.ge/uploads/postData/Jurnal/N17/7.pdf>).

**კონსტანტინე ნიკოლოზის ძე ბე-
 ბიძევი.** (??-19.10.1903 წ.) — ლეიტენანტის
 წოდებით მიატოვა სამხედრო სამსახური და
 თავი მიუძღვნა ლიტერატურულ მოღვაწეო-
 ბას, საგაზეთო საქმეს. ბევრს წერდა არა
 მარტო კავკასიურ გაზეთებსა და პერიოდ-
 ულ გამოცემებში. იყო პეტერბურგის გაზეთი
 „**Новое время**“-ს ტფილისელი კორესპონ-
 დენტი. 1900 წლის 22 სექტემბერიდან —
 1903 წლის 29 მაისამდე ასრულებდა გაზეთ
 „**Кавказ**“-ის რედაქტორის მოვალეობას. ბე-
 გიევი მძიმედ დაავადდა. გაზეთ „**Кавказ**“-
 ში დაიბეჭდა მისი ნეკროლოგი, რამაც შესა-
 ძლებელი განადა მისი ბიოგრაფიის ზოგიერთი
 დეტალის გარკვევა: „გარდაცვლილი, იყო
 რუსეთის ერთ-ერთი შიდა პროვინციის მკვიდრი,
 მაგრამ ცხოვრების უმეტესი ნაწილი კავკასი-
 აში გაატარა. რომელიც თავის მკორე სამშ-

**კონსტანტინე
 ბებიძევი**

თბილისში მიიწვია. ბოლო წლებში მუშაობდა გაზეთ „Кавказ“-ში და უძღვებოდა მთელ იმ რთულ და საბასუნისმგებლო საქმეს, რაც დაკავშირებულია გაზეთის რედაქტირებასთან. 1900 წლიდან, როცა გაზეთ „Кавказ“-ის გამოცემა მთავარსარდლის თვისში გადავიდა საგაზეთო საქმეში თავისი მრავალფეროვანი საქმიანობით მიიხერხა კავკასიის მთავარი ადმინისტრაციის ყურადღება და იმავე წლის 22 სექტემბრიდან დაინიშნა გაზეთ „Кавказ“-ის რედაქტორის მოვალეობის შემსრულებლად. მან მიიღო ყველა ზომა თრგანოს გასაუმჯობესებლად და ამ მხრივ დიდი შრომა გასწია. ბუნებით ერთობ კეთილ ადამიანს არასოდეს უთქვამს უარი მათ დანმარებაზე, ვინც მას მიმართა“ (წყარო: file:///C:/Users/MARINADAME-NIA/Downloads/nonaphil,+16.pdf).

ალექსანდრე ბელინსკი.

ალექსანდრე ფიოდოროვიჩი ბელინსკი — გარკვეული პერიოდის განმავლობაში გაზეთ „Кавказ“-ში კორექტორად მუშაობდა. 1903 წლის 30 მაისიდან 1903 წლის 30 ნოემბრამდე იყო რედაქტორის მოვალეობის შემსრულებელი, პრაქტიკულად გაზეთის 1905 წლის 10 დეკემბრამდე ხელმძღვანელობდა. 1907 წლის თებერვლიდან 1910 წლის თქტომბრამდე ისევ გაზეთ „Кавказ“-ის რედაქტორია. რვა ნომრის შემდეგ დააბრუნა გაზეთის ლოგო, რითაც აჩვენა, რომ თბილისის მიერ გაზეთის რადიკალიზაციის პერიოდი დასრულდა. ცდილობდა მედიასივრცეში ნეიტრალიტეტის დაცვას, თუმცა ხანდახან კონფლიქტი მოსდიოდა მეზობელ პერიოდულ გამოცემებთან (ნოვოროსიისკის გაზეთთან „Черноморское побережье“, 1908, მაისი) მაგრამ მხოლოდ, პლაგიატთან დაკავშირებით..

ფალოტ ბოზილავი

ფალოტ ფალოტის ძე ბოზილავი
(1819-1866) — პოეტი, გაზეთის რედაქტორი. პირველი კლასის მისწავლემ დაწერა ლექსი. 1836 წელს ორგანოში „**Московском наблюдателе**“ გამოაქვეყნა ლექსი. 1839 წელს ლექსად დაწერა დრამა სადაც აცხადებს: „პოეზია ხელოვნების ხელოა. მასში არის მიწიერი ადამიანის ამადლებული ბრძოლა მიუწვდომელ ღვთაებრივ იდეასთან“. 1857-1863 წლებში იყო გაზეთ „**Кавказ**“-ის მთავარი რედაქტორი, რომელიც პროვინციული პრესის ერთ-ერთ საუკეთესო ორგანოდ აქცია. 1858 წელს გამოსცა ბროშურა „ცენტრალური აზიის ევროპასთან დაახლოება“.

მიხეილ მიხეილის ძე ტაბუნკოვი — იყო ფინანსთა სამინისტროს მე-9 კლასის სპეციალური დაფალებების თანამდებობის პირი და ტფილისის რაიონული სასამართლოს საპატიო მაგისტრანტი. ხუთი წლის შემდეგ, 1905 წლის 8 ივნისიდან, რედაქტორობდა პეტერბურგის ყოველკვირეულ გაზეთ „**Сельский вестник**“-ს 1907 წლის 26 ივნისამდე. 1911 წლის ივნისში ტეხენკოვი დაბრუნდა ტფილისში და 1912 წლის იანვრამდე მუშაობდა კავკასიის პრესასთან ურთიერთობის მთავარ სამმართველოში. 1912 წლის 1 სექტემბერს ავადმყოფობის გამო შუამდგომლობით გაათავისუფლეს სამსახურიდან. ამრიგად, შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ ტეხენკოვი გარდაიცვალა 1912 წლის მერე. (წყარო: file:///C:/Users//Downloads/nonaphil,+16.pdf)

მიხეილ ტაბუნკოვი

**პატრიკ
მოქმედები**

პატრიკ ალექსის ძე ოპოჩინინი (1853-1907) — ადვოკატი, ტფილისის საქალაქო სათათბიროს დეპუტატი, პოეტი, ფელეტონისტი, რომანისტი, დრამატურგი, კომპოზიტორი, სპიკერი. წერდა ფელეტონებს ფსევდონიმებით „Горесмехов“ და „Невольный юморист“. იყო ერთ-ერთი დამფუძნებელი ტფილისის სატირული ჟურნალებისა „Фаланга“ (1880-1881) და „Гусли“ (1881-1882), რომელიც ადმინისტრაციის გადაწყვეტილებით დაიხურა. გაზეთ „Кавказ“-ის რედაქტორად დაინიშნა 1905 წლის 11 დეკემბრიდან. მან რადიკალურად შეცვალა სარედაქციო პოლიტიკა, შეიმუშავა გამოცემის ახალი სტრატეგია, გაზეთ „Кавказ“-ის რედაქტორობისას ის არა მარტო ჟურნალისტურ სტატიებს წერდა, იცავდა კავკასიის სოციალურ-კულტურულ იდენტობას და არა „ერთგულ ავტონომიას“. გააპროტესტა ერთგული შუღლის წაქეზების პოლიტიკა. რეგულარულად აქვეყნებდა ფელეტონებს სათაურით „საუბრები და შენიშვნები“. ერთ-ერთ სტატიაში წერს: „დავიღალე იუმორისტული ფელეტონების წერით. დროა, ბოლოს და ბოლოს, სერიოზულ საქმეს ვკვიო და რაღაც სოლიდური შევქმნა, რათა ჩემი წვლილი შევიტანო თანამედროვე რუსულ პოლიტიკურ ლიტერატურაში“ („Кавказ“ 1906, №29). გამუდმებით ჩნუბობდა ტფილისის გაზეთის „Новое обозрѣніе“-ს განახლებულ რედაქციასთან. 1907 წლის 25 იანვარს თბილისის სრულიად მოულოდნელად გარდაიცვალა. გაზეთ „Кавказ“-ის დროებით რედაქტორად 1907 წლის 14 თებერვლამდე მისი ვაჟი ვლადიმერ ოპოჩინინი (1878-1939) დაინიშნა.

დავით ბიორბის ძე მარსტოვი (მარსტოვი) (09.09. 1847-23.10.1890) — მწერალი, მთარგმნელი, ჟურნალისტი, დეკლამატორი. არჩეული იყო პროფესიული ქართული თეატრის აღმდგენი კომიტეტის წევრად; 1879 წელს დრამატული დასის რეჟისორია. ქართული დრამატული საზოგადოების დაარსების ერთ-ერთი ინიციატორი. მონაწილეობს სპექტაკლებში. 1886 წელს ინჟინერმა ბალაშოვსკიმ თავისი ნაგებობის წარმოება ბათუმსა და ბაქოში პარიზულ კაპიტალისტ როტმილდს მიჰყვია. იმის გამო, რომ უცხოელ კაპიტალისტს არ ჰქონდა უფლება რუსეთის იმპერიაში სამკურნეო საქმე ეწარმოებინა, ნიკო ნიკოლაძის რეგვითა და ხელშეწყობით, დავით ერისთავი როტმილდის კომპანიაში ნაგებობის წარმოების თბილისის კანტონის დირექტორად სიცოცხლის უკანასკნელ დღემდე მუშაობდა. სალიტერატურო მოღვაწეობა ლექსებითა და ფელეტონების წერით დაიწყო. 1871-იდან თანამშრომლობდა „ღრმეზაში“, „Тифлисский вестник“-სა და „фаланга“-ში. 1882 წლის 1 იანვრიდან სათავეში ჩაუდგა კავკასიის თეატრალურ ორგანო გაზეთ „Кавказ“-ს, რომელსაც რედაქტორობდა სამი წლის განმავლობაში. ეს იყო პირველი შემთხვევა, როდესაც მთავრობის ბეჭდვით ორგანოს ადგილობრივი მცხოვრებნი ხელმძღვანელობდა. მკაცრი ცენზურული პირობების მიუხედავად, ერისთავისეული „Кавказ“-ი ახერხებდა პროგრესული იდეების პროპაგანდას, რაც გახდა მიზეზი იმისა, რომ მთავრობამ დავითი რედაქტორობიდან გადააყენა. იყო „ვეფხისტყაოსნის“ ტექსტის დამდგენი კომისიის წევრი (1882), ერისთავმა თარგმნა და გადმოაკეთა მრავალი დრამა-

დავით არისტოვი (არისტოვი)

ტული ნაწარმოები. განსაკუთრებული პოპულარობა მოიპოვა მისმა ისტორიულმა პიესამ „სამშობლო“ (1881), რომელსაც საფუძვლად დაედო ფრანგი დრამატურგის ვიქტორიენ სარდუს ამავე სახელწოდების დრამა. „სამშობლოს“ წარმოდგენამ (1882 წლის 20 იანვარს) ერთგული მანიფესტაციის ხასიათი მიიღო. ნიშნად პატივისცემისა ქართულმა დასმა „სამშობლოს“ ავტორს უძღვნა დაფნის გვირგვინი ატლასის აფიშით და ასევე რეჟისორს-დაფნის ჩანგი ამგვარისავე აფიშით. წარმოდგენის შემდეგ ორივე ხელში აიტაცეს და თეატრიდან გარეთ გაიყვანეს. „ბრაგოს“ შემახილებითა და ტაშისცემით ჩასვეს ფაქტონში. 1890 წელს დ. ერისთავი მძიმე ავადმყოფობის შემდეგ 43 წლის ასაკში გარდაიცვალა. 1890 წლის 14 თქტომბერს დაფით ერისთავის ცხედარი კალოუბნის ეკლესიაში დაკრძალეს. მადლიერმა ერმა ღირსეულ შვილს საფლავზე ძეგლი დაუდგა, რომელიც თეთრი მარმარილოსგან იტალიაში გამოაქანდაკეს (თბილისელი მხატვრის ფელიქს სოდოროვიჩის პროექტით). ძეგლის კვარცხლბეკზე ამოკვეთეს აკაკი წერეთლის გამოსათხოვარი ლექსი:

ძღვნად და საკურთხად სამარადისოდ,
სამშევენიოდ და საამსოფლოდ
ღირსმა ერის ძემ, თვით ერისთავმა,
სამშობლოსათვის დასდგა „სამშობლო“.

1930 წელს „სამშობლოს“ ავტორის ნუსტი მთაწმინდის მწერალთა და საზოგადო მოღვაწეთა პანთეონში გადაასვენეს.

**ონიკ
კონსტანტინოვი**

ონიკ ილიას ძე კონსტანტინოვი
(1813-1856) — რუსი სამხედრო მოსამსახურე, მწერალი, ჟურნალისტი. გაზეთ „Кавказ“-

ეს ორგანიზაციისას გახდა მისი პირველი რედაქტორი — 1846 წლიდან 1849 წლამდე. 1847 წელს ამიერკავკასიის საქალაქო სამმართველოს უფროსის განსაკუთრებულ დაფალებათა შემსრულებელ და კოლეგიის მრჩეველია. 1854-1855 წლებში იყო პრინცი მ.დ. გორჩაკოვთან. მან შეადგინა გზამკლევი: „გზის მშენებელი ე.ა. სუვერენული მემკვიდრე ამიერკავკასიის ტერიტორიაზე 1850 წ. (ტიფლისი, 1850 წ.) (წყარო: <https://biographiya.com/konstantinov-osip-ilich/>)

მასილ ლვოვის ძე ველიჩკო
(02.07.1860-31.12.1903) — უკრაინული წარმოშობის (პოლტავიდან) რუსი კონსერვატიული-მონარქისტული შეხედულებების მქონე საზოგადო და პოლიტიკური მოღვაწე; შავი ასეულის მოძრაობის ერთ-ერთი ადრეული წარმომადგენელი, მონარქისტი და თვითმპყრობელობის აპოლოგეტი; პოეტი, პუბლიცისტი; 1880 წლიდან პერიოდულ პრესაში აქვეყნებს ლექსებს (ზოგჯერ ფსევდონიმით В. Воронцовский ვ. ვორონეცკი) მისი სამოღვაწეო ორგანიზაცია: „Живописное обозрѣние“, „Труд“, „Свет“, „Новое время“, „Нива“, „Недѣля“, „Книжки Недѣли“, „Русская мысль“, „Сѣверный вѣстник“, „Вѣстник Европы“. თავის ნაწერებში ხოტბას ასხამდა საქართველოს და კავკასიაში რუსული სახელმწიფოებრივი ინტერესების გამტარებელ ბურჯს უწოდებდა, ხოლო სომხებს — არასაიმედო პარტნიორებს; ეწეოდა აქტიურ ანტისომხურ პროპაგანდას; ამასთანავე, მიიჩნევდა, რომ ქართველებისთვის, როგორც რაინდულ ტრადიციებზე აღზრდილი მყომარი ხალხი-

**მასილ
ველიჩკო**

სათვის, მანებელი იყო ევროპული კულტურა და განათლება. 1894 წ. პეტერბურგში გამოაქვეყნა ორიგინალური და ნათარგმნი ლექსების კრებული („Восточные мотивы“), რომელშიც ქართველ პოეტთა (ნ. ბარათაშვილი, გ. ერისთავი, ი. ჭავჭავაძე) ტექსტების თარგმანებიც შეიტანა (ქართული თემატიკით მდიდარია მის მიერ პეტერბურგშივე 1904 წ. გამოცემული პოეტური კრებულის — „Арабески“, რუსულ ენაზე თარგმნა და გამოაქვეყნა სხვა ქართველ მწერალთა ნაწარმოებებიც. მის პუბლიცისტულ კამპიაში მკაფიოდ იკვეთება შოვინისტური და ანტიემპირიული ტენდენციები. ქართული საზოგადოება, ხედავდა რა ველჩკოში ქართული კულტურის პოპულარიზატორს, ხაზგასმული პატივისცემითა და საგანგებო ნადიმით შეწვდა მის ჩამოსვლას თბილისში (1895), თუმცა მას მერე, რაც გამომჟღავნდა მისი რუსიფიკატორული მიზნები, ქართველ მოღვაწეთა უმეტესობა უარყოფითად განეწყო მის მიმართ.

1897 წელს დაინიშნა ვაჩეთ „Кавказь“-ის რედაქტორად, ხელმძღვანელობდა ფელეტონის სერიას რუბრიკით „Откровенные речи“ გუგლია საუბრები“. 1902 წელს იყო რუსული ვაჩეთის „Русский вѣстник“ თანარედაქტორი; რედაქტირების დაწყებისთანავე დაამკვირდა ახალი რუბრიკა სახელწოდებით „Русские речи“, სადაც გამოაქვეყნა ნაციონალისტური და შოვინისტური შინაარსის ჟურნალისტური სტატიები. (წყარო: „ქართული ჟურნალისტიკის ისტორია“ — თამაზ ჯოლოგუა; <http://people-archive.ru/character/velichko-vasiliy-ivovich>)

ევგრაფი ვერდინსკი

ევგრაფი (ევგენი) ალექსის ძე ვერდინსკი (01.02.1825-1867 წლის შემდეგ) — რუსი მწერალი და ჟურნალისტი. 1847 წელს ჟურნალ „Иллюстрация“-ში გამოაქვეყნა ლექსები; იმავე წელს პეტერბურგში გამოსცა პირველი წიგნი. 1854 წლის თებერვლიდან 1856 წლის იანვრამდე იყო რუსულენოვან გაზეთ „Кавказ“-ის ლიტერატურული რედაქტორი, წერდა სტატიებს კავკასიურ პოეზიაზე, ტფილისის თეატრზე და სხვა. 1854 წელს გამოაქვეყნა ბროშურა „ძირითადი ტფილისში მცხოვრებ ქრისტიანული მისახილებების ხალხური დღესასწაულებისა და საღვთობის დღესასწაულის შესახებ“. ავტორია რამდენიმე წიგნისა, რომლებშიც შედის იუმორისტული, სენტიმენტალური და პრაქტიკული წერილები გზიდან. 1855 წელს ტფილისში გამოიცა ევგრაფი ვერდინსკის მიერ შედგენილი ალმანახი „Зурна“, რომელიც — მნიშვნელოვანი მოვლენა იყო როგორც საქართველოს, ისე რუსეთის ლიტერატურულ ცხოვრებაში. თანამშრომლობდა ჟურნალში „Отечественные записки“. მან გამოიყენა ფსევდონიმი **Вер-ской, Е.** სწავლასწავლა დროს მსახურობდა: საგარეო საქმეთა სამინისტროში; პერმის გუბერნატორის სპეციალური დავალებების ხელმძღვანელად; პერმის კუთხისინდისიურ სასამართლოში; მონაწილეობდა ქალაქის სოციალურ, ლიტერატურულ და მუსიკალურ-კულტურულ ცხოვრებაში; 1853 წლის ზაფხულიდან იმყოფებოდა კავკასიის გუბერნატორის გრაფ მს. გორონცოვის კაბინეტში. შემდეგ გადავიდა მოსკოვში, კოლეგიური შემფასებლის რანგში. იყო მოსკოვის გუბერნიის პოდოლსკის ოლქის შუამდგომელი. 1860-იანი წლების დასაწყისიდან დაეწყო

ფსიქიკური აშლილობა. 1867 წელს ნიჟნი ნოვგოროდში სამკურნალოდ იმყოფებოდა. გარდაცვალების თარიღი და ადგილი უცნობია.

**ღიმიჭრი
კობიაკოვი**

ღიმიჭრი არკაღის ძე კობიაკოვი (1841-1892, ტფილისი) — რუსი ისტორიკოსი, არქეოლოგი, კავკასიის არქეოგრაფიული კომისიის თავმჯდომარე (1886 წლიდან), გაზეთ „Kavkaz“-ის რედაქტორი.

**მიხეილ
ვორონცოვი**

მიხეილ სემიონის ძე ვორონცოვი (30.05.1782-18.11.1856) — რუსი გენერალ-ფელდმარშალი, 1844 წელს დაინიშნა კავკასიის ჯარების მთავარსარდლად და კავკასიის გუბერნატორად შეუზღუდავი უფლებამოსილებით. ტფილისში ჩამოვიდა 1845 წლის 25 მარტს. კავკასიაში მთავარმართებლობის დროს ცდილობდა საქართველოს კოლონიზაციასა და იმპერიასთან სრულ შერწყმას, რასაც აკეთებდა მოქნილად, უშირატესად — კულტურული ღონისძიებების გატარებით: აღადგინა ქართული თეატრი, გახსნა საჯარო ბიბლიოთეკა, ადგილობრივი თავად-აზნაურთა შვილებს გზავნიდა რუსეთის სასწავლებლებში. იგი სხვა მოხელეთაგან გამოირჩეოდა გამჭრიახი გონებითა და გარკვეული ლიბერალიზმით. ვორონცოვის ბრძანებით სამხედრო შტაბის სტამბა 1846 წელს მთავარმართებლის სტამბად გადაკეთდა, სადაც 1846 წ. იბეჭდებოდა საკვირაო სახელმწიფო გაზეთი „Kavkaz“. ამავე წელს მთავარმართებლის სტამბაში ქართული ასოები ყუთებიდან ამოალაგეს და საკვირაო დამატებად ქართულ

ენაზე გამოსცეს გაზეთი „კავკაზი“. ეს იყო გონივრული მოსაზრება. თეოციალური გაზეთის რედაქტორად დანიშნულ იქნა ვინმე მონკლე **ფალავანდოვი**. აქ კ. იოსელიანიც შრომობდა. არსებობს ე. წ. „თავად ვორონცოვის არქივი“. არქივში შეიმონებულია XIX საუკუნის საქართველოს მდგომარეობის ამსახველი ცნობები.

ნიკოლაი ილიას ძე ვორონოვი (1832 -1888) — მასწავლებელი, ჟურნალისტი, ერთ-ერთი პირველი მთავარი კავკასიელი ეთნოგრაფი. ცნობილია პოეტ-სატირისტმა პეტრე ვეინბერმა 1905 წელს აღწერა ვორონოვის სტუდენტური ცხოვრება ჟურნალში „**Русское богатство**“. ვორონოვმა ბავშვობის მოგონებები გამოაქვეყნა ორგანოში „**Журнале для воспитания**“. მოგონებები გამაზიისა და სტუდენტობის შესახებ, საფუძვლად დაედო ესეს სტაფროპოლის შესახებ რომელიც გამოქვეყნდა 1858 წელს გაზეთ „**Одесский вестник**“-ში სერიად „**Дорожные заметки на разных путях Южной России**“. 1861 წელს ის მჭიდრო კავშირს ამყარებს ჟურნალ „**Русское слово**“-სთან, თქტომბერში დააბატმერეს ტფილისში „ლონდონის პროპაგანდისტებთან დაკავშირებით ბრალდებული 32 პირის საქმეზე“. ვორონოვმა მოახერხა თავის გამართლება და 1863 წლის გაზაფხულზე გაათავისუფლეს. 1860-იანი წლებში კავკასიის მთის სამმართველოს თანამშრომელია ტფილისში. პარალელურად დაიწყო შექმნა ნაშრომისა „**Сборника сведений о кавказских горцах**“, (კავკასიელი მთიელთა შესახებ ინ-

**ნიკოლაი
ვორონოვი**

ფორმაციის კრებული“) გამოცემა, რომელიც დღემდე ინარჩუნებს დიდ მეცნიერულ ღირებულებას. 1876-1880 წლებში რედაქტორობდა გაზეთს „კავკაზს“, თანამშრომლობდა სხვადასხვა პერიოდულ პრესასთან: „Журнал для воспитания“, „Русский Слово“, „Одесский вестник“ (წყარო: <https://skunb.ru/node/5103>). http://apsnyteka.org/456-voronov_n_i_sbornik_stat.svedenii_o_kavkaze_tom1.html)

ფალავანდოვი

ვორონცოვის ბრძანებით, სამხედრო შტაბის სტამბა 1846 წელს მთავარმართებლის სტამბად გადაიქცა. აქ იბეჭდებოდა საკვირობო სახელმწიფო გაზეთი „Кавказ“. თეოციალური გაზეთის რედაქტორად დანიშნულ იქნა ვინმე მოხელე ფალავანდოვი (ფალავანდოვი).

იური ვიულიჩინი

იური ნიკოლოზის ძე მიშულტინი (28.03.1856-08.01.1912) — რუსი სამხედრო, პოლიტიკოსი, საზოგადო მოღვაწე, ჟურნალისტი. კონსერვატიულ-ლიბერალური პოლიტიკური პარტია „17 თქტომბრის კავშირის“ (თქტობრელები) ერთ-ერთი დამფუძნებელი და ლიდერი. 1907-1912 წლებში პეტერბურგის საქალაქო დუმის წმოსანი. უნივერსიტეტში შეესვლის პარალელურად, ჟურნალისტობდა. ეწეოდა რუსული, ქართული და ევროპული სამეფო სახლების, ცალკეული სამთავრო ოჯახების გენეალოგიების შედგენას. სწავდასწავა დროს მსახურობდა იუსტიციის სამინისტროში, მმართველ სენატში; მივლინებით იყო სპარსეთში, მუშაობდა სპეციალური დავალებების თანამდებობის პირადაც. იყო სოლოფ-

იოვანის საზოგადოების თავმჯდომარე, არაპარტიული წრის „თანასწორობისა და ძმობის“ წევრი. წრე ეწინააღმდეგებოდა ეროვნული და კონფესიური ნიშნით დისკრიმინაციული პოლიტიკის გატარებას. 1892-1894 წლებში იყო გაზეთ „კავკაზის“ რედაქტორი, 1906 წელს იყო ჟურნალის „Свободная речь“ და გაზეთის „Согласие“-ს რედაქტორ-გამომცემელი. (წყარო: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%B8%D0%BB%D1%8E%D1%82%D0%B8%D0%BD_%D0%AE%D1%80%D0%B8%D0%B9_%D0%9D%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D1%87)

ივანე ალექსის ძე სლივინცკი (1820-09.02.1874) — გაზეთ „Кавказ“-ს რედაქტორობდა 1852-1854 წწ-ში. 1846 წელს კავკასიაში შეუერთდა ერეკნის პოლკს; ლიტერატურული ნაწარმოებები, სტატიები პირველად 1848-1849 წწ გამოაქვეყნა გაზეთ „Кавказ“-ში, რითაც საზოგადოების ყურადღება მიიპყრო. მცირე ხანში იგი გახდა ამ გაზეთის ცნობილი თანამშრომელი. თავის სტატიებში ძირითადად წერდა ქართველებისა და კახაკების ცხოვრებაზე, ზოგადად კავკასიურ ყოფაზე. ეთნოგრაფიული ნარკვევების გარდა, დაწერა რამდენიმე ისტორიული ესე. ასევე გამოსცა წიგნი „შოთა რუსთაველი, ქართველი პოეტი“ და 1849 წლის „Американский бюллетень“-ში მოათავსა სტატია „თამარ დედოფალი“. შემდეგ გადაიყვანეს ბაქოში, სადაც კავკასიაში ცნობილი სამხედრო გუბერნატორის კოლეუბიკინის სელმძღვანელობით ასრულებდა სპეციალური დავალებების თანამდებობის პირის მოვალეობას. ბაქოში ასევე

**ივანე
სლივინცკი**

მუშაობდა ბაქოს პროვინციის სტატისტიკური კომიტეტის რედაქტორად. ტფილისში დაბრუნებულმა მთავარ სამმართველოში ყოფნისას, 1868-1872 წლებში კვლავ „Кавказ“-ის რედაქტორობას მოჰკიდა ხელი. (წყარო: ნეკროლოგი გაზეთ „Кавказ“-ში, 1874 წ., №24).

ევაენი სტალინსკი

ევაენი სტეფანეს ძე სტალინსკი (ფსევდონიმი „ს. ევგენევ“, „სტალინ“) (1837-1912) — ლიტერატურათმცოდნე, მთარგმნელი, ჟურნალისტი, გამომცემელი. იყო სამხედრო მისამსახურე, ვორონეჟის გუბერნიის საქმეთა მმართველი, ვორონეჟის სტატისტიკის კომიტეტის მდივანი, 1868 წელს გამოსცემდა გაზეთს „Дон“ ი. ფ. ველმოჟინიძთან ერთად. 1872-1877 წლებში რედაქტორობდა გაზეთ „Кавказ“-ს, რომლის პროგრამა საგრძნობლად გააფართოვა, დაამატა რუბრიკა „კავკასიის სიძველენი“ — სადაც იბეჭდებოდა სტატიები კავკასიის რეგიონის წარსული, ისტორიული, ყოველდღიური და სამხედრო ცნობებიდან; 1877 წლიდან იყო გაზეთ „Харьков“-ის რედაქტორ-გამომცემელი, 1882-1883 წლებში მოსკოვში გამოსცა ხელოვნებისა და ლიტერატურის ყოველკვირეული ჟურნალი „Москва“. ცალკე გამოუშვა: „კოლცოვი და სერებრიანსკი“ (ვორონეჟი, 1868 წ.); „ვეფხისტყაოსანი. შოთა რუსთაველის ქართული ლექსი“ (ტიფლისი, 1888); „მაწანწაღას იდეები და გრაფი ტოლსტოი“ (მოსკოვი, 1892 წ.). (წყარო: <https://vrnguide.ru/bio-dic/s/stalinskij-evgenij-stepanovich.html>)

ალექსანდრე არკადის ძე სტოპლი-
60 (1863 -23.11.1925) — რუსი ჟურნალის-
 ტი, პოეტი და პოლიტიკოსი. „17 თქტომბრის
 კავშირის“ ერთ-ერთი წამყვანი პოლიტიკუ-
 რი ლიდერი. რამდენიმე ლექსი გამოაქვეყ-
 ნა „Вестник европы“-სა და „Русский
 вестник“-ში. 1902 წლიდან თანამშრომლობ-
 და „Санкт-петербургские ведомост“-ში,
 შემდეგ ამ გაზეთის რედაქტორი გახდა. ვ.
 კ. პლეჰანის მოთხოვნით გაანთავისუფლეს რე-
 დაქტირებიდან „მანეჟი მამართლების“ გამო.
 მუდმივი თანამშრომელია გაზეთისა „Новое
 время“-ს. 1905 წლიდან გაზეთ „Кавказ“-
 ის რედაქტორია. 1914 წელს პეტერბურგის
 ჟურნალში „Столица и усадьба“ გა-
 მოქვეყნდა მისი სტატია „სრენიკოვო“ —
 სტოლიპინების საგვარეულო მამულზე. რეგ-
 ილაციის შემდეგ ის ემიგრაციაში წავიდა,
 დამკვიდრდა იუგოსლავიაში. (წყარო: [https://
 ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D1%82%D0%BE%D0%BB%D1%8B%D0%BF%D0%B8%D0%BD_%D0%90%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D1%80_%D0%90%D1%80%D0%BA%D0%B0%D0%B4%D1%8C%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D1%87](https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D1%82%D0%BE%D0%BB%D1%8B%D0%BF%D0%B8%D0%BD_%D0%90%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D1%80_%D0%90%D1%80%D0%BA%D0%B0%D0%B4%D1%8C%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D1%87))

**ალექსანდრე
 სტოპლინი**

ბ. ნ. სლოვიცკი — 1869 წელს გამოსუ-
 ლი „Кавказский календарь на 1870 год“-
 იდან ირკვევა, რომ ერთხანს რუსულენოვანი
 გაზეთ „Кавказ“-ის რედაქტორი ყოფილა გ.
 ნ. სლოვიცკი.

ბ. ნ. სლოვიცკი

№45/4;

3 დეკემბერი.

**ПРИНИМАЕТСЯ ПОДПИСКА
НА 1897 ГОДЪ
на политическую, общественную и
литературную газету „КАЗБЕКЪ“
(второй годъ изданія)**

Выходитъ по вторникамъ, четвергамъ и воскресеньямъ, а по средамъ, пятницамъ и субботамъ (по мѣрѣ накопленія матеріала) — прибавленія, въ коихъ печатаются телеграммы, справочныя свѣдѣнія и объявленія.

Подписная цѣна:

Съ доставкою на домъ во Владикавказъ:

на 12 мѣсяцевъ — 6 р., на 6 мѣсяцевъ — 3 р. 50 коп., на 3 мѣсяцевъ — 2 р., на 1 мѣсяцевъ — 0 р. 75 к.

съ пересылкой по почтѣ иногороднымъ:

на 12 мѣсяцевъ — 7 р., на 6 мѣсяцевъ — 4 р., на 3 мѣсяцевъ — 2 р. 50 коп., на 1 мѣсяцевъ — 1 р.

Во избѣжаніе замедленія высылки газеты, требующей много времени на заготовленіе адресовъ, контора газеты проситъ гг. иногородныхъ подписчиковъ подписываться заблаговременно, адресуя свои требованія въ гор. Владикавказъ, въ редакцію газеты „Казбекъ“. (3-2)

P.S. „КАЗБЕКЪ“ სოციალურ-პოლიტიკურ-ლიტერატურული გაზეთი, გამომდის ვლადიკავკაზში 1895-1905 წლებში. გამომცემელი იყო ს. ი. პაზაროვი (ყაზაროვი); რედაქტორები: ა. კოლუბეიკოვი; ლ. ი. მაღკოეღოვი (1895-1898), ა. ნ. სუხოვი (1899-1902); პ. ე. მიტინი (1903-1905); არაერთხელ დაექვემდებარა ადმინისტრაციულ სანქციებს.

**პეტრე
მიტკინი**

პეტრე მაცივანეს პე მიტკინი (17.11.-11.11.1921) — რუსი ექიმი, ჟურნალისტი, რედაქტორი. სერგეი მირონის ძე კიროვთან (ფსევდონიმით მირონოვი) ერთად მუშაობდა „Терек“ და „Политический красный крест“ რედაქციებში. იყო პირველი მსოფლიო ომის დროს ვლადიკავკაზის საქალაქო ხელოსუფლების მიერ ჩამოყალიბებულ დაჭრილ და ავადმყოფ ჯარისკაცთა ქველმოქმედების კომისიის წევრი. მისი აქტიური მონაწილეობა ვლადიკავკაზის მრავალ საზოგადოებრივ ორგანიზაციაში აისახა გაზეთის „Терекские ведомости“ ფელეტონში. 1903-1905 წლებში რედაქტორობდა გაზეთს „КАЗБЕКЪ“. (წყარო: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%B8%D1%82%D0%BD%D0%B8%D0%BA,_%D0%9F%D0%B5%D1%82%D1%80_%D0%95%D0%BF%D0%B8%D1%84%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87)

№12/2

*** **

31 ოქტომბერი.

ადგილობრივ გაზეთებში სწერენ, რომ ყოველდღიური გაზეთი „კასპი“, რომელიც ბაქოში გამოდის, აწინდელი გამომცემლისაგან ქბ-ნი ბოლდირევასაგან შეუსყიდია იქაურ ცნობილ ნავთის მწარმოებელ ვაჭარს ჰაჯი-ზეინალ-აბდინ თადიევს. როგორც ამბობენ, ახალი გამომცემელი უკვე შესდგომია რედაქციის შედგენას და თანამშრომლების მოხიბვას.

№19/2

*** **

7 ნოემბერი.

ჩვენის გაზეთიდან მკითხველებმა იციან, რომ გაზეთი „კასპი“ ბაქოს მილიონერს თათარს ჰაჯი ზეინალაბდინ თადიევს უყიდნია. რედაქტორად, როგორც „ნოვოე თბოზრენიე“ ამბობს, ანუ გაზეთის უმთავრეს თანამშრომლად რედაქტორის უფლობით, მოუწვევია ცნობილი შანტარტინსიკი მაჰმედ-აღა, რომელიც კარგა ხანია რუსულ გაზეთებში სწერს. ამრიგად, კავკასიაში ერთი რუსული გაზეთი თათრების სურვილის გამომსახველი შეიქნება.

N17/4;

5 ნოემბერი

**ОТКРЫТА ПОДПИСКА 1897 ГОДЪ
НА ГАЗЕТУ „КАСПИЙ“**

Въ 1897 году „Каспій“ будетъ выходить въ Баку ежедневно, кромѣ дней послѣ-праздничныхъ, по прежней программѣ газеты литературной, общественной и политической, съ обширнымъ нефтянымъ отдѣломъ.

ПОДПИСНАЯ ЦѢНА:

Съ доставкой:

на 12 мѣс., — 7 р., на 11 мѣс. — 6 р. 50 коп.,

на 10 მწს. — 6 რ., на 9 მწს. — 5 რ. 50 коп., на 8 მწს. — 5 რ., на 7 მწს. — 4 რ. 50 коп., на 6 მწს. — 4 რ., на 5 მწს. — 3 რ. 50 коп., на 4 მწს. — 3 რ., на 3 მწს. — 2 რ. 50 коп., на 2 მწს. — 2 რ. и на 1 мწс. — 1 რ.

Съ пересылкой:

на 12 мწс. — 8 რ. 50 коп., на 11 мწს. — 7 რ. 50 коп., на 10 мწს. — 7 რ., на 9 მწს. — 6 რ. 50 коп., на 8 მწს. — 6 რ., на 7 მწს. — 5 რ. 50 коп., на 6 მწს. — 5 რ., на 5 მწს. — 4 რ. 50 коп., на 4 მწს. — 4 რ., на 3 მწს. — 3 რ., на 2 მწს. — 2 რ. 50 კ. и на 1 мწс — 1 რ. 50 კ.

За границу:

На годъ 13 руб., полгода 7 р.

Допускается разсрочка платежа подписныхъ денегъ на слѣдующихъ условіяхъ при подпискѣ вносится не менѣе 3 руб. городскими и 4 руб. 50 коп. иногородными подписчиками; затѣмъ 15 февраля — 2 руб. и 15-го марта — 2 руб.

Иногородные адресуютъ свой требованія: въ Баку, въ редакцію газеты „Каспій“.

Лица, подписавшіяся (безъ разсрочки) на годовое изданіе „Каспій“ 1897 г. въ настоящее время, будутъ бесплатно получать газету въ текущемъ году со дня подписки.

Подписка принимается: въ Баку — въ конторѣ газеты, Армянская улица, домъ Красильникова; въ Тифлиси — въ книж. магазинѣ Хиддикеля у. И. К. Словинскаго; въ Кутаиси — при книжномъ магазинѣ братьевъ Чиладзе, противъ собора, на Тифлисской ул., собственный домъ; въ Батумѣ — при книжно-газетномъ агентствѣ М. Николадзе, въ Елисаветополь — у Г. А. Альтга-

узена, при его торговлѣ аптекарскими товарами; въ Москвѣ — въ конторѣ Метцль; въ Н. Новгородѣ — въ Рождественскомъ газетномъ кіоскѣ и во всѣхъ известныхъ книжныхъ магазинахъ столицъ и провинціи

P.S. „КАСПИЙ“ — ყოველდღიური სოციალურ-პოლიტიკური და ლიტერატურული რუსულენოვანი გაზეთი. იგი 1881 წლის იანვარში ჰასან ბეი ზარდაბის ინიციატივით ბაქოში გამოვიდა და 1919 წლის იანვრამდე გამოიცემოდა. მე-19 საუკუნის ბოლოს „კასპი“ ბაქოში იყო აზერბაიჯანის სოციალურ-პოლიტიკური და ლიტერატურული ცნობების შესახებ რუსულ ენაზე ინფორმაციის თითქმის ერთადერთი წყარო. მის მიმართ ინტერესი იმდენად სწრაფად გაიზარდა, რომ ყოველკვირეული გაზეთი ყოველდღიურ გაზეთად იქცა. პირველი რედაქტორი იყო **ნიკოლაი სოკოლოვნი**, რომელიც ამ პოსტზე **მოჰამედ ალა შახტანტინსკიმ** შეცვალა. მან ათი წლის შემდეგ სარედაქციო უფლებები გადასცა თავის თანამემამულეს **ალეგსანდრ ბეი თოფჩიბაშევს**. შეიძლება ითქვას, რომ თოფჩიბაშევის დროს ჩამოყალიბდა გაზეთის ხერხემალი. მას შეადგენდა აზერბაიჯანული ხალხის საუკეთესო შვილები, როგორებიც იყვნენ **აჰმედ ბეი ალაევი**, **ჯალილ მამედ-გულიზადე**, **ჯამოზებ ჰაჯინსკი**, **ეინალიზებ სულთანოვი** და მრავალი სხვა... 1891 წელს გაზეთის „**Кешкюль**“ დასურვის შემდეგ კავკასიის ცენზურის კომიტეტმა აკრძალა გაზეთების აზერბაიჯანულ და თურქულ ენებზე დაბეჭდვა. ასე რომ, 1903 წლამდე ორ მილიონზე მეტ აზერბაიჯანულ თურქს ჩამოერთვა ეს უფლება. უფრო მეტ-

იც, სახელმწიფო მრჩევლის მოვალეობის შექმნულ ელემენტებს. მ.პ. სოლოვიოვი თქვა: „კატეგორიულად არ დაგუშევთ აზერბაიჯანული გაზეთის გამოცემას. რად სჭირდება თქვენს ხალხს გაზეთი? თქვენმა ინტელიგენციამ რუსულად უნდა წაიკითხოს, რიგითი აზერბაიჯანელები კი ცხვრებს აძოვებენ“. აქვე უნდა აღინიშნოს ის ფაქტი, რომ 1895 წელს გაზეთის მეფლობელი ცნობილი ქველმოქმედი და დიდი პატრიოტი ბაჰი ზეინალ-აბდინ თალივი ბახდა. გაზეთი „კასპი“ გადასცა აზერბაიჯანელი ინტელიგენციის წარმომადგენლებს და გაზეთი ეროვნული ინტელიგენციის რუსულენოვან პლატფორმად იქცა. „კასპი“ 38 წლის შემდეგ, 1919 წელს, დაიხურა. იმპერიულ ხელისუფლებას არ მოეწონა გაზეთი, რომელიც პირველივე ნომრებიდან ემსახურებოდა სოციალურ-პოლიტიკური აზროვნების განვითარებას; იცავდა სამართლიანობის, განმანათლებლობისა და ჰუმანიზმის იდეალებს. გაზეთ „კასპის“ ერთ-ერთი პირველი ავტორ-თანამშრომელი იყო ჰასან ბეი ზარდაბი და მან ეს კეთილშობილური მისია განაგრძო მთელი თავისი ცხოვრების მანძილზე, 1907 წლის ნოემბრამდე, გარდაცვალებამდე. (<https://azerhistory.com/?p=9419>)

გაზეთის რედაქტორები და გამომცემლები იყვნენ: ვ. კუზმინი, ლიჩკუს-სომუტოვი ვლადიმერ პავლუს ძე (მეტსახელი-ფსევდონიმი: „სომუტოვი, ვ“. ნამდვილი სახელი: ლიჩკუს ვლადიმერ პავლუს ძე), პ. ტ. ბორდინსკი, თოფჩიბაშვილი ალიმარდან-ბეი, თალივი (ტაბივი) ჰაჰი-ზეინალ-აბდინი. ე. სტრავცევი, ნ. ი. სვინკინი, ე. ი. ბოლდირევა, სოკოლინსკი ნიკოლაი ალექსის ძე, კ. მ.

პარიაზინი. თანარედაქტორი. ჰუსეინზადე
ალი ბეი. სხვადასხვა დროს რედაქტორის
მ/შ. ვაინგებრი პეტრე ისას ძე შახტახ-
ტინსკი, მოჰამედ-ალა მოჰამედ-თაბი
სულთანო ოღლი, ჰასან ბეი ზარდაბი
(ნამღვილი გვარი — ბ. ბ. მელიქოვი).
(წყარო: <https://azerhistory.com/?p=9419>; http://starosti.ru/gazet_kaspiy.php; <https://kaspiy.az/news.php?id=80405>)

**აკაკი
ზინალ-ახლინ
თალიანი**

თალიანი (თალიანი=ტაბიანი) ჰაჯი
ზინალახლინ თალი ოღლუ (1823 ან 1838-
01.09.1924) — აზერბაიჯანული მრეწვეელი,
საზოგადო და პოლიტიკური მოღვაწე, მილ-
იონური და ქველმოქმედი, IV კლასის ნამდ-
ვილი სახელმწიფო მრეწველი (1903), კომერ-
ციის მრეწველი (1905), 1-ლი ვილდიის ვაჭარი,
მემკვიდრეობითი საბატო მთქალაქე (1900),
ქველმოქმედი და ფილანტროპი, ბაქოს ნავთო-
ბის ინდუსტრიის ერთ-ერთი პიონერი. საქველ-
მოქმედო საგანმანათლებლო საზოგადოება
„ნუსრი მაარიფი“ (აზერბ.) რუსი და დაღესტ-
ნის მუსლიმთა განათლების საზოგადოების
წევრი. დააარსა თეატრი ბაქოში. დაქმნა
საგანმანათლებლო დაწესებულებების დაფი-
ნანსებას საქართველოში, ჩრდილოეთ კავკა-
სიაში, ვოლგის რეგიონში, პოლონეთში, ირან-
ში. დააფინანსა რამდენიმე გამოცემა: 1881 წ.
პირველად გაიხსნა თათრული სტამბა, ხოლო
1882 წელს მთავრობის ნებართვა მიიღო და
დაიწყო დღიური გაზეთის „ზიას“ გამოცე-
მა (წყარო: „ქართული სტამბები 1625-1916
წწ“. გვ.:273,); 1897 წლიდან საკუთარი ხარ-
ჯით დაიწყო გაზეთ „კასპის“ გამოცემა. თგი-
თონვე ფლობდა ამ გაზეთის სტამბას. მანვე
დააფინანსა ყოველდღიური გაზეთი „Хайят“,

რომელიც გამოდიოდა 1905 წლიდან ბაქოში აზერბაიჯანულ ენაზე. იმ დროს ეს იყო ერთადერთი ნაბეჭდი თრგანო მშობლიურ ენაზე. ნარიმანოვის თქმით, თალიევი ასევე აფინანსებდა კალკუტაში გამოქვეყნებულ გაზეთს „Хабль аль-Мартин“ (და სპარსულ და არაბ მკითხველებს მათ ხელმძღვანელს უადვილებდა (აფინანსებდა). მას უკავშირდება მხატვრული და ისტორიული ხასიათის რამდენიმე ნაწარმოების გამოშვება. მე-20 საუკუნის დასაწყისში თალიევის ინიციატივით გამოიცა ყურანის თარგმანი აზერბაიჯანულ ენაზე. აზერბაიჯანში საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების შემდეგ თალიევის ყველა ნაწარმო ნაციონალიზებულ იქნა.

თოფჩიბაშევი ალიმარდინ-ბეი ალექსანდრე ოვლი (04.05.1863-05.11.1934) — აზერბაიჯანელი დიპლომატი, იურისტი, ჟურნალისტი, საზოგადო და სახელმწიფო მოღვაწე. რუსეთის პირველი სახელმწიფო დუმის დეპუტატი. აზერბაიჯანის დემოკრატიული რესპუბლიკის პარლამენტის თავმჯდომარე (1918-1920 წწ.). თოფჩიბაშევიმ როგორც ადვოკატმა, მოიპოვა პატიოსანი კაცის სახელი და ჰქონდა დიდი გავლენა. 1888 წლიდან ბაქოში გამოქვეყნებული ყოველდღიური გაზეთის „Бакинский торгово-промышленный листок“ის რედაქტორია. წლების განმავლობაში ასევე იყო გაზეთების „კასპის“, „Бако“ და „Хайят“ რედაქტორი, თათრული გაზეთის „Гояти“ გამომცემელი. თოფჩიბაშევი თავისი ჟურნალისტური კარიერის დასაწყისიდანვე, ბაქოს პოლიტიკური და სოციალური ბრძოლის სცენაზეც შევიდა და სოციალისტური ბოლომდე ამ ბრძოლის ერთ-ერთი

**ალიმარდინ ბეი
თოფჩიბაშევი**

ლიდერად დარჩა. რუსეთის მიერ აზერბაიჯანის ოკუპაციის შემდეგ, 1920-1934 წლებში, პარიზში ცნოვრობდა, სადაც განაგრძო სოციალურ-პოლიტიკური და ლიტერატურული საქმიანობა. მონაწილეობდა ფრანგულ წიგნებში, გაზეთებსა და ჟურნალებში.

2013 წელს გამოუშვეს თოფჩიბაშევის გამოცხადებებიანი აზერბაიჯანის საფოსტო მარკა. მის შესახებ გადაღებულია ფილმი „უცხო საფლაგები“.

**ნიკოლაი
სოკოლინსკი**

სოკოლინსკი ნიკოლაი ალექსის ძე
(1841-1897) — სამხედრო მოსამსახურე, ჟურნალისტი, 1878-1882 წლებში ბაქოს გუბერნიის სახელმწიფო ქონების ადმინისტრაციის მმართველი. 1882 წლიდან იწვევს ლიტერატურულ მოღვაწეობას. მინი ნაშრომები გამოქვეყნებულია გაზეთებში „**Кавказское обозрение**“ და „**Новое обозрение**“. 1887 წლიდან ტოვებს საჯარო სამსახურს და მთლიანად გადადის ჟურნალისტიკაზე, მასალებს ძირითადად აქვეყნებს გაზეთ „**Каспий**“-ში. 1888 წელს ვ.ვ. კუზმინთან — გაზეთ „კასპის“ პირველი რედაქტორ-გამომცემლის ვაჟთან — ერთად ქირაობს ბოლდრეკას სტამბას და 1889 წლის 18 აპრილიდან ამ გაზეთის რედაქტორია ჯერ დროებითი, შემდეგ კი მუდმივი. სოკოლინსკი არ იყო მხოლოდ გაზეთის რედაქტორი, არამედ აქტიურად განაგრძობდა ჟურნალისტად მუშაობას. სწრაფად მოიპოვა მკითხველთა სიყვარული და პატივისცემა. ბაქო გახდა მოსკოველი სოკოლინსკის სამშობლო. დიდი პოპულარობით სარგებლობდა მისი ყოველკვირეული ფელეტონები პროზად და ლექსად.

უძღვებოდა რუბრიკას „კვირის საუბრები“, მასალას ხელს აწერდა ასე — „კეთილშობილი“. რედაქტორობისას თითქმის ათწლეულში, ბაქოს პატარა გაზეთი „Каспий“ ყველაზე პოპულარულ ორგანოდ აქცია. სიცოცხლის ბოლო წლებში დიაბეტით დაავადდა. მაგრამ ინტერესი ბაქოში ცხოვრების გაუმჯობესებისა არ გაქრობია. 1897 წლის 30 თქტომბერს 57 წლის ასაკში მოულოდნელად გარდაიცვალა. სოკოლინსკიმ, როგორც გაზეთის რედაქტორმა და როგორც საზოგადო მოღვაწემ, ბევრი რამ გააკეთა ბაქოში ცხოვრების განვითარებისა და გაუმჯობესებისთვის.

ვლადიმერ პავლუს ძე ლიჩჰუს-ხომუტოვი მეტსახელი-ფსევდონიმი: „ხომუტოვი, ვ“. ნამდვილი სახელი: ლიჩკუს ვლადიმერ პავლოვიჩი, თანამშრომლობდა პრესასთან 1890-1910 წლებში. 1887-1888 წ-ში იყო გაზეთ „Каспий“-ის რედაქტორი. (წყარო: გაზეთი „ცნობის ფურცელი“, №17; <http://biografii.niv.ru/doc/encyclopedia/biography/fc/slovar-203-54.htm>)

**ვლადიმერ
ლიჩკუს-
ხომუტოვი**

ჰუსეინზადე ალი ბეი (ჰასან ბეი ზარღაბი პ.ს. ორივე ერთიდა იგეგა) (02/24/1864-03/17/1940) — აზერბაიჯანელი მეცნიერი, ფილოსოფოსი, მხატვარი, პუბლიცისტი, ჟურნალისტი, პოლიტიკური მოღვაწე და ექიმი. 1903 წლიდან ეწეოდა საგანმანათლებლო და საგამომცემლო საქმიანობას. იყო გაზეთ „Хайят“-ის რედაქტორი, გაზეთ „Каспий“-ის მთავარი რედაქტორი. 1906 წელს დაიწყო ჟურნალის „Фиюзат“-ის გამოცემა,

**ჰასან ბეი
ზარღაბი**

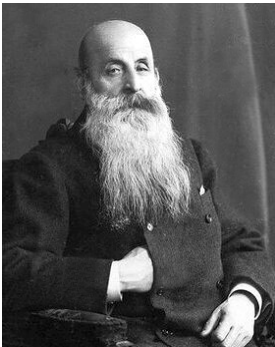

რომელსაც აფინანსებდა ცნობილი ქველმოქმედი, მილიონერი ჰაჯი ზეინალაბინ თალიევი. ჟურნალის ფურცლებზე ალი-ბეკი მკვეთრად აკრიტიკებს მეფის ხელისუფლებას. ალი-ბეკ ჰუსეინზადე აზერბაიჯანის დემოკრატიული რესპუბლიკის დროშის ავტორია. ADR-ის დაცემის შედეგ საბოლოოდ დასახლდა თურქეთში. დაწერა არაერთი მონოგრაფია. ალი-ბეკი ჰუსეინზადე ენციკლოპედიური სამედიცინო ლექსიკონის თანაავტორია. (წყარო: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D1%83%D1%81%D0%B5%D0%B9%D0%BD%D0%B7%D0%B0%D0%B4%D0%B5_%D0%90%D0%BB%D0%B8-%D0%B1%D0%B5%D0%BA_%D0%93%D1%83%D1%81%D0%B5%D0%B9%D0%BD_%D0%BE%D0%B3%D0%BB%D1%8)

პიოტრ პანბერგი

პეტრე ისაის ძე ვანგპერგი 06.061831-03.07.1908) — რუსი პოეტი, მთარგმნელი, ლიტერატურის ისტორიკოსი. მისი დებუთი ბეკდვით ორგანოში სტუდენტობისას შედგა. პირველად იყო მთარგმნელი, თანამშრომლობდა ჟურნალ „Пантеон“-სა და გაზეთ „Харьковские губернские ведомост“-ში. ტამბოვში რედაქტორობდა „Тамбовских губернских новостей“ გაზეთის არაოფიციალურ ნაწილს. იყენებდა ოუმორისტულ ფსევდონიმს „ჰანე ტამბოვიდან“. 1858-1859 წლებში, როგორც ა.გ. დრუჟინინის თანამშემწე, მონაწილეობდა ჟურნალ „Светоч“-ის რედაქტირებაში; 1860 წელს ა.გ. დრუჟინინთან, კ.დ. კაველინთან და ვ. პ. ბეზობრაზოვთან ერთად დაიწყო ყოველკვირეული ჟურნალ „Век“-ის გამოცემა და, ამავდროულად დროს თანამშრომლობდა გამოცემა „Русская сцена“-თან. 1866-1867 წლებში

ხელმძღვანელობდა ჟურნალ „Будильник“-ის ლიტერატურულ განყოფილებას. 1870-1874 წლებში ვარშავაში რედაქტორობდა ოფიციალურ გაზეთს „Варшавский дневник“. 1874 წ. დაბრუნდა პეტერბურგში. გაზეთში „санкт-петербургские ведомости“ ხელმძღვანელობდა სხვადასხვა მუდმივ განყოფილებებს: „უცხოური ლიტერატურის ამბები“ და „საზღვარგარეთ“. თანამშრომლობდა გაზეთებში „Отечественные записки“, „Искра“ და სხვა გამოცემებში. 1893 წელს რედაქტორობდა გაზეთ „Театральная газета“. 1883-1885 წლებში რედაქტორობდა და გამოსცემდა ყოველთვიურ ჟურნალს „Изящная литература“, რომელიც ეძღვნებოდა უცხოელი მწერლების საუკეთესო ნაწარმოებების თარგმანებს. გამოსცა არაერთი მნიშვნელოვანი დამხმარე სასწავლო წიგნი.

აჰმედ ხანი ალაუზი (12.1869-19.05.1939)

— აზერბაიჯანელი და თურქი საზოგადო მოღვაწე, პოლიტიკოსი, ჟურნალისტი, მასწავლებელი, მწერალი, თურქოლოგი. 1891-1893 წლებში პარიზში ჟურნალ „La Nouvelle Revue“-ში გამოაქვეყნა სტატიების სერია სახელწოდებით „ირანის საზოგადოება“. წერდა სტატიებს სოციალურ-პოლიტიკურ თემებზე ფრანგულ პრესაში („Журналь де Деба“ და სხვ.). თავის პუბლიკაციებს გაზეთ „Каспий“-საც უგზავნიდა. 1896 წელს შუშაში პირველი ბიბლიოთეკა-სამკითხველო გახსნა. 1897 წელს ზეინალაბდინ თაგიევის მიწვევით ჩავიდა ბაქოში, სადაც დაიწყო სტატიების წერა გაზეთ „Каспий“-ში. ალი-ბეკ ჰუსეინზადესთან ერთად იყო გაზეთ

**აჰმედ-ხანი
ალაუზი**

„Хайят“ რედაქტორი. გაზეთ „Хайят“-ის დატოვების შემდეგ ისი-ბეკ აშურბეკოვის ფინანსური მხარდაჭერით აარსებს ყოველდღიურ გაზეთს „Иршад“, რომელსაც 1905-1908 წლებში რედაქტორობს. 1905 წლის მოვლენების შესახებ სტატიას აქვეყნებს გაზეთ „Санкт-Петербургские ведомости“-ში. წერს სტატიებს სტამბოლური ისეთი გაზეთებისა და ჟურნალებისთვის, როგორიცაა „Сырат-и Мустахим“, „Себилуррешად“, „Хикмет“. ასევე თანამშრომლობს სტამბოლის გაზეთებთან „Сюруш“ და „Le Jeune Turc“ (ფრანგულად). 1911 წლის სექტემბრიდან გამოსცა ჟურნალი „Тюрк юрду“ (რუსულად თარგმნილი — „თურქის სამშობლო“). გაზეთის „Терджюман-и Хакикат“ რედაქტორის ახმედ მიდნატას გარდაცვალების შემდეგ, 1912 წლიდან, გარკვეული პერიოდის განმავლობაში ხელმძღვანელობდა ამ ყოველკვირულ გამოცემას. 1912 წელს თრჯერ იყო დააბატონებული თამაში სტატიების გამო. იყო გაზეთის „Хакийийет-и Миллийе“ მთავარი რედაქტორი. 1918 წელს განჯაში ყოფნისას დააარსა გაზეთი „Тюрк сёзю“ („თურქული სიტყვა“), მაგრამ იმის გამო, რომ ბაქოს გასათავისუფლებლად ჯარი შემოვიდა, ამ გაზეთის მთლიანად ორი ნომერი გამოვიდა. 1905 წელს შექმნა საიდუმლო ორგანიზაცია „დიფაი“, რომელიც ებრძოდა მეფის მთავრობასა და დაშნაკებს. 1909 წელს სტამბოლში შეუერთდა ახალგაზრდა თურქთა პარტიას „ერთობა და პროგრესი“. მუშაობდა სულეიმანიეს ბიბლიოთეკის დირექტორად. ასწავლიდა თურქეთ-მონღოლეთის ისტორიასა და რუსულს სტამბოლის უნივერსიტეტში. იყო ადრ-ის მთავრობის მიერ პარიზის სამშვიდო-

ბო კონფერენციაზე გაგზავნილი დელეგაციის წევრი, თუმცა საფრანგეთისკენ მიმავალ გზაზე ინგლისელებმა სტამბოლში პარტია „ერთობა და პროგრესი“ სხვა ლიდერებთან ერთად დააკავეს და კუნძულ მალტაზე გადაასახლეს. გადასახლებიდან დაბრუნების შემდეგ ანკარაში ხელმძღვანელობდა პრესისა და ინფორმაციის განყოფილებას. (წყარო: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D0%B3%D0%B0%D0%B5%D0%B2_%D0%90%D1%85%D0%B-%D0%B5%D0%B4-%D0%B1%D0%B5%D0%)

შახტახტინსკი მუჰამედ-ალა მუჰამედ-თაბი-სულთან ოღლუ (1846-???)

— აზერბაიჯანელი პუბლიცისტი, განმანათლებელი, ადმოსავლეთმცოდნე, ენათმეცნიერი, მასწავლებელი, საზოგადო მოღვაწე. დაწერა სამეცნიერო და მხატვრული ნაწარმოებები აზერბაიჯანულ, რუსულ, გერმანულ, ფრანგულ, ინგლისურ, არაბულ, თურქულ და სპარსულ ენებზე. სამეცნიერო კარიერა გერმანიაში დაიწყო. პირველად ადმოსავლეთში ანბანის გარდაქმნის ისტორიაში 1879 წელს ტფილისში გამოსცა წიგნი „გაუმჯობესებული მუსლიმანური ანბანი“. გარკვეული პერიოდის განმავლობაში მუშაობდა გაზეთ „**Московские ведомости**“-ში, როგორც სტამბოლელი სპეციალური კორესპონდენტი. 1891-1893 წლებში დაინიშნა გაზეთ „**Каспий**“-ის დროებით რედაქტორად. 1898 წელს სცადა გაზეთ „**ტიფლისის**“ გამოცემა აზერბაიჯანულ ენაზე, მაგრამ ცარისტულმა ცენზურამ არ დაუშვა გაზეთის გამოცემა. 1902 წლამდე ცხოვრობდა პარიზში. ამ პერიოდში ფრანგულ ენაზე გამოქვეყნებული მისი ნაწარმოებები დასავლეთ

ალა მუჰამედ-თაბი-სულთან ოღლუ შახტახტინსკი

ევროპისა და ამერიკის პრესაში კამათისა და განხილვის საგანი გახდა. 1902 წელს გახსნა სპეციალური სტამბა ტფილისში. 1903 წლის მარტიდან დაიწყო გაზეთ „Шарги-Рус“ გამოცემა. გაზეთმა მნიშვნელოვანი როლი შეასრულა აზერბაიჯანული ლიტერატურისა და პრესის ისტორიაში. იგი ეხებოდა ენის, მწერლობისა და ეროვნული იდენტობის საკითხებს. გაზეთი აზერბაიჯანულ-თურქული ენის გამოყენებისკენ მოუწოდებდა და „აზერბაიჯანული ლიტერატურული ენის წინაპრის“ როლს ასრულებდა.

1907 წელს შახტახტინსკი აირჩიეს მეორე სახელმწიფო დუმის დეპუტატად ერივანის პროვინციიდან. სათათბიროს დაშლის შემდეგ მუშაობდა გაზეთ „Россия“-ს რედაქციაში პეტერბურგში. 1908-1918 წლებში ცხოვრობდა ახლო აღმოსავლეთში (თურქეთი, ერაყი, ირანი). 1919 წელს, აზერბაიჯანში დაბრუნების შემდეგ, თავი მიუძღვნა ბაქოს უნივერსიტეტის შექმნას. აქტიურად მონაწილეობდა ანბანის რეფორმაში, ხელი შეუწყო ლათინურ ანბანზე გადასვლას.

N62/4

15 დეკემბერი

ОТКРЫТА ПОДПИСКА НА НОВУЮ
БОЛЬШУЮ ЕЖЕДНЕВНУЮ ВЪ
С. — ПЕТЕРБУРГЪ ГАЗЕТУ
„МИРОВЫЕ ОТГОЛОСКИ“

1897 ГОДА,

газету политическую, литературную, на-
учную, общественную, финансовую и эконо-
мическую, **безъ предварительной цензуры.**
Всѣхъ нумеровъ выйдетъ 360 въ годъ.

Пограмма:

1. Руководящія статьи по разнымъ вопро-
самъ. 2. Телеграмы отъ собственныхъ кор-
респондентовъ въ Россіи и за-границей, рав-
но отъ разныхъ телеграфныхъ агентствъ. 3.
Статьи и извѣстія по вопросамъ внутренней
и международной политики, а также ста-
тьи научнаго и практическаго содержанія
по разнымъ отраслямъ. 4. Обзорѣніе
движенія русскаго и иностраннаго законо-
дательства и государственнаго управления.
5. Церковный отдѣлъ — духовная литерату-
ра. 6. Историческіе, бытовые и этногра-
фическіе очерки. Жизнеописанія замѣча-
тельныхъ дѣятелей. 7. Статьи и извѣстія по
разнымъ отраслямъ финансовой и эконо-
мической дѣятельности въ Россіи и за-гра-
ницей. 8. Обзорѣніе событій государ-
ственной и общественной жизни. Хроника и
разныя извѣстія. Некрологн. 9. Областныя
Обзорѣнія и корреспонденцій изъ Россіи и
другихъ госурдаствъ. Отчеты о засѣданіяхъ
различныхъ обществъ русскихъ и иностран-
ныхъ. 10. Обзоръ текущей журналистики
и замѣчательныхъ явленій литературы рус-
ской и иностранной. Критическія статьи о

вновь появляющихся въ Россіи и за-границей книгахъ и сочиненіяхъ. 11. Статьи и извѣстія по вопросамъ искусства; новости театра, музыки, ремесль и проч. 12. Изыщная словесность — повѣсти, романы, рассказы, сцены, стихотворенія, мемуары и путешествія. 13. Судебная хроника — русская и иностранная; судебныя рѣшенія и ихъ об-сужденіе. 14. Статьи и извѣстія о движеніи повсѣместно въ Россіи и за-границей про-мышленности, сельскаго хозяйства, торгов-ли, горнаго дѣла и торговаго мореходства. 15. Статьи и извѣстія о дѣйствіяхъ русскихъ и иностранныхъ акціонерныхъ комиссій и разныхъ видовъ товариществъ. 16. Бир-жевыя извѣстія внутреннія и заграничныя. Ярмарки. Урожай. 17. Рисунки историче-скіе и бытовые, соотвѣтствующіе содер-жанію статей. Портреты замѣчательныхъ дѣятелей. 18. Справочный отдѣлъ. 19. Ка-зенныя и частныя объявленія.

„**Міровые Отголоски**“ будутъ выходить въ объемѣ отъ одного до двухъ листовъ формата бывшей газеты „**Голось**“ и будутъ печататься подобнымъ же крупнымъ и чет-кимъ шрифтомъ.

Всякаго рода рисунки и портреты будутъ печататься какъ въ текстѣ газеты, такъ и на особомъ полулистѣ, выходящемъ еже-недѣльно по воскресеньямъ.

ПОДПИСНАЯ ЦѢНА ВЪ РОССІИ :

БЕЗЪ ДОСТАВКИ на годъ — 14 р., на 6 мѣс. — 8 р., на 3 мѣс. — 4 р., на 1 мѣс. — 1 р. 50 коп.

Съ доставкой по городской почтѣ на

годъ — 16 р., на 6 мѣс. — 9 р., на 3 мѣс. — 4 р. 50 коп., на 1 мѣс. — 1 р. 80 коп.

Съ пересылкою иногороднымъ на годъ — 17 р., на 6 мѣс. — 10 р., на 3 мѣс. — 5 р. 50 коп., на 1 мѣс. — 1 р.

За границую на годъ — 26 р., на 6 мѣс. — 14 р., на 3 мѣс. — 8 р., на 1 мѣс. — 3 р.

Допускается разсрочка платежа подписныхъ денегъ: для служащихъ — по соглашенію съ конторою черезъ ихъ казначеевъ, для неслужащихъ — на слѣдующихъ условіяхъ: 6 р. при подпискѣ, 6 р. въ концѣ марта и 4 р. въ концѣ августа. для городскихъ, 7 р. при подпискѣ, 7 р. въ концѣ марта и 3 р. въ концѣ августа для иногородныхъ подписчиковъ.

Подписка принимается: въ С — Петербургѣ, въ главной конторѣ редакцій — „Міровыхъ Отголосковъ“, Фонтанка (уголь Лештукова переулка), домъ №80, а также въ книжныхъ магазинахъ: Фену и К°, Невскій пр. 40, М. М. Ледерле, Невскій пр., 42 и Н. Н. Карбасникова, Литейная ул., 46; въ Москвѣ — въ книжномъ магазинѣ: Н. Н. Карбасникова, Моховая, домъ Коха, и въ Варшавѣ — въ книжномъ магазинѣ Н. Н. Карбасникова, Новый Свѣтъ, 69.

Редактор-издатель К. В. Трубниковъ. (3-1).

P.S. ყოველდღიური პოლიტიკური და ლიტერატურული გაზეთი „Міровые Отголоски“ გამოდიოდა პეტერბურგში 1897-1898 წ-ში. გაზეთს ჰქონდა ორი გამოცემა. რედაქტორ-გამომცემელი კონსტანტინე ვასილის ძე ტრუბნიკოვი (წყარო: <https://search.rsl.ru/ru/record/01004910318>)

**ქონსტანტინე
ბრუზნიკოვი**

ქონსტანტინე ვასილის ძე ბრუზნიკოვი (1829-08.12.1904) — რუსი მრეწველი და ჟურნალისტი, პირველი რუსული სატელეგრაფო სააგენტოს ინიციატორი, გამომცემელი და რედაქტორი შემდეგი ორგანიზაციებისა: „**Журнал для акционеров**“ (1857-1859), „**Биржевая вѣдомости**“ (1860-1875); „**Вѣчерняя газета**“ (1865-1875), „**Биржевая газета**“ (1878-1879), „**Телеграммы русского телеграфного агентства**“ (1867-1871), „**Записки для чтения**“ (1866-1868), „**Новая время**“ (1875-1876), „**Финансовое обозрение и вестник железных дорог и пароходства**“ (1876-1878), „**Телеграф**“ (1878-1880), „**Русский экономист**“. ესენი შედეგებოდა მთლიანად თავად ტრუბნიკოვის მიერ დაწერილი მასალებისგან (1884-1886). „**Экономические ведомости**“ (1896), „**Мировые отголоски**“ (1897-1898) — ამ გამომცემებზეც იგივე ითქმის. ტრუბნიკოვმა მიიღო ნებართვა გამოეცა ყოველდღიური გაზეთი „**Русский голос**“ (1899-1901). ცნობილია, რომ მან ბევრი დაწერა საკუთარი გამომცემებისთვის (ხელმოწერის გარეშე, პუბლიკაციები უშეტესად არ არის გამოვლენილი). გამოსცა ბროშურები. ასევე ეწეოდა მთარგმნელობით მოღვაწეობას. 1902 წელს ის პარალიზებულ იქნა და სიცოცხლის ბოლომდე ინვალიდად დარჩა.

N71/4
30 დეკემბერი

Еженедѣльная Газета
„НЕДѢЛЯ“,

Ежемѣсячный журнал
„КНИЖКИ НЕДѢЛИ“
въ год съ пересылкой — 9 руб.

Ежедневная Газета
„РУСЬ“ (II — изд.).

въ год съ пересылкой (съ ежемѣсячнымъ
приложениемъ) — 7 руб.

ВСѢ ТРИ ИЗДАНИЯ ВМѢСТѢ (без
прил.) 13 р. въ год съ пересылкой.

За приложение Еженедельнаго
„ИЛЛЮСТРИРОВАННАГО ЛИСТКА“
приплачивается ДВА рубля въ годъ. Всѣ
четыре изданія вмѣстѣ —

„НЕДѢЛЯ“,
„КНИЖКИ НЕДѢЛИ“,
„РУСЬ“ и

„ИЛЛЮСТРИРОВАННЫЙ ЛИСТОКЪ“
— 15 р. въ год съ пересылкой.

Подписка на 1897 год открыта.

Допускается разсрочка. Подписка при-
нимается въ конторѣ редакци „НЕДѢЛИ“
Спб., Литеинный, 9.

Издатель В. Н. Гайдебуровъ (12-2)

P.S. „НЕДѢЛЯ“ შექმნა 1866 წლის
მარტში გენერალ ნ. მუხომტის ინიციატივით
და შინაგან საქმეთა მინისტრ პეტრე ალექ-
სის ძე ვალუჟის მონაწილეობით. 1867
წლის თებერვალში გაზეთის გამოცემა შეჩერ-
და. 1867 წლის აპრილში წიგნის გამყიდველ-
მა და გამომცემელმა ბ.ი. ჰენკელმა მოი-
პოვა გაზეთის გამომცემის უფლება, რომელმაც

„НЕДЪЛЯ“-ს რედაქტორად დაინიშნა პ. კონრადი, რომელიც 1868 წელს შეცვალა მისმა მეუღლე ე.ი. კონრადმა. 70-იან წლებში გაზეთმა დაიკავა ლიბერალ-პოპულისტური პოზიცია, რასაც მრავალი ჯარიმა მოჰყვა. მხოლოდ 1868 წლიდან 1879 წლამდე „Недѣля“-მ მიიღო 14 გაფრთხილება, 4-ჯერ დროებით შეაჩერეს და 2-ჯერ აკრძალეს მისი საცალო გაჭრობა. 80-იან და 90-იან წლებში, რევოლუციური იდეების პოპულარობის შემაჯავებელი კვალდაკვალ, გაზეთის პუბლიკაციები უფრო მშვიდი გახდა; ამ პერიოდში ია. მ. აბრამოვი და მ.რ. მენშიკოვი აქტიურად აქვეყნებდნენ სტატიებს მის გვერდებზე.

(წყარო: <https://ru.wikipedia.org/wiki/>; <https://ru.wikipedia.org/wiki/%>)

პეტრე პალუევი

პეტრე ალექსანდრეს ძე პალუევი (22.09.1814-27.01.1890) — რუსი სახელმწიფო მოღვაწე, კურლანდის გუბერნატორი (1853-1858), შინაგან საქმეთა მინისტრი (1861-1868), დეკლემპერი. 1864 წლის სათემო საკითხთა რეფორმის ავტორი, მინისტრთა კომიტეტის თავმჯდომარე (1879 წლიდან), პეტერბურგის მეცნიერებათა აკადემიის საბატით წევრი. დაწერა რამდენიმე რომანი. ისტორიკოსების დიდ ინტერესს იწვევს მისი დღიურები. თანამშრომლობდა პერიოდულ გამოცემებში: „Русская старина“, „Русский Вестник“, „Вестник Европы“, რუსეთის მთავრობის საგარეო სამინისტროს ოფიციალურ ორგანოში „Nord“ (1858) 1876 წელს გამოსცა ბერლინში, ხელმოწერით „Русский“, ბროშურა „Русские заграничные публицисты“.

(წყარო: <https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D0>)

ვიკიპედია
პენკალი

პენკალი (პენკალი) ვილჰელმ (1825-1910) — რუს-გერმანელი მთარგმნელი და გამოცემელი. მსახურობდა წიგნის მაღაზიებში 1854 წელს სპირდინსა და მის შვილთან ერთად დააარსა ფირმა „**А. Смирдин и К°**“. 1860-იან წლებში გამოაქვეყნა ხელოვნების აღბომი „**Северное сияние**“. 1867 წლის აპრილში მოიპოვა გაცემის უფლება „**Недѣля**“-ს გამოცემის უფლება. რედაქტორად დაინიშნა **პ. შ. კონრადი**. 1870-იან წლებში, მიუნხენში რუსული ენიდან თარგმნიდა ნაწარმოებებს. ასევე აქვეყნებდა სტატიებს რუსული ლიტერატურის შესახებ სხვადასხვა გერმანულ გაზეთში, ყველაზე ხშირად „**Münchener Allgemeine Zeitung**“-ში (წყარო: <https://ru.wikipedia.org/wiki/%>).

პენკალი ივანეს ასული კონრადი (დ. ბონენბაროვა) (1838-1898) — რუსი მწერალი, ჟურნალისტი, ესეისტი და მთარგმნელი. რუსეთის ქალთა მოძრაობის ერთ-ერთი ლიდერი. ცოლად გაჰყვა ექიმ და ჟურნალისტი **პ. შ. კონდარინს**. თარგმნიდა ფრანგული და გერმანული ენებიდან. 1865 წელს „**Русском слово**“-ში გამოაქვეყნა პირველი სტატია „მონობის განვითარება ამერიკაში“. 1866 წლიდან აქტიურად მონაწილეობს ახალ ჟურნალში „**Женский вестник**“. 1868 წლიდან რედაქტორობდა ყოველკვირეულ გაზეთს „**Недѣля**“. 1869 წელს **პ.ა. ჰაიდებუროვსა და ი.ა. როსნელთან** ერთად გახდა ამ გაზეთის მფლობელი. 1872 წელს მწერალ **პ.ა. ჰაიდებუროვთან** ერთად გამოსცა კრებული „**Русские обществ енные вопросы**“. 1874 წელს შეწყვიტა თანამშრომლობა გაზეთ „**Недѣля**“-თან.

პენკალი
კონრადი

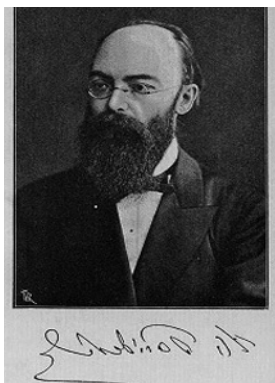
„КНИЖКИ НЕДѢЛИ“ — ყოველთვიური ლიტერატურული ჟურნალი, ცენზურის გა-რეშეგამოვდა გაზეთ „Недѣля“-ს დამატების სახით. თავდაპირველად იყო მხოლოდ მხატ-ვრული, რომანებისა და მოთხრობების ჟურნა-ლი. 1891 წლიდან მისი შინაარსი გაფართო-ვდა. აწ უკვე იგი მოიცავდა სამოგზაურო და ბიოგრაფიულ ესეებს, კრიტიკულ სტატიებს, ახალი ნაწარმოებების მიმოხილვებს, ამონარ-იდებს ჟურნალებიდან და ლიტერატურული წიგნებიდან. 1878 წლიდან დაიწო წიგნების გამოცემა. 1893 წლის 52 ნომერს ახლდა 1878-1892 წლების „კვირის წიგნების“ სტატიების სისტემატური გზამკლევი, ბიბლიოგრაფია.

რედაქტორი პ. ა. ჰაიდებურთვი, 1894 წლის მაისიდან — ვ. პ. ჰაიდებურთვი (წყარო: [https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D0%B5%D0%B4%D0%B5%D0%BB%D1%8F_\(%D0%B3%D0%B0%D0%B7%D0%B5%D1%82%D0%B0,_1866%E2%80%941903\)](https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D0%B5%D0%B4%D0%B5%D0%BB%D1%8F_(%D0%B3%D0%B0%D0%B7%D0%B5%D1%82%D0%B0,_1866%E2%80%941903))).

პავლე პაიიღაბურვი

პავლე ალექსანდრეს ძე ჰაიდებურთვი (1841-31.12.1893) — რუსი საზოგადო მოღვაწე, რეგოლუციონერი — დემოკრატი, ლიბერალ-ური პოპულისტი, მწერალი, ჟურნალისტი და გამომცემელი. უნივერსიტეტიდან სტუ-დენტურ არეულობებში მონაწილეობის გამო 1861 წელს გააძევეს. აქტიურად იბეჭდებოდა გაზეთებში: „Очерки“, „Санкт-Петербург-ские ведомости“, ჟურნალებში „Сын отечества“, „Искра“, „Русское слово“, „Библиотека для чтения“, „Иллюстра-ция“ და სსგა. თანამშრომლობდა ჟურნალ-თან „Современник“ როგორც პროზაიკოსი, იყო რუბრიკის „Провинциальных обо-зрений“ ავტორი და წერდა სტატიებს სა-

შინაო საკითხებზე. 1862 წელს „**Основе**“-ში ხელმძღვანელობდა განყოფილებას „**Современная южнорусская летопись**“. 1863 წელს პეტერბურგში გახსნა წიგნის მაღაზია და სამკითხველო. ახორციელებდა დემოკრატიულ პროპაგანდას, ექვმიტანილი იყო უკანონო პროკლამაცია „**Свобода**“-ს გავრცელებაში. 1866 წელს გამოსცა წიგნი „**Рассказы о великих людях средних и новых времен**“. 1867 წლიდან გაზეთ „**Гласный суд**“-ის რედაქტორია. ჟურნალ „**Дело**“-ში უძღვებოდა მხატვრული ლიტერატურის განყოფილებას. 1869 წლიდან ყოველკვირეულ გაზეთ „**Недѣля**“-ს ერთ-ერთი ავტორი და გამომცემელია, 1875 წლიდან კი ერთადერთი მფლობელი. თრგანო 1878 წლიდან დანართებით გამოდის. 1878-1892 წლებში რედაქტობდა ყოველთვიურ დამატებას — ლიტერატურულ ჟურნალს „**Книжки Недели**“. მისი რედაქტორობით „**Недѣля**“-მ გამორჩეული ადგილი დაიკავა რუსულ ჟურნალისტიკაში. „**Недѣля**“-ში ბირველი 8 წლის განმავლობაში აქვეყნებდა წამყვან სტატიებს თითოეულ ნომერში და შემდგომში ზედიზედ მრავალი წლის განმავლობაში წერდა „**Литературно-житейские заметки**“-ს. 1872 წელს მწერალ ე. კონრადთან ერთად გამოსცა კრებული „**Русские общественные вопросы**“. დაწერა მისთვის სტატიები „**Реформы и русское общество**“ და „**Личное объяснение, не лишенное общего интереса**“. აქტიურად მონაწილეობდა გაჭირვებული მწერლებისა და მეცნიერების დახმარების მიმართულებით გაშლილ საზოგადოებრივ მუშაობაში (წყარო: <https://ru.wikipedia.org/wiki>)

**პასილი
პაიდეპუროვი**

პასილი პავლუს ძე პაიდეპუროვი (15(27)08.1866-1940 ??) — რუსი მწერალი, პოეტი, ჟურნალისტი, რედაქტორი. ტიტულოვანი მრჩეველი. 1890 წლიდან რედაქტორობდა ლიბერალური პოპულისტების ყოველკვირეულ ჟურნალ „Недѣля“-სა და მის ყოველთვიური დამატებას — ლიტერატურულ ჟურნალს „Книжки Неде-ли“-ს, რომელიც დააარსა მამამისმა. 1901 წ. ჟურნალმა შეწყვიტა არსებობა. ამავდროულად, უკუსვლა განიცადა ყოველდღიურმა გაზეთმა „РУСЬ“ და ვ. პაიდეპუროვის მიერ დაარსებულმა ყოველკვირეულმა ორგანომ „Новое дело“. 1917-1918 წლებში პრესა-ში გამოაქვეყნა ნამუშევრები მიწის სამართლისა და თანამშრომლობის პრობლემებზე. ავტორია დეკადენტური ლექსებისა, რომლებიც გამოსცა ფსევდონიმით „ჰარი“. 1914 წელს გამოაქვეყნა რუსი ხალხისადმი მიძღვნილი ლექსების კრებული „Красные маки“ და „Цветы над обрывом“. 1917 წელს გამოსცა წიგნი „Угрожает ли Финляндии обрусение?“ (წყარო: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D0%B9%D0%B4%D0%B5%D0%B1%D1%83%D1%80%D0%BE%D0%B2_%D0%92%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BB%D0%B8%D0%B9_%D0%9F%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87154-156).

№25/2
13 ნოემბერი.

ჟურნალ „ნედელაოსთან“ მომავალი წლიდან გამოვა ყოველდღიური გაზეთი „რუსი“ ბ-ნი პავლ ჰაიდუშროვის (იხ. გვ.: 210) რედაქტორობით.

P.S. ქვემოთ მოცვანილი წყაროს მიხედვით, გაზეთი „РУСЬ“ ხუთჯერ გამოიცა, მათ შორის ერთხელ — ჟურნალის სახით.

1. ყოველკვარეული პოლიტიკურ-ლიტერატურული გაზეთი „РУСЬ“ გამოიცა 1864 წელს სანქტ-პეტერბურგში. გაზეთი გამოსცა და რედაქტორობდა ვ.ვ. ბაშანოვი. მას არ გააჩნდა გარკვეული პოლიტიკური იდენტობა. იგი მხოლოდ სოციალური თემებით შემოიფარგლებოდა. გამონაკლისი მხოლოდ პოლიტურ საკითხთან დაუშევს. მას შედარებით დიდი ადგილი დაეთმო. გაზეთმა ვერ მიაბოვა წარმატება. აპრილის ბოლოს გამოვიდა №16/17 და მისი გამოცემა შეჩერდა. შემდეგ ნ.ი. შუშბინმა შეიძინა იგი და თქტომბრიდან დაიწყო გამოცემა ახალი რედაქციითა და ახალი პროგრამით. შუღლის ცდილობდა გაზეთის დემოკრატიულ ორგანოდ გადაქცევას. რედაქცია ებრძოდა რეაქციულ პრესას, იმედეებს ამყარებდა „რეალისტური და კრიტიკული მიზნის“ გამარჯვებაზე. გაზეთი, უპირველეს ყოვლისა, სახს უსვამდა მის „პატიოსან სიყვარულს ღარიბებისადმი და ექსპლუატატორების პატიოსან სიძულვილს“. იცავდა ფართო საზოგადოების განათლებასა და ქალთა ემანსიპაციის აუცილებლობას. გაზეთის რედაქტორ-გამომცემლები იყვნენ: ვასილი ვასილის ძე ბაშანოვი; ნიკოლოზ ივანეს ძე შუშბინი.

2. ყოველთვიური სახელგნებო ჟურნალი

„**РУСЬ**“ 1878 წელს პეტერბურგში გამოიცა. გამოცემელ-რედაქტორი განლდათ **მიხაილ ოსიპოვიჩ მიკუშინი**.

3. 1880 წელს **ივან სერბიის ძე აძსაძომამ** მიიღო უფლება, გამოეცა საკუთარი ყოველკვირეული გაზეთი „**РУСЬ**“, რომლის პირველი ნომერი 1880 წლის 15 ნოემბერს გამოვიდა მოსკოვში. იგი მის გარდაცვალებამდე — 1886 წლამდე — გამოიცემოდა. სოლოგოვი გაზეთს „**РУСЬ**“ ყველაზე პატიოსნად მიიჩნევდა რუსეთში. 1885 წლის ნოემბერში „რუსმა“ მიიღო გაფრთხილება შინაგან საქმეთა მინისტრისგან მთავრობის მიმართ უპატივცემულობისა და „ნამდვილ პატრიოტიზმთან შეუთავსებელი ტონის“ გამო. ისტორიკოსმა მ.კ.ლეკემ მას უწოდა „ყველა ეპოქისა და მიმართულების ცენზურის მატარებელი“.

4. პოლიტიკური, სოციალური და ლიტერატურული გაზეთი „**РУСЬ**“ მესამედ გამოიცა 1894 წლიდან 1896 წლის 16 თებერვლამდე (სანქტ-პეტერბურგი) **მ. პ. მუშჩერსკის**, შემდეგ **ნ. ზელენსკის** რედაქტორობით.

5. ყოველდღიური გაზეთი „**РУСЬ**“ 1903 წელს პეტერბურგში დააარსა **ა.ა. სუვოროვმა**. გამოდიოდა 1903 წლის დეკემბრიდან 1905 წლამდე, შემდეგ 1906-1908 წლებში (შესვენებით). იგი განლდათ კადეტური ოუნკერების ნაწილის ლიბერალური გამოცემა. იგი იყო გაზეთ „**Гласность**“-ის (1902) გაგრძელება, ჰქონდა შემდეგი დანართები:

1. „**Сельскохозяйственный листок**“.
2. „**Иллюстрированная хроника русско-японской войны**“.
3. „**Русь**“, „**Иллюстрированное приложение**“.

1907-1908 წლებში გაზეთ „РУСЬ“-ის ფრთებ ქვეშ გამოდიოდა იუმიორისტული ჟურნალი „Серый волк“. 1908 წელს, გაზეთის დახურვის შემდეგ, რამდენიმე თვეში გამოვიდა ახალი სახელწოდებით „Новая Россия“. რედაქტორ-გამომცემელი ა.ა. სუშოროვი (1903-1905), მ. მ. პრამალევი (1906-1908), ა. ი. იზნარი (1908).

გაზეთ „ცნობის ფურცელში“ 1896 წლის 30 დეკემბერს, N71/4-ში, განთავსებული სარეკლამო განცხადება გვაუწყებს, რომ გაზეთი „РУСЬ“ მექვსეჯერ (თუ არ ჩავთვლით ჟურნალს მეხუთეჯერ) გამოიცა პავლე ჰაიდეზოვის (იხ. გვ.: 206) რედაქტორობით.

P.S. „Иллюстрированный листок“ ყოველკვირეულად გამოიცემოდა სანქტ-პეტერბურგში 1862-1863 წ. იგი მეკვიდრეა გაზეთისა „Иллюстрированный семейный листок“ (1859-1862). 1863 წელს გამომცემელმა გაზეთი შეუერთა ჟურნალს „Иллюстрация“ და გამოცემას ახალი სახელი — „Иллюстрированная газета“ დაარქვა. ამას იუწყება ქვემოთ მოყვანილი წყარო, ხოლო გაზეთ „ცნობის ფურცელში“ განთავსებული სარეკლამო განცხადება საბირისბროს ამტკიცებს, კერძოდ იმას, რომ „Иллюстрированный листок“ გამოიცემოდა დამატების სახით და მას სახელწოდება არ შეცვლია. გაზეთს გამოსცემდა და რედაქტორობდა ვლადიმერ რაზიელის ძე ზოტოვი. (წყარო: <https://antikvaria.ru/product/illyustrirovanny-listok-antikvarnyy-zhurnal-1862-god/>; https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%98%D0%BB%D0%BB%D1%8E%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B8%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8B%D0%B9_%D0%BB%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%BA)

**ვლადიმერ
ზოტოვი**

ვლადიმერ ზაფაელის ძე ზოტოვი
(22.06.1821-06.02.1896) — რუსი მწერალი, პოეტი, დრამატურგი, რომანისტი, კრიტიკოსი, ისტორიკოსი, ფელეტონისტი, ჟურნალისტი, სწავლასწავა გამოცემის რედაქტორი. „ნაროდნაია ვოლიას“ პარტიის არქივის მცველი. ლიცეუმში ყოფნისას „**Маяк**“-სა და „**Северный Пчела**“-ში დაბეჭდა ლექსები. 1842 წელს იმპერიულ სცენაზე დაიდგამის პირველი დრამა. სულ დაწერა 41 თეატრალური პიესა, რომელთაგან 27 დაიდგა რუსულ სცენაზე. გრაფ სოლოგუბთან ერთად დაწერა ლიბრეტო. თანამშრომლობდა ჟურნალ-გაზეთებში: „**Репертуар**“ (1842-1843), „**Литературная газета**“ (1848, 1849), „**Отечественный записки**“, „**Вольтижёрк**“ (1849), „**Старый дом**“ (1850-1851), „**Докторша**“ (1865), „**Исторический вестник**“ და „**Наблюдател**“ და სხვ. სწავლასწავა დროს რედაქტორობდა შემდეგ პერიოდულ გამოცემებს: „**Театральная Летопись**“ (1843), „**Литературная газета**“ (1847), „**Сын Отечества**“ (1857). გაზეთი „**Голос**“, „**Иллюстрированная неделя**“, „**Иллюстрированный вестник**“ და „**Северные сияние**“, სადაც თითქმის მარტო წერდა სტატიებს რუსული ლიტერატურის ისტორიის შესახებ. ხელმძღვანელობდა სწავა განყოფილებებსაც. სწავლასწავა დროს იყო რედაქტორ-გამომცემელი შემდეგი გამოცემებისა: „**Иллюстрация**“, „**Иллюстрированный листок**“. 1863 წელს თრივე გამოცემა გააყენა და უწოდა „**Иллюстрированная газета**“. აქტიური მონაწილეობა მიიღო „**Пантеон**“-ის გამოცემაში, პარალელურად მუშაობდა „**Отечественные записки**“-

სა და „С-Петербургский Ведомост“, კრაევსკის გამოცემაში, სადაც აქვეყნებდა სტატიებს ლიტერატურისა და ჟურნალისტიკის ისტორიაზე. ენციკლოპედიურად განათლებული ზოტოვი აქტიურად მონაწილეობდა ლექსიკოგრაფიულ გამოცემებში, 1861-1864 წლებში იყო „ენციკლოპედიური ლექსიკონის“ რედაქტორის თანაშემწემ, თითქმის ერთობროვნულად შეადგინა „Настольный словарь“ მესამე ტომი, მოათავსა მრავალი სტატია ბერეჟინის ლექსიკონში და შეადგინა მთელი მასალა ასო „ლ“ ლიტერისათვის სიტყვამდე „ლიტვა“. ავტორია რამდენიმე ნაშრომისა (წყარო: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%97%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%B2,%D0%92%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D0%B8%D0%BC%D0%B8%D1%80_%D0%A0%D0%B0%D1%84%D0%B0%D0%B8%D0%B%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87).

N71/4

30 დეკემბერი

ОТКРЫТА ПОДПИСКА
на ежедневную политическую, литературную и экономическую газету
„НОВОСТИ“

и на еженедельный художественный
журнал
„ПЕТЕРБУРГСКАЯ ЖИЗНЬ“
1897 ГОДА.

Изданія **ВЫСОЧАЙШЕ** утвержденного акционерного общества
„ГУТТЕНБЕРГЪ“

Подъ редакцію **О. К. НОТОВИЧА.**
Подписка на „НОВОСТИ“ въ 1897 году.

На 1-е (большое) изданіе:

БЕЗЪ ДОСТАВКИ на годъ — 14 р. 50 коп. на 11 мѣс. — 13 р., на 10 мѣс. — 12 р., на 9 мѣс. — 10 р. 50 коп. на 8 мѣс. — 9 р. 80 коп., на 7 мѣс. — 9 р., на 6 мѣс. — 8 р., на 5 мѣс. — 6 р., на 4 мѣс. — 5 р. 50 коп., на 3 мѣс. — 4 р., на 2 мѣс. — 2 р. 80 коп., на 1 мѣс. — 1 р. 50 коп.

Съ доставкой по городской почтѣ на годъ — 16 р., на 11 мѣс. — 15 р., на 10 мѣс. — 13 р. 50 коп., на 9 мѣс. — 12 р. на 8 мѣс. — 11 р., на 7 мѣс. — 10 р., на 6 мѣс. — 9 р., на 5 мѣс. — 7 р., на 4 мѣс. — 5 р. 80 коп., на 3 мѣс. — 4 р. 50 коп., на 2 мѣс. — 3 р. 30 коп., на 1 мѣс. — 1 р. 80 коп.

Съ пересылкою иногороднымъ на годъ — 17 р., на 11 мѣс. — 15 р. 50 коп., на 10 мѣс. — 14 р. 50 коп., на 9 мѣс. — 13 р. 50 коп. на 8 мѣс. — 12 р. 50 коп., на 7 мѣс. — 11 р. 30 коп., на 6 мѣс. — 10 р. на 5 мѣс. — 8 р., на 4 мѣс. — 7 р., на 3 мѣс. — 5 р. 50 коп. на 2 мѣс. — 4 р., на 1 мѣс. — 2 р.

За границу на годъ — 26 р. 20 коп., на 11 мѣс. — 24 р. 50 коп., на 10 мѣс. — 23 р., на 9 мѣс. — 21 р., на 8 мѣс. — 18 р. 50 коп., на 7 мѣс. — 16 р., на 6 мѣс. — 14 р., на 5 мѣс. — 12 р., на 4 мѣс. — 10 р., на 3 мѣс. — 8 р., на 2 мѣс. — 6 р., на 1 мѣс. — 3 р. 50 коп.

**ВМѢСТѢ СЪ
„ПЕТЕРБУРГСКОЙ ЖИЗНЬЮ“**

Съ доставкой по городской почтѣ на годъ — 17 р., на 11 мѣс. — 16 р., на 10 мѣс. — 14 р. 50 коп., на 9 мѣс. — 13 р., на 8 мѣс. — 12 р., на 7 мѣс. — 11 р., на 6 мѣс. — 10 р., на 5 мѣс. — 8 р. 50 коп., на 4 мѣс. — 6 р. 80 коп., на 3 мѣс. — 5 р. 50 коп., на 2 мѣс. — 4 р. 30 коп., на 1 мѣс. — 2 р.

Съ пересылкою иногороднымъ на годъ — 18 р., на 11 мѣс. — 16 р. 50 коп., на 10 мѣс. — 15 р. 50 коп., на 9 мѣс. — 14 р. 50 коп., на 8 мѣс. — 13 р. 50 коп., на 7 мѣс. — 12 р. 30 коп., на 6 мѣс. — 11 р., на 5 мѣс. — 9 р. 50 коп., на 4 мѣс. — 8 р., на 3 мѣс. — 6 р. 50 коп., на 2 мѣс. — 5 р., на 1 мѣс. — 3 р.

За границу на годъ — 27 р. 20 коп., на 11 мѣс. — 25 р. 50 коп., на 10 мѣс. — 24 р., на 9 мѣс. — 22 р., на 8 мѣс. — 19 р. 50 коп., на 7 мѣс. — 17 р., на 6 мѣс. — 15 р., на 5 мѣс. — 13 р., на 4 мѣс. — 11 р., на 3 мѣс. — 9 р., на 2 мѣс. — 7 р., на 1 мѣс. — 4 р.

Подписывающіеся на „НОВОСТИ“ вмѣстѣ съ „ПЕТЕРБУРГСКОЮ ЖИЗНЬЮ“.

Доплачиваютъ къ подписной цѣнѣ на „НОВОСТИ“ только одинъ рубль. Разсрочка платежа годовой подписной цѣны допускается: для служащихъ — по третя черезъ ихъ казначеевъ, а для другихъ лицъ — по согла-

ценію съ конторою; взносы разсрочкѣ производятся; г. иногородними подписчиками при подпискѣ — 7 руб. (вмѣстѣ съ журналомъ „ПЕТЕРБУРГСКОЙ ЖИЗНЬ“. 8 р.), въ концѣ марта — 7 руб. и въ началѣ августа 3 руб.; городскими: при подпискѣ 5 руб. 50 коп. (вмѣстѣ съ журналомъ „ПЕТЕРБУРГСКОЙ ЖИЗНЬ“. 6 р. 50 коп.), въ концѣ марта — 5 руб. 50 коп. и въ концѣ іюня 5 р.

Подписка принимается только съ 1-го числа каждаго мѣсяца и не далѣе конца текущаго года.

Деньги и письма адресуются: *Петербургъ, въ контору газеты „НОВОСТИ“ (Б. Морская, № 17). Адресъ для телеграммъ: Петербургъ, „НОВОСТИ“.*

На 2-е (малое) изданіе:

Съ доставкой по городской почтѣ на годъ — 9 р., на 11 мѣс. — 8 р. 50 коп., на 10 мѣс. — 8 р., на 9 мѣс. — 7 р. 50 коп., на 8 мѣс. — 7 р., на 7 мѣс. — 6 р. 50 коп., на 6 мѣс. — 6 р., на 5 мѣс. — 5 р., на 4 мѣс. — 4 р., на 3 мѣс. — 3 р., на 2 мѣс. — 2 р., на 1 мѣс. — 1 р.

Съ пересылкою иногороднымъ на годъ — 10 р., на 11 мѣс. — 9 р. 50 коп., на 10 мѣс. — 9 р., на 9 мѣс. — 8 р. 50 коп., на 8 мѣс. — 8 р., на 7 мѣс. — 7 р., на 6 мѣс. — 6 р., на 5 мѣс. — 5 р., на 4 мѣс. — 4 р., на 3 мѣс. — 3 р., на 2 мѣс. — 2 р., на 1 мѣс. — 1 р.

За границу на годъ — 18 р., на 6 мѣс. — 10 р., на 3 мѣс. — 6 р.,

ВМѢСТѢ СЪ „ПЕТЕРБУРГСКОЙ ЖИЗНЬЮ“.

Съ доставкой по городской почтѣ на годъ

— 10 რ., на 11 მწს. — 9 რ. 50 კოპ., на 10 მწს. — 9 რ., на 9 მწს. — 8 რ. 50 კოპ., на 8 მწს. — 8 რ., на 7 მწს. — 7 რ. 50 კოპ., на 6 მწს. — 7 რ., на 5 მწს. — 6 რ., на 4 მწს. — 5 რ., на 3 მწს. — 4 რ., на 2 მწს. — 3 რ., на 1 მწს. — 2 რ.

Съ пересылкою иногороднымъ на годъ — 11 р., на 11 мѣс. — 10 р. 50 коп., на 10 мѣс. — 10 р., на 9 мѣс. — 9 р. 50 коп., на 8 мѣс. — 9 р., на 7 мѣс. — 8 р. на 6 мѣс. — 7 р., на 5 мѣс. — 6 р., на 4 мѣс. — 5 р., на 3 мѣс. — 4 р., на 2 мѣс. — 3 р., на 1 мѣс. — 2 р.

За границу на годъ — 19 р., на 6 мѣс. — 11 р., на 3 мѣс. — 7 р., на 1 мѣс. — 3 р.

Разсрочка платежа годовой подписной цѣны допускается: для служащихъ — по третямъ черезъ ихъ казначеевъ, а для другихъ лицъ — по соглашенію съ конторою; взносы по разсрочкѣ производятся; гг. иногородними подписчиками: при подпискѣ — 4 руб. (вмѣстѣ съ журналомъ „ПЕТЕРБУРГСКОЙ ЖИЗНЬ“. 5р.), въ концѣ марта — 3 руб. и въ концѣ іюня 3 руб. городскими: при подпискѣ 3 руб. 50 коп. (вмѣстѣ съ журналомъ „ПЕТЕРБУРГСКОЙ ЖИЗНЬ“. 4 р.) въ концѣ марта — 3 руб. и въ концѣ іюня 3 р.

Подписка принимается только съ 1-го числа каждаго мѣсяца и не далѣе конца текущаго года.

Деньги и письма адресуются: *Петербургъ, въ контору газеты „НОВОСТИ“ (Б. Морская, №17). Адресъ для телеграммъ: Петербургъ, „НОВОСТИ“ .*

Подписка на „Новости“ и „Петербургскую Жизнь“ представляетъ ту выгоду, что подписчикъ за прибавку одного рубля къ

подписной цѣнѣ газеты пріобрѣтаетъ ежедневный иллюстрированный журналъ, заключающій въ себѣ обширный беллетристически научный и др. матеріалъ и массу художественныхъ воспроизведеній событій дня. Прибавка одного рубля, не покрываетъ даже расходовъ на пересылку журнала, стоящій болѣе рубля, и, такимъ образомъ подписчикъ получаетъ журналъ даромъ при нѣкоторой приплатѣ со стороны редакцій къ стоимости пересылки.

Годовая цѣна журнала „Петербургская Жизнь“ при отдѣльной подпискѣ на него, 6 руб.

Условія отдѣльной подписки и на иллюстрированный журналъ

ПЕТЕРБУРГСКАЯ ЖИЗНЬ

1897 года.

подписная цѣна журнала безъ доставки и пересылки: на 1 год — 5 руб. на 6 мѣс. — 3 р., на 3 мѣс. — 1 р. 75 коп.,

Съ доставкою и пересылкою: на 1 годъ — 6 руб., на 6 мѣс. — 3 р., на 2 мѣс. — 1 р.

Журналъ выходитъ по воскресеньямъ.

„Петербургская Жизнь“ по содержанию своему представляетъ иллюстрированную лѣтопись, текущихъ событій и потому вышедшіе нумера этого журнала навсегда сохраняютъ историческій интересъ.

**При конторѣ газеты „Новости“
существуетъ
КНИЖНЫЙ МАГАЗИНЪ,
услугами которато подписчики „Новостей“ пользуются на льготныхъ условіяхъ.**

Ответственный редактор-издатель О.
К. Нотовичь. (10-1)

P.S. ყოველდღიური გაზეთი „Новости“ დააარსა 1872 წელს იუ. შრამიერმა პეტერბურგში. თავდაპირველად იყო პატარა ფურცელი ახალი ამბებისა და განცხადებებისა. 1874 წელს გახდა პოლიგრაფისტ მორღუსოვსკის საკუთრება. ოსიპ კონსტანტინეს კე ნოტოვიჩმა 1877 წელს შეიძინა გაზეთი „Биржевая Газета“ და შეუერთა „Новости“-ის. მას შემდეგ გაზეთის ეწოდა „Новости и Биржевая Газета“. 1883 წლიდან დიდი გაზეთების ფორმატით გამოდიოდა. 1892 წლიდან გამოცემას ახლავს ილუსტრირებული დანართი „Петербургская Жизнь“. გაზეთის მისცეს ორი გაფრთხილება და არაერთხელ აკრძალეს მისი საცალო ვაჭრობა. 1895 წლიდან მას ფლობს სააქციო საზოგადოება „გუტენბერგი“. სწავდასწავა დროს გამოცემლები და რედაქტორები იყვნენ: შრამიერი იულიუს ოსიპის კე, მორღუსოვსკი, პეტრე ვასილის კე ნოვიცი, ა. ს. აზნანსიევი-ჩუშინსკი, ოსიპ კონსტანტინეს კე ნოტოვიჩი ტრუბნიკოვი კონსტანტინე ვასილის კე (იხ. გვ.: 205) (წყარო: https://ru.wikisource.org/wiki/%D0%AD%D0%A1%D0%91%D0%95/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B8_%D1%81-%D0%BF%D0%B5%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B1%D1%83%D1%80%D0%B3%D1%81%D0%BA%D0%B0%D1%8F_%D0%B3%D0%B0%D0%B7%D0%B5%D1%82%D0%B0)

**პატრიკ
ნოვიცკი**

პატრიკ ვასილის ძე ნოვიცკი

(18.04.1867-1917) — ანანიევსკის რაიონის თაფადაზნაურობის მარშალი, მე-3 და მე-4 მოწვევის სახელმწიფო დუმის წევრი ხერსონის პროვინციიდან. ოდესის სასამართლო პალატის პროკურორი, ანანიევსკის რაიონის მე-8 განყოფილების სათემოს ხელმძღვანელი. რუსეთ-იაპონიის ომის დროს მონაწილეობდა საომარ მოქმედებებში. სამი სამრეკლო სკოლისა და სათემო სკოლის რწმუნებული. დაწინაურდა სახელმწიფო მრჩეველის წოდებამდე (1915). 1874-75 წლებში იყო გაზეთ „**Новости**“-ს რედაქტორი. 1917 წლის მარტის ბოლოსა და აპრილის დასაწყისში ის იმყოფებოდა ხერსონის პროვინციაში, 1917 წლის შედეგ მისი ბედი უცნობია. (წყარო: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%86%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%9F%D1%91%D1%82%D1%80_%D0%92%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BB%D1%8C%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D1%87; https://ru.wikisource.org/wiki/%D0%AD%D0%A1%D0%91%D0%95/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B8_%D1%81-%D0%BF%D0%B5%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B1%D1%83%D1%80%D0%B3%D1%81%D0%BA%D0%B0%D1%8F_%D0%B3%D0%B0%D0%B7%D0%B5%D1%82%D0%B0)

**ოსიპ
ნოტოვიჩი**

ოსიპ კონსტანტინეს ძე ნოტოვიჩი

(1849-1914) — რუსი ჟურნალისტი, გამომცემელი, რედაქტორი. სტუდენტობიდანვე თანამშრომლობდა გაზეთებში. 1873-74 წლებში იყო გაზეთ „**Новое Время**“-ს გამომცემელი და დე-ფაქტო რედაქტორი, რომელშიც კ.ვ. ტრუბნიკოვს მისი გადაცემის შემდეგ, წერდა სარედაქციო და მოწინავე სტატიებს, საშინაო მიმოხილვას, ხელმძღვანელობდა პროვინციულ ფელეტონს. 1876 წელს შეიძინა პატარა გაზეთი „**Новости**“- (რომიელსაც შემდგომ ეწოდა „**Новости и**

Биржевая Газета“) და თანდათან გადააქცია იგი დიდ პოლიტიკურ ორგანოდ. ოსიპოვანისილა მნიშვნელოვანი საკითხი — რუსული საკანონმდებლო ორგანო პრესის შესახებ: „პრესის შესახებ რუსული კანონმდებლობის ისტორიულ ჩანახატში“ (სანქტ-პეტერბურგი, 1873 და 1893). 1880-იანი წლების ბოლოს „**მარკიზ ო კუჩის**“ ფსევდონიმით გამოაქვეყნა რამდენიმე ფილოსოფიური და ესთეტიკური დისკუსია. იგი გამოსულია რუსულ, გერმანულ და ფრანგულ ენებზე. 1874 წელს გამოაქვეყნა „ინგლისის ცივილიზაციის ისტორია“, ასევე ავტორია არაერთი დრამატული ნაწარმოებისა. ზოგიერთი მათგანი წარმოადგენილი იყო სანქტ-პეტერბურგისა და მოსკოვის სცენაზე (წყარო: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87_%D0%9E%D1%81%D0%B8%D0%BF_%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87)

ალექსანდრე სტივანეს კე ავანან-სემ-ჩუბინსკი (28.02.1817-18.09.1875). მწერალი, პოეტი, მთარგმნელი, ჟურნალისტი, პუბლიცისტი, რედაქტორ-გამომცემელი. 1847 წლის 19 ივნისიდან 1849 წლის 11 თქტომბრამდე იყო „**Воронежских губернских ведомост**“-ის არაოფიციალური ნაწილის რედაქტორი; მისი პირველი ნაშრომი გამოქვეყნდა „**Современник**“-ში 1838-1851 წ-ში. ნამუშევრებს აქვეყნებდა ფსევდონიმით „**ჩუბინსკი**“, ხოლო 1853 წლიდან ხელი მთავერა ასე: **Афанасьев-Чужбинский**. აქტიურად თანამშრომლობდა პერიოდულ პრესასთან: „**Литературное прибавление**“, „**Русский Инвалид**“, „**Галатей**“, „**Иллю-**

ალექსანდრე ავანანისკი-ჩუბინსკი

страция“, „Сын Отечества“, „Пантеон“, „Санкт-Петербургские ведомости“, „Современник“, „Основа“. „Русский вестник“, „Маяк“, „Русское слово“, „Морской сборник“, „Москвитянин“. გაზეთ „Неделя“-ში ხელმძღვანელობდა „ჟურნალისტიკის“ განყოფილებას (1867-1868). სანკტ-პეტერბურგში დააფუძნა და რედაქტორობდა გაზეთის „Петербургский листок“ (1864). და ჟურნალს „Магазин иностранной литературы“. რედაქტორობდა ორგანოებს: „Заграничный вестник“ (1864-1867), „Новый русский базар“ (1867-1868), „Искра“ (1875), „Новости“ (1875). ავტორია არაერთი ლექსის, მოთხრობისა და რომანის. უკრაინულ ენაზე ლექსები შეაგროვა ანთონიურად გამოქვეყნებულ კრებულში „Що було на серці“ (1855). შეადგინა „პატარა რუსული დიალექტის ლექსიკონი“ (ასოები ა-ზ. „მეცნიერებათა აკადემიის შრომები რუსული ენისა და ლიტერატურის განყოფილებაში“, 1855, ტ.) 1851 წელს გამოსცა „ბოლონელი მწერლების გალერეა“ (5 ნაწილი) და მოთხრობები ლექსებში „რუსი ჯარისკაცი“ (2 გამოცემა). 1890-1892 წლებში ბერძან ბოკოპი პეტერბურგში გამოსცა ცხრატომიანი „ალექსანდრ სტეპანოვიჩ აფანასიევის (ჩუკოინსკის) კრებული“ (რედ. პ. ვ. ბიკოვი). სიცოცხლის ბოლო წლებში იყო პეტრე-პავლეს ციხის მუზეუმის მცველი (წყარო: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D1%84%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D1%81%D1%8C%D0%B5%D0%B2-%D0%A7%D1%83%D0%B6%D0%B1%D0%B8%D0%BD%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9,_%D0%90%D0%B5%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D1%80_%D0%A1%D1%82%D0%B5%D0%BF%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87)

იულიუს ოსიპის ძე შრაიერი (1835-1887) — რუსი პროზაიკოსი, ჟურნალისტი, რედაქტორი, მთარგმნელი. ვარშავის ცენზურის კომიტეტის თავმჯდომარე. პენსიაზე გასვლის შემდეგ ეწეოდა ლიტერატურულ მოღვაწეობას; ფრანკო-პრუსიის ომის დროს (1870-1871 წწ.) რუსულ გაზეთებში აქვეყნებდა „კორესპონდენცია ბრძოლის გელიდან“. 1871 წელს დააარსა გაზეთი „Новости“ და 1874 წლამდე იყო მისი რედაქტორი და გამომცემელი. (წყარო: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A8%D1%80%D0%B5%D0%B9%D0%B5%D1%80_%D0%AE%D0%B%D0%B8%D0%B9_%D0%9E%D1%81%D0%B8%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87)

P.S. ყოველკვირეული ლიტერატურული ჟურნალი „Петербургская Жизнь“ გამოიცემოდა პეტერბურგში 1890 წლის 30 ივლისიდან 1905 წლის დეკემბრამდე. 1892 წლის ნოემბრიდან ჟურნალი გამოდის ო.კ. ნოტოვიჩის მიერ გამომცემულ ლიბერალურ გაზეთ „Новости“-ის, შემდგომში „Новости и биржевая газета“-ს დანართის სახით. 1895 წელს გამოცემა შეესყიდა ო.კ. ნოტოვიჩმა. პროგრამა ვარკვეულწილად შეიცვალა: გამოქვეყნდა ცნობილი რუსი და უცხოელი მწერლების ნაწარმოებები. ჩნდება თეატრალური განყოფილება. ჟურნალი გაფორმებულია ილუსტრაციებით. იბეჭდებოდა გუტენბერგის სტამბაში. სწავდასწავა დროს გამომცემლები და რედაქტორები იყვნენ: იულიან ბოჩინის ძე ბაბი, დ. ა. შიპოვი, ნ.ა. სუხანოვი, მ.ა. ალექსეევა, ე.ვ. ოსტოლოპოვი. ო.კ. ნოტოვიჩი (იხ. გვ. 220), (წყარო: <https://www.ozon.ru/product/zhurnal-peterburgskaya-zhizn-polnyy-godovoy-komplekt-za-1894-god-27532557/?sh=3airPKe8Vg;http://elib.shpl.ru/ru/nodes/70161-peterburgskaya-zhizn-ezhenedelnoe-illyustrirovannoe-izdanie-spb-1890-1906>)

**იულიან
ბაკი**

იულიან ბორისის ძე ბაკი (1860-01.05.1908) — რუსი კომუნიკაციების ინჟინერი, პეტერბურგის ებრაული თემისა და საგუნდო სინაგოგის გამგეობის წევრი, ებრაული კოლონიზაციის საზოგადოების კომიტეტის წევრი. საზოგადო მოღვაწე, მან პირველმა გაუწია მატერიალური დახმარება ებრაულ საზოგადოებას სამეცნიერო პუბლიკაციების ხაზით; იკისრა ბროკჰაუზისა და ეფრონის ებრაული ენციკლოპედიის გამოცემა. შექმნა მრავალი საქველმოქმედო დაწესებულება. იცავდა პოლიტიკური თავისუფლების იდეებსა და რუსეთში უუფლებო ებრაული მოსახლეობის ინტერესებს. დიდი მატერიალური ხარჯი გაიღო მომაკვდავ გაზეთ „**Новости**“-ის (ო. კ. ნოტოვიჩის რედაქტორობით, 1904 წ.) გადასარჩენად, რომელიც იმ დროს ებრაელთა უფლებების დამცველი თითქმის ერთადერთი თრგანო იყო. 1906 წელს დააფუძნა და გამოსცა პოლიტიკური გაზეთი გაზეთ „**Речь**“-ი, რომელიც მიახლო კონსტიტუციური დემოკრატიული პარტიის ლიდერებს. (ბაკის გარდაცვალების დღიდან ქვესათაური — „დაარსებული იუ.ბ. ბაკის მიერ“. — მუდმივად იბეჭდებოდა გაზეთში). რედაქცია მდებარეობდა მის სახლში. (წყარო: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%91%D0%B0%D0%BA_%D0%AE%D0%BB%D0%B8%D0%B0%D0%BD_%D0%91%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87)

ПРОДОЛЖАЕТСЯ ПОДПИСКА НА
„НОВОЕ ОБОЗРѢНІЕ“
на 1897 годъ
(четыренадцатый годъ изданія).

УСЛОВІЯ ПОДПИСКИ.

СЪ ДОСТАВКОЙ И ПЕРЕСЫЛКОЙ:

на 12 мѣсяцевъ — 10 р., на 11 мѣсяцевъ — 9 р. 50 к., на 10 мѣсяцевъ — 8 р. 75 к., на 10 мѣсяцевъ — 8 р. 75 к., на 9 мѣсяцевъ — 8 р., на 8 мѣсяцевъ — 7 р. 25 к., на 7 мѣсяцевъ — 6 р. 50 к., на 6 мѣсяцевъ — 6 р., на 5 мѣсяцевъ — 5 р. 25 к., на 4 мѣсяцевъ — 4 р. 75 к., на 3 мѣсяцевъ — 3 р. 50 к., на 2 мѣсяцевъ — 2 р. 50 к., на 1 мѣсяцевъ — 1 р. 50 к.

За границу:

на годъ — 17 р., на полгода — 9 р., на три мѣсяца — 5 р. Подписка принимается не иначе, какъ считая съ I-го числа любого мѣсяца.

Для годовыхъ подписчиковъ, какъ городскихъ, такъ и иногородныхъ, обращающихся непосредственно въ контору редакціи, ДОПУСКАЕТСЯ РАЗСРОЧКА на слѣдующихъ условіяхъ: при подпискѣ вносится — 3 р., къ 1-му марта — 2 р., къ 1-му мая — 3 р. и къ 1-му сентября — 2 р. Для сельскихъ учителей и благотворительныхъ учрежденій ПЛАТА ПОНИЖЕННАЯ - 7 Р. **ВЪ ГОДЪ.**

Подписка и объявленія принимаются ВЪ ТИФИЛИСѢ; въ конторѣ газеты — Барятинская ул., №8. Иногородные адресуютъ свои требованія: ВЪ Тифлисъ, въ редакцію „Новаго Обозрѣнія“.

РОЗЛИЧНАЯ ПРОДАЖА газ. „НОВОЕ ОБОЗРѢНІЕ“ производится: авъ Петербур-

გზ — въ книжномъ магазинѣ ЛЕДЕРЛЕ, Невскій просп., №42, д. рмянской церкви; въ Москвѣ — въ книжномъ магазинѣ КАРБАСНИКОВА, Моховая улица; въ книжныхъ щкапахъ страніц ѣ ростово-владикавк. жел. дороги: Владикавказъ, Besланъ, Тихорѣцкая и Ростовъ.

№42/4;
30 ნოემბერი

ПРОДОЛЖАЕТСЯ ПОДПИСКА НА
„НОВОЕ ОБОЗРѢНІЕ“
на 1897 годъ
(четырнадцатый годъ изданія).

УСЛОВІЯ ПОДПИСКИ.

СЪ ДОСТАВКОЙ И ПЕРЕСЫЛКОЙ:

на 12 мѣсяцевъ — 10 р., на 6 мѣсяцевъ — 6 р., на 3 мѣсяцевъ — 3 р. 50 к., на 2 мѣсяцевъ — 2 р. 50 к., на 1 мѣсяцевъ — 1 р. 50 к.

За границу:

на годъ — 17 р., на полгода — 9 р., на три мѣсяца — 5 р.

Подписка принимается не иначе, какъ считая съ I-го числа любого мѣсяца.

Для годовыхъ подписчиковъ, какъ городскихъ, такъ и иногородныхъ, обращающихся непосредственно въ контору редакціи, ДОПУСКАЕТСЯ РАЗСРОЧКА на слѣдующихъ условіяхъ: при подпискѣ вносится — 3 р., къ 1-му марта — 2 р., къ 1-му мая — 3 р. и къ 1-му сентября — 2 р.

Лица, подписавшіяся теперь на будущій годъ, получаютъ газету бесплатно въ текущемъ году со дня подписи.

Подписка принимаются: въ Тифлисѣ редакція „Нов. об.“; — Баятинская ул., №8. въ

Баку — в типографіи „Ароръ“; в **Багумѣ** — в книжномъ агентствѣ М. И. Николадзе; в **Кутаисѣ** — в книжныхъ магазинахъ Чиладзе и Беженейшвили.

ОТ РЕДАКЦИИ

Открывая подписку на будущій годъ, редакция „Нов. Обзор.“ считаетъ нелишнимъ заявить, что всѣ сотрудники (за немногими исключ.), которые принимали участіе въ нашей газетѣ до сихъ поръ, примутъ участіе въ ней и въ будущей году. Кромѣ того, намъ обѣщали сотрудничество нѣкоторые петербургскіе литераторы: Д. Н. МАМИНТЪ, М. А. ПРОТОПОПОВЪ (критикъ), В. ВЕРЕСАЕВЪ (сотрудникъ „Русскаго Богатства“) и др. Нашъ **ЛОНДОНСКІЙ КОРРЕСПОНДЕНТЪ** Л. — ВИЧЪ, временно прекратившій участіе въ „Нов. Обзор.“, въ скоромъ времени возобновитъ печатаніе у насъ своихъ политическихъ писемъ. Печатаніе **СПЕЦІАЛЬНЫХЪ ТЕЛЕГРАММЪ** изъ Петербурга и отчасти изъ главнѣйшихъ центровъ Закавказья будетъ продолжаться круглый годъ.

Но улучшение литературнаго и политическаго отдѣловъ нашей газеты не отвлекаетъ насъ отъ главнѣйшей нашей задачи — отъ обсуждения **МѢСТНЫХЪ, КАВКАЗСКИХЪ ВОПРОСОВЪ**, стоящихъ на очереди и отъ сообщенія возможно полныхъ свѣдѣній о событіяхъ мѣстной жизни. Мы заручились постоянными корреспондентами не только въ главныхъ городахъ Кавказскаго края, но и въ нѣкоторыхъ второстепенныхъ его пунктахъ. Многое зависитъ въ данномъ

случаѣ, конечно, отъ содѣйствія мѣстныхъ дѣятелей, голосъ которыхъ мы будемъ продолжать выслушивать съ особеннымъ вниманіемъ. Пользуясь ихъ сочувствіемъ, мы съ своей стороны ни минуты не будемъ забывать, что газета должна совершенствоваться съ каждымъ днемъ; мы будемъ стремиться къ тому, чтобы читающая публика получала возможно болѣе матеріала, обработаннаго и правильно освѣщеннаго, при чемъ никогда не перестанемъ руководствоваться той основной точкой зрѣнія, которая ясна для всякаго, кто внимательно слѣдитъ за нашей газетой.

P.S. „Новое обозрение“ ყოველდღიური, საზოგადოებრივი, პოლიტიკური და სალიტერატურო გაზეთი გამოდიოდა თბილისში, 1884-1905 წლებში. პროგრესული მიმართულების გაზეთი დაარსების დღიდანვე განსაკუთრებულ ყურადღებას უთმობდა ადგილობრივი საზოგადოებრივი ორგანიზაციებისა და ადგილობრივი თვითმართველობის მოღვაწეობის საკითხებს. მის გარშემო შეიკრიბა პროგრესულად მოაზროვნე ადამიანები, ძირითადად სომხური ბურჟუაზიიდან. 1903 წელს მთავრობამ დახურა გაზეთი მისი „მაგნე“ მიმართულების გამო. გამოცემა აღდგა 1904 წლის 15 იანვრიდან, თუმცა ადმინისტრაციამ ძალეგვე ისევ დახურა. ამ პერიოდში გაზეთის რედაქტორობდა ნაფიცი ვეჟილი ბაჰანტაროვი. 1906 წელს ხელახლა სცადეს გაზეთის აღდგენა. 1904 წელს გამოცემიდან 20 წლისთავის აღსანიშნავად რედაქციამ გამოსცა წიგნი, სადაც შესულია მისი შემდგენლის, ბ.მ. თუმანოვის, მიერ დაწერილი გაზეთის მოკლე ის-

ტორია და მოცემულ პერიოდში დაბეჭდილი სტატიების სისტემატური საძიებელი. გაზეთის ბიბლიოგრაფიული მონაცემები შესულია ყოფილი წიგნში „**Периодическая печать на Кавказе. Тифлис. 1901**“, აგრეთვე 1895 წლის კავკასიის კალენდარში. გაზეთი დაარსებულია ნაფიცი ვეჟილის **ა.ვ. სტეფანოვი**ს მიერ. გაზეთის რედაქტორ-გამომცემელი იყო 1887 წლის 1 ივლისამდე. სხვადასხვა დროს გაზეთის რედაქტორები და გამომცემლები იყვნენ; **პალანტაროვი** (რედაქტორი), **ა. სტეფანოვი**. **ო.ა. ნიკოლაძე**, (გამომცემელი, ცნობილი ქართველი საზოგადო მოღვაწის ნ. ნიკოლაძის მეუღლე), **მ.ა. შხაპენკო** (რედაქტორი), თბილისის საზოგადო მოღვაწეები ძმები **ბ.მ. თუშანოვი** (გამომცემელი) **ბიორბი მიხეილის ძე თუშანოვილი** (თუშანოვი) და **ვასილ თუშანოვი**. (რედაქტორები) (წყარო: <https://ru.wikisource.org/wiki/%D0%AD%D0%A1%D0%91%D0%95/%D0%9D%D0%BE%D0%B82%D0%B0>; https://ru.wikisource.org/wiki/%D0%AD%D0%BD_%D0%9C%D0%B8%D1%85%D0%B0%D0%B9%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87)

მიხეილ ბირთველის ძე თუშანოვილი (თუშანოვი), ფსევდონიმი „მოლაყბე“ (31.05.1818- ?) — სახელმწიფო და საზოგადო მოღვაწე, საიდუმლო მრჩეველი („**Тайный советник**“), მწერალი, ჟურნალისტი, თეატრალური კრიტიკოსი, ეთნოგრაფი, მთარგმნელი, პოეტი, პუბლიცისტი. 1830-იან წ-ში თბილისის გიმნაზიის მოწაფეთა ლიტერატურული ჯგუფის წევრი. „ტფილისის კერძო ბიბლიოთეკის“ (1842-1848) დამფუძნებელი წევრი, „**სალაჟო ფურცლები**“ ერთ-ერთ-

**მიხეილ
თუშანოვი
(თუშანოვილი)**

თი შექმნილი. გიმნაზიის წლებში „გიმნაზიის ყვაფილში“ მიათავსა წერილი — „დღესასწაული თელეთობა“. თანამშრომლობდა გაზეთ „კავკაზში“. იგი პირველი ქართველი თეატრალური კრიტიკოსია, რომელსაც საგვებით შეგნებული და ჩამოყალიბებული აქვს ეროვნული დრამატურგიის ნასიათი და მისი მნიშვნელობა. ი. კერესელიძის მიერ განახლებულ „ცისკარში“ თანამშრომლობა დაიწყო როგორც პუბლიცისტი. ჟურნალის განყოფილებაში „სწვა და სწვა ამბავი“ ათავსებდა ე. წ. „სალაყბო ფურცელს“ მთლიან ბიოს ფსევდონიმით. მწარე გამოცდილების მქონე პუბლიცისტი შიშობს, რომ ახლად აღორძინებულ ჟურნალსაც თეატრის ბედი არ ეწიოს და აფრთხილებს მკითხველს, რომ „რედაქციის სიღარიბე არის საზოგადოების სიღარიბე, რადგანაც ლიტერატურა საზოგადოა და არა კერძობითი. ყოველი ქართველი მოვალე არის თავის სამშობლო ენას მისცეს შექმნა“. სადა ენით და ძალდაუტანებელი ტონით დაწერილი „სალაყბო ფურცლები“ ქართული ფელეტონის პირველ ნიმუშებად მიიჩნევა. მათი სახით ავტორმა, ქართული მწერლობის ისტორიაში პირველმა, შემოიტანა მკითხველთან გასაუბრების პუბლიცისტური ფორმა. ამ წერილების მამხილებელ ტონს ქართული სატირისა და იუმორის მკვლევარი გვერდს ვერ აუვლის (წყარო: <http://www.nplg.gov.ge/bios/ka/00007855/>)

**კონსტანტინე
თუშანოვი
(თუშანიოვილი)**

კონსტანტინე მიხეილის ძე თუშანიოვილი (თუშანოვი), ფსევდონიმი L. K.T. Kaer კ.თ. (19.02.1859-26.10.1921) — ენათმეცნიერი, პუბლიცისტი, ჟურნალისტი. 1891-1903 წლებში გამოსცემდა რუსულ გაზეთს

„**Новое обозрение**“ სადაც აქვეყნებდა მასალებს საგარეო პოლიტიკისა და ახლო აღმოსავლეთის საკითხებზე. თავის ძმას, გიორგი თუმანიშვილს, ესმარებოდა სწავდასწავა ლიტერატურის გამოცემაში (იყო თანაავტორი). გაზეთის დახურვის შემდეგ იკვლევდა კავკასიის ისტორიას, არქეოლოგიასა და გეოგრაფიას; მონაწილეობდა რუსეთის გეოგრაფიული საზოგადოების კავკასიის განყოფილების მუშაობაში. თებერვლის რევოლუციის შემდეგ უმთავრესად წერდა პოლიტიკურ თემებზე „**Кавказское слово**“-სა და სწავა გაზეთებში, საქართველოს გასაბჭოებისას მუშაობდა კავკასიისმცოდნეობის მიმართულებით. გამოუქვეყნებელი დარჩა დრამა, ისტორიული გამოკვლევები და სხვ. (წყარო: <http://www.nplg.gov.ge/bios/ka/00018326/>)

გიორგი თუმანიშვილი (თუმანოვი)
 (08.02.1854-26.01.1920) — ჟურნალისტი, პუბლიცისტი, კრიტიკოსი, იურისტი, საზოგადო მოღვაწე, „ქართული დრამატული საზოგადოების“ ერთ-ერთი დამფუძნებელი. მონაწილეობდა კავკასიაში საერთო დაწესებულებათა და თბილისის პოლიტექნიკუმის დაარსებაში. იყო კავკასიათმცოდნეობის კურსებისა და საზოგადოებრივი კლუბების ორგანიზატორი. მისი სწავდასწავა წასიათის თხზულებები, სტატიები და წერილები იბეჭდებოდა იმდროინდელ პრესაში, სწავდასწავა საკითხზე გამოცემული აქვს მრავალი ნაშრომი. თანამშრომლობდა როგორც ქართულ, ისე რუსულ პრესასში: „დროება“, „ივერია“, „Кавказ“, „Тифлисский вестник“, „Новое обозрение“, „Вестник Европы“, „Фаланга“, „Баку“; 1878-

**გიორგი
 თუმანიშვილი
 (თუმანიშვილი)**

1879 წწ. გამოსცა არაპერიოდული გამოცემა „ალმანახის“ სახელწოდებით (1878-1879). 1891 წელს ნ. ნიკოლაძისგან შეიძინა გაზეთი „Новое обозрение“, რასაც **ვასილ** და **კონსტანტინე თუმანიშვილებთან** ერთად გამოსცემდა 1903 წლამდე, იყო თანარედაქტორი (1891-1904); გ. თუმანიშვილმა შექმნა ქართული საგამომცემლო ამხანაგობა, რომელმაც პირველად გამოსცა წიგნად ნ. ბარათაშვილისა და სხვა ქართველი პოეტების თხზულებანი... (წყარო: https://ka.wikipedia.org/wiki/%E1%83%92%E1%83%98%E1%83%9D%E1%83%A0%E1%83%92%E1%83%98_%E1%83%97%E1%83%A3%E1%83%9B%E1%83%90%E1%83%9C%E1%83%98%E1%83%A8%E1%83%95%E1%83%98%E1%83%9A%E1%83%98).

**ვასილ
თუმანიშვილი
(თუმანიშვილი)**

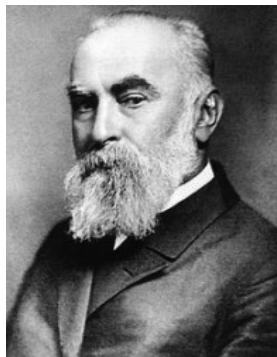
ვასილ თუმანიშვილი (თუმანიშვილი) (1857-1912) — ჟურნალისტი, პუბლიცისტი, თეატრალური და საზოგადო მოღვაწე, „ქართული დრამატული საზოგადოების“ ერთ-ერთი დამაარსებელი და გამგეობის წევრი. აქტიურად თანამშრომლობდა კავკასიის რუსულენოვან პრესასთან, აქვეყნებდა სხვადასხვა ხასიათის პუბლიცისტურ წერილებს; 1891-1904 წწ. თავის მძებთან ერთად სათავეში ედგა გაზეთი „Новое обозрение“-ს, იყო მისი თანარედაქტორი (1891-1904). (ვიორგი და ვასილ თუმანიშვილებთან ერთად) (წყარო: „ქართული ჟურნალისტიკის ისტორია“ — თამაზ ჯოლოგუა; <http://www.nplg.gov.ge/bios/ka/00015086/>)

**ნიკო
ნიკოლაძე**

ნიკო (ნიკოლოზ) იაკობის ძე ნიკოლაძე (09.10.1843-05.04.1928) — საზოგადო მოღვაწე, პუბლიცისტი, პოლიტიკოსი, ქალაქ ფოთის თავი (1894-1914), საქართველოს

პარლამენტის წევრი (1917-1920). საქართველოს ხალხისნური ორგანიზაციის ერთ-ერთი ლიდერი, ქუთაისის საკრებულოს წევრი (1875), თბილისის საკრებულოს წევრი. 1920 წელს საზღვარგარეთ გაემგზავრა, როგორც ჭიათურის მანგანუმის საექსპორტო საწარმოების დელეგაციის მეთაური და საქართველოს ეკონომიკური მისიის წევრი, ასევე ითავსებდა საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის წარმომადგენლის ფუნქციას. იმავე წლის ოქტომბერში დატოვა დამფუძნებელი კრების მანდატი, რადგან ევროპაში მივლინების გამო ვერ მონაწილეობდა კრების საქმიანობაში. ევროპაში შეიტყო საქართველოს საბჭოთა ოკუპაციის ამბავი და ევროპაშივე განაგრძობდა მუშაობას ოკუპაციის წინააღმდეგ, ჩაბმული იყო საზღვარგარეთ ქართული პოლიტიკური პარტიების მოლაპარაკებებში. 1922 წლის 3 მარტს ერთგულ-დემოკრატიული პარტიის სახელით ხელი მოაწერა საზღვარგარეთის ინტერპარტიული კომიტეტის შეთანხმებას.

1870 წლის მარტიდან სერგი მესხთან, გიორგი წერეთელსა და კირილე ლორთქიფანიძესთან ერთად გამოსცა გაზეთი „ღრმება“. 1871 წლიდან სათავეში ჩაუდგა ჟურნალ „ბრეშლს“. 1872 წლიდან პარიზში თანამშრომლობდა ჟურნალ „ბრეშლთან“, 1873 წლის 1 აპრილიდან პარიზშივე დათა მიქელაძესა და პავლე იზმაილოვთან ერთად გამოსცა ჰექტოგრაფიულად ნაბეჭდი გაზეთი „ღრმება“ (დაისტამბა 10 ნომერი). სწავდასწავა დროს თანამშრომლობდა პერიოდულ გამოცემებში: „ღრმება“, „ბრეშლი“; „Тифлисский вестник“ (1874-1877), „Отечественные записки“ (1881), „Новое обозрѣніе“-ში (1894-1897). ჟურნალ „მომავლის“ პოლიტი-

კური განყოფილების ხელმძღვანელი (1894). რუსეთ-ოსმალეთის ომის დროს (1877-1878) იყო „Тифлисский вестник“-ის, „ჭავჭავის სააგენტოს“ და „Голос“-ის კორესპონდენტი ფონტუკე. 1878 წელს მას მოუხსნეს პოლიციის ზედამხედველობა და დართეს ნება, გამოეცა გაზეთი „Обзор“. 1880 წელს საკრებულოს სხდომაზე მწვავე გამოსვლისა და გაზეთ „Обзор“-ის კრიტიკული სარედაქციო პოლიტიკის გამო მთავრობამ გაზეთი დახურა და სტაფრობოლის მხარეში გადაასახლა. 1887-1891 წლებში ტფილისში რედაქტორობდა გაზეთ „Новое обозрѣніе“-ს. 1888 წელს ნიკოლაძეს, როგორც რეჟიმისთვის საშიშ პიროვნებას, გაზეთი დაუხურეს და სტაფრობოლში გადაასახლეს.

1889 წელს ტყიბულის ქვანახშირის მომპოვებელი სააქციო საზოგადოება „ნახშირის“ დამაარსებელი და გამგეობის წევრია. ხელმძღვანელობდა ჭიათურა-შორაპნის ვიწროლიანდაგიანი რკინიგზის მშენებლობას, ჩართული იყო ჭიათურის მანგანუმის ექსპორტის ხელშეწყობაში.

№18/4;
6 ნოემბერი.

ВЪ ТИФИЛИСЪ ОТКРЫТА ПОДПИСКА
НА 1897 ГОДЪ
НА АРМЯНСКУЮ ЕЖЕДНЕВНУЮ
ПОЛИТИКО-ЛИТЕРАТУРНУЮ
ГАЗЕТУ „НОРЪ-ДАРЪ“
(четырнадцатый годъ изданія).

Газета „Норъ-даръ“ Въ 1897 году будетъ выходить по прежней программѣ.

ПОДПИСНАЯ ЦѢНА: Съ пересилкою и доставкою по Россійской имперіи: на годъ — 10 руб., на полгода — 6 руб., на три мѣсяца — 3 руб. 50 коп.;

заграницу: на годъ 40 франковъ.

Подписка принимается только съ 1-го числа каждаго мѣсяца и не далѣе конца года. ПОДПИСКА принимается исключительно въ конторѣ газеты „Норъ-даръ“ въ Тифлисъ, на Лорись-Меликовской улицѣ, дом №19.

ОБЪЯВЛЕНІЯ принимается на вѣсхъ язикахъ по умѣренной платѣ въ Тифлисъ — въ конторѣ газеты и въ Москвѣ — въ Центральной конторѣ объявленій Л. и Э. Метлцъ и К°, Мясницкая, д. Спиридонова. Адресъ: Тифлисъ, въ редакцію „Норъ-даръ“.

За редактора **Минасъ Берберянь.**

Издатель **Спандаръ Спандарянь.**

P.S. პოლიტიკურ-ლიტერატურული სომხურენოვანი გაზეთი „ნორ-დარ“-ის პირველი ნომერი გამოვიდა 1883 წლის 20 დეკემბერს თბილისში. დაიხურა 1916 წელს. რედაქტორი **მიხაზ ბერბერიანი**. გამომცემელი: **სპანდარ სპანდარიანი**. მეორე რედაქტორი იყო რედაქციის ყოფილი მდივანი **მიძა**

ელ ზაძარი ჰოვანესიანი. იბეჭდებოდა „ბეტროვის“, შემდეგ „მელიქ შაჰნაზარიანის“ სტამბაში. (წყარო: <http://www.nplg.gov.ge/paperge/ka/browse/004441/>; [https://hy.wikisource.org/wiki/%D4%B7%D5%BB:Nar-Dos,_Collected_works,_vol._4_\(%D5%86%D5%A1%D6%80-%D4%B4%D5%B8%D5%BD,_%D4%B5%D6%80%D5%AF%D5%A5%D6%80%D5%AB_%D5%AA%D5%B8%D5%B2%D5%B8%D5%BE%D5%A1%D5%AE%D5%B8%D6%82,_%D5%B0%D5%A1-%D5%BF%D5%B8%D6%80_4-%D6%80%D5%A4\).djvu/158](https://hy.wikisource.org/wiki/%D4%B7%D5%BB:Nar-Dos,_Collected_works,_vol._4_(%D5%86%D5%A1%D6%80-%D4%B4%D5%B8%D5%BD,_%D4%B5%D6%80%D5%AF%D5%A5%D6%80%D5%AB_%D5%AA%D5%B8%D5%B2%D5%B8%D5%BE%D5%A1%D5%AE%D5%B8%D6%82,_%D5%B0%D5%A1-%D5%BF%D5%B8%D6%80_4-%D6%80%D5%A4).djvu/158))

**სპანლარი
სპანლარიანი**

სპანლარ ამირხანის ძე სპანლარიანი. 1872-77 წლების ტფილისში მუშაობდა გაზეთ „მშაბში“ ფსევდონიმებით „დოქტორი სპანდარიანი“ და „იუნუსი“. გაზეთი „მეღუ სომხამღუ“ სომხურ საზოგადოებრივ ცხოვრებაში გავლენიან ყოველდღიურ გაზეთად აქცია და დიდი სახელი მოიხვეჭა. 1883 წ. მიიღო გაზეთ „Норъ-даръ“-ის გამოცემის უფლება და იმავე წლის დეკემბერში გამოსცა პირველი ნომერი. 1903 წ სომხური საეკლესიო მამულებისა და სასკოლო ქონების ჩამორთმევასთან დაკავშირებით ტფილისში საჯარო სიტყვა წარმოთქვა ცარისტული ხელისუფლების პოლიტიკის წინააღმდეგ, რის გამოც დააპატიმრეს და გააძევეს კავკასიიდან. სომეხი ხალხის ხსნის საიმედო გარანტიებს შორის მნიშვნელოვანი ადგილი დაუთმო ეკლესიასა და რელიგიას. ამასთან დაკავშირებით ის კამათობდა „მშაკთან“. საჯარო გამოსვლებისას ყურადღებას ამახვილებდა სომხური ბეჭდვის ინდუსტრიის განვითარებასა და პრესის პრესტიჟის ამაღლებას. დიდი წვლილი შეიტანა ახალი სომხური ლიტერატურის განვითარებაში. თარგმნიდა უცხოურ ტექსტებს.

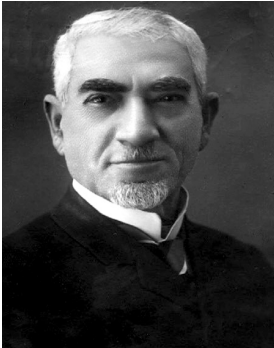
ფი თეატრის საზოგადოების წინსვლის ერთ-ერთ მძლავრ საშუალებად აღიარებდა. მის საჯარო გამოსვლებში გარკვეული ადგილი ეკავა ერთგულ-განმათავისუფლებელი ბრძოლის საკითხებს. (წყარო: https://hy.wikipedia.org/wiki/%D5%8D%D5%BA%D5%A1%D5%B6%D5%A4%D5%A1%D6%80_%D5%8D%D5%BA%D5%A1%D5%B6%D5%A4%D5%A1%D6%80%D5%B5%D5%A1%D5%B6)

მინას ივანეს ძე ბერბეროვი (1870-1919) — სომეხი იურისტი, გამომცემელი, პუბლიცისტი, ჟურნალისტი, ბანკის მენეჯერი, რევოლუციონერი, ავტორიტეტულ ლიდერად ჩამოყალიბდა დონის რევოლუციური ორგანიზაციებში. სომხეთის რესპუბლიკის დამსნაკური მთავრობის სახელმწიფო კონტროლიორი. მასონთა ლოჟის წევრი რუსეთში. საზოგადო მოღვაწე. ნახიჩევანში მოღვაწეობა საგამომცემლო საქმით დაიწყო. გაზეთის გამომცემელი და მისი ახალი კომპანიონი იყო ა.ი. შჩეპკალოვი. წლების განმავლობაში თანამშრომლობდა გაზეთში „**Приазовский край**“ და იყო ამ გაზეთის აქციონერი, შემდეგ გადავიდა ორგანოში „**Донская речь**“, სადაც უკეთ შეისწავლოს საგაზეთო-საგამომცემლო საქმიანობა. ის ფულის დებს გამოცემაში და ფაქტობრივად გახდა გაზეთის თანამფლობელი. 1904 წელს იყო მენშევიკური პარტიის გაზეთ „**Искра**“-ს კორესპონდენტი. მიმოწერა ჰქონდა რევოლუციონერ ემიგრანტებთან. 1905 წლის დეკემბერში ჩატარდა ჩხრეკა გაზეთ „**Донская речь**“-ის რედაქციაში, საიდანაც ამოიღეს მიმართვები „მუშათა დეპუტატთა საბჭოსგან“, „მანიფესტი“ და ბერბეროვის წერილი.

მინას ბერბეროვი

**მიქაელ
პოპანესიანი**

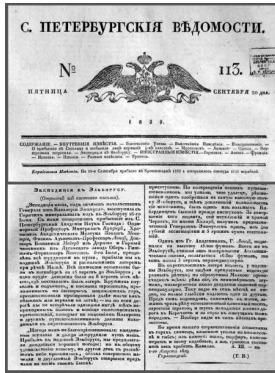

მიქაელ ზაქარის ძე პოპანესიანი (ფსევდონიმები: ნარ-დოსი, მიხთ-თჰა. 01.03.1867-13.07.1933) — სომეხი, საქართველოს სახალხო მწერალი (1931), ჟურნალისტი. წერდა ლექსებს, რომანებსა და მოთხრობებს. მისი შემოქმედება იბეჭდებოდა ჟურნალებში „არაქსი“, „სოხაკი სომხეთი“, „Норь-дарь“. 1890-1906 წლებში იყო „Норь-дарь“-ის პასუხისმგებელი მდივანი. ნარ-დოსი ძირითადად კონსერვატორთა თბსკურანტიზმის წინააღმდეგ გამოდიოდა, დასცინოდა სასულიერო პირთ, ჩამორჩენილ ტრადიციონალიზმს. ის აღიარებდა, რომ შემთხვევით მოხდა კონსერვატიული გაზეთ „Норь-дарь“-ის რედაქციაში. 1904 წელს მუშაობდა პერიოდულ „ტარაზში“ მდივნად და კორექტორად, 1913-1918 წლებში იღწვოდა გაზეთ „სურჰანდავში“. საბჭოთა რეჟიმის დამყარების შემდეგ გარკვეული პერიოდი განაგრძო კორექტორად მუშაობა. (წყარო: <https://hy.wikipedia.org/wiki/%D5%86%D5%A1%D6%80-%D4%B4%D5%B8%D5%BD>)

№59/4;
23 დეკემბერი.

ОТКРЫТ ПОДПИСК НА
С. – „ПЕТЕРБУРГСКІЯ ВѢДОМОСТИ“
ВЪ 1897 г.

ПОДПИСНАЯ ЦѢНА:
БЕЗЪ КАЗЕННЫХЪ ПРИБАВЛЕНІЙ.

Съ достав. по гор. почтѣ: на годъ — 16 р. 6 мѣс. — 9 р. 3 мѣс. — 4 р. 50 коп. 1 мѣс. — 1 р. 80 коп.

Съ пересылкою иногор.: на годъ — 17 р. 6 мѣс. — 10 р. 3 мѣс. — 5 р. 50 коп. 1 мѣс. — 2 р.

За границу: На годъ — 26 р. 6 мѣс. — 14 р. 3 мѣс. — 8 р. 1 мѣс. — 3 р.

Съ казенными приб.:

Съ достав. по гор. почтѣ: на годъ — 18 р. 6 мѣс. — 10 р.

Съ пересылкою иногор.: на годъ — 19 р. 6 мѣс. — 11 р.

За границу: на годъ — 28 р. 6 мѣс. — 16 р.

Подписка на газету съ казенными прибавленіями принимается только на годовой и полугодовой срокъ. Въ розничную продажу казенныя привавленія не поступаютъ.

Подписка принимается: въ Петербургѣ, въ главной конторѣ „С.- ПЕТЕРБУРГСКІЯ ВѢДОМОСТЕЙ“, Шпалерная, 26, и въ книжномъ магазинѣ Мелье (невскій пр., №20); въ Москвѣ, въ конторѣ Н. Печковской, Петровскія линіи, №61.

Иногородные адресуютъ: С – Петербургъ, Шпалерная, 26. Редакторъ-издатель Князь Э. Э. Ухтомскій. (10-2)

Р.С. „ПЕТЕРБУРГСКІЯ ВѢДОМОСТИ“

გამოდიოდა 1728-1914 წლებში. 1728 წლის 2 იანვარს გამოიცა მეცხრეუბთათა აკა-

დეპიის გაზეთი „Санктпетербургскіе Вѣдомости“-ის სახელწოდებით. ეს იყო პირველი რეგულარული რუსული გაზეთი. 1756 წლამდე, „Московскія Вѣдомости“-ს გამომცემადე. 1728 წლიდან — შერარდ შრიდრიხ მილერის რედაქტორობის დროს — დაიწყო გამოცემა „ყოველთვიური ისტორიული, გენეალოგიური და გეოგრაფიული ცნობები ვედომოსტიში“, — პირველი ჟურნალი. გამოცემაში დიდი წვლილი მიუძღვის იაკობ სტილინს. 1886 წლიდან 1890 წლამდე გამოდიოდა „Вѣдомости“-ის მეორე გამოცემა — „Русская газета“, ვ.პ. ავსენკოს რედაქტორობით. „Санктпетербургскіе Вѣдомости“-ს პირველი რუსი ხელმძღვანელი იყო მიხაილ ვასილიევიჩ ლომონოსოვი 1748 წელს. 1914 წელს, პეტერბურგისათვის სახელის გადარქმევის შემდეგ, გაზეთს ეწოდა „Петроградскіе Вѣдомости“. სწავადასხვა დროს გაზეთი „Петербургскіе Вѣдомости“-ს გამომცემლები და რედაქტორები იყვნენ: შერარდ შრიდრიხ მილერი, იაკობ სტილინი, მიხეილ ვასილიევიჩ ლომონოსოვი, ამალი ნიკოლოზის ძე ოჩკინი, მათევევი დიმიტრის ძე ოლზინი. ბუსარონ ბრიბორის ძე ბელინსკი, ვალენტინ შეროდორის ძე კორში, ვასილი ბრიბორის ძე ავსენკო, პრინცი მსაერ მსაერის ძე შხტრომსკი, ალექსანდრე არკადის ძე სტოლიპინი (იხ. გვ. 182). ალექსანდრე ჩერქეზოვი (წყარო: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D1%82-%D0%9F%D0%B5%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B1%D1%83%D1%80%D0%B3%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B5_%D0%B2%D0%B5%D0%B4%D0%BE%D0%BC%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B8).

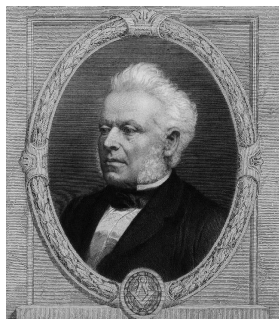
მილერი (მიულერი) ბერჰარდ შრიდ-
რიხ (შერარდ შრიდრიხი, რუსიფიცირებუ-
 ლი სახით ფედორ ივანოვიჩ მილერი, 29.10.
 1705-11.10.1783.) — რუს-გერმანელი ისტო-
 რიოგრაფი, ნატურალისტი, მოგზაური. პე-
 ტერბურგის მეცნიერებათა და ხელოვნების
 სამიპერატორო აკადემიის ნამდვილი წევრი,
 მოსკოვის მთავარი არქივის ორგანიზატორი.
 რედაქტორობდა „**Петербургские вѣдомо-**
сти“-სა და მის შიდა დამატებას — ჟურნალ
 „**Примечания**“-ს. ასევე გერმანულენოვან
 გაზეთს „**St. Petersburgische Zeitung**“.
 1732 წლიდან დაიწყო რუსეთთან დაკავშირე-
 ბული სტატიების კრებულის გამომქვეყნება.
 1755-1765 წლებში გამოსცა პირველი პერი-
 ოდული სამეცნიერო და ლიტერატურული
 გამოცემა რუსულ ენაზე „**Ежемесячные**
сочинения, к пользе и увеселению
служащих“. 1766 წელს დაინიშნა მოსკოვის
 არქივის საზღვარგარეთის განყოფილებაში. იმ-
 პერატრიცა ეკატერინეს დაავალებით დიუმთ-
 ნის კვალობაზე შეადგინა „რუსული დიპლო-
 მათის კრებული“.

ბერჰარდ
მიულერი

იაკობ იაკობის ძე სტეჰლინი (გერმ.
 Jacob von Stäehlin; 09.05.1709-25.06.1785)
 — რუსეთის მეცნიერებათა აკადემიის წევ-
 რი, სახელმწიფო მრჩეველი; გრაფიკორი, კარ-
 ტოგრაფი, „ფიქერგერკების ოსტატი“; მემუარ-
 ისტი. იმპერატრიცა ანა იოანოვნას სახელით
 მან შეადგინა ოდეები საზეიმო შემთხვევებში
 გერმანულ ენაზე (რუსულად თარგმნა ვ.კ.
 ტრედიაკოვსკიმ). მონაწილეობა მიიღო რუსე-
 თის იმპერიის ატლასის აკადემიური პუბლიკ-
 აციის მომზადებაში (1745). სერიოზულად იყო
 დაკავებული მედლების ხელოვნებით, 1770-

იაკობ
სტეჰლინი

1780-იან წლებში ჩამოასხა მედლის სერია (125 მედალი). ასევე მუშაობდა ელიზაბეტ პეტროვნასა და ეკატერინე დიდის კორონაციის მოსაწყობად. ცნობილია მისი მედლები მიძღვნილი 1768-1774 წლების რუსეთ-თურქეთის ომის ბრძოლებისადმი. 1770-იან წლებში რედაქტორობდა გაზეთ „Петербургские ведомости“-ს. 1767 წელს გამოაქვეყნა „ახალი ამბები რუსეთის ხელოვნების შესახებ“ ორ ნაწილად. გარკვეული დროის განმავლობაში ხელმძღვანელობდა პეტერბურგის „მუსიკალურ კლუბს“. დატოვა უზარმაზარი რაოდენობის ხელნაწერები, ნაშრომები, მე-18 საუკუნის რუსული გრაფიურების უნიკალური კოლექცია. (წყარო: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A8%D1%82%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D0%BD_%D0%AF%D0%BA%D0%BE%D0%B1)

**ახალი
ორიონი**

ახალი ნიკოლოზის ძე ოჩაი-ბო (24.10.1791-12.03.1865) — რუსი მწერალი, კრიტიკოსი, მთარგმნელი, ცენზორი. 1862 წლიდან სახელმწიფო მრჩეველი. 1820-იანი წლებისთვის დაიწყო ლიტერატურული მოღვაწეობა, ძირითადად ფრანგულიდან თარგმნიდა. თარგმანებთან ერთად გამოაქვეყნა ლექსები და კრიტიკული სტატიები ჟურნალ „Благонамеренный“. თანამშრომლობდა „Соревнователь просвещения“, „Северная пчела“, „Библиотека для чтения“ და ა.შ., ასევე პლიმარდის ლექსიკონში. 1835-1838 წლებში გამოსცა საბავშვო ჟურნალი „Детская библиотека, посвященная её Императорскому Высочеству великой княжне Марии Михайловне“. 1840 წლის 1 იანვრიდან

იყო გაზეთი „**Русский инвалид**“-ის რედაქტორის თანაშემწე. 1837-1862 წლებში რედაქტორობდა ორგანოს „**Санкт-Петербургские академические известия**“. სახალხო განათლებისა და მეცნიერებათა აკადემიამ იჯარით გადასცა გაზეთი „**Вѣдомости**“ და, ამგვარად, იგი გახდა ამ გაზეთის რედაქტორ-გამომცემელი, რომელიც უკვე გამოდიოდა „**Санктпетербургскіе вѣдомости**“-ის სახელწოდებით; 1852-1862 წლებში რედაქტორის ასისტენტად მოიწვია ა.ა. კრავესკი. 10.4.1841-დან 1.4.1848-მდე პეტერბურგის ცენზურის კომიტეტის უფროსი ცენზორია. 1863 წელს მან წამოიწყო ყოველდღიური გაზეთის „**Очерки**“ გამოცემა, მაგრამ ვერ შეათანხმა თავის უახლოეს თანამშრომლებთან, ამიტომ გაზეთ სამ თვეში დაიხურა. (წყარო: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9E%D1%87%D0%BA%D0%B8%D0%BD_%D0%90%D0%BC%D0%BF%D0%BB%D0%B8%D0%B9_%D0%9D%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D1%87)

მიხეილ ვასილის ძე ლომონოსოვი (08.11.1711-04.04.1765) — „უნივერსალური ადამიანი“, პირველი დიდი რუსი ბუნებისმეტყველი; ენციკლოპედისტი, ფიზიკოსი, ქიმიკოსი, გენეალოგი, ასტრონომი, გეოგრაფი, ისტორიოგრაფი; მხატვარი, მთზაიკოსი, გეოლოგი, სამეცნიერო ნავიგაციისა და ფიზიკური ქიმიის, მინის მეცნიერების დამფუძნებელი; მეტალურგი, რუსული ენის რეფორმატორი; საშინაო მეცნიერებების, ეკონომიკის, განათლების სახელმწიფო მრჩეველი, პეტერბურგის საიმპერატორო, შვედეთის სამეფო და ბოლონი-

**მიხეილ
ლომონოსოვი**

ის მეცნიერებათა აკადემიების წევრი. 1748 წელს იყო „Санктпетербургские вѣдомости“-ის რედაქტორი. (წყარო: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9B%D0%BE%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D1%81%D0%BE%D0%B2,%D0%9C%D0%B8%D1%85%D0%B0%D0%B8%D0%BB_%D0%92%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BB%D1%8C%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D1%87)

**მსპერ
შხომსკი**

მსპერ შხომსკი (14.08.1861-12.10.1921) — რუსი დიპლომატი, აღმოსავლეთმცოდნე, პუბლიცისტი, პოეტი, მთარგმნელი. ნიკოლოზ II-ის ერთ-ერთი თანამოაზრე. ავტორია რამდენიმე წიგნისა, რომლებიც გამოიცა ინგლისურ, გერმანულ და ფრანგულ ენებზე. 1886-1890 წწ. იმოგზაურა მონღოლეთში, ჩინეთში, ტრანსსიბირიაში ბუდისტების ყოფის შესასწავლად. მის მიერ შეგროვებული ბუდისტური სიმღედეების კოლექციამ 1900 წელს პარიზის მსოფლიო გამოფენაზე თქრის მედალი დაიმსახურა. საბჭოთა სელისუფლების დამყარების შემდეგ იგი შეადგენდა ერმიტაჟის, სანქტ-პეტერბურგისა და სხვა მუზეუმების კოლექციის მნიშვნელოვან ნაწილს. მოგზაურობის შესახებ პუბლიკაციებს აქვეყნებდა „Русский вѣстник“-სა და სხვა პერიოდულ გამოცემებში. 1896 წლიდან 1917 წლის თებერვლამდე იყო „Санктпетербургские вѣдомости“-ს გამომცემელი. სარედაქციო და ჟურნალისტურ საქმიანობაში თავი გამოიჩინა მონარქისტული სისტემის მიმდევრად, ამავე დროს, დაშორდა „Московские ведомости“-სა და „Гражданин“-ს, იცავდა კანონიერებისა და

ჰუმანურობის პრინციპებს, რელიგიურ შექცევ-
არებლობას და ადგილობრივ თვითმმართველობას.
გამოდინდა ადმინისტრაციული თვითნებობის
წინააღმდეგ. „Санктпетербургские
Вѣдомости“ მისი ხელმძღვანელობით გახ-
და რუსული ლიბერალური ბიუროკრატის
ყველაზე მნიშვნელოვანი გამოცემა. (წყარო:
https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A3%D1%85%D1%82%D0%BE%D0%BC%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%AD%D1%81%D0%BF%D0%B5%D1%80_%D0%AD%D1%81%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87)

ვასილი ბრიგოლის ძე ავსენკო ფსევ-
დონიმი: „ვ. პოროშინი“, „ა.“ (05.01.1842-
29.07.1913) — რომანისტი, კრიტიკოსი, პუბ-
ლიცისტი; მსახურობდა სახალხო განათლების
მინისტრთან სპეციალურ დაგალებათა თანა-
მდებობის პირად. 1864 წელს მუშაობა დაი-
წყო გაზეთ „Киевлянин“-ის რედაქციაში,
შემდეგ გახდა თანარედაქტორი. 1860-იან
წლებში აქვეყნებდა სტატიებს დასავლეთ ევ-
როპის ისტორიის შესახებ ჟურნალ-გაზეთებ-
ში: „Русское слово“, „Русская речь“,
„Вестник Европы“. 1869 წლიდან ჟურ-
ნალ „Заря“-ში ფსევდონიმით ა. დასტამბა
მიმთხილები, რეცენზიები, პოლიტიკური მიმოხ-
ილვა. ამავე კრიტიკონიმით ათავსებდა კრი-
ტიკულ სტატიებს „Русский вестник“-ში“. 1871-1875
წლებში გაზეთ „Русский мир“-ში
გამოაქვეყნა „ნარკვევები მიმდინარე ლიტერა-
ტურაზე“. ავსენკო იყო გამომცემელი ორგანო-
სი „Санкт-Петербургские вѣдомости“
(1883-1896). პარალელურად, 1886 წლიდან
1890 წლამდე, ასევე იყო გაზეთ „Русская

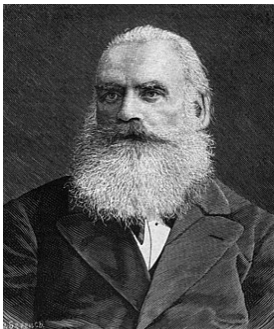
**ვასილ
ავსენკო**

газета“-ს მთავარი რედაქტორი. მის კალამს ეკუთვნის მრავალი საინტერესო სტატია, მათ შორის — რუსეთში პირველი ესე მუსიკის შესახებ (წყარო: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D0%B2%D1%81%D0%B5%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE,_%D0%92%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BB%D0%B8%D0%B9_%D0%93%D1%80%D0%B8%D0%B3%D0%BE%D1%80%D1%8C%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D1%87)

ვალენტინ კორჭი

ვალენტინ ფეოლორის კე კორჭი (23.11.1828-25.06.1883) — რუსი ჟურნალისტი, პუბლიცისტი, ლიტერატურის ისტორიკოსი, მთარგმნელი. სტუდენტობის წლებში (1848) ჟურნალ „Современник“-ში გამოაქვეყნა პირველი კვლევა. 1850 წელს გაზეთ „Московские вѣдомости“-ის რედაქტორის ასისტენტია. 1855 წელს — რედაქტორი აქვეყნებდა ლიტერატურულ რეცენზიებს. 1863 წლიდან გაზეთის „Санкт-Петербургские вѣдомости“ გამომცემელ-რედაქტორია, რომელმაც სწრაფად მოიპოვა პოპულარობა და რეპუტაცია, როგორც ლიბერალ-დემოკრატიულმა და თბილისიურმა გამოცემამ. 1856 წელს გამოაქვეყნა ნაშრომი „მოსკოვის გაზეთების საუკუნე“. მაშინდელი სახალხო განათლების მინისტრის შესყდულებებთან შეუთანხმებლობის გამო იძულებული გახდა დაეტოვებინა გაზეთი (1874 წ.). 1876 წლიდან თანამშრომლობდა ჟურნალ „Вестник Европы“-სთან. 1877 წლიდან — არაოფიციალური რედაქტორია გაზეთისა „Северный вестник“, რომლის გამომცემელი იყო მისივე შვილი ე. ვ. კორში. 1878 წლის გაზაფხულზე გაზეთის აკრძალა

გამოცემა. 1881 წელს გამოსცა ჟურნალი „**Заграничный вестник**“.

გარდაიცვალა 1883 წელს. მისი გამოჩენილი სტატიები გამოქვეყნდა 1885 წ-ს პეტერბურგში გამოცემულ ცალკე წიგნში სახელწოდებით „გ. ფ. კორშის ეტიუდები“ (ავტორის ბიოგრაფიით) (წყარო: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D1%80%D1%88_%D0%92%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B8%D0%BD_%D0%A4%D1%91%D0%B4%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87)

ბენსარონ ბრიზორის ძე ბელინსკი (30.05.1811-26.05.1848) — რუსი ლიტერატურათმცოდნე, თეორეტიკოსი, პუბლიცისტი. ჟურნალ „ტელესკოპისთვის“ (1831-1836 წწ.) დაიწყო მცირე სტატიების თარგმნა. 1834 წლის სექტემბერში გამოაქვეყნა პირველი სერიოზული კრიტიკული სტატია, რომლითაც ფაქტობრივად იწყება მისი რეალური ლიტერატურული მოღვაწეობა. კრიტიკულ სტატიებს აქვეყნებდა „Телескоп“-სა და „Молва“-ში. 1835 წელს რედაქტორობდა „Телескоп“-ს. მან მიიწიდა ახალი ლიტერატურული ძალები სათანამშრომლოდ. ჟურნალს 1836 წელს აეკრძალა გამოცემა. მუშაობას იწყებს „Московский Наблюдатель“-ში, ხოლო 1838 წლის დასაწყისში ის გახდა დე-ფაქტო რედაქტორი. 1839 წლის ბოლოს გამოცემის ფინანსურ პრობლემის გამოსასწორებლად დაიწყო მოლაპარაკება ა.ა. პრამისკისთან და მიიღო წინადადება, საკუთარ თავზე აეღო კრიტიკული განყოფილება ორგანოსი „Отечественные записки“. მალევე მოახერხა ჟურნალის დაბრუნება. იგი უკვე კრიტიკოსი-პუბლიცისტია, რომელიც ამხელს

**ბენსარონ
ბელინსკი**

სიცრუეს ლიტერატურაში. ლიტერატურისა-
გან ის ითხოვს რეალური ცხოვრების ყველაზე
სრულ ასანგას. (წყარო: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%91%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%92%D0%B8%D1%81%D1%81%D0%B0%D1%80%D0%B8%D0%BE%D0%BD_%D0%93%D1%80%D0%B8%D0%B3%D0%BE%D1%80%D1%8C%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D1%87; <http://www.nplg.gov.ge/paperge/ka/browse/001552/>)

**მატვეი
ოლხინი**

მატვეი დიმიტრის ძე ოლხინი (1806-
02.1853) — სანქტ-პეტერბურგის წიგნების გამყ-
იდგელი ფირმის „Ольхин и К°“ გამომცემ-
ლობის დამფუძნებელია სამსახური კურიერად
დაიწყო სანქტ-პეტერბურგის ხაზინის დეპარტა-
მენტში. ბედი სცადა წიგნით ვაჭრობაში და
1840-იანი წლების დასაწყისში გახსნა წიგნის
მალაზია. 1842 წელს სმირდინისაგან მის ხელ-
ში გადავიდა უურნალი „Библиотека для
Чтения“. გარდა ამისა, ჩამოაყალიბა საგ-
ამომცემლო კომპანია და გამოსცემდა რუსი
მწერლების ნაწარმოებებს. საქმიანობას დაუმა-
ტა საჯარო ბიბლიოთეკა. ოლხინმა გამოსცა
„Роспись русских книг“, „Исторический
Вестник“, „Русская Старина“, „Русский
Архив“ (წყარო: <https://biographiya.com/olx-in-matvej-dmitrievich/>)

№58/4

16 დეკემბერი.

ПОДПИСКА НА 1897 Г. ОТКРЫТА
на еженедельный иллюстрированный
литературный журнал, политическую и
общественную газету

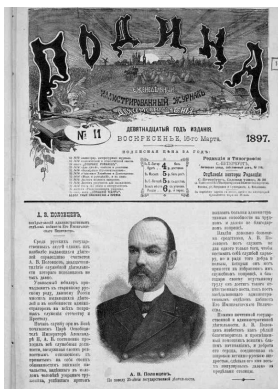
„РОДИНА“
(XIX ГОДЪ ИЗДАНИЯ)

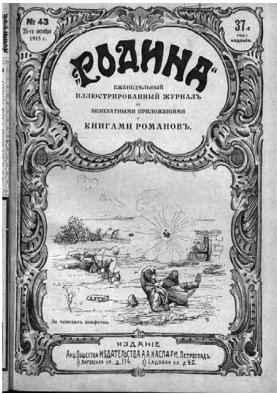
и на ежемѣсячныя книги „СОБРАНИЕ РО-
МАНОВ“ известныхъ русскихъ писателей.

Открывая подписку на будущій 1897 г. (19-й годъ изданія), мы не будемъ гово-
рить здѣсь о томъ количествѣ, въ которомъ
расходятся изданія „Родина“, и навязывать
какія-либо широковѣщательныя обѣщанія и
рекламы. Какъ уже извѣстно нашимъ чита-
телямъ, „Родина“ достаточно зарекомендо-
вала себя точнымъ выполнениемъ объявля-
емой программы, и въ 1897 г. она останется
такою же, какою была и въ послѣдніе годы,
причемъ будетъ продлжать также изъ
года въ годъ увеличивать количество лите-
ратурнаго и художественнаго матеріала.

Помѣщая въ своихъ изданіяхъ главнымъ
образомъ то, что касается нашего дорого-
го отечества, и совершенствуя ихъ какъ по
внѣшнему виду, такъ и по внутреннему со-
держанію, Редакція и впредь не остано-
вится въ своемъ стремленіи къ улучшенію „Ро-
дины“ и въ будущемъ году дастъ своимъ
читателямъ интересный и легкій для чтенія
матеріалъ, вышедшій изъ — подъ пера
лучшихъ русскихъ писателей и вполне под-
ходящій для каждого члена русской семьи.

Въ 1897 г. Редакція дастъ своимъ под-
писчикамъ за **четыре** рубля (съ упаковкой и
пересылкой — 6 руб.) нѣсколько изданій съ

бесплатными многими приложениями без всякой приплаты за упаковку и пересылку премий, а именно:

52 №№ еженедельной газеты, убористой печати, въ которой будетъ помѣщаться все, что можетъ интересовать читателя въ области правительственныхъ распоряженій, внѣшней и внутренней политики, новостей дня, науки, литературы, искусства, а также **ЕЖЕНЕДЕЛЬНЫЙ ФЕЛЬЕТОНЪ** (факты и курьезы изъ столичной и провинціальной жизни), стихотворенія, сценки и проч.

52 №№ **ЕЖЕНЕДЕЛЬНАГО ЖУРНАЛА**, четкаго убористаго шрифта, — **СЪ ИЛЛЮСТРАЦІЯМИ**, на глазированной бумагѣ, — содержащаго въ себѣ русскіе оригинальные (не переводные) романы, повѣсти, очерки, этюды и рассказы, преимущественно изъ исторической и современной русской жизни, стихотворенія и проч.

При **иллюстрированномъ журналѣ** также будетъ выходить значительно расширенный и дополненный посравненію съ прежними годами отдѣлъ подъ названіемъ:

„РАЗВЛЕЧЕНІЕ ВЪ ЧАСЫ ОТДЫХА“, въ которомъ будутъ помѣщаться юмористическія сцены въ прозѣ и стихахъ съ иллюстрираціями, а также задачи, физическіе опыты, шарады, семейныя игры: шахматы, шашки, домино и проч.

12 ежемѣсячныхъ книгъ **„СОБРАНІЕ РОМАНОВЪ“** повѣстей и рассказовъ извѣстныхъ писателеи. Каждая книга объемомъ 200-350 стран. Въ 8-ю долю листа, что составить въ концѣ года пріятную и полезную

семейную библіотеку

кромѣ того, въ теченіе года каждый под-
писчикъ получить:

12 № „Сельскаго Хозяйства и Домовод-
ства“, а также садоводства и ухода за комнат-
ными растеніями.

12№ „Для Дѣтей“, повѣсти, рассказы и
стихотворенія съ рисунками.

12№ **Модь и рукодѣлій:** около 500 рисун-
ковъ съ описаніемъ къ нимъ, которые замѣ-
няютъ специальный модный журналъ, необхо-
димый въ каждой русской семьѣ.

12 № **Модныхъ выкроекъ** въ натураль-
ную величину, въ которыхъ въ теченіе года
будетъ помѣщено до 900 чертежей выкроекъ
въ натуральную величину.

12 № **Рисунковъ для выпилки рамокъ,**
этажерокъ, подчасниковъ и проч. ажурныхъ
работъ.

12 № **Листовъ узоровъ для тамбурныхъ,**
канвовыхъ и другихъ работъ, отпечатанныхъ
въ нѣсколько красокъ и составляющихъ въ
концѣ года изящный „Альбомъ“

12 № ... **нот а) Для пѣсня (съ текстомъ) и**
Б) Для инструм. (фортепіано, скрипки, ги-
тары и пр.).

12 № Выпусковъ драматическихъ сочи-
неній, подъ названіемъ „домашній театр“.

12 № „**Всемирнаго Путешественника**“,
рассказы, повѣсти и приключенія изъ путе-
шествій.

Свѣрхъ всего, Редакція „РОДИНЫ“ дастъ
своимъ подписчикамъ

БЕЗПЛАТНО:

1) **Стѣнной Табель-Календарь** на 1897
г., изящно отпечатанный разными красками
и золотомъ.

2) **Календарь** — Собѣседникъ на 1897

გ., — книжка большого формата, въ двухъ частяхъ. Часть первая — Справочный отдѣлъ: календари православный, еврейскій магометанскій; именовсловъ: великіе праздники; церковная служба и проч. Часть вторая — Литературный отдѣлъ, содержащій въ себѣ небольшія, легкія для чтенія произведенія лучшихъ современныхъ авторовъ и Юмористику. (1 и 2 гг. подписчики получаютъ съ первымъ журнала и газеты).

3) Въ переплетѣ большой Иллюстрированный литературный Альбомъ „**БИБЛЕЙСКІЕ МОТИВЫ**“

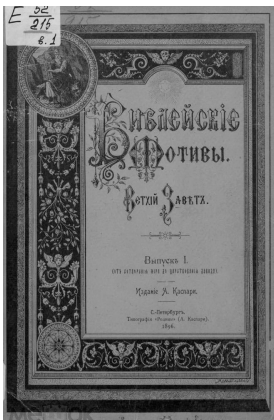
(Ветхій Завѣтъ Священной исторіи отъ царствованія Давида до рожденія Ісуса Христа).

Около 80 больших, на библейскія темы, рисунковъ знаменитаго художника Г. Доре со стихотвореніями къ каждому рисунку извѣстнѣйшихъ русскихъ поэтовъ: А. Н. Майкова, Я. П. Полонскаго, К. М. Фофанова. С. Г. Фруга, К. Н. Льдова, Д. С. Мережковскаго, Н. М. Минскаго, С. Я. Надсона, О. Н. Чюминой (Михайловой) и многихъ другихъ.

Этотъ Альбомъ служитъ предложеніемъ иллюстрированнаго альбома „БИБЛЕЙСКІЕ МОТИВЫ“, первый выпускъ котораго (отъ сотворенія міра до царствованія Давида) вышелъ при журналѣ „РОДИНА“ въ 1896 г. Гг. новые подписчики могутъ получить выпускъ 1-й въ переплетѣ за одинъ рубль., съ пересилкой.

4) **Народный лечебникъ**, большой томъ (II-й) подъ названіемъ: „**ДРУГЪ СЕМЬИ**“

Содержащій въ себѣ массу необходимыхъ для cadaго семейства практическихъ

совѣтовъ и указаній какъ сохранить свое здоровье и къ какимъ средствамъ при заболѣваніи, слѣдуетъ прибѣгать до прибытія врача.

Этотъ большой томъ, который выйдетъ въ видѣ бесплатнаго приложенія къ журналу „РОДИНА“ въ 1897 г., является вторымъ томомъ народнаго лечебника „Другъ Семьи“, первый томъ котораго вышелъ при „РОДИНѢ“ въ 1896 г. и содержитъ въ себѣ общія свѣдѣнія о гигиенѣ, о пищѣ, о вліяніи ея на организмъ человѣка и о лечебныхъ свойствахъ нѣкоторыхъ пищевыхъ продуктовъ.

Гг. новые подписчики могутъ получить первый томъ за 50 коп. съ перес.

5 и 6) **ДВѢ БОЛЬШІЯ КАРТИНЫ ОЛЕОГРАФИИ** (воспроизведенныя масляными красками въ 23 тона, каждая размѣромъ 48X35 сантим.).

I

ПОСЛѢДНІЯ МИНУТЫ ГОДУНОВЫХЪ.

(По картинѣ академика **Маковского**).

II

Иисусъ христосъ въ домѣ маріи и марѳы.

(по картинѣ художника **И. Гофмана**).

Подписная цѣна на журналъ и газету за годъ:

52 №№ **иллюстрирован.** Журн., 52 №№ полит. газеты, 12 книгъ „СОБРАНІЕ РОМАНОВЪ“, 108 даровыхъ приложеній и премій безъ пересылки Въ С. — Петербургѣ съ доставкой — 5 руб. Съ упаковкой и пересылкой по всей Россіи — 6 руб.

Разрочка допускается: при подпискѣ — 2 руб., 1-го марта — 1 руб., 1-го июня — 1 руб., 1-го августа — 1 руб., и 1-го сентября — 1 руб. А также въ три и два срока по желанію.

ПОДПИСКА АДРЕСУЕТСЯ ИСКЛЮЧИТЕЛЬНО ВЪ РЕДАКЦІЮ „РОДИНА“ ВЪ С. — ПЕТЕРБЕРГЪ, ЛИГОВСКАЯ УЛ., СОБСТВ. ДОМЪ, № 114.

Редакторъ-издатель А. А. Каспари.

P.S. „РОДИНА“ — ილუსტრირებული საოჯახო საკითხავი ჟურნალი, შექმდომში ილუსტრირებული ლიტერატურული და მხატვრული საოჯახო ჟურნალი. გამოდის სანქტ-პეტერბურგში 1879-1917 წლებში. დამფუძნებელია **ვ.ა. ზახაროვი**. გამომცემლობა ა.ა. კასპარის სააქციო საზოგადოება, 1879-1917 წწ. სწავლასწავა დროს ჰქონდა დამატებები, ჩანართები, კერძოდ: **„Вестник народной помощи“** (1879-1880), **„Прогрессивное сельское хозяйство“** (1884). 1886 წელს ჟურნალი შეიძინა **ა.ა.კასპარმა** და 1917 წლამდე იყო მისი რედაქტორი. ამ დროიდან ჟურნალმა დაიწყო ყოველთვიური დამატებების გამოცემა **„Всемирное обозрение“** და **„Развлечение в часы отдыха“**. 1883 წლის აგვისტოდან ჟურნალი გადაკეთდა გაზეთად. 1888-1912 წლებში გაზეთი გამოქვეყნებულია 2 პარალელურ ნაწილად. ჰქონდა საერთო სატიტულო ფურცელი სათაურით **„Родина: ყოველკვირეული ილუსტრირებული ლიტერატურული ჟურნალი და პოლიტიკური საჯარო გაზეთი“**. 1911 წლის მე-5 ნომერის შემდეგ გაზეთის დამოუკიდებელი

გამოცემა შეწყდა; 1917 წლისთვის იგი გამოცე-
და — „Свободная Россия“ დანართით.
რედაქტორები: ვ. ა. ზახაროვი, ალვინ
ანდრეას ძე ბასპარი. გამოცემლები: ა.
ტრანშელი, ი.ნ. პონომაროვი, ვ.მ.
ანტონოვი, ალვინ ანდრეას ძე ბასპარი:
საგამომცემლო სააქციო საზოგადოება ა.ა.
კასპარი (წყარო: <https://www.prlib.ru/item/694513>;
<https://www.prlib.ru/item/697491>; <https://izi.travel/en/0dcf-stremyannaya-12-tipografiya-transheliya-rabota-nad-grazhdaninom/ru>).

ივანე ნიკოლოზის ძე პონომაროვი
(18.04.1844-20.01.1904) — რუსი სამხედრო
პირი, მწერალი, პროზაიკოსი, მემუარისტი,
გამომცემელი. მისი მხატვრულ-ლიტერა-
ტურული ნაწარმოებები და მემუარები გა-
მოქვეყნდა ჟურნალში „Родина“. 1883 წელს
დატოვა სახელმწიფო სამსახური. 1884 წლ-
იდან დაიწყო ილუსტრირებული ჟურნალის
„Родина“ გამოცემა, სადაც ის იყო მთავარი
რედაქტორი. 1884 წელს ჟურნალი მიჰყიდა
თავის თანაგამომცემელ ა.ა. ბასპარის. 1894
წლამდე აგრძელებდა მუშაობას რედაქტო-
რად. ჟურნალის დამატებებში გამოაქვეყნა
მრავალი ავანტიურისტულ-სათაგადასაფლო
და კრიმინალური რომანი: ასევე მასალებს
აქვეყნებდა ჟურნალ „Луч“-ის დანართში (წყ-
არო: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D1%80%D1%91%D0%B2,%D0%98%D0%B2%D0%B0%D0%BD_%D0%9D%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D1%87))

**ივანე
პონომაროვი**

**ალვინ
ქასპარი**

ალვინ ანდრიას ძე კასპარი (1836-31.12.1912) — რუსი გამომცემელი და წიგნის გამყიდველი, გერმანიიდან რუსეთშია კმი-გირიებული (1857). იყო პ.ი. ვულფის სტამბის მმართველი. 1870 წელს წამოიწყო კალენდრის გამოცემა, რომელსაც პეტროვსკი უწოდა, შემდგომ გააგრძელა დამოუკიდებელი საგამომცემლო საქმიანობა. ჰქონდა საკუთარი დიდი სტამბა და წიგნის სამი მაღაზია. სტამბა საიმპერატორო რუსეთის ტექნიკურ საზოგადოებასთან ერთად დააარსა. ძირითადად იაფფასიან პოპულარულ ლიტერატურას — კალენდრებს, თავგადასავლებს და ა. შ. გამოსცემდა. 1886 წელს მან შეიძინა ჟურნალი „**РОДИНА**“. გამოსცა ჟურნალები: „**Новь**“, „**Всемирная новь**“, „**Весельчак**“. სერიული გამოცემები: „**Библиотека романов**“, „**Дешевая библиотека русских классиков**“, „**Знание и польза**“, „**Всемирная история Каспари**“, „**Все-российский Словарь-толкователь**“. (წყარო: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%B0%D1%81%D0%BF%D0%B0%D1%80%D0%B8_%D0%90%D0%BB%D1%8C%D0%B2%D0%B8%D0%BD_%D0%90%D0%BD%D0%B4%D1%80%D0%B5%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D1%87)

**ვალერიან
ანტონოვი**

ვალერიან მიხაილის ძე ანტონოვი (ლიტერატურული ფსევდონიმი: „ვ. პრაგდინი“ 1826/1829-1902) — რუსი პოლკოვნიკი, კავკასიისა და ყირიმის ომების მონაწილე, ოდესისა და პეტერბურგის პოლიციის უფროსი, სასკლ-მწიფო მრჩეველი, რომანისტი, დრამატურგი, გამომცემელი. ანტონოვის განმასწავლებელი ნიშნები იყო „პატიოსნება“ და „პრინციპულობა“. ის აქტიურად ებრძოდა კორუფციას, კერძოდ, პოლიციის აპარატში მექროთამუცობას, რის

შედეგადაც მან ბევრი მტერი გაიჩინა მაღალი თანამდებობის პირთა წრიდან. 1873 წელს ცრუ ბრალდებების საფუძველზე გადააყენეს თანამდებობიდან. გამოძიების მსვლელობისას იგი ლიტერატურულ საქმიანობას ეწეოდა. ამისი ერთ-ერთი ნაწარმოები „ოდესის ღარიბები. გრაფი ბრანდოსტელი“ გადაღებულია ფილმად 1912 და 1915 წლებში. ასევე წერდა და აქვეყნებდა საყოფაცხოვრებო კომედიებსა და მოგონებებს კავკასიის თმის შესახებ. 1886 წელს იყო გაზეთ „РОДИНА“-ს გამომცემელი. (წყარო: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D0%BD%D1%82%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B2_%D0%92%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D1%80%D0%B8%D0%B0%D0%BD_%D0%9C%D0%B8%D1%85%D0%B0%D0%B9%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87)

P.S. ჟურნალი „Всемирный путешественник“ სანქტ-პეტერბურგში გამოიცემოდა 1867-1878 წლებში. მისი მიზანი იყო: „რუსი საზოგადოება გასცნობოდა მსოფლიოს საუკეთესო მოგზაურებთა მოგზაურობის ამბებს“. გამოცემა შეიცავდა ბევრ გრაფიურას, რომლებიც შექმნილია პარიზული გამომცემლობის „Гашет и К⁰“-გან. ჟურნალში გამოქვეყნდა მასალები, რომლებიც შეიცავს დიდი რაოდენობით გეოგრაფიულ, სტატისტიკურ და ეთნოგრაფიულ ინფორმაციას მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნებთან დაკავშირებით. 1871 წლიდან ჟურნალმა „Всемирный путешественник“ დაიწყო გამოცემა ქვესათაურისა „Иллюстрированный журнал путешествий и географических открытий“. ამიტომ შეიცვალა ჟურნალის ფორმატი, შექმნილი იქნა ილუსტრაციების რაოდენობა, შექმ-

ცირდა პერიოდულობა — ყოველთვიური გახდა, მაგრამ ახალი ნომრების შინაარსი არ ჩამოუვარდებოდა წინა ნომრებს ფაქტობრივი მასალით გაჯერების მხრივ. ჟურნალის პროგრამა ასევე მოიცავდა ინფორმაციას საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებისა და გამოგონებების სფეროში უახლესი აღმოჩენებისა და კვლევების შესახებ. ჟურნალის გამომცემელ-რედაქტორი იყო ცნობილი რუსი კარტოგრაფი ა.ა. ილი-ინი, რომლის სახელს უკავშირდება რუსეთში პირველი კერძო კარტოგრაფიული დაწესებულების გაჩენა და განვითარება. თანარედაქტორი იყო ს. პ. ზიკოვსკი. (წყარო: <https://www.booksite.ru/fulltext/1/001/007/023/23634.htm>)

ალექსი ილიინი

ალექსი ავინოზენის ძე ილი-ინი (03.04.1834-22.11.1889) — რუსი გენერალ-ლეიტენანტი, წმინდა ანას მე-2 ხარისხის ორდენისა და წმინდა ვლადიმირის მე-3 ხარისხის ორდენის კავალერი, კარტოგრაფი, გამომცემელი. 1858 წელს სამხედრო-საგანმანათლებლო დაწესებულებების შტაბში დააგადა 1812-1815 წლების ომების სამხედრო-ისტორიული ატლასის გამოქვეყნება. 1859 წელს გენერალური შტაბის პოლკოვნიკის ვ.ა. პოლტორაკის დააარსებული კარტოგრაფიული ლითოგრაფია ა.ა. ილიინის საკუთრება გახდა. 1864 წლიდან ცნობილი გახდა როგორც „კარტოგრაფიული დაწესებულება“. 1870-იანი წლების დასაწყისიდან გამოსცა გეოგრაფიული ატლასები და რუკები, სამეცნიერო, სტატისტიკური, სპეციალური სამინისტროებისთვის, მათ შორის აკადემიისთვის. გამოსცემდა სხვადასხვა საგანმანათლებლო წიგნებს, სახელმძღვანელოებს, ენციკლოპედიებსა და ლექსიკონებს. თორმეტი წლის განმავლობაში (1867-1878)

გამოსცემდა პოპულარული გეოგრაფიის ჟურნალს „**Всемирный путешественник**“ და 1879 წლიდან ასეთივე ჟურნალს „**Природа и люди**“. (წყარო: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%98%D0%BB%D1%8C%D0%B8%D0%BD,%D0%90%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%B5%D0%B9_%D0%90%D1%84%D0%B8%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%B5%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87)

სერგეი პავლეს ძე ზიკოვი (31.03.1830-1919) — რუსი გენერალი, გამომცემელი და ჟურნალისტი. 1865-1868 წლებში რედაქტორობდა გაზეთ „**Русский инвалид**“-ს, რომელიც იმ დროს იყო დიდი პოლიტიკური გაზეთი. 1875 წლიდან რედაქტორობდა ჟურნალს „**Досуг и дело**“. 1894-1897 წლებში და 1904-1907 წლებში იყო „**Русская старина**“-ს რედაქტორი. ერთ დროს იყო „**Отечественные записки**“-ს, „**Санкт-Петербургских ведомостей**“-სა და „**Военный сборник**“-ის მუდმივი თანამშრომელი. ალექსეი ილინთან ერთად გამოსცა პოპულარული ჟურნალი „**Всемирный путешественник**“, მათ ასევე ერთობლივად გამოსცეს არაერთი სხვა წიგნი.

**სერგეი
ზიკოვი**

P.S. ილუსტრირებული ალბომი — „**БИБЛЕЙСКИЕ МОТИВЫ**“ გამოსცა ჟურნალმა „**РОДИНА**“-მ პეტერბურგში, 1896-1897 წწ. გამომცემია **ა.ა. პასპარე** (იხ. ბმ.: 260), **მხატვარი — გუსტავ ღორე**. (წყარო: სურათი ამოღებულია ინტერნეტიდან: <https://www.prlib.ru/item/694513>; <https://www.prlib.ru/item/697491>; <https://www.moscowbooks.ru/book/50037371/>)

ОТКРЫТА ПОДПИСКА
Большая ежедневная политическая и
литературная газета
(без предварительной цензуры)
(Годъ изданія — 85-й)
1812—1897.
„СЫНЪ ОТЕЧЕСТВА“

Печатется ежедневно въ двухъ изданіяхъ.
Первое изданіе выходитъ ежедневно ли-
стами большого формата
съ еженедѣльными иллюстрированными
приложеними.

Въ ежедневныхъ нумерахъ газеты сооб-
щается о всѣхъ выдающихся событіяхъ въ
придворной, духовной и военной сферахъ,
а также всѣ важныя новости дня столич-
ной, внутренней и иностранной жизни, по
свѣдѣніямъ специальныхъ корреспонден-
товъ газеты и телеграммъ, **одновременно**
съ другими дорогими изданіями, а потому
газета „Сынъ Отечества“ въ первомъ (боль-
шомъ) изданіи ВПОЛНѢ ЗАМѢНЯЕТЪ ДО-
РОГОЕ ЕЖЕДНЕВНОЕ ИЗДАНІЕ.

Кромѣ ежедневныхъ номеровъ газеты,
годовые подписчики получаютъ:

1) 52 Нумера воскресныхъ приложений,
печатаемыхъ на веленовой глазированной
бумагѣ, въ видѣ еженедѣльнаго иллю-
стрированного журнала, гдѣ помѣщаются
романы, повѣсти, рассказы, стихотворенія
и болѣе 300 художественныхъ рисунковъ.

2) ДВѢНАДЦАТЬ НУМЕРОВЪ „моды
и рукодѣлія“, замѣняющіе „модный жур-
налъ“.

3) СТѢННОЙ КАЛЕНДАРЪ разсылается,

какъ прибавленіе при первомъ номерѣ газе-
ты.

Новое бесплатное приложение.

Въ числѣ 52-хъ бесплатныхъ приложенийъ всѣ годовые подписчики газеты „**СЫНЪ ОТЕЧЕСТВА**“ (перове изданіе), въ 1897 г., получаютъ: **Третій томъ избранныхъ литературныхъ произведеній извѣстнаго писателя А. МИХАЙЛОВА** – „ГРѢХИ ПРОШЛАГО“. Большой романъ, не вошедшій въ „Полное собраніе сочиненій“

Подписная цѣна на первое изданіе (съ доставкой): на годъ — 8 р. на полгода — 4 р., на три мѣсяця — 2 р., на одинъ мѣс. — 1 р.

Разсрочка взносовъ допускается, но по соглашенію съ Главною конторою.

**Второе изданіе газеты
„сынъ отечества“**

ВТОРОЕ ИЗДАНИЕ газеты „**Сынъ Отечества**“ **ВЫХОДИТЪ ЕЖЕДНЕВНО.** Въ нумерахъ газеты помѣщаются всѣ выдающіяся новости, а также придворныя, административныя, военныя и научныя извѣстнія и телеграммы —

Одновременно со всѣми другими доро-
гими изданіями.

Каждый воскресный номеръ (42) въ 1897 году будетъ выходить въ размѣрѣ отъ 12 до 16 страницъ, отпечатанныхъ на глазированной бумагѣ, съ художественно выполненными портретами Высочайшихъ особъ, современныхъ (русскихъ и иностранныхъ) государственныхъ и общественныхъ дѣятелей, а также иллюстраціями торжествъ и событій, сосре-

доточивающихъ на себя, въ извѣстный моментъ, особое вниманіе русскаго общества.

Подписная цѣна на ВТОРОЕ ИЗДАНИЕ (съ доставкой и пересылкою по Россіи): на годъ — 4 рубля., на полгода — 2 рубля., на три мѣсяця — 1 рубль.

Годовые подписчики газеты „Сынъ Отечества“ въ 1897 году, могутъ получить новое роскошное изданіе, необходимое для каждой семьи, а именно:

НОВЫЙ БОЛЬШОЙ ХУДЕЖЕСТВЕННЫЙ АЛЬБОМЪ — „БИБЛІА ВЪ КАРТИНАХЪ ЗНАМЕНИТАГО ХУДОЖНИКА Г. ДОРЭ“ (200 картинъ съ пояснительнымъ текстомъ и въ изящной оберткѣ).

Цѣна альбома для подписчиковъ (съ доставкой) ОДИНЪ руб. 50 коп. Желающіе приобрѣтси, вмѣсто премій, художественныя изданія (потреты Ихъ Императорскихъ Величествъ. „Аѳон“, „Брулаки на Волгѣ“, „Жертва Волги“ и другіе за прежніе года), упрлачиваютъ за каждый экземпляръ съ доставкой — ОДИНЪ рубль. Безъ доставки — 75 коп.

ГЛАВНАЯ КОНТОРА: СПБ., НЕВСКІЙ ПР., У АНИЧКИНА МОСТА, Д. №68—40.

Иллюстрированное объявленіе и списокъ художественныхъ изданій высылаются безплатно.

(წყარო: სურათები ამოღებულია ინტერნეტიდან: https://ru.wikipedia.org/wiki/სურათები_ამოღებულია_ინტერნეტიდან: https://ru.wikipedia.org/wiki/სურათები_ამოღებულია_ინტერნეტიდან.)

P.S. „Сын отечества“ — პოლიტიკური, ლიტერატურული და სამეცნიერო ყოველდღიური გაზეთი გამოდიოდა პეტერბურგში 1862-1905 წლებში. 1862 წელს ჟურნალი გადაკეთდა გაზეთად. 1892-1900 და 1905 წლებში. გამოცა მერე (უფრო იაფი) გამოცემა. გაზეთი განკუთვნილი იყო მასობრივი მკითხველისთვის. პროგრამა მოიცავდა თეოციალურ ამბებს, სასამართლოს ამბებს, ქალაქგარე და უცხოურ ამბებს (ძირითადად გადაბეჭდილი თეოციალური გამოცემებიდან), ლიტერატურულ ამბებს, ჟურნალების მიმოხილვებს, საზოგადოებრივ საქმეებს, კომერციულ ამბებს და ფასების ეტიკეტებს. გაზეთი მოუწოდებდა საზოგადოებას მხარი დაეჭირა მთავრობისათვის ლიბერალური რეფორმების განხორციელებაში. 1862-1886 წლებში ყოველკვირეულად გამოდიოდა გაზეთის „**Воскресные номера**“ -ს დამატება. 1886 წლიდან 1889 წლამდე ჰქონდა „**Еженедельные приложения к газете „Сын отечества“**“. 1889 წლიდან წელიწადში 6-ჯერ გამოდიოდა უფასო დამატება „**Домашняя библиотека**“. სხვადასხვა დროს გამოცემლები-რედაქტორები იყვნენ **ალექსანდრე ბიკნევიჩი კი სტარჩევი-სკი, ნ. პეტროვი, ი. ი. შსპენსკი, ს. ე. ლობოვსკი, სერგეი პეტრევი კი ივანოვი**, (წყარო: [https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D1%8B%D0%BD_%D0%BE%D1%82%D0%B5%D1%87%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0_\(%D0%B3%D0%B0%D0%B7%D0%B5%D1%82%D0%B0\)](https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D1%8B%D0%BD_%D0%BE%D1%82%D0%B5%D1%87%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0_(%D0%B3%D0%B0%D0%B7%D0%B5%D1%82%D0%B0)))

**ალბერტ
სტრაჩენსკი**

ალბერტ ბიკენტის ძე სტრაჩენსკი.
(28.04.1818-07.10.1901) — პოლონური წარ-
მოშობის რუსი ლიტერატურის ისტორიკოსი,
ფილოლოგი, ლექსიკოგრაფი, ენციკლოპედისტი,
ჟურნალისტი, რედაქტორი, მრავალი წიგნის
ავტორი. 1843 წლიდან თანამშრომლობ-
და ორგანოში „**Журнал Министерства
Народного Просвещения**“, უძღვებოდა
ისტორიის კრიტიკას, სლავური ეთნოგრაფიასა
და ფილოლოგიას. რედაქტორობდა გაზეთებს:
„**Библиотека для Чтения**“-ს (1850),
„**Сын Отечества**“ (1856 წლიდან დაახ-
ლოებით ოცი წლის განმავლობაში, სვგადას-
ვა დროს). 1879-1885 წწ-ში რედაქტორობ-
და გაზეთებს: „**Современность**“, „**Улей**“,
„**Эхо**“, „**Родина**“, „**Се́верная пчела**“ (წყ-
არო: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%80%D1%87%D0%B5%D0%B2%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%90%D0%BB%D1%8C%D0%B1%D0%B5%D1%80%D1%82_%D0%92%D0%B8%D0%BA%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%8C%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D1%87)

**სერგეი
იურიცინი**

სერგეი პეტრეს ძე იურიცინი, ფსე-
ვდონი **С. Ю;** (1873-1920 წლის შემდეგ) —
სოციალ-რევოლუციონერი, ჟურნალისტი, რე-
დაქტორი, სრულიად რუსეთის დამფუძნებელი
კრების დელეგატი, ქალაქ ნიკოლაევის ხელმძ-
ღვანელი. სწავლის პერიოდში იყო ექვმიტანი-
ლი მემარცხენე პოლიტიკურ მოძრაობებთან
კავშირში. 1899 წელს საიდუმლო პოლიცი-
ის მეთვალყურეობის ქვეშ მონგდა სოციალ-
ისტურ-რევოლუციურ პარტიასთან (ПСР)
შეხედულებების სიახლოვის გამო. 1900 წლის
ივლისში ნიკოლაევის **მ. ზ. რიშინის**თან

მიიღო (გამოსცა) გაზეთი „Южанин“. მის-განგე აგვისტოში იყიდა რუსული ტიპოლი-თოგრაფია. 1901 წლის დეკემბრიდან დაიწყო გაზეთის „Южная Россия“ გამოცემა რო-გორც რედაქტორ-გამომცემელმა. 1901-1905 წლებში ნიკოლაევი გამოცემდა ჟურნალ „Керамическое обозрение“-ს. ასევე რე-დაქტორობდა პეტერბურგის გაზეთ „Сын Отечества“-ს. (1905 წლის ნოემბრიდან გან-და სოციალისტ-რევოლუციური პარტიის თეო-ციალური ბეჭდვითი ორგანო), ასევე სატირ-ულ ჟურნალს „Жупел“. ის გამოცემებში ბეჭდავდა პოლიტიკურ ფელეტონებს (წყარო: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%AE%D1%80%D0%B8%D1%86%D0%B8%D0%BD_%D0%A1%D0%B5%D1%80%D0%B3%D0%B5%D0%B9_%D0%9F%D0%B5%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87)

სერგეი ემელიანოვი (1846-1910) — რუსი მწერალი, ჟურნალისტი, გამომცემელი, ბიზნესმენი. ბეჭდვის სკოლის დამფუძნებელი. 1890-იანი წლებიდან საკუ-თარ საცხოვრებელში განთავსებული ჰქონდა ტიპოგრაფია და რედაქცია გაზეთისა „Сын отечества“ და ჟურნალისა „Живописное обозрение“, რომლის გამომცემელ-რე-დაქტორიც თავად იყო. (წყარო: http://portal.rusarchives.ru/guide/lf_ussr/des_dol.shtml <https://www.citywalls.ru/house5169.html>)

**სერგეი
ლობროვანი**

№15/4;
3 ნოებერი.

*** **

მთავრობის ნება-რთხილთ პეტერბურგში ნო-
ემბრის გასულს დაიწყება გამოსცემა ახალ
გაზეთისა ს. ა. პრისბინის რედაქტორობით.
გაზეთის სახელად ეწოდება „ტეატრალნი უკა-
ზატელი“.

№14/3
2 ნოებერი.

*** **

სომხურ გაზეთს „ნორ-დარს“ ქუთაისი-
დან ატყობინებენ, რომ ქალაქში ხმა დადის,
ვითომც ბ-ნ პალმს თავისი გაზეთი „ჩერნო-
მონსკი ვესტნიკი“ ბათომიდან ქუთაისში გად-
მოაქვსო, და, როგორც ამბობენ, „ჩერნო-
მონსკი ვესტნიკი“ გარდაიქცევა „ქუთაისის
საგუბერნიო უწყებათა“ დამატებად. ამბობენ
აგრეთვე, რომ ამისათვის ბ-ნ პალმს მიეცემა
ყოველ წელიწადს სუბსიდია 5 000 მანათი.

ამ ამბავს ჩვენის მხრივ უნდა დაგხდინოთ,
რომ, თუმცა მართალია, პალმმა ამ გვარ
თხოვნით მიჰმართა ქუთაისის გუბერნატორს,
მაგრამ ეს თხოვნა შეწყნარებული არ იქნა.

№27/4;
15 ნოებერი.

ОТКРЫТА ПОДПИСКА НА 1897 ГОДЪ
(третій годъ изданія)

на ежедневную политическо-обществен-
но-литературную газету

„**ЧЕРНОМОРСКІЙ ВЪСТНИКЪ**“

„**ЧЕРНОМОРСКІЙ ВЪССТНИКЪ**“ — ор-
ганъ Черноморья и Закавказья — **первая**
и единственная на всемъ восточномъ по-

бережь Чернаго моря русская газета — выходитъ въ Батумѣ, ежедневно, за исключеніемъ послѣпраздничныхъ дней, по полной программѣ столичныхъ политическо-литературныхъ ежедневныхъ изданій, утвержденной г. министромъ внутреннихъ дѣлъ.

„**ЧЕРНОМОРСКИЙ ВѢСТНИКЪ**“, вступающая въ 3-й годъ изданія, останется вѣрнымъ своей задачѣ и, выясняя нужды и положеніе побережья и Закавказья, будетъ, какъ и раньше, служить точнымъ и правдивымъ отраженіемъ мѣстной жизни во всѣхъ ея разнообразныхъ проявленіяхъ.

Въ теченіе 1897 года будетъ напечатанъ рядъ статей изъ гражданскаго уложенія турецкаго законодательства, касающихся владѣнія недвижимою собственностью по турецкимъ законамъ, съ цѣлью ознакомленія читателей съ земельнымъ вопросомъ, столь существеннымъ для Батумскаго округа. Кромѣ того будутъ напечатаны слѣдующія статьи постоянныхъ сотрудниковъ „Черном. Вѣстн.“: „Сельское хозяйство на восточномъ побережь Чернаго моря“, „Русскій чай и чайныя плантаціи на Чаквѣ близъ Батума“, „Кавказскія ископаемая богатства“, „Борьба съ разбоями на Кавказѣ“, „Флора Кутаисской губерніи“, „Марганцевая промышленность“, „Нефть и ея новыя залежи“, „Золото въ долину Чороха“, Батумъ, Сухумъ и Поти“, „Школьные дѣла на Кавказѣ“, „Кавказскіе лѣса“, „Задачи правительства въ Черноморской губерніи“, „Русскій человекъ на Кавказѣ“, „Культурность и кинжалъ“, „Климатическія странціи на побережь“.

„Наши пути сообщенія“, „Кавказскіе самоуправцы“, „Русскій языкъ въ инородческихъ школахъ“ и др.

Подписка принимается на срокъ съ 1 числа любого мѣсяца и не далѣе какъ до конца года.

Подписная цѣна на годъ — для городскихъ подписчиковъ, съ доставкой, 6 руб., — для иногородныхъ, съ пересылкой — 7 руб., за границу — 13 руб.: **на полгода** — для городскихъ 4 руб., для иногородныхъ 5 руб., за границу 9 руб., **на одинъ мѣсяць** — для городскихъ 1 руб., для иногородныхъ 1 руб. 20 коп. Разсрочка платежа по соглашенію съ конторой изданія.

ТАРИФЪ ОБЪЯВЛЕНІЙ: на 4-й страницѣ, за мѣсто, занимаемое строкою петита, съ мѣстныхъ объявленій — 8 коп. съ иногородныхъ — 10 коп.; на 1-й страницѣ — вдвое. При многократныхъ объявленіяхъ — скидка.

Объявленія изъ-за границы и Россійской Имперіи, за исключеніемъ Кавказа, Закавказья и Закаспійской области, принимаютъ и с к л ю ч и т е л ь н о въ Центральной конторѣ объявленій торговаго дома Л. и Э. МЕТЦЛЬ и К-о, въ Москвѣ (Масницкая, домъ Сытова) и въ Петербургѣ (большая Морская, 11).

Подписка принимается: въ Батумѣ — въ конторѣ „Черноморскага Вѣстника“ (Оглобинская, д. Таирова), въ Петербургѣ и Москвѣ — въ конторахъ Л. и Э. МЕТЦЛЬ и К-о, въ Тифлисѣ — въ книжномъ магазинѣ Хиддекея.

Разничная продажа №№ въ **Батумѣ** — въ

конторѣ газеты, на вокзалѣ Закавказ. жел. дор., у газетчиковъ на пристаняхъ и на бульварѣ, и пр., въ Сухумѣ, Поти, Новороссійскѣ — у газетчиковъ пароход. Русс. Общества. въ Кутаисѣ — у г. Куденка, въ Тифлисѣ — у г. Хиддекеля. Кромѣ того, на всѣхъ почтово-пассажирскихъ пароходахъ Русскаго общества пароход. и торг., на пароходахъ Азовскаго общества и у газетчика пар. Россійскаго общ., „Марія“ (по всѣмъ Крымско-Кавказскимъ портамъ. Цѣна отдѣльнаго нумера 5 коп.).

При газетѣ — Батумское отдѣленіе Россійскаго телеграфнаго агенства, съ приѣмомъ отдельной городской подписки на биржевыя телеграммы (15 рублей въ годъ), выпускаемыя особыми бюллетенями два раза въ недѣлю.

Редакторъ-Издатель Г.А. ПАЛЬМЪ (1-6).

P.S. „Черноморский вестник“ — ბათუმი, პირველი და ერთადერთი რუსული საზოგადოებრივ-პოლიტიკური გაზეთი შავი ზღვის მთელ აღმოსავლეთ სანაპიროზე (1895-1908). გამოცემა შეწყვეტილი იყო 1905 წლის 24 იანვრიდან 5 მარტამდე. ჰქონდა ამავე სახელწოდების ყოველკვირეული უფასო ილუსტრირებული დამატება (1899-1901); ასევე დანართი ცალკეულ ნომრებზე. გამოცემა შინაგან საქმეთა მინისტრის მიერაა დამტკიცებული. რედაქტორ-გამომცემელი ალ. პალმი. (ზოგან წერაია: პალმი)

**ОТКРЫТА ПОДПИСКА НА
„ЮРИДЕЧЕСКУЮ ГАЗЕТУ“**

СЪ Безплатнымъ приложеніемъ

„Сборника рѣшеній Уголовнаго и Гражданскаго Кассационныхъ Департаментовъ и Общаго Собранія Правительствующаго Сената“ и „Сборніа узаконеній и распоряженій Правительства“

Виходитъ два раза въ недѣлю: по воскресеньямъ и четвергамъ.

БЕЗ ПРЕДВАРИТЕЛЬНИЙ ЦЕНЗУРЫ

Годовая подписная цѣна съ доставкой и пересылкою СЕМЬ РУБ. Допускается разсрочка въ платежѣ: при подпискѣ — 4 р. и къ 1-му апрѣля — остальные — 3 руб.

(Адресъ: Г. — Петербургъ, Невскій пр., д. №59, кв. №1).

Программа: Передовыя статьи. — Обзоръ постановленій отечественнаго и послѣднихъ важнѣйшихъ постановленій иностраннаго законодательства. — Статьи и замѣтки спеціально юридическаго содержанія. — Рисунки и иллюстраціи къ тексту статей на общемъ основаніи. — Вѣсти и слухи — Корреспонденціи. — Фельетонъ. — Рѣшенія Правительств. Сената. — Отчеты о судебныхъ засѣданіяхъ и процессахъ. — Рефераты юридическихъ ученыхъ обществъ и диспуты. — Движеніе по государственной и общественной службѣ (приказы министерствъ). — Дѣйствія правительства (собр. указ и распор. прав.). — Списки дѣлъ назначенныхъ къ слушанію въ Департаментахъ и общихъ собраніяхъ Правительствующаго Сената.

გადაწყვეტილებების კრებული და მმართველი სენატის საერთო კრება“ და „მოთავრობის კანონებისა და ბრძანებების კრებული“. 1906 წლის მეექვსე თვიდან დაიწყო ბროშურების გამოცემა. რედაქტორები — **მ.ანტონოვი**, **დ.ვ.ჭიჭინაძე**, **მ.ვ.ჭიჭინაძე**. (წყარო: <https://www.prlib.ru/item/703766>)

№51/2
9 დეკემბერი.

სომხური გაზეთ „მშაკის“ რედაქცია, სამართლო ოლქის პროკურორის თხოვნით, ეძლევა სამართალს იმის გამო, რომ გაზეთმა ცილი დასწამა ყარაბახის საკუბარქიო კონსისტორიას.

P.S. „მშაკ“ — სომხური ლიტერატურულ-პოლიტიკური გაზეთი. გამოდიოდა 1872-1920 წლებში თბილისში. დააარსა პუბლიცისტმა **ბრიზოლ არწრუნმა**, თავად იყო გამომცემელიცა და რედაქტორიც. ამ ბეჭდურმა ორგანომ შეცვალა სომხების ცხოვრება მე-19 საუკუნეში. მისი გამოჩენა სომხების საზოგადოებრივ ცხოვრებაში მთელ ეპოქად იქცა. ეს იყო პირველი სომხურენოვანი ორგანო. სომხურ ენაზე გაზეთის გამოცემის მცდელობა ადრეც იყო, მაგრამ ვერ მოხერხდა. გაზეთი ლიბერალურ-ბურჟუაზიული პოზიციებიდან აკრიტიკებდა რეაქციულ სამღვდლოებას, კონსერვატორებს. აშუქებდა თურქეთში მყოფი სომხების ცხოვრებას, სომხური ლიტერატურისა და ხელოვნების განვითარების საკითხებს. 1917-1920 წლებში გაზეთი ბურჟუაზიული ნაციონალიზმის რუპორად იქცა. **გ. არწრუნის** გარდაცვალების შემდეგ (1892) „მშაკის“ რედაქტორები იყვნენ

ალექსანდრე ქალანთარი, ამბარცუმ არაქელიანი და ლეო (არაქელ ბრიბორი ბაბახანიანი). (წყარო: <https://www.radio-van.fm/station/article/31232>)

ბრიბორ ივრემიას ძე არწრუნი (ფსევდონიმები: „ნიობა“, „აზიატიკ“, **Յ.** ცნობილი ფსევდონიმები: იობე, სიატიც (15.02.1845-19.12.1892), — სომეხი სოციოლოგი, მწერალი, კრიტიკოსი, პოლიტიკური ეკონომიკისა და ფილოსოფიის დოქტორი. პუბლიცისტური მოღვაწეობისადმი მიდრეკილება ადრეულ ბავშვობაში გამოავლინა, როცა ფრანგულ ენაზე გამოსცემდა გაზეთს, რომლის მკითხველები მისი ძმები და დები იყვნენ. 1865 წლიდან პერიოდული გამოცემების „**Меру Армения**“, „**Айкакан Шгар**“ და „**Полси Масис**“ კორესპონდენტი. 1870 წლის სექტემბერში დაბრუნდა ტფილისში. 1872 წლის 1 იანვარს დააარსა გაზეთი „**მშაკი**“, რომლის რედაქტორიც გარდაცვალებამდე იყო. ჟურნალისტურ საქმიანობასთან ერთად ეწეოდა ლიტერატურულ მოღვაწეობას. დაწერა მემუარები, რომანი, მოთხრობები, ესეები, ფელეტონები და სხვ. განსაკუთრებით მდიდარია მისი ლიტერატურულ-კრიტიკული მემკვიდრეობა. 1880-იან წლებში, ლიტერატურულ-რეალისტური მოძრაობის აღზევების პირობებში, თავისი წვლილი შეიტანა ახალი ესთეტიკური გაგების დამკვიდრებასა და საზოგადოებისაგან მის აღიარებაში. (წყარო: https://hy.wikipedia.org/wiki/%D4%B3%D6%80%D5%AB%D5%A3%D5%B8%D6%80_%D4%B1%D6%80%D5%AE%D6%80%D5%B8%D6%82%D5%B6%D5%AB)

**ბრიბორ
არწრუნი**

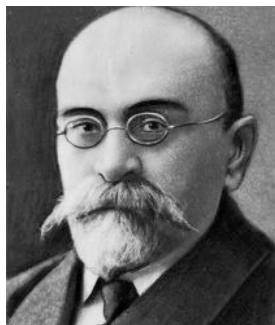
**ამბარცუმი
არაკელიანი**

არაკელიანი ამბარცუმი ასტვაცა-ტუში (29.04.1855-06.07.1918), — სომეხი ჟურნალისტი, მწერალი, საზოგადო მოღვაწე, სომეხი ემიგრანტების დახმარების კომიტეტისა (1915) და სომხური სახალხო პარტიის დამფუძნებელი. იყო ბიბლიოთეკის ხელმძღვანელი (1892-1898), ტფილისის გაიანისა და ჰოვანის სკოლების რწმუნებული, კავკასიის სახალხო უნივერსიტეტის სომხური ფილიალის პრეზიდენტი, ტფილისის მუნიციპალიტეტისა და სომხური საქველმოქმედო საზოგადოების წევრი. ის პირველი იყო კავკასიულ სომეხ მოღვაწეთა შორის, რომელმაც სომხური საკითხი სამშვიდობო კრებებზე გამოძიების საგნად აქცია. მოკლეს საკუთარ სახლში პოლიტიკური მიზეზების გამო. 1872 წლიდან მუშაობდა პერიოდულ გამოცემებში „Մեղու Հայաստանի“ („მელუ სომეხეთისა“= სომხური ფუტკარი) და „Մշակ“, („მშაკი“= მუშა,) წერდა კორესპონდენციებს სპარსულ სომხებზე. 1881 წელს დააარსა კავკასიის სომხური საქველმოქმედო საზოგადოების საინაუგურაციო ფილიალი და სამკითხველო დარბაზი შუშაში. 1892 წელს გრიგორ არწრუნის გარდაცვალების შემდეგ ალექსანდრე კალანტარიანთან ერთად დაინიშნა „მშაკის“ მთავარ რედაქტორად (წყარო: https://hy.wikipedia.org/wiki/%D5%80%D5%A1%D5%B4%D5%A2%D5%A1%D6%80%D5%B1%D5%B8%D6%82%D5%B4_%D4%B1%D5%BC%D5%A1%D6%84%D5%A5%D5%AC%D5%B5%D5%A1%D5%B6).

არაკველ ბრიგოროს ძე ბაბახანიანი
 (ფსევდონიმი ლეო — 18 წლის ასაკში მიიღო
 (26.04.1860-14.11.1932), — სომეხი ისტორიკო-
 სი, მწერალი, ლიტერატურათმცოდნე, პედა-
 გოგი, საჯარო მომსახურებელი, სომხეთის სსრ
 მეცნიერებათა და ხელოვნების ინსტიტუტის
 ნამდვილი წევრი, პროფესორი. სწავლასწავ-
 ღროს მუშაობდა: ნოტარიუს მწიგნობარად,
 ტელეგრაფისტად, სტამბა „ართორის“ გამგედ.
 1877 წლიდან მუშაობდა „მშაკში“, „არძაგანკ-
 ში“, „არმენიაში“, „მურწში“, „ჰანდეს ამს-
 დონეცკში“, „ტარაზში“, „ჰორიზონტში“, „ჰამ-
 ბაგაბეში“, „აღბიურში“ და სხვა პერიოდულ
 გამოცემებში. დატოვა დიდი ისტორიოგრაფი-
 ული, ლიტერატურული და ჟურნალისტური
 მუშაობები. წერდა ისტორიოგრაფიულ
 ნაწარმოებებს, რომანებს, მოთხრობებს, ნო-
 ველებს, პიესას. 1907-1924 ტფილისში ეწეოდა
 სამეცნიერო მოღვაწეობას. 1924 წელს საბჭო-
 თა სომხეთის მთავრობის მიწვევით ერევანში
 იყო სომხეთის ისტორიის პირველი საუნივერსი-
 ტეტო ხელმძღვანელი. ლეოს სახელი ეწოდა
 ერევანში სკოლასა და ქუჩას. სტეფანაკერტში
 არის ლეოს სახელობის ქუჩა. ლეოს ბრინ-
 ჯათს ბიუსტი განთავსებულია უნივერსიტეტის
 ცენტრალური შენობის ფოიეში (წყარო: [https://
 hy.wikipedia.org/wiki/%D4%BC%D5%A5%D5%B8](https://hy.wikipedia.org/wiki/%D4%BC%D5%A5%D5%B8))

**ლეო (არაკველ)
 ბაბახანიანი**

ქუნალები

№63/4;
21 დეკემბერი.

მომავალს 1897 წელს
„მეურნე“
(წელიწადი მკათე)

გამოვა იმავე პროგრამით, როგორც აქამდე გამოდიოდა.

მომავალს წელს რედაქცია წინანდებლებს ერთგულათ ეცდება რა გამოარკვიოს საქართ-ველოს სასოფლო მეურნეობის საგნები, როგორც უმთავრესი დარგი თავისი პროგრამისა, იმავე დროს უფრო მეტს ყურადღებას მიაბეროთ ეკონომიურსა და საჰიგიენო ნაწილს ურუნალისას. თანამშრომლების მიმატება მწერლობაში ცნობილ პირთაგან სრულ იქნეს გვაძლევს, რომ 1897 წელს გაუჭირვებლად შეესძლებოთ მარჯვეთ ვემსახურეთ გონიერს საგნებზე და არსებითს საქმეებზე კითხვას მოწყურებულს ქართველს საზოგადოებას.

ურუნალის გამოწერის მსურველმა უნდა მიმართოს: ქუთაისში „მეურნის“ რედაქციას, გეგუთის ქუჩის გადასახვევში, ქცონიას სახლში, №10; „მეურნის“ რედაქციის სტამბას, თბილისის ქუჩაზე, ნ, სვიმონოვის შენობაში, გუბერნატორის სახლის პირდაპირ.

რედაქციას მომავალი წლისათვის მზად აქვს შემდეგი წერილები 1) ვაზი, მისი მოშენება და მოვლა, პროფესორ ვ. პეტრიაშვილისა; 2) მადნები ქუთაისის არე-მარეში, ბ-ნის დაფიდოვისა; 4) კოპერატორული საზოგადოებანი, ი. ზემბასი და სხვ.

ხელმისაწერი ფასი — წლით ოთხი მანათი, ნახევარის წლით — ორი მანათი და ათი შაური.

ვინც ურუნალს საგაისოდ წრეულს მოაწერს ხელს და ხვედრს ფულსაც გადინდის, მას ფულის შემოტანის დღიდან გამოსული

წლეკვანდელო ნომრეზი გავეზავენებათ შსასჴ-
იდლოდ.

ფოსტის ადრესი: Кутаисъ. Редакція
„МЕУРНЭ“.

N27/4;
15 ნოემბერი

მომავალს 1897 წელს

სასოფლო მეურნეობისა, ეკონომიის და
ჰიგიენის ყოველ-კვირეული ჟურნალი
„მეურნე“

გამოვა იმავე პროგრამით, როგორც აქამდე
გამოდიოდა.

ჟურნალის გამოწერის მსურველმა უნდა
მიმართოს: ქუთაისში „მეურნის“ რედაქციას,
გეგუთის ქუჩის გადასახვევში, ჭყონიას სახლში,
№10; „მეურნის“ რედაქციის სტამბას, თბილი-
სის ქუჩაზე, ნ. სვიმონოვის შენობაში, გუბერ-
ნატორის სახლის პირდაპირ და ყველა წიგნის
მალაზიებს; ზუგდიდში ბ-ნ ირაკლი ქაიხოს-
როს ძე კალანდარიშვილს; თჩაშჩირეში ბ-ნს
სპირიდონ ნორაკიძეს; თქუმში ივანე კ. გეგიას;
სურამში ბ-ნს იოსებ მესხს; საჩხერეში ბ-ნს
ყარამიან ჩხეიძეს; ხიდისთავში ბ-ნს სიმონ გიორ-
გის ძე ბერიძეს; კიწაში აზნ. დავით ჩაჩიბაიას
და ხონში თ-დს ილია ალექსის ძე წულუკიძეს.

შურნალის ფასი — წლით ხუთი მანა-
თი, ნახევარის წლით სამი მანათი.

ვინც ჟურნალზე საგაიხორდ წრეულს მოაწ-
ერს ხელს და ხვედრს ფულსაც გადახდის,
მას ფულის შემოტანის დღიდან გამოსული
წლეკვანდელო ნომრეზი გავეზავენებათ შსასჴ-
იდლოდ.

ფოსტის ადრესი: Кутаисиъ. Редакція
„МЕУРНЭ“.

P.S. ინფორმაცია „მეურნეს“ შესახებ იხ. გვ.:133.

№8/2
27 ოქტომბერი.

ჩვენ მივიღეთ ჟურნალი „მოამბე“ მე-X №. ჟურნალში დაბეჭდილია: „მხრები ავიჩქე!“ შ. არაგვისპირელის ეტიუდი; მუნა, ლექსი შ. მღვიმელისა; „გლენკაცის ისტორია“ ივ. მაჭავარიანის თარგმანი ერკამან შატრიანიდან; „ხევისურული სიმღერები“ ივ. ბუჭურაულის მიერ შეკრებილი; „დედა“ ელ. მამულაშვილისა, ნათარგმნი ბელოდან; ლექსი გრ. აბაშიძისა, „აჩრდილი“, თარგმანი ი. გომელაურისა კოროლენკოდან, „ბოლგარეთის განთავისუფლებისათვის მებრძოლნი და წამებულნი“ ისტორიული მიმოხილვა ივანოვიჩისა, თარგ. თ. ს-სი; „უმაძულოდ დატოვება ხიზნებისა“ ივანოვიჩის წერილი, „სათურქმენო ანუ კასპის ზღვის იმიერ ქვეყანა“ ხუციშვილისა, „განდეგოლი“ თ. ილია ჭავჭავაძისა; კრიტიკული ეტიუდი, კიტა აბაშიძისა, „ბუნებრივი საზღვრები შთაგონებისა“, თარგმანი ი. მ-ისა „პროვინციის ცნობება“ თ. სახლკიასი; ბიბლიოგრაფია S-სი და „საქართველოს სიმღველენი“.

№36/3
24 ნოემბერი.

ჟურნალი „მოამბე“

ჩვენ მივიღეთ XI ნომერი ჟურნალ „მოამბისა“ შემდეგი შინაარსით: I. „წრფელი გული“, — მოთხრობა დავ. კლდიაშვილისა. II. „ქართ, დაჭრილი ღომივით“. — ლექსი შ. მღვიმელისა. III. „გლენი-კაცის ისტორია“. — ნაწილი ბირველი. — ერკამ შატრიანისა, თარგმანი ი. მაჭავარიანისა. IV. „ხევისურული სიმღერები“. — შეკრებილი ივ. ბუჭურაულის — მიერ. V. „დედა“. — მოთხრ. ბელოსი, თარგ. ელ. მამულაშვილისა. VI. „ბოლგარეთის განთავისუფლებისათვის მებრძოლნი და წამებულნი“, — ისტორიული მიმოხილვა ი. დ. ივანოვიჩისა, თარგ. თ. ს.-ასი (დასასრული). VII. „საერთ

განათლება ქუთაისის გუბერნიაში 1894 წ.“
— ი. ჩერქეზიშვილისა. VIII. „სათურქმენთ
ანუ კასპის ზღვის იმიერ ქვეყანათა წარსული
და აწმყო“. — სუციშვილისა (დასასრული).
IX. „უძამულოდ დატოვება ხიზნებისა“. —
წერილი ივანთფიჩისა. X. „სალიტერატურო
მიმხილვა“. — წ. ლ-რის „სალიტერატურო
მოდგაწება“. XI. „ქუთაისის საადგილ-მამუ-
ლო ბანკის ანგარიშიდან“. XII. განცხადებანი.
დამატება: XIII. „საქართველოს სიძველენი“.

№72/3

31 დეკემბერი,

„მომბეს“ პირველი ნომერი 1897 წლისა.

ჩვენ მოგვივიდა №1 მომავალი წლის „მოამბი-
სა“. შინაარსი: („სამანიშვილის დედინაცვალი“) —
— მითხრობა დაგ. კლდიაშვილისა. („სარდალის
აზრები“) — გიუ-დე მოპასანისა (ფრანგულით)
s-ასი. („თუშური ლექსები“) — შეკრებილი დ.
როსტომიშვილის მიერ. („მოლიპულ ვზაზე“) —
— მითხრობა ან. ერისთვისა (გაგრძელება). („მგოს-
ნის ჩანგი“) ლექსი გრ. აბაშიძისა. („გლეხი კაცის
ისტორია“) — ნაწილი პირველი. ერკმან-შატრი-
ანისა. თარგმანი ი. მაჭავარიანისა. („სამურზაყა-
ნო“) — „მგზავრის წერილები“, თ. სახოკიასი.
 („რა არის თმი?“) — ს. ეულისა. („ბედაგოგური
განყოფილება სრულიად რუსეთის გამოფენისა
ნიჟნი-ნოვგოროდში“) — ლ. ბოცვაძისა (გაგრ-
ძელება). („ბოეზია, როგორც ხელოვნება“).
— (ნაწყვეტი ერთის თხზულებიდან) ი. მ-ასი.
(თ-დი ნიკოლოზ ტარიელის ძე დადიანის). —
(ნეკროლოგი) დუტუ მეგრელისა. („უცნაური
საწამლაფი“) — ი. მ-ანისა. („ახალი წელიწადი
(კალანდა) სამეგრელოში“) — („ეტიმოგრაფი-
ული სურათი“) თ. სახოკიასი. („ქუთაისის სათა-
გადაზნაურო ბანკი და მისი მოქმედება). — გ.
მაიაშვილისა.

ფასი ჟურნალისა გაგზავნით:

რუსეთსა და კავკასიის ქალაქებში 1 წლით
10 მან., 6 თვით 6 მან., 3 თვით 4 მან.

საზღვარ გარედ 1 წლით 13 მან., 6 თვით
7 მან., 3 თვით 5 მან.

ვისაც წლიური ფასის ერთად შემოტანა
ეძეულება, შეუძლიან შემოიტანოს: 1 იანვრამ-
დე — 4 მან, 1 აპრილამდე 3 მან, და 1 სე-
ქტემბრამდე 3 მან.

ხელის მოწერა ტფილისში, ჟურნალ „მოამ-
ბის“ რედაქციაში, რომელიც იმყოფება ლო-
რის-მელიქოვის ქუჩაზე, №13.

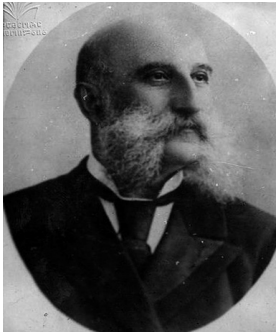
წიგნის მაღაზიებს, რომლებიც იკისრებენ
ჟურნალ „მოამბე“-ზე ხელის-მოწერის მიღებას,
შეუძლიან აიღონ მთელის წლის შემოსატანი-
დან კამისიისა და ფულის გამოგზავნისათვის
ათი შაური, ხოლო, თუ ფულს ნაწილ-ნაწილ
შემოიტანენ, არაფერი დაეთმობათ.

შენიშვნა: 1) ჟურნალის თავის დროზე მიედ-
ბისათვის რედაქცია ბასუხს აგებს მხოლოდ იმ
შემთხვევაში, თუ ფული გამოგზავნილ ან შე-
მოტანილ იქმნება რედაქციის კანტორაში. 2)
ქალაქ გარეშე ხელის-მომწერთ ფულის მიდე-
ბის კვიტანცია გაეგზავნებათ მხოლოდ იმათ,
ვინც ჟურნალის ფასთან ერთად წარმოადგენს
7 კაპ. ფოსტის მარკას ყოველ კვიტანციაზე.

ქალაქ გარედ მცხოვრებთათვის ადრესი:
Тифлисъ, редакція „Моамбе“.

P.S. „მოამბე“ — ქართული ყოველთვიური საზოგადოებრივ-პოლიტიკური, სამეცნიერო და ლიტერატურული ჟურნალი; გამოდიოდა თბილისში 1894 წლის იანვრიდან 1905 წლის ნოემბრამდე; რედაქტორი — **ა. ჭყონია** (იხ. გვ.: 31); გამომცემლები — **ნ. ლოლობერიძე** (1894), **ა. ჯაფარიძე** (1895–1905).

**ნიკოლოზ
ლოლობერიძე**

ნიკოლოზ ბესარიონის ძე ლოლობერიძე (29.04.1838-27.03.1911) — პედაგოგი, პუბლიცისტი, მეწარმე, კავკასიაში ქრისტიანობის აღმდგენელი საზოგადოების სკოლების ინსპექტორი (1864). **ღიმიტრი ბაქრაძესთან, სტეფანე მელიქიშვილსა და ვახტანგ თულაშვილთან** ერთად თბილისში დააარსა ქართული სტამბა. მათვე გამოსცეს გაზეთი „დროება“, რომლის შრიფტი სპეციალურად გენიდან გამოიწერეს. 1894 წელს რედაქტორობდა ქართულ ყოველთვიურ საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ, სამეცნიერო და ლიტერატურულ ჟურნალ „მოამბეს“, 1868 წლის 19 თებერვლიდან მუშაობდა სასამართლო სისტემაში. ქუთაისში ყოფნისას აქტიური მონაწილეობა მიიღო ქუთაისის საქალაქო თვითმმართველობის შექმნის საქმეში, ქუთაისის სათავადაზნაურო სკოლის დაარსებაში. ჩაბმული იყო მანგანუმის მოპოვება-დამუშავების საქმეში 3 ათასი მანეთით, ხოლო 11 წლის განმავლობაში 100 ათასი მანეთის ქონება შეიძინა. 66 ათასი მანეთი ანდერძად დაუტოვა ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელ და საისტორიო-საეთნოგრაფიო საზოგადოებებს.

„ჯეჯილი“

(წელიწადი მერვე)

გამოვა 1897 წელს თვეში ერთხელ იმავე პროგრამით, როგორც აქამდის.

ჟურნალში მონაწილეობის მიღება აღგვითქვამს ყველა ჩვენში საუკეთესო მწერლებმა.

ჟურნალი „ჯეჯილი“ თბილისში დატარებით ღირს — 4 მან. თფილისს გარეშე გაგზავნით 5 მან. ცალკე ნომრის ფასი თფილისში არის 50 კაპ.

სელისმოწერა შეიძლება მხოლოდ წლით და ნახევარის წლით. სელისმოწერა მიიღება:

1) **თფილისში** — „წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების“ კანცელარიაში (Дворцовая ул., д. Груз. Двор. N102); „ქართულ სახალხო სამკითხველოში“ (დ. Груз. Двор. N32) და თვით „ჯეჯილის“ რედაქციაში (Артиллер. ул. д. Тамамшева, взлѣт. кадетского корпуса).

2) **ქუთაისში** — გ. ბუჯანეიშვილთან და თ. მთაწარიშვილთან.

3) **ბორში** — არ. კალანდაძესთან.

4) **ბათუმში** — მ. ნიკოლაძის სააგენტოში.

5) **თელავში** — მ. ცისკარიშვილის აფთიაქში.

6) **სახხერში** — ყარაშან ჩხეიძესთან.

7) **ელისავეტოპოლში** — ა. მიქაბერიძესთან

8) **თიონეთში** — ივ. ჩიბალაიშვილთან.

9) **ჰვირილაში** — არაბიძის წიგნის მაღაზიაში.

10) **მისხილოვში** — ი. ფანცულაიასთან.

ფოსტის ადრესი: Вь Тифлись, вь редакцію
грузинскаго детского журнала „Джеджили“
რედაქტორ-გამომცემელი ან. თუშანიშვი-
ლი-წამრეთელია.

P.S. „ჯეჯილი“ — ილუსტრირებული
საბავშვო ჟურნალი გამოდიოდა 1890–1923
წლებში თბილისში. პირველი ხუთი წლის მან-
ძილზე გამოდიოდა ორ თვეში ერთხელ, შემ-
დეგ — ყოველთვიურად. „ჯეჯილი“ შედგე-
ბოდა მცირეწლოვანთა და მოზრდილთა
განყოფილებებისაგან. უმთავრესი ადგილი
ეჭირა მხატვრულ ნაწარმოებებს, რომლებშიც
მისაბაძი პერსონაჟები სჭარბობდნენ. თვალ-
საჩინო ადგილი ეთმობოდა ისტორიულ და
საბუნებისმეტყველო ხასიათის წერილებს, ზე-
პირსიტყვიერების ნიმუშებს. იბეჭდებოდა რო-
გორც ქართული ასევე რუს და ევროპულ
ავტორთა ნაწარმოებები. გამომცემასთან თა-
ნამშრომლობდნენ ილია ჭავჭავაძე (იხ.
გვ.: 151), აკაკი წამრეთელი (იხ. გვ.: 151),
რაფიელ ერისთავი, იაკობ ბოგუაშ-
ვილი (იხ. გვ.: 151), ეკატერინე ბაბაშ-
ვილი (იხ. გვ.: 151), შიო მღვიმელი (იხ.
გვ.: 151) და სხვანი. რედაქტორ-გამომცემელი
ანასტასია თუშანიშვილი-წამრეთელი.
(იხ. გვ.: 151)

**ანასტასია
თუშანიშვილი-
წამრეთელი**

Открыта подписка на 1897 годъ,
„ВСЕМИРНАЯ ИЛЛЮСТРАЦИЯ“

БОЛЬШОЙ ЕЖЕНЕДѢЛЬНЫЙ ХУДО-
ЖЕСТВЕННО-ЛИТЕРАТУРНЫЙ ЖУР-
НАЛЬ

1897 г. занимает первое мѣсто среди всѣх иллюстрированныхъ изданій росии иодно изъ

29 ГОДЪ ИЗДАНІЯ. Первихъ мѣсть среди иллюстрированныхъ журналовъ всей Евро-
пы.

Ни один журналъ въ Росіи не можетъ сравниться со „ВСЕМИРНОЙ ИЛЛЮСТРА-
ЦІЕЙ“ ни по изяществу ни полнотѣ, ни по обему.

Въ будущемъ, 1897, году „ВСЕМИРНАЯ ИЛЛЮСТРАЦИЯ“ останется вѣрна своему высокому призванію — быть строго худо-
жественнымъ изданіемъ и живымъ вѣрнымъ отраженіемъ жизни всего міра — и будетъ издаваться по прежней программѣ, на преж-
ныхъ основаніяхъ, въ томъ же направленіи и при прежнемъ стремленіи къ постоянно-
му улучшенію во всѣхъ отношеніяхъ, при участіи лучшихъ литературныхъ и художе-
ственныхъ силъ.

„ВСЕМИРНАЯ ИЛЛЮСТРАЦИЯ“ об-
ратитъ особенное вниманіе на иллюстриро-
ванныя описанія болѣе или менѣе выдаюш-
ихся мѣсть нашего отечества и постарается по возможности расширить этотъ отдѣлъ. Отъ врани до времени она будетъ давать
страницы, посвященныя „Живописному
Петербургу“ изъ которыхъ впоследствии со-
ставится цѣлый альбомъ. Точно также она
будетъ отводить больше мѣста воспроизве-

денію художественных сокровищ обѣих столицъ. Литературный отдѣлъ ея будетъ заключать въ себѣ, кромѣ пояснительнаго текста къ рисункамъ, картинамъ и портретамъ, романы. Повѣсти, рассказы, очерки, драматическія произведенія, стихотворенія наиболѣе выдающихся писателей русскихъ и иностранныхъ, статьи по этнографіи, исторіи, естествовѣдѣнію, археологіи, сельскому хозяйству, искуствамъ и проч., рядъ фельетоновъ, посвященныхъ обзорѣніямъ общественной жизни, науки и литературы какъ въ отечествѣ, так и за границей. Белетристическія произведенія, даваемые въ прибавленія къ нумерамъ журнала, попрежнему будутъ помѣщаться большей частью съ иллюстраціями. Какъ и прежде, отдѣлу „СПОРТА“ богатому и разнообразному, будутъ отводиться отдѣленныя страницы въ журналѣ.

Превзошедшій всякія ожиданія успѣхъ экстренныхъ приложений ко „Всемирной Иллюстраціи“ прошлыхъ лѣтъ — „Сочиненій Колцова“. „Книги пѣсень Гейне“ и „Пѣсень Баранже“ — побуждаютъ ее предложить подписчикамъ на будущій, 1897, г. ДВА ИЗЯЩНЫХЪ ПОДАРКА, какъ бы въ pendant къ прежнимъ художественно-литературнымъ изданіямъ. Чтобы угодить разомъ любителямъ и серьезнаго, и веселяющаго, „ВСЕМИРНАЯ ИЛЛЮСТРАЦІЯ“ дастъ двѣ отдѣленныя книги двухъ копифеевъ западной литературы:

„НАТАНЬ-МУДРЕЦЬ“, драматическую поэму Готгольда Эфраима Лессинга въ новомъ переводѣ В. С. Лихачова, извѣстнаго

переводчика произведений Мольера и Корнеля, переводы которого были неоднократно премированы.

„ДЕКАМЕРОНЪ-БОККАЧІО“, избранныя новеллы въ переводѣ русскихъ писателей.

Объ книги съ великолепными иллюстраціями знаменитыхъ европейскихъ художниковъ.

„Нагань-мудрецъ“ представляетъ собою источникъ эстетическаго наслажденія, источникъ мудрости, изъ котораго черпать и преклоннаго возраста, и юноши, начинающіе жить осмысленной жизнью.

Избранныя новеллы изъ „Декамерона“ Боккачю блещутъ свѣжимъ, совершенно своеобразнымъ юморомъ, брызжутъ веселотью, способной расшевелить самого серьезнаго челоѵка. Кромѣ того будетъ даны **Отдѣльныя художественныя приложенія** разнообразнаго содержанія. Такимъ образомъ „Всѣмірная Иллюстрація“ за 1897 г. будетъ драгоценнымъ и вполне современнымъ изданіемъ для каждой русской семьи, интересъ котораго будетъ прогрессивно увеличиваться.

Подписная цѣна журнала „Всѣмірная Иллюстрація“ на 1897 г. 15 р.: СО ВСѢМИ ПРИЛОЖЕНІЯМИ И ПРЕМІЕЙ 18 р. Без дост. СЪ ДОСТАВКОЙ С-ПЕТЕРБУРГЪ 17 руб. СЪ перес. При подпискѣ безъ доставки въ МОСКВЪ, въ отдѣленіяхъ конторы: 1) къ книжномъ магазинѣ А. Ланга, Кузнецкій мостъ, №15, 2) въ конторѣ Н. П. Печковской, Петровскія линіи, и 3) въ книжномъ магазинѣ М. В. Клюкина, Моховая, д. Денкендорфъ. МЪ ОДЕССЪ, въ отдѣленіи конторы при

редакции журнала „Вѣстникъ Винодѣлія“ В. Е. Таирова, Канатная 13.

Цѣна роскошному изданію (на веленовой бумагѣ) без дост. 20 р., съ дост. и перес. 25 р., въ Москвѣ безъ дост. 22 р.; за границу 30 р.

Допускается разсрочка при подпискѣ 7 руб., за тѣмъ къ 1 мая 6 руб., и къ 1 сентября остальные 5 руб.

Подписка принимается въ конторѣ редакціи „Всемирной Иллюстраціи“ С. Петербургъ, Садовая 22

Каталогъ всѣхъ изданій фирмы Книгоиздательство „Германъ Гоппе“ высылается **бесплатно по требованію.**

P.S. Всемирная иллюстрація — რუსული ყოველკვირეული ილუსტრირებული, ზომიერად ბურჟუაზიულ-ლიბერალური ხელისუფლებისა და ლიტერატურის ჟურნალი 1869-898 წლებში გამოდიოდა პეტერბურგში. იგი მე-19 საუკუნის მეორე ნახევრის ერთ-ერთი ყველაზე პოპულარული ილუსტრირებული გამოცემა იყო რუსეთის იმპერიაში. გამოცემა შექმნილია მსოფლიოში პირველი ბრიტანული ილუსტრირებული ყოველკვირეული ჟურნალის „**Иллюстрированные лондонские новости**“ („**The Illustrated London News**“ 1842) ანალოგიით შექმნა მასობრივი მკითხველისთვის და ემსახურებოდა თანამედროვე ცხოვრების ილუსტრირებულ აღწერას. „**Всемирная иллюстрация**“, ისევე როგორც ამ ტენდენციის ყველა გამოცემა მე-19 საუკუნის მეორე ნახევრისა და მე-20 საუკუნის დასაწყისში, არის თანამედროვე ილუსტრირებული და პოპულარული სამეცნიერო ჟურნალების წინამორბედი. ჟურ-

ნაღის დამფუძნებელი და გამომცემელი იყო ჰერმან ღიმიტრის ძე ბოპე (1836-1885). იბეჭდებოდა პეტერბურგის საიმპერატორო სტამბაში. 1885 წელს, ჟურნალის დამფუძნებლის გოპბეს მოულოდნელი გარდაცვალების შემდეგ გამომცემის უფლება გადაეცა მის მეუღლე ა.პ. ბოპეს, ხოლო ჰ.ღ. ბოპე — მისი ძმა და ცნობილი სტამბის მფლობელი გახდა რედაქტორი (წყარო: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D1%81%D0%B5%D0%BC%D0%B8%D1%80%D0%BD%D0%B0%D1%8F_%D0%B8%D0%BB%D0%BB%D1%8E%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%86%D0%B8%D1%8)

ჰერმან ღიმიტრის ძე ბოპე (Г. Д. Гоппе 24.05.1836-15.04.1885) — გერმანელი გამომცემელი, რომელიც გადავიდა ვესტფალიიდან რუსეთში 1861 წელს. მსხვილი საგამომცემლო კომპანიის — ჰერმან გოპეს წიგნის გამომცემლობის (1867-1914 წწ.) — დამფუძნებელი პეტერბურგში. მისი სახელი დაკავშირებულია გერმანელი მეწარმეების მიერ დაარსებულ ცნობილ და გავლენიან საგამომცემლო ფირმებთან, რომლებმაც შექმნეს რუსეთში XIX საუკუნის 60-70-იან წლებში მსხვილი საგამომცემლო ფირმები. ეს სახელი ერთდროულად დგას საწოგადოებრივი გაერთიანება „Герольд“-ის გვერდით, რომლის გავლენა ვრცელდებოდა მთელი რუსული წიგნის ბაზარზე. ერთ-ერთმა პირველმა გამოსცა ახალი ტიპის ბეჭდური გამომცემა — ილუსტრირებული ყოველკვირეული ჟურნალი ოჯახური საკითხავი **Всемирная иллюстрация** (1869-1898).

**ჰერმან
ბოპე**

1835— Открыта подписка — 1897.

Большой семейный иллюстрированный и литературный журнал „ЖИВОПИСНОЕ ОБОЗРѢНІЕ“ (ШЕСТЬДЕСЯТЬ ВТОРОЙ ГОДЪ ИЗДАНІЯ) 1835 — 1897.

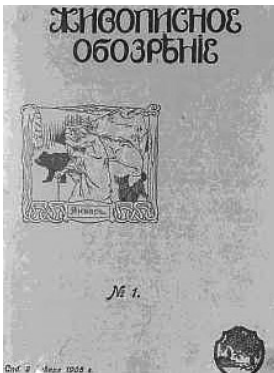

Возрастающая съ каждымъ годомъ распространенность журнала „ЖИВОПИСНОЕ ОБОЗРѢНІЕ“ даетъ возможность, въ 1897 году, сдѣлать **важныя и существенныя улучшения** въ изданіи, не бывалыя до сихъ поръ ни въ одномъ журналѣ, заключающіяся въ увеличеніи литературнаго матеріала для чтенія въ **четыре раза болѣе** противъ прежнихъ лѣтъ и въ усовершенствованіи внѣшняго вида до изящества дорогихъ заграничныхъ изданій, не возвышая прежней скромной подписной платы, что въ общемъ дастъ гг. подписчикамъ —

ДВА САМОСТОЯТЕЛЬНЫХЪ ЛИТЕРАТУРНЫХЪ ИЗДАНІЯ

1) 52 еженедѣльный, семейный художественно-литературный журналъ — иллюстрированныхъ нумера изящной литературы исключительно извѣстныхъ русскихъ и иностранныхъ писателей. Каждый номеръ состоитъ, въ общемъ, изъ 2 ½ — 3-хъ листовъ большаго формата, отпечатанныхъ на роскошной бѣлой бумагѣ съ 7—10 рисунками.

при нумерахъ журнала, между прочимъ, въ теченіе года выдается: I. 52 НУМЕРА — „Хроника событій за недѣлю“. II. 12 НУМЕРОВЪ „Парижскихъ новѣйшихъ Модъ“ съ рисунками. III. 12 раскрашен-

ныхъ картинъ (модные дамскіе костюмы и рукодѣлія). — IV. Рисунки для вышивки бѣлья, платьевъ, костюмовъ, шерстью, снурками, шелкомъ, золотомъ и проч. — V. 12 выкроекъ въ натуральную величину. — VI. Рисунки для выпиливанія (оригинальные) разныхъ изящныхъ предметовъ, полезныхъ въ хозяйствѣ. — VII. 12 новѣйшихъ музыкальныхъ пѣсень (романсы, танцы и проч.). — VIII. Стѣнной календарь, отпечатанный цвѣтными красками и золотомъ.

Художественная новость при журналѣ

ежемесячно будетъ выдаваемъ одинъ номеръ журнала съ картинами русскихъ и иностранныхъ художниковъ, отпечатанныхъ въ нѣсколько тоновъ цвѣтными красками (по образцу дорогихъ заграничныхъ иллюстрированныхъ изданій).

2) ежемесѣчное литературное приложение

Двѣнадцать большихъ томовъ,

Въ составъ которыхъ входятъ: новые историческіе, этнографическіе и современные романы, повѣсти, рассказы русскихъ и иностранныхъ писателей, а также стихотворенія, научныя, сельско-хозяйственныя статьи, смѣсь и проч.

Ежемесячно выходитъ одинъ томъ (между 1 и 10 числами), изящно отпечатанный, въ форматѣ книгъ „Вѣстника Европы“ и другихъ большихъ дорогихъ ежемесѣчныхъ журналовъ, въ размѣрѣ отъ 20 до 25 листовъ. Въ каждомъ томѣ помѣщаются

только новыя литературныя произведенія, а не перепечатка старыхъ сочиненій. Въ каждомъ томѣ помѣщается обязательно одинъ или два законченныхъ романа, изъ коихъ нѣкоторые будутъ съ иллюстраціями и портретами.

Для 52 нумеровъ журнала „Живописное обозрѣніе“ и книгъ приобрѣтены слѣдующія новыя оригинальныя произведенія извѣстныхъ и любимыхъ публикою русскихъ писателей:

Михайловъ, А. (А. К. Шеллеръ). „Лѣсъ дремучій“, большой романъ. — Соловьевъ, Всев. Серг. (авторъ романовъ „Сергѣй Горбатовъ“ и др.). „Угасшая звѣзда“, романъ. — Полевой, П. Н. „Странный анекдотъ“, большая повѣсть. — Ясинскій І.І. („Максимъ Бѣлинскій“) „Ясное утро“. Большой романъ. — Случевскій, К. К. „Мой дядя“. рассказъ. — Чеховъ, А. П. „Контрабандисты“. больш. ром. — Голицынъ. Д. П. князь („Муравлинъ“) „Резаниновы“. Ром. изъ больш. свѣта. — Гнѣдичъ, П. П. „Чужое“, повѣсть — Волконскій, М. Н. князь (бывшій редакторъ „Нивы“). „Дуэль“, повѣсть.— Станюковичъ, К. М. Рассказъ. — Баранцевичъ. К. С. Большой рассказъ. Тихановъ, В. А. (бывшій редакторъ „Сѣвера“). „Нехорошее дѣло“, романъ. — Щегловъ-Леонтьевъ. И. Л. „Неудача“, повѣсть. — Станицкій (А. Е. Головачева) „Любимица“, повѣсть — Величко. В. Л. „Принципы“. рассказъ. — Бажинъ, Н. Ѳ. „Часть“, повѣсть. — Мережковскій, Д. С. „Святой городъ“, повѣсть. — Назарьева, К. В. „Болотные огонки“, большой романъ — Рышковъ, В. А. „Старыя дѣвы“, повѣсть. —

Тангіева, Е. А. Княгиня. „Чужая тайна“, большой романъ. — Лебедевъ, В. П. „Стрѣлецъ царя Алексѣя Михайловича“. историческая повѣсть. — Леманъ, А.И. „Подвигъ“, большой романъ. — Ѳедоровъ, А. М. „Въ степи“, больш. ром. — Яковлева, З. Ю. „Кто виноватъ“, ром. Чюмина О. Н. „Злая чары“, пов. — Красновъ, П. Н. „Между двухъ огней“. романъ. — Максимовъ А. К. „Такъ суждено“, больш. ром. — Свѣтловъ, В. А. „Черный призракъ“, повѣсть. — Заринъ, А. Е. „Призваніе“, больш. ром. — Будишевъ, А. Н. „Рѣка Калхаисъ“, повѣсть. — Ежовъ, М. Н. „Случайные гости“ повѣсть. — Меньшиковъ, Н. „Игра судьбы“. ром. — Уманецъ, Е. О. „За что?“ повѣсть. — Гербановскій, Т. М. „Солнышко пригрѣло“. рассказъ. — Якунивъ-Захарьинъ, И. Н. „Сноха“ рассказъ. — Леонтьевъ, Н. В. „Бродяжка“, рассказъ. Гиппиусъ. З.Н. „Неуловимая“ рассказъ. — Майковъ, В. „Друзь-соперники“, рассказъ — Измайловъ („Смоленскій“), А. А. „На зарѣ жизни“. — Илловайскій, П. І. „Дочь ростовщика“, романъ. — Сѣверцовъ. Г. Т. „Нравственныя калѣки“, повѣсть. — Казбекъ Юрій. Рассказы изъ жизни черкесовъ до ихъ покореная. — Аѳонасьевъ, И. И. „Низорное насѣдство“, романъ и проч.

**ПОДПИСНАЯ ГОДОВАЯ ЦѢНА
ПРЕЖНЯЯ.**

НА ГОДЪ съ доставкой и по Имперіи: 8 р.
— Безъ доставки въ Спб. 7 р. — въ Москвѣ 7 р. 75 коп. На полгода (съ доставкою по Имперіи) 4 р. — На три мѣсяця 2 р. — За границу: на годъ — 16 р. Разсрочка взно-

совъ на другіе сроки допускается, но по соглашенію съ Главною Конторою.

Годовые подписчики журнала „Живописное Обзорѣніе“, желающіе приобрѣсти новое художественное изданіе — „Библия въ картинахъ знаменитаго художника Г. Дорэ“ (200 картинъ съ текстомъ и въ оберткѣ), уплачиваютъ 1 р. 50 коп. за экземпляръ съ доставкой, а за прежнія изданія: портреты Ихъ Величествъ, „Бурлаки на Волгѣ“, „Аѳонъ“ и проч., уплачиваютъ за каждый экземпляръ картины (съ доставкой) — ОДИН РУБЛѢ. Безъ доставки въ Спб. — 75 копѣекъ.

ГЛАВНАЯ КОНТОРА ЖУРНАЛА: СПБ. НЕВСКІЙ ПРОСП., Д. №68-40

Иллюстрированное объявленіе и списокъ изданій высылается бесплатно.

P.S. ყოველკვირეული ილუსტრირებული გამოცემა „Живописное обозрение стран света“ პეტერბურგში გამოდიოდა 1872-1905 წლებში (1900-1902 წწ. შესვენებით). 1875 წლიდან ეწოდა „ЖИВОПИСНОЕ ОБОЗРѢНІЕ. еженедельный иллюстрированный журнал“. იგი მექვიანდრეა მოსკოვის ყოველწლიური ილუსტრირებული გამოცემისა „Живописное обозрение“ (1835-1844). გამომცემელი და რედაქტორები იყვნენ: ნიკიტა დიმიტრის ძე ზუშკო, დ. ა. კარჩ-კარჩევსკი, ნიკოლაი ივანეს ძე შულბინი, პეტრე ნ. პოლევოი, ს. ედო-ბროდევსკი (იხ. გვ.: 263), ა. პ. ნუსტორი, იბნატი ნიკოლოზის ძე პოტაპენკო, პეტრე ვასილის ძე ბიკოვი, ალექსანდრე კონსტანტინეს ძე შელერი და კ. ს. ბარანცევიჩი.

ნიკიტა ივანოვი (1823-1890) — რუსი მასწავლებელი, კარტოგრაფი, გეოგრაფი, ეთნოგრაფი, პუბლიცისტი, რედაქტორი, გამომცემელი. მუშაობდა პეტერბურგისა და არხანგელსკის გიმნაზიების მასწავლებლად, სახალხო განათლების განყოფილებაში სპეციალური დავალებების თანამდებობის პირად, შინაგან საქმეთა სამინისტროს ცენტრალურ სტატისტიკურ კომიტეტში. გამოაქვეყნა ბუნებრივ-ისტორიული, ეთნოგრაფიული, კულტურული შინაარსის მრავალი სტატია შექმნილი გამოცემები: „Живописное Обозрение“, „Нива“, „Кругозор“ (1873-1877). დაარსა ჟურნალები „Живописное Обозрение“, „Северная Звезда“.

**ნიკიტა
ივანოვი**

ნიკოლაი ივანოვი (1832-1882) — რუსი პუბლიცისტი. 1860 წელს დასახლდა პეტერბურგში. 1864 წელს ჟურნალ „Якорь“-თან ერთად რედაქტორობდა სატირულ ბროშურას „Оса“ სადაც წერდა ფსევდონიმით „ნიკოლაი ივანოვი“. **გლობალიზაციის** ერთად გამოსცა ჟურნალი „Дело“, რომელშიც იბეჭდებოდა პოლიტიკური და სოციალური ქრონიკები. გამოაქვეყნა რამდენიმე სტატია ეკონომიკურ საკითხებზე. 1872-1882 წლებში რედაქტორობდა ორგანოს „Живописное обозрение“. ის ასევე წერდა სხვა გამოცემებში. აი ზოგი მისი მასალის სათაური: „Несколько слов о народном образовании“, „Народном богатстве“ (1863), „По поводу мер относительно раскола“, „Руси“ (1864) და სხვ.

**ნიკოლაი
ივანოვი**

**ალექსანდრე
შელერი**

ალექსანდრე კონსტანტინეს ძე შელერი (წერდა ფსევდონიმით **ბ. მიხაილოვი** და ცნობილია როგორც **შელერ-მიხაილოვი**; 30.07.1838-21.11.1900) — რუსი მწერალი, პუბლიცისტი, რედაქტორი. **ბ. რაშევის** ხელმოწერით დაიწყო ფელეტონების განთავსება **პლიშარდის** ჟურნალში „**Весельчака**“ (1856). სწავდასწავა დროს თანამშრომლობდა ორგანოებში „**Современник**“ (1863), „**Русское Слово**“ (1865-), „**Женском Вестнике**“ (1866-67). 1867 წლის ბოლოდან „**Дела**“-სა და „**Неделя**“-ს მუდმივი თანამშრომელი გახდა. გამოცემებს: „**Русское Слово**“, „**Дела**“, „**Неделя**“ უწევდა რედაქტირებას, რედაქტორობდა ჟურნალს „**Живописное Обозрение**“ (1877), გაზეთს „**Сын Отечества**“ (1893-). 35 წლიანმა უწყვეტმა ჟურნალისტურმა მუშაობამ დაავადმყოფა, 1895 წლიდან დაიწყო არტერიების სკლეროზის განვითარება (წყარო: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A8%D0%B5%D0%BB%D0%BB%D0%B5%D1%80-%D0%9C%D0%B8%D1%85%D0%B0%D0%B9%D0%BB%D0%BE%D0%B2_%D0%90%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D1%80_%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87_212)

**ივანატი
პოტაპენკო**

ივანატი ნიკოლოზის ძე პოტაპენკო (18.12.1856-17.05.1929) — რუსი პროზაიკოსი, დრამატურგი, მწერალი. პოტაპენკო ბროკჰაუსისა და ეფრონის ლექსიკონში მოხსენიებულია, როგორც „ერთ-ერთი ყველაზე ნაყოფიერი თანამედროვე მხატვრული ლიტერატო-

რი“ პირველად 1880-იან წლებში გამოჩნდა პრესაში, პროფესიულად კი — 1890-იანი წლებიდან. მისი ნამუშევრები რეგულარულად ქვეყნდებოდა რამდენიმე „სქელ“ ჟურნალსა და გაზეთში. ყოველწლიურად გამოდიოდა კრებულები. დაწერა პიესები. მისი რომანები და მოთხრობები ითარგმნა უცხო ენებზე. ჟურნალის გამოცემის მცდელობამ (1903-1904) გამოიწვია ვაკოტრება და სასამართლო პროცესი. იყო ჟურნალ „ЖИВОПИСНОЕ ОБОЗРЕНИЕ“-ს ერთ-ერთი რედაქტორი. (წყარო: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%BE%D1%82%D0%B0%D0%BF%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE_%D0%98%D0%B3%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B9_%D0%9D%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D1%87)

პიოტრ ვასილის ძე ბიკოვი (ფსევდონიმები: „**П. Злобин**“, „**Незлобный поэт**“, „**Дух**“, „**Косматый лирик**“, „**Эндимион Вампиров**“, „**Амедей Чертополохов**“ 20.10.1844-22.10.1930) — რუსი პოეტი, პროზაიკოსი, მთარგმნელი, კრიტიკოსი, ლიტერატურის ისტორიკოსი, ბიბლიოგრაფი. 1860-იანი წლების დასაწყისიდან თანამშრომლობდა ორგანოებში: „**Современный летопис**“, „**Сын Отечества**“, „**Русский мир**“, „**Искра**“, „**Будильник**“, „**Отечественные записки**“, „**Харьковский вестник**“, „**Новороссийский телеграф**“, „**Газета А. Гатцука**“, „**Маляр**“, „**Новое время**“, „**Новости**“ და სხვა გამოცემებში. 1870-იან წლებში ის გამოჩნდა როგორც ლიტერატურათმცოდნე და თეატრის მიმოხილველი. სწავლავდა დროს პეტერბურგში მუშაობ-

**პიოტრ
ბიკოვი**

და „**Стрекоза**“-ში (1878), სხვადასხვა დროს ხელმძღვანელობდა და რედაქტორობდა „**Русский базар**“-ის, „**Отголоски**“-ს (1879-1880), „**Русское богатство**“-სა და „**Всемирной Иллюстрации**“-ის (1891-1898) ლიტერატურულ განყოფილებას. იყო ჟურნალ „**Дело**“-ს პასუხისმგებელი რედაქტორი (1880), რედაქტორობდა ორგანოებს: „**Русское богатство**“ (1881-1900), „**Всемирная иллюстрация**“ (1883-1884). „**Слово**“ (1904-1905), „**Современник**“ (1911). ბიოგრაფია თავის იუმორისტულ ლექსებს მთაწერა ხელი ფსევდონიმებით **П. Злобин, Незлобный поэт, Дух, Косматый лирик, Энди-мион Вампиров, Амедей Чертополохов** და სხვები. (წყარო: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%91%D1%8B%D0%BA%D0%BE%D0%B2_%D0%9F%D1%91%D1%82%D1%80_%D0%92%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BB%D1%8C%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D1%87)

პეტრე პოლვარი

პეტრე ნიკოლოზის ძე პოლვარი (25.02.1839-31.01.1902 წ.) — რუსი ლიტერატურათმცოდნე და მთარგმნელი, ისტორიული რომანების ავტორი. 1871 წელს გავიდა პენსიაზე და მთლიანად ლიტერატურულ საქმიანობას დაუთმო თავისი ცხოვრება. 1882 წელს რედაქტორობდა ყოველკვირეულ ილუსტრირებულ ჟურნალს „**Живописное обозрение стран света**“.

ქაჯიშვილი სტანისლავის ძე ბარბაქაძე (29.05.1851-26.07.1927) — რუსი მწერალი, პროზაიკოსი. ცნობილია მისი ასაკში დაწერა ლექსი. ცდილობდა გამოეცა ხელნაწერი იუმორისტული ჟურნალი «**Волна**». პირველად მისი ნამუშევარი 1873 წელს გამოქვეყნდა გაზეთში „**Гражданин**“. 1876 წლიდან „**Сармат**“ ფსევდონიმით დაიწყო ნატურალისტური ყოველდღიური ჩანახატების გამოქვეყნება იუმორისტულ ჟურნალ-გაზეთებში: „**Стрекоза**“, „**Осколки**“, „**Русские ведомости**“, „**Новости**“. თანამშრომლობდა ჟურნალებთან: „**Северный вестник**“, „**Русский вестник**“, „**Наблюдател**“, „**Русское богатство**“, „**Вестник Европы**“, „**Отечественные записки**“, „**Всемирный иллюстрация**“, „**Живописное обозрение**“ — რედაქტორი და სხვა ჟურნალებში. (წყარო: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%91%D0%B0%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%86%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D1%87_%D0%9A%D0%B0%D0%B7%D0%B8%D0%BC%D0%B8%D1%80_%D0%A1%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D1%81%D0%B%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87)

ОТКРЫТА ПОДПИСКА НА
ИЛЛЮСТРИРОВАННЫЙ ЖУРНАЛЬ
„НИВА“
ВЪ 1897 г. (XXVIII Г.)

Выходящій еженедѣльно, со многими бесплатными приложеніями.

Гг. подписчики „НИВИ“ получаютъ въ течение 1897 года:

52 №№ художественно литературнаго журнала „Нива“, заключающаго въ себѣ въ течение года около 1500 столбцовъ текста и 500 гравюръ и рисунковъ.

12 **ТОМОВЪ** собранія романовъ, повѣстей и рассказовъ П. Д. БОБОРЫКИНА,

Избранныхъ авторомъ и „Нивою“ изъ числа лучшихъ его произведеній и представляющихъ все наиболѣе выдающееся и цѣнное, что было написано П. Д. Боборыкинымъ въ послѣднія 25 лѣтъ, начиная съ появленія его извѣстнаго романа „Китай-городъ“.

Собраніе романовъ, повѣстей и рассказовъ П. Д. Боборыкина будетъ отпечатано на хорошей глазированной бумагѣ, въ 12 томахъ, которые, подъ заглавіемъ „Сборникъ Нивы“, будетъ выходить въ началѣ каждого мѣсяца и заключать въ себѣ:

Томъ I. „Китай-городъ“. Романъ въ 5-ти книгахъ. Томъ II. „Безъ мужей“. Повѣсть. „Псарня“. Рассказъ. „Умереть-уснуть“. Рассказъ. „Пристроился“. Повѣсть. „Безвѣстная“. Рассказъ. Томъ III. „По чужимъ людямъ“. Рассказъ. „За красненькую“. Рассказъ. „Послѣдняя депеша“. Рассказъ. „Три афиши“. Рассказъ. „Голубой лифъ“. Рассказъ. „У пли-

ты“. Разсказъ. „Изъ новыхъ“. Романъ въ 3-хъ частяхъ. Часть I. Томъ IV. „Изъ новыхъ“. Романъ въ 3-хъ частяхъ. Часть II и III. Томъ V. „На ущербѣ“. Романъ въ 3-хъ частяхъ. Томъ VI. „Обречена“. Повѣсть. „Проѣздомъ“. Повѣсть. „Вторая отъ воды“. Разсказъ. „Въ отъѣздъ“. Разсказъ. Томъ VII. „Переваль“. Романъ въ 3-хъ частяхъ. Часть I и II. Томъ VIII. „Переваль“. Романъ въ 3-хъ частяхъ. Часть III. „Съ убійцей“. Повѣсть. „Горленки“. Разсказъ. Томъ IX. „Ходокъ“. Романъ въ 3-хъ частяхъ. Томъ X. „Поумнѣлъ“. Повѣсть. „Измѣнникъ“. Повѣсть. „Морзъ и Юзъ“. Разсказъ. Томъ XI. „Раннiе выводки“. Повѣсть. „Трупъ“. Разсказъ. „Василiй Теркинъ“. Романъ въ 3-хъ частяхъ. Часть I. Томъ XII. „Василiй Теркинъ“. Романъ въ 3-хъ частяхъ. Часть II и III.

При первомъ томѣ будетъ приложенъ гравированный на стали Ф. А. Брокгаузомъ въ Лейпцигѣ портретъ съ автографомъ П. Д. Боборыкина.

12 КНИГЪ „Ежемесячныхъ литературныхъ приложений“, которыя будутъ выходить при „НИВѣ“ въ срединѣ каждаго мѣсяца и содержать въ себѣ романы, повѣсти, рассказы и про. современныхъ авторовъ.

12 №№ „парижскихъ модъ“, выходящихъ ежемѣсячно и содержащихъ до 300 модныхъ гравюръ.

12 ЛИСТОВЪ рукодѣльныхъ и выпильныхъ работъ (около 300) и до 300 чертежей выкроекъ въ натуральную величину, выходящихъ ежемѣсячно.

„СТѢННОЙ КАЛЕНДАРЪ“ на 1897 г. печатанный красками.

Подписная цѣна на годовое изданіе „Нивы“ со всѣми вышеозначенными приложеніями: безъ доставки въ СПБ. 5 р. Съ доставкой въ СПБ. 6 р. 50 коп. безъ доставки въ Москвѣ (въ конт. Н. Н. Печковской) 6 р. съ пересылкою во всѣ города и мѣстности Россіи 7 р. За-границу 10 р.

Требованія просятъ адресовать въ С. – Петербургъ, въ главную контору журнала „Нива“ (А. Ф. Марксу), Малая Морская, д №22.

P.S. „НИВА“ — რუსული ყოველკვირეული ჟურნალი გამოდიოდა 1869 წლის ბოლოდან 1918 წლის 28 სექტემბრამდე სანქტ-პეტერბურგში. დაფუძნებულია რუსეთში პირველი გამომცემლის ა. ფ. მარქსის მიერ. და ჟურნალმა თავი დაიკვიდრა, როგორც საოჯახო საკითხავმა ორგანომ და მიმართული იყო მკითხველთა ფართო სპექტრისადმი. ჟურნალში გამოქვეყნდა გეოგრაფიული და ისტორიული ხასიათის ნარკვევები, სტატიები მეცნიერებისა და ხელოვნების, მედიცინის შესახებ და ა.შ. მხატვრულ განყოფილებაში გამოიცა ნათარგმნი რომანები, მოთხრობები, ესეები, ფოტოკორესპონდენციები მსოფლიო უმნიშვნელოვანესი მოვლენების შესახებ, გამოჩენილი მხატვრების ნახატებიდან რეპროდუქციები და გრაფიურები. 1879 წლის სექტემბრიდან დაიწყო „Нива“-ს უფასო დანამატების გამოშვება. რევილუციის წლებმა შეცვალა მკითხველის პრეფერენციები, მაგრამ „Нивა“ მაინც რჩებოდა ყველაზე პოპულარულ „ილუსტრაციად“ თავის სეგმენტში, სანამ ის არ დახურა ახალმა მთავრობამ 1918 წლის სექტემბერში. მისი რედაქტორები იყვნენ:

ვიქტორ კეტრუს კე კლიუზნიკოვი,
ფეოდორ ნიკოლოზის კე ბერბი,
მიხაილ ნიკოლოზის კე ვოლკონსკი,
დიმიტრი ივანეს კე სტახევი, ალექსი
ალექსის კე ტიხონოვი, როსტისლავ
ივანეს კე სემენტკოვსკი, ვალერიან
იაკოვის კე სვეტლოვი.

(წყარო: <https://ru.wikipedia.org/wiki>; სურათი
აღებულია ინტერნეტგვერდიდან: <http://oldtime.net.ua>;
<https://ru.wikipedia.org/wiki>)

ფეოდორ ნიკოლოზის კე ბერბერი
(ფსევდონიმი **Берг, Фёдор Николаевич, Н. Боев**) (12.09.1839-04.04.1909) — რუსი
პოეტი, პროზაიკოსი, მთარგმნელი, ეთნოგრა-
ფი, ისტორიკოსი, ლიტერატურათმცოდნე, პუბ-
ლიცისტი, ჟურნალისტი, რედაქტორი, საზო-
გადო მოღვაწე. სტუდენტთა არეულობასა
და „კონსტომაროვის საქმეში“ მონაწილეობის
ბრალდებით ისდიდა სასჯელს. მისი დებიუ-
ტი შედგა 1859 წელს. ლიტერატურულ-კრი-
ტიკულ სტატიებს, მიმოხილვებს ათავსებდა
ჟურნალებში „Современник“, „Эпоха“
„Время“. 1869 წლიდან პუბლიცისტად თა-
ნამშრომლობდა ჟურნალებში „Русский
вестник“ და „Заря“. იყო არაერთი პერი-
ოდული გამოცემის რედაქტორი: გაზეთი
„Русский мир“ (1874), ჟურნალი „Нива“
(1878-1887). **მ.ბ. კატკოვის** გარდაცვალების
შემდეგ მისი მემკვიდრეებისგან იქირავა ჟურ-
ნალი „Русский вестник“ და გამოცემა
პეტერბურგში გადაიტანა. იყო გაზეთებისა
„Русский листок“ (1898-1899), „День“
(1903-1909) და ჟურნალის „Родная речь“
(1900-1905) რედაქტორი.

**ფეოდორ
ბერბერი**

**ვიქტორ
კლიუზნიკოვი**

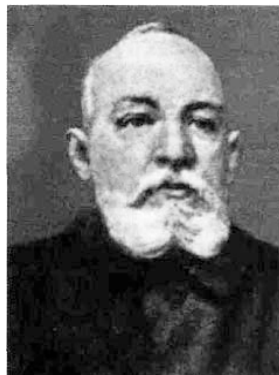

ვიქტორ ვებრუს კე კლიუზნიკოვი
(10.03.1841-07.11.1892). — რუსი მხატვარი, მწერალი, ჟურნალისტი, რედაქტორი. მკითხველთა ყურადღება მიიპყრო 1864 წელს „Русский вестник“-ში გამოქვეყნებული რომანით. თანამშრომლობდა პერიოდულ გამოცემებთან: „Московский ведомост“, „Литературная библиотека“ და „Заря“. 1870 წელს მიიწვიეს ახლად დაარსებულ ჟურნალ „Нива“-ს რედაქტორად (1870-1876, 1887-1892). 1876 წელს გამოსცა საკუთარი ილუსტრირებული ჟურნალი „Кругозор“, რომელმაც გააგოტრა. რედაქტორობდა გაზეთ „Современник“-ს (1877). გამოაქვეყნა სამტომიანი „ყოვლისმომცველი (ენციკლოპედიური) ლექსიკონი“, რომელიც წარმოადგენდა „კრუგოზორის“ დანართს. მოგვიანებით ხელმძღვანელობდა „Московские ведомост“-ის ერთერთ განყოფილებას, შემდეგ იყო „Русский вестник“-ის რედაქტორი 1887 წლამდე (წყარო: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%B-B%D1%8E%D1%88%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%B2_%D0%92%D0%B8%D0%BA%D1%82%D0%BE%D1%80_%D0%9F%D0%B5%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87)

**მიხეილ
ვოლკონსკი**

მიხეილ ნიკიტას კე ვოლკონსკი
(ფსევდონიმი: **Манценилов**, 07.05.1860-13.10.1917) — რუსი მემარჯვენე-მონარქისტი, რუსეთის ასამბლეის (PC) საბჭოს წევრი, რუსი ხალხის კავშირის (SRN) სანქტ-პეტერბურგის განყოფილების თავმჯდომარე, მწერალი, დრამატურგი, ისტორიული რომანებისა და პაროდების ავტორი. ცნობილი ვანდა პაროდოული თბერით. იყო ელჩი პოლონეთში

და ეკატერინე II-ის საკანონმდებლო კომისიის წევრი. მოსკოვის პრინცი (1771-1780). მისი ხელმძღვანელობით განხორციელდა მოსკოვის მშენებლობა. იყო ჟურნალ „**Нива**“-ს რედაქტორი (1892-1894), თანამშრომლობდა „**Новом времени**“-ში. მას შემდეგ რაც აკრძალეს ჟურნალები „**Плювиум**“ და „**Продолжение Виттовой пляски**“; მონაწილეობა მიიღო მემარჯვენე სატირულ ჟურნალში „**Виттова Пляска**“ (1905-1906). გარკვეულ პერიოდში იყო გაზეთ „**Русское знамя**“-ს რედაქტორი. (წყარო: <https://shkolyariki.ru/ka/prezentacii/volkonskie-knyaz-sergei-volkonskii-dekabrist-kratkaya-biografiya-nachalo.html>; https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D0%BE%D0%BB%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%9C%D0%B8%D1%85%D0%B0%D0%B8%D0%BB_%D0%9D%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D1%87)

ლიმიტრი ივანეს ძე სტახანევი (02.02.1840-02.03.1918). — რუსი ბიზნესმენი, პედაგოგი, მწერალი, პოეტი. თანამშრომლობდა პერიოდულ ჟურნალებში „**Искра**“, „**Будильник**“, „**Русское слово**“, „**Отечественные записки**“, „**Вестник Европы**“, გაზეთ „**Московские ведомост**“-ში. მუშაობდა ჟურნალ-გაზეთების რედაქტორად: „**Нива**“ (1875-1877), „**Русский мир**“ (1876-1877) და „**Русский вестник**“ (1896) (წყარო: [https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%85%D0%B5%D0%B5%D0%B2_%D0%94%D0%BC%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%B8%D0%B9_%D0%98%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87_\(%D0%BF%D0%B8%D1%81%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%8C\)](https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%85%D0%B5%D0%B5%D0%B2_%D0%94%D0%BC%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%B8%D0%B9_%D0%98%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87_(%D0%BF%D0%B8%D1%81%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%8C))).

ლიმიტრი სტახანევი

**როსტისლავ
სევენკოვსკი**

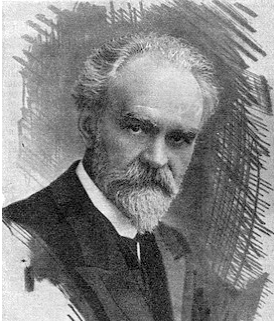

როსტისლავ ივანეს ძე სევენტ-პოვსკი (ფსევდონიმი „**Ратов**“, 01/01/1846-01/01/1918) — რუსი პედაგოგი, მწერალი, პუბლიცისტი, მთარგმნელი. 1873 წლიდან დაიწყო პუბლიცისტური საქმიანობა. მისი სტატია პირველად გამოქვეყნდა გაზეთ „**Новое время**“-ში, შემდეგ თანამშრომლობდა სხვადასხვა პერიოდულ გამოცემებში: **Русский Мысль**“, „**Наблюдатель**“, „**Вопроси философии и психологии**“, „**Неделя**“, „**Финансовое обозрение**“, „**Телеграф**“, „**Биржевая газета**“, „**Новости**“ სადაც 1880-1890 წწ. საზღვარგარეთის განყოფილებას ხელმძღვანელობდა და ა.შ. 1890-იან წლებში იყო „**Исторический вестник**“-სა და „**Нива**“-ს თანამშრომელი, რეგულარულად აქვეყნებდა კრიტიკულ შენიშვნებს სათაურით „**Что нового в литературе**“; 1897 წლიდან რედაქტორობდა ჟურნალ „**Нива**“-ს. წერდა სტატიებს საჯარო სამართლის, პოლიტიკური ეკონომიკის, საგარეო პოლიტიკის, ფილოსოფიის, ესთეტიკის, კრიტიკის, ლიტერატურის ისტორიის შესახებ. არის რამდენიმე მნატვრული ნაწარმოების ავტორი. წიგნი „**ომის მოლოდინში**“, ფსევდონიმით „**Ратов**“-ით გამოცემული, მაშინვე ითარგმნა ფრანგულ და გერმანულ ენებზე (წყარო: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%B5%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%A0%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%81%D0%BB%D0%B0%D0%B2_%D0%98%D0%B2%D0%B0%D0%B-D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87).

ვალერიან იაკოვის ძე სვატლოვი (ნამდვილი სახელი და გვარი **ვალერიან ივანევი**) (17.10.1860-18.01.1935) — რუსი სამხედრო მოსამსახურე, მწერალი, ბალეტოლოგი, ბალეტის ისტორიკოსი, თეატრმცოდნე, დრამატურგი-ლიბრეტისტი. პენსიაზე გასვლის შემდეგ ლიტერატურულ საქმიანობას ეწეოდა — წერდა მოთხრობებს, ნოველებს, რომანებს ისტორიულ თემებზე. 1890-იანი წლების შუა პერიოდიდან გამოაქვეყნა ისტორიული კვლევები, სპექტაკლების მიმოხილვები, ქრონიკა, ესეები, ბალეტის შესახებ — ბალეტის მოცუკვავეებისა და ქორეოგრაფების შემოქმედებითი პორტრეტები გაზეთებში: „**Биржевые ведомости**“, „**Петербургская газета**“, „**Слово**“, „**Петербургский дневник театра**“, ჟურნალებში „**Театр и искусство**“, „**Звезда**“, „**Ежегодник императорских театров**“. 1904-1917 წლებში იყო ჟურნალ „**Нива**“-ს რედაქტორი. წერდა მოთხრობებსა და კრიტიკულ შენიშვნებს. იგი ეკუთვნოდა პეტერბურგის ბალეტომანების რჩეულ წრეს და ჰქონდა ერთ-ერთი უმდიდრესი საბალეტო კოლექცია რევოლუციამდე რუსეთში. ავტორია ლიბრეტოსი ბალეტისთვის. 1917 წელს დასაწყისად პარიზში, სადაც განაგრძო სტატიების გამოქვეყნება რუსული ბალეტის, კომერციაში მყოფი რუსი მხატვრების შესახებ. პარიზსა და ლონდონში გამოიცა მისი რამდენიმე ნაშრომი რუსული ბალეტისა და „რუსული სეზონების“ ისტორიაზე (წყარო: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%B2%D0%B5%D1%82%D0%BB%D0%BE%D0%B2,%D0%92%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D1%80%D0%B8%D0%B0%D0%BD_%D0%AF%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%BB%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D1%87).

**ალექსეი
ბინოროვი**

ალექსეი ალექსის ძე ბინოროვი (ფსევდონიმით **Лугови**, 1853-1914) — რუსი მეწარმე, რედაქტორი, მხატვარი, პოეტი, ლიტერატურული წრის „პარასკევს“ წევრი. პეტერბურგის საიმპერატორო მეცნიერებათა აკადემიის პუშკინის პრემიის ლაურეატი. კარგად ფლობდა გერმანულ, ფრანგულ და ინგლისურ ენებს. 1883 წელს გაზეთ „Эхо“-ში ხელმოწერის გარეშე გამოქვეყნდა მისი პირველი სტატია „მდიდრის მეკევიდრეობა“, რომლითაც დაიწყო ლიტერატურული მოღვაწეობა. 1886 წლიდან თანამშრომლობდა ორგანოებში: „Вестнике Европы“, „Северный вестник“, „Русская мысль“ და სხვა პერიოდულ გამოცემებთან. რედაქტორობდა ჟურნალ „Нива“-ს (1895-1897). (წყარო: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B2_%D0%90%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%B5%D0%B9_%D0%90%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%B5%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D1%87)

№56/4

23 დეკემბერი,

Еженедѣльный иллюстрированный журналъ

„ПРИРОДА И ЛЮДИ“

Издается съ 1889 г. — Изданія годъ VIII.
(Пробный № высыл. за 7 коп. марку).

Подписной годъ начинается

съ 1-го Ноября.

№1-й выдетъ 7 Ноября 1896 г.

Содержаніе: Фритиофъ Хансенъ и его путешествія (съ рис.). В. Семенова. — Русская колонія на Тихомъ океанѣ. Ром. Н. Соколова. — Въ странѣ полумѣсяца. Очерки Турціи. Юрія Кази-Бека (съ рис.) — Алхимія. — Д. Сеславина. — Фотографія души (съ рис.). Очеркъ В. Битнера. — Исторія одного русскаго эмигранта въ Америкѣ. Разсказъ Г. Сѣверцева. — Со всѣхъ концовъ свѣта. — Изъ области есествознанія. — Изъ области техники. — Хроника путешествій.

Подписная цѣна: 5 руб. безъ доставки. Съ доставкой и пересылкою во всѣ города Росціи ШЕСТЬ РУБЛЕЙ. За границу 8 руб.

журналъ „ПРИРОДА И ЛЮДИ“ знакомитъ читателей, въ живомъ и занимательномъ изложеніи, съ чудесами природы и подвигами человѣческаго ума, въ различныхъ отрасляхъ науки и промышленности; сообщаетъ, въ общедоступной формѣ, точныя свѣдѣнія о всѣхъ замѣчательныхъ открытіяхъ и изобрѣтеніяхъ; раскрываетъ прошлое человѣчества и рисуетъ картины будущаго прогресса людей; наконецъ, служитъ общепонятнымъ истолкователемъ современной жизни.

Годовые подписчики въ теченіи 1897 года получаютъ:

52 Еженедѣльныхъ №№. Каждый номеръ, въ размѣрѣ 2 листовъ большаго формата (16 страницъ плотной печати), заключаетъ въ себѣ 6-8 большихъ статей, не исключая мелкихъ, и 8-12 художествен. Рисунк.

12 ежемѣсячныхъ книгъ, изящно отпечатанныхъ на глазированной бумагѣ, съ иллюстраціями объемомъ каждая отъ 160 до 200 страницъ убористой печати.

Какъ по содержанію, такъ и по иллюстраціямъ журналъ „Природа и Люди“ — единственное изданіе въ русской печати, и цѣнность однихъ приложеній равняется подписной цѣнѣ на журналъ „Природа и Люди“, так что только при большомъ количествѣ подписчиковъ редакція имѣетъ возможность дать бесплатно столь цѣнное приложеніе, которое выходитъ подъ общимъ названіемъ

„Полезная библіотека“

и въ наступающемъ году будетъ состоять изъ слѣдующихъ популярныхъ сочиненій:

1. **„На верблюдахъ“.** Очерк и картины изъ жизни въ Средней Азій. Н. Уралова.

2. **„Какъ узнать характеръ человѣка“.** Опредѣленіе характера по чертамъ лица (физиогномонія), по почерку (графологія), по рукамъ (хиромантія), по головѣ (краниологія), и т. д. Очерки Гр. Ф-та.

3 и 4. **„Натуралистъ на Ла-Плагѣ“.** У. Г. Хэдсона. Съ рисунками. перев. съ послѣдняго англійскаго изданія.

5. **„Наши родичи“.** (Изъ воспоминаній о славянскихъ земляхъ). Очерки и рассказы В. П. Желиховской.

6. „Естественная исторія въ разказахъ“. Альфреда Мильса

7. „Общедоступная пиротехника“ Руководство къ приготовленію домашними средствами фейерверковъ. Д. Озеркова. Со многими рисункамм.

8. „Современная Турція“. Очерки и рассказы о царствѣ османовъ. Юря Кази-Бека.

9. „Исторія электричества“. Джона Менро. Пер. съ англ. подъ ред. Ив. Святскаго.

10. „Во льдахъ и снѣгахъ“. (Путешествіе на о-въ Колгуевъ). Перев. съ англ. А. Филиппова.

11. „Исторія воздухоплаванія“. По Л. Фигье и др. источникамъ, состсвилъ Гр. Ф-тъ.

12. „Въ дѣбряхъ Азіи“. Очерки экспедиціи генер. - М. Пѣвцова. Обработ. Н. Соколовъ.

Въ №№ журнала въ наступающемъ году будутъ помѣщены „ЛѢСНОЙ БРОДЯГА“. Очеркъ А. В. Елисеѣва. „Русская колонія на тихомъ океанѣ“. Романъ въ 3-хъ частяхъ Н. Н. Соколова. „Фритіофъ Нансенъ“. Иллюстрированный очеркъ В. Семенова. „Пророческія видѣнія“. Очеркъ В. В. Битнера. „Погибіе и погибающіе“. (очерки изъ исторіи допотопныхъ животныхъ). А. Каринцкаго. „По роднымъ краямъ“. иллюстрированные очерки проф. Н. Ю. Зографа и проф. А. М. Никольскаго. „Симонъ Боливаръ“. Очеркъ Ф. Волгина. „Выращиваніе растений по волѣ человѣка“. Естественное объясненіе того чудовищного роста растений, который наблюдался путешественниками въ „чудесахъ“ индійскихъ факировъ. Очеркъ В. Битнера съ рис. „Исторія бани у разныхъ народовъ“ (Извлеченіе изъ книги д-ра С. Гуз-

дева). „На рубежѣ“. Очерки Закаспійского края. Изъ записокъ туриста. Б. Потоцкаго. „Въ странѣ полумѣсяца“. Очерки и картины изъ современной жизни Турціи. Юрія Кази-Бека. „Астрономическіе очерки“. К. Фламмаріона и проф. С. П. Глазенапа. „Откуда происходятъ мысли“. (Описание мозга и его дѣятельности). Л. Фигье. „Разказы изъ американской жизни“. Г. Сѣверцева. „Идеоластія“. (Очерки, въ которыхъ читатели найдутъ естественное объясненіе тѣхъ „чулесь“ медиумизма, которыя спириты называютъ „духами“. Въ pendant къ очерку „Идеоластія“ будетъ идти статья „Фальсификація духовъ“, гдѣ читатели ознакомятся съ разными поддѣлками и обманами профессиональныхъ медиумовъ и многихъ гг. спиритовъ). В. В. Битнера. „Пионеры электричества“. Дж. Менро. „Столицы мира“. Очерки В. П. Желиховской, М. А. Бернова и др. „Наши сосѣди“. Очерки Китая, Персіи и Японіи. „Герой телеграфа“ Дж. Менро.

Издатель П. Сойкинъ. — Редакторъ С. Груздевъ.

КОНТОРА И РЕДАКЦІЯ ЖУРНАЛА
„ПРИРОДА И ЛЮДИ“

**С. Петербургъ, Стремянная, №12 со-
бств.** Д. Разсрочка допускается не иначе,
какъ при подпискѣ 3 р. и къ 1 мая осталь-
ные. Для гг. служащихъ какъ въ казен-
ныхъ, такъ и частныхъ учрежденіяхъ, до-
пускается разсрочка съ ручательствомъ гг.
казначеевъ и управляющихъ.

За 1889-1890 г. И 1896 г. Журналъ весь
разошелся; 1891, 1892, 1893, 1894 и 1895 гг.

остались въ небольшом колич. экзempl., цѣна которыхъ в брошюр. видѣ, со всѣми прилож. 4 р. за каждый годъ, а въ рoскошн. переплетѣ 5 р. перес. за 10 фунт. По вѣсу и разстоянiю. (6-1)

P.S. „ПРИРОДА И ЛЮДИ“ ყოველკვირეული ილუსტრირებული ჟურნალი გამოდიოდა 1889 წლის ნოემბრიდან 1918 წლის აპრილამდე. ჟურნალი თავიდანვე პოპულარული გახდა მოსახლეობის სხვადასხვა სეგმენტში, მიუხედავად იმისა, რომ მასში ქვეყნდება სტატიები ღრმა სამეცნიერო საკითხებზე. ჟურნალში წარმოდგენილი იყო თავსატეხები, გასართობი სტატიები გეოგრაფიასა და ეთნოგრაფიაზე, პოპულარული ნარკვევები ქიმიასა, ფიზიკასა და ბოტანიკაზე; მკითხველს გააცნო უახლესი ტექნიკური სიახლეები მსოფლიოდან, გამოაქვეყნა ისტორიკოსებისა და მოგზაურების ნარკვევები, ბიოგრაფიული ნარკვევები მეცნიერებზე, სამეცნიერო ფანტასტიკური რომანები, ისტორიულ მოთხრობები, სიახლეები აღმოჩენების შესახებ. დანართების სახით გამოქვეყნდა ჟურნალებიც: **„Современная жизнь“** (1903-1905); **„Мир приключений“** (1910-1928); **„Знание для всех“** (1913-1917); სერიული დამატებები: რომანების ბიბლიოთეკა **„Приключения на суше и на море“** (1902-1915); **„Библиотека знания“** „თავგადასავლები ხმელეთზე და ზღვაზე“ (1902-1915); ჟურნალს სხვადასხვა დროს რედაქტობდნენ: ძმები სმრბეი, ვიქტორინა და ვასილ ბრუზღევი, პეტრე პეტრეს ძე სოიკინი; იაკობ ისილორძის ძე პერელმანი. (წყარო: <https://ru.wikipedia.org/wiki>)

**ვიქტორ
ბრუზღევი**

ვიქტორ სერბეის ძე ბრუზღევი
(24.01.1866-07.02.1938) — რუსი საბჭოთა მუან-გინეკოლოგი, სამედიცინო მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი, რსფს-ს დამსახურებული მეცნიერი. ავტორია 100-ზე მეტი სამეცნიერო ნაშრომისა და არაერთი მონოგრაფიისა. 1900-იან წლებში რედაქტორობდა სამეცნიერო-პოპულარულ ჟურნალს „**Природа и люди**“. (წყარო: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D1%80%D1%83%D0%B7%D0%B4%D0%B5%D0%B2_%D0%92%D0%B8%D0%BA%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%BD_%D0%A1%D0%B5%D1%80%D0%B3%D0%B5%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D1%87)

**სერგეი
ბრუზღევი**

სერგეი სერბეის ძე ბრუზღევი
(01.07.1864-04.07.1936) — ბაქტერიოლოგი, ფიზიოლოგი, თერაპევტი, პროფესორი. პირველი მსოფლიო ომის მონაწილე, რედაქტორი. 1889 წლიდან მუშაობდა ყოველკვირეულ გაზეთ „**Природа и люди**“-ის რედაქტორად. 1928 წელს პრელაში გამოაქვეყნა კრებული „**Русская религиозная поэзия**“ (წყარო: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D1%80%D1%83%D0%B7%D0%B4%D0%B5%D0%B2_%D0%A1%D0%B5%D1%80%D0%B3%D0%B5%D0%B9_%D0%A1%D0%B5%D1%80%D0%B3%D0%B5%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D1%87).

**ფავსტ
ბრუზღევი**

ფავსტ სერბეის ძე ბრუზღევი
(03.09.1867-25.07.1913) — რედაქტორი. ჰქონდა მრავალმხრივი სამეცნიერო განათლება. ერკვეოდა ისტორიის, მხატვრული ლიტერატურის, ძველი და ახალი ენების საკითხებში, გეოგრაფიისა და ეთნოგრაფიის, სასოფლო-სამეურნეო და სამშენებლო საქმის გამოყენებითა

ცოდნამ ხელი შეუწყო ჟურნალის „**Природа и Люди**“ მრავალფეროვანი პროგრამის შედგენასა და გამოცემაში. ორგანოს „**Природа и Люди**“ გამოცემის პირველივე წელს (1889) მათათვისა მასში 30-ზე მეტ ნარკვევს და სტატიას (თარგმნილი ნაწარმოებების გარდა). 1890 წლიდან სარედაქციო კოლეგიის წევრია, როგორც მისი მდივანი, შემდგომ გახდა რედაქტორი. ბოლო 15 წლის განმავლობაში ასევე რედაქტორობდა ყოველკვირეულ ჟურნალს „**Сельский Хозяин**“, რუსული სასოფლო-სამეურნეო პრესის ყველაზე გაგრძელებულ ორგანოს. 1904-1905 წლებში საკუთარი ხარჯებით გამოსცა სამეცნიერო და ლიტერატურული ყოველთვიური ჟურნალი „**Наука и Жизнь**“, ხოლო 1908 წელს რედაქტორობდა პროგრესულ პოლიტიკურ ყოველდღიურ გაზეთს „**Современная Мысль**“ (წყარო: ნეკროლოგი, ჟურნალი „**Природа и люди**“, 1913 წ. № 41 <http://mir.k156.ru/gruzdev.php>)

პეტრე პეტრეს ძე სოიკოვი (23.08.1862-05.01.1938) — რუსი გამომცემელი. 1885 წელს შეიძინა სტამბა. შედგომში სტამბის ბაზაზე გაჩნდა გამომცემლობა. გამოსცემდა საბუნებისმეტყველო და პოპულარულ ლიტერატურას, რუსი და უცხოელი მწერლების ნაშრომების მრავალტომეულ კრებულებს, აგრეთვე ჟურნალებს „**Природа и люди**“ (1889-1918), „**Книжный мир**“ (1901-1911), „**Сельский хозяин**“ (1899-1918). ფილოსოფიურ და ლიტერატურულ ჟურნალს „**Научное обозрение**“ (1898-1902). იყო ჟურნალ „**Звезда**“-ს რედაქტორ-გამომცემელი (1893). თქვამბრის რეგოლაციის შემ-

**პეტრე
სოიკოვი**

დეგ გამომცემლობა ნაციონალიზებულ იქნა. თავისი საქმიანობა NEP-ის პერიოდში 1922 წელს განაახლა და მოახერხა 100-ზე მეტი წიგნის გამოცემა. 1930 წელს გამომცემლობა გაერთიანდა **Леноблиздат**-თან. გამოაქვეყნა საცნობარო წიგნები — ორტომეული, სრული მართლმადიდებლური სასულიერო ენციკლოპედიური ლექსიკონი (1913), მხატვრული ლიტერატურა, პოპულარულ-სამეცნიერო ლიტერატურის პუბლიკაციები — **ბ. ბრეშის** სამტომიანი „ცხოველთა ცხოვრება“ (1902), რომელიც გამოიცა ჟურნალის „**Природа и люди**“ უფასო ჩანართის სახით, რამდენიმე წიგნის სერიისა „**Садовая библиотека**“... (წყარო: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%BE%D0%B9%D0%BA%D0%B8%D0%BD_%D0%9F%D1%91%D1%82%D1%80_%D0%9F%D0%B5%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87)

იაკობ პერელმანი

იაკობ ისიდორეს ძე პერელმანი (ფსევდონიმები: „ია.ლ-ნი“, „ია. ლესნი“, „ია.ლ-ნი“, „ია.პ.“, „ია. პ. სილვესტროვი“ („ციფირკინი“, „პ. რელმანი“ „პ. ია-გ“, „ია“ და „ი. ნედმოვი“ (04.12.1882- ლ 16.03.1942). — რუსი და საბჭოთა მათემატიკოსი და ფიზიკოსი, სეტყვის საწინააღმდეგო პირველი საბჭოთა რაკეტის შემქნელი, უნიკალური მუზეუმის, გასართობი მეცნიერების სახლის შემქნელი (1935). სამწესწაროდ, ომის დროს მუზეუმის თითქმის ყველა ექსპონატი განადგურდა და დღემდე მხოლოდ ზოგიერთი მათგანის აღწერაა შემორჩენილი. ზუსტი მეცნიერებების პოპულარიზატორი, ნიჭიერი მასწავლებელი და ჟურნალისტი, სიტყვის გამორჩენილი ოსტატი, გასართობი მეცნიერების ფანრის ფუძემდებე-

ლი, კონცეფციის „სამეცნიერო ფანტასტიკის“ ავტორი. ავტორია 1000-ზე მეტი სტატიისა და შენიშვნისა. სწავლავდა პუბლიცისტიკაშია 47 პოპულარულ-სამეცნიერო, 40 სასწავლო წიგნი, 18 სასკოლო სახელმძღვანელო და სასწავლო საშუალებები. პერელმანი ერთადერთი ავტორია, რომელმაც შექმნა სამეცნიერო ჟანრის წარმატებული ნაწარმოებები. პირველი სტატია 1899 წელს გამოაქვეყნა გაზეთ „Гродненские губернские ведомости“-ში. 1901-1918 წლებში მუშაობდა ჟურნალში „Природа и люди“. მისი წყალობით დაიბადა მოთხრობებისა და ნოველების კრებული „თავგადასავლების სამყარო“, რომელიც გამოიცა ჟურნალის უფასო დანამატის სახით (1910-1928). იყო ლენინგრადის გაზეთის „Красная газета“ სამეცნიერო განყოფილების წევრი, ჟურნალების „Наука и техника“, „Педагогическая мысль“ სარედაქციო კოლეგიის წევრი, ჟურნალის „Природа и люди“ დახურვის შემდეგ დაიწყო სამეცნიერო და პედაგოგიური საქმიანობა. 1919-1929 წლებში გამოსცემდა და რედაქტორობდა პირველ საბჭოთა პოპულარულ-სამეცნიერო ჟურნალს „В мастерской природы“.

მას არ გაუკეთებია სამეცნიერო ადმინისტრაცია, მაგრამ ის ერთგული დარჩა მეცნიერებისადმი და ორმოცდასამი წლის განმავლობაში ხალხს მეცნიერებასთან ურთიერთობის სიხარულს ანიჭებდა (წყარო: <https://sherstinka.ru/ka/turn-career/perelman-yakovlevich-isidorovich-syn-mihail-yakovlevich-yakov-perelman-/>) suraTis misamarTi: <https://ka.drunkentengu.com/matematik-perelman-yakov-vklad-v-nauku-izvestnyiy-rossiyskiy-matematik-grigoriy-perelman-14621>)

ОТКРЫТА ПОДПИСКА НА 1897 ГОДЪ
на ежемѣсячный литературно-научный и
политическій журналъ

„СЪВЕРНЫЙ ВѢСТНИКЪ“

(годъ изданія XII).

Въ 1896 г. Въ „СЪВЕРНЫЙ ВѢСТНИКЪ“ было, между проч., напечатано: „Карьера Струкова“ Пов. А. Эртеля. „О развитіи русскаго народнаго хозяйства“ Проф. А. Исаева. „Трильби“, Ром. Ж. дю. Морье. „Изъ писемъ Т. Н. Грановскаго“. „Любовь и ревность у дѣтей“ Д ра В. Якубовича. „Въ Дудкѣ“ Пов. Вас. Немировича-Данченко. „О направленіяхъ современной эстетики“ Э. Радлова. „QUO VADIS“, Ром. Ген Сенкевича. „Воспоминанія о А. И. Герценѣ“ Н. Тучковой Огаревой. „Любовь“, Ром. О. Шапирь. „Наслѣдственность пола“ Е. Чижоаа. „Въ капканѣ“, Пов. П. Боборыкина. „Дѣтство и отрочество П. И. Чайковскаго“ М. Чайкавскаго. „Двѣ новеллы: а) „Наука любви и б) Любовь сильнѣе смерти“ Д. Мережковскаго. „Новѣйшая испанская литература“ Проф. А. Шепелевича. „Зеркала“ Пов. З. Гиппиусъ. „Сѣверный полюсь и путешествіе Нансена“ М. Венюкова. „Фридрихъ Ницще“ Оч. Л. А. Саломэ. „Жилищная нужда рабочихъ классовъ“ Д. Герценштейна. „Гоголь и А. О. Смирнова въ 1842-44 гг.“ В. Шенрока. „Новая французская школа въ музыкѣ“ и „Ново-германская музыка“ А. Коптяева. „Александръ Дюма“ и „Новыя теченія во французскомъ романѣ“ З. Венгеровой. „Новая побѣда науки“ А. Гершуна. „Богъ театра“ Разск. Я. Крюковского. „Идея Илліяды“

СЪВЕРНЫЙ
ВѢСТНИКЪ.
Мѣсяцъ Февралъ.
1893.

СОДЕРЖАНІЕ:

	Стран.
I. Бюжетиное путешествие на Дунаю ру ездѣ — — — — —	117
II. Философія — — — — —	137
III. Продолженіе повѣстей, сужающихся въ Исторіи о Философіи и высшихъ на- укахъ Б. Липы — — — — —	150
IV. Огнѣи, о Безобразіи — — — — —	150
V. Объ возможной роли въ нравствен- ности — — — — —	165
VI. Писемца — — — — —	183
VII. Стихи — — — — —	
1). Въ литературѣи музѣ — — — — —	187
2). Писмо оиѣи невѣдомой — — — — —	188
3). Бѣда, отъ которой — — — — —	201
4). Калитани — — — — —	205
5). Сибирскаяи прогулка — — — — —	206

Н. Минскаго. „Таможенное разоружение“ В. Бирюковича. „Исторія одного идейнаго преступленія“ Проф. И. Оршанскаго. „Письма къ М-ше Виардо и Г. Флоберу и С. Тургенева“. „Искусство и дѣйствительность“ Изъ соч. Дж. Рескина. „Реорганизация С. Петербургскаго и Московскаго Комитетовъ Грамотности“ Н. Арефьева. „Къ звѣздамъ“ Раз. Ѳ. Сологуба. „Москва и Римъ“ Проф. А. Брикнера. „Польскій публицистъ-художникъ“ К. Льдова. „Тургеневъ и Толстой“ Проф. Д. Овсянико Куликовскаго. „Новая Женщина и Разводъ“ П. Тверскаго. „Женскіе типы въ трагедіяхъ Расина“ Проф. Ѳ. Батюшкова. „Сельско хозяйственные отхожіе промыслы“ В. Бирюковича. „Полскогорье“ Ром. М. Гуревичъ. „Нѣмецкій студентъ конца вѣка“ Проф. А. Трачевскаго. „Атомизмъ и энергетизмъ“ Проф. А. Введенскаго. „На конкурсѣ“. Раз. А. Стерна, и мн. Друг – Стихи: Н. Минскаго, Д. Мережковскаго, З. Гиппиусъ, К. Льдова, К. Фофонова, К. Бальмонта, Ф. Сологуба, О. Чюминой и др.

Постоянные отдѣлы въ журналѣ:

1. „ВОПРОСЫ САМООБРАЗОВАНИЯ“ (Статьи проф. И. Боргмана, проф. А. Козлова, проф. В. Шимкевича, проф. К. Поссенроф, Л. Шепелевича, Н. Усова, проф. А. Брикнера и др.). II. „Областной Отдѣлъ“. III. „Земскій Отдѣлъ“ (Статьи: „Земское и городское самоуправленіе М. Стивали, „Земскія финансы“ В. Бирюковича, „Взаимное земское страхованіе“ П. Скаго, „Зем-

ское и городско самоуправленіе“ П. Кузнецова и др.). IV. „Провинціальная печать“ Л. Горева. V. „Внутреннее Оброзраѣніе“. VI. „За предѣлами Европейской Россіи (Статьи: „Бѣ Сибири“, „Кому просвѣщать Сибирь?“, „Земство въ Сибири“, „Ссылка въ отдаленныя мѣста Сибири“, „Земская школа въ Сибири“ и др. Н. Арефьева. „Кавказъ“ М. П., „Прибалтійскій край“ П. К. „Привислянскій край“ М. П. „Финляндскія дѣла“, П. Кузнецова). VII. Корреспонденціи изъ заграницы. VIII. „Изъ жизни и литературы“. IX. „Критика“ X. „Библиографія“ XI. „Литературныя замѣтки“ А. Волынскаго (Статьи: „Власть тѣмы“, „Современная русская беллетристика“, „Философскія теченія въ русской поэзій“, „Книга Куно-фишера о Шопенгауэрѣ“, „Два послѣднихъ романа Золя“, „Польскій романистъ Сенкевичъ“ и др.). XII. Журнальное обозрѣніе. XIII. „Политическая лѣтопись“ Проф. А. Трачевскаго.

Подписная цѣна на журналъ понижена (безъ измѣненія объема и состава книжекъ). Разсрочка для иногородныхъ приспособлена къ удобствамъ почтовой пересылки денегъ: Условія подписки:

Для иногородныхъ: на год — 12 р., 1/2 год. — 6р., 1/4 год. — 3 р., 1 мѣс. — 1 р.

Для городскихъ (съ дост.): на год — 11 р., 1/2 год. — 5р. 50 коп., 1/4 год. — 2 р. 75 коп., 1 мѣс. — 90 коп.

Для заграничныхъ: на год — 14 р., 1/2 год. — 7 р., 1/4 год. 4 р.

ПОДПИСКА ПРИНИМАЕТСЯ: въ Гл. Конторѣ, Спб., Троицкая, 9; Въ Москвѣ, Въ Отдель, Конт. Книжн. Магаз. К. Тихомиро-

ва, Кузнецкий мостъ; въ кн. Маг. Карбасникова, „Новаго Времени“. Печковской и др.

Редакторъ Издательница Л. Я. Гуревичъ. (10-1)

P.S. რუსულ ვიკიპედიის მხედვით, „Северный вестник“ ორჯერ გამოიცა.

1. ყოველთვიური ჟურნალი „Северный вестник“ გამოდიოდა სანქტ-პეტერბურგში 1804-1805 წლებში. მისი ხელმძღვანელი იყო ივან ივანეს ძე მარტინოვი ([https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%B5%D0%B2%D0%B5%D1%80%D0%BD%D1%8B%D0%B9_%D0%B2%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BD%D0%B8%D0%BA_\(1804%E2%80%941805\)](https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%B5%D0%B2%D0%B5%D1%80%D0%BD%D1%8B%D0%B9_%D0%B2%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BD%D0%B8%D0%BA_(1804%E2%80%941805))).

2. ჟურნალი „Северный вестник“ გამოდის 1885-1898 წლებში. სხვადასხვა დროს ჟურნალის გამომცემლები და რედაქტორები იყვნენ: ანტონინა საბაშნიკოვა, ანა ვერხვინოვა, ნიკოლაი კონსტანტინეს ძე მიხაილოვსკი. ალექსანდრე არკადაის ძე კაშუმანი, მიტროფან ივანეს ძე სვეშნიკოვი, ბორის ბორისის ძე ბლინსკი, ლუბა იაკობის ასულ გურევიჩი, აკიმ ლვოვის ძე ვოლინსკი. (წყარო: <https://ru.wikipedia.org/wiki>)

**ივან
მარტინოვი**

ანტონინა ვასილის ასული საბაშნიკოვა (ვერხვინოვა მეუღლის გვარით). (1861-11.07.1945) — პიანისტი, გამომცემელი. 1885 წლიდან ყოველთვიური ლიტერატურული ჟურნალი „Северный вестник“ გამოდიოდა ანა მიხეილის ასული ვერხვინოვას რედაქტორობით. ჟურნალი დიდი პოპულარობით სარგებლობდა, განსაკუთრებით მას შეეძლო, რაც მოწვეული იყო თანამშ-

**ანტონინა
საბაშნიკოვა -
ვერხვინოვა**

რომლობისთვის პოპულისტების ჯგუფი, რომელსაც ხელმძღვანელობდა ნ.კ. მინაილოვსკი. ნ.კ.მინაილოვსკის „Русское богатство“-ში გადასვლის შემდეგ ჟურნალმა დაკარგა ხელმძღვანელების უმეტესობა. 1890 წელს საბაშნიკოვამ ჟურნალი გაყიდა. (წყარო: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%B0%D0%B1%D0%B0%D1%88%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%90%D0%BD%D1%82%D0%BE%D0%BD%D0%B8%D0%BD%D0%B0_%D0%92%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BB%D1%8C%D0%B5%D0%B2%D0%BD%D0%B0)

მიტროფან სვეშნიკოვი

მიტროფან ივანეს ძე სვეშნიკოვი (11.06. 1862- არა უადრეს 1914) — ცნობილი რუსი იურისტი, ფუნდამენტური ნაშრომების ავტორი სახელმწიფო და მუნიციპალური სამართლის შესახებ, პუბლიცისტი. 1889 წლიდან იყო საიმპერატორო პეტერბურგის უნივერსიტეტის იურიდიული საზოგადოების ადმინისტრაციული განყოფილების სარედაქციო კომიტეტის წევრი. 1890-1891 წლებში სათავეში იდგა ჟურნალ „Северный вестник“-ს. 1892 წელს მან გამოაქვეყნა მონოგრაფია (წყარო: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%B2%D0%B5%D1%88%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%B2_%D0%9C%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%BE%D1%84%D0%B0%D0%BD_%D0%98%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87)

ნიკოლაი მინაილოვსკი

ნიკოლაი კონსტანტინეს ძე მინაილოვსკი (ფსევდონიმები: Гроньяр, Посторонний, Профан.; 15.11.1842-28.01.1904) — რუსი პუბლიცისტი, სოციოლოგი, ლიტერატურათმცოდნე, კრიტიკოსი, მთარგმნელი,

პოპულისტი თეორეტიკოსი. ლიტერატურული მოღვაწეობა 1860 წელს დაიწყო ჟურნალში „Рассвет“. თანამშრომლობდა სსკადასსეა პერიოდულ გამოცემაში: „Книжный вестник“, „Гласный суд“, „Неделя“, „Современное обозрение“, „Народная воля“ (1884), „Северный вестник“, „Русская мысль“, 1868 წლიდან მონაწილეობდა ჟურნალში „Отечественные записки“. ნ. ა. ნიკრასოვის გარდაცვალების შემდეგ (1877) იგი გახდა ჟურნალის ერთ-ერთი რედაქტორი (მ. ი. სალტიკოვ-შჩეპტინსა და ბ. ზ. ელისევიჩთან ერთად). სსკადასსეა დროს რედაქტობდა გაზეთს „Русские ведомости“ (1892-), პარალელურად ჟურნალს „Русское богатство“ (1892-) მ. ბ. კოროლევიჩთან ერთად (წყარო: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%B8%D1%85%D0%B0%D0%B9%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%9D%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0%D0%B9_%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87)

ბორის ბორისის ძე გლინსკი (12.10.1860-01.12.1917) — რუსი მწერალი, პუბლიცისტი, გამომცემელი, რედაქტორი, საზოგადო მოღვაწე. 1887 წლიდან იგი ძირითადად მუშაობდა „Исторический вестник“-ში, სადაც გამოქვეყნდა ისტორიული და ჟურნალისტური ხასიათის მრავალი სტატია. იყო რედაქტორ-გამომცემელი ჟურნალებისა: „Северный вестник“ (1890-1891), „Исторический вестник“ (1913-1917) „Русская будущность“ (1915-1917).

ბორის
გლინსკი

**ალექსანდრა
კაუფმანი**

ალექსანდრე არკადის ძე კაუფმანი (12.03.1864-18.05.1919) — რუსი ეკონომისტი, სტატისტიკოსი, პედაგოგი, ნაშრომების ავტორი, კონსტიტუციური დემოკრატიული პარტიის ერთ-ერთი ლიდერი. მონაწილეობდა „Северный вестник“-ის გამოცემაში. თანამშრომლობდა პერიოდულ გამოცემებთან: „Сибирский сборник“, „Вестник Европы“, „Вестник права“, „Алтайский сборник“, „Русская мысль“, „Народное право“, „Вестник Европы“, „Юридический вестник“, „Реч“, „Полярная звезда“, „Русское богатство“, „Сибир“, „Русская ведомост“, „Archiv fur soziale Gesetzgebung und Statistik“ და სხვა გამოცემაში. (წყარო: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%B0%D1%83%D1%84%D0%BC%D0%B0%D0%BD_%D0%90%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D1%80_%D0%90%D1%80%D0%BA%D0%B0%D0%B4%D1%8C%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D1%87))

**ლიზოვ
გურჯიი**

ლიზოვ იაკობის ასული გურჯიი (ფსევდონიმი ლ. გორევი (1866-1940) — ლიტერატურისა და თეატრის კრიტიკოსი, პროზაიკოსი, მთარგმნელი, საზოგადო მოღვაწე. 1891 წელს გამოსცა ჟურნალი „Северный вестник“, როგორც მფლობელმა და გამომცემელმა, ჟურნალის გარშემო გააერთიანა გამოჩენილი რუსი მწერლები. თავად საკმაოდ ბევრს წერდა ჟურნალის ყველა განყოფილებაში, მხატვრული ლიტერატურით დაწყებული ბიბლიოგრაფიით დამთავრებული. ავტორია ბროშურისა „9-e января“. ანკეტების კომისიის“ ცნობით 1906 წელს იგი ცენზურამ ჩამოართვა. 1900-იანი

წლებში იყო დაკავებული თეატრის კრიტიკით. 1911-16 წლებში იყო თეატრის რეცენზენტი და სელმძღვანელი. გაზეთში „Речь“ 1896 წლიდან სელმძღვანელობდა განყოფილებას „Провинциальная печать“ სწავლასა და დროს თანამშრომლობდა ორგანოებში: „Новости и Биржевая газета“ (1887), „Русское богатство“ (1888), „Северный вестник“, „Союз женщин“, „Жизнь“, „Русская Мысль“, „Мир Божьей“, „Освобождение“, „Наша жизнь“, „Слово“, „Речи“ (1911-1916), „Русский вестник“, „Русская молва“.

(წყარო: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D1%83%D1%80%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D1%87_%D0%9B%D1%8E%D0%B1%D0%BE%D0%B2%D1%8C_%D0%AF%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%BB%D0%B5%D0%B2%D0%BD%D0%B0)

ანა მიხაილის ასული ვერხვინოვა
(1844-13.02.1917) — რუსი იურისტი, პუბლიცისტი, გამომცემელი. პირველი რუსი ქალი, რომელმაც მიიღო სამართლის დოქტორის ხარისხი (ლაიფციგის უნივერსიტეტში); შეისწავლა სამხრეთ სლავების ჩვეულებითი სამართალი, რომლის შესახებაც გამოაქვეყნა რამდენიმე სტატია ორგანოებში: „Юридический вестник“, „Журнал гражданского и уголовного права“ (1884), „Друг женщины“. 1885-1889 წლებში გამოსცა და რედაქტობდა აუზნალს „Северный Вестник“ (წყარო: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%95%D0%B2%D1%80%D0%B5%D0%B8%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%90%D0%BD%D0%BD%D0%B0_%D0%9C%D0%B8%D1%85%D0%B0%D0%B9%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B0)

**ანა
ვერხვინოვა**

**აკიხ
ვოლინსკი**

აკიხ ლვოვის ძე ვოლინსკი (ნამდვილი გვარი, სახელი — საიმ ლეიბოვიჩ ფლექსერი; 21.04.1861/1863-06.06.1926) — ლიტერატურათმცოდნე და ხელოვნებათმცოდნე; ბალეტის ექსპერტი. მწერალთა კავშირის ლენინგრადის ფილიალის გამგეობის თავმჯდომარე (1920-1924), ხელმძღვანელობდა მსოფლიო ლიტერატურის გამგეობას. ერთ-ერთი ადრეული იდეოლოგი რუსული მოდერნიზმის, რომელიც თავდაპირველად ცნობილი იყო „დეკადანსის“ სახელით, მოგვიანებით გადავიდა იმპრესიონიზმისა და სიმბოლიზმის სკოლაში. სიცოცხლის ბოლომდე თავისი „ეთიკური“ და „ესთეტიკური“ თეორიების ერთგული დარჩა, თუნდაც რადიკალურად შეცვლილი სოციალური მდგომარეობის პირობებში. უნივერსიტეტის დამთავრების შემდეგ თქვა: „მინდა ვიყო არა პროფესორი, არამედ მწერალი“. ამ დროისთვის მან შეცვალა გვარი „ფლექსერი“ ფსევდონიმად „ვოლინსკი“ რომლითაც ხელი მოაწერა თავის პირველ დამოუკიდებელ ნაშრომს. უნივერსიტეტის დამთავრებისთანავე (1889) მონაწილეობა მიიღო ჟურნალის „Северный вестник“ გამოცემაში. გამოაქვეყნა მხატვრული მოდერნიზმის პირველი ნიმუშები. თანამშრომლობდა ჟურნალში „Новый путь“, „Жизнь искусства“. (წყარო: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D0%BE%D0%BB%D1%8B%D0%BD%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%90%D0%BA%D0%B8%D0%BC_%D0%9B%D1%8C%D0%B2%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87)

განმარტველობები
სტამბები

ახალი ამხანაგობა ქართულ წიგნების
გამომცემელთა

ქართველ საზოგადოებას ერთი ფრიად სასიამოვნო ამბავი უნდა ვაუწყოთ: მომავალ ახალ წლიდან ჩვენ გვეპატება კიდევ ერთი ქართული წიგნების გამომცემი ამხანაგობა, რომელსაც ეწოდება „ახალი მკითხველი“.

„ამხანაგობას“ მიზნად აქვს გამოსცეს სახალხო სამეცნიერო წიგნები და აგრეთვე ბელეტრისტული და პოეტური ნაწარმოებები... მომავალში ამხანაგობა, თუ შესაძლოდ სცნობს, გამოსცემს სალიტერატურო კრებულს ან ჟურნალს“.

ეს ამხანაგობა სულ სხვა, განსაკუთრებით პირობებზე არის აშენებული, ვინემ ამგვარივე სხვა ამხანაგობანი ჩვენში: ყველა წევრი იმ ამხანაგობისა მუქთად მიიღებს ამხანაგობის მიერ გამოცემულ წიგნებს. ვისაც სურს ამხანაგობის წევრად გახდეს, უნდა შეიტანოს ამხანაგობის კასაში ორი თუმანი ერთბაშათ, ან და სამ-სამი მანათი შვიდი წლის განმავლობაში. ამხანაგობა შეწირულობასაც მიიღებს.

ამხანაგობის საქმეებს განაგებს საზოგადო კრებისაგან სამი წლის ვადით არჩეული სამი ორგანო: გამგეობა, რომელიც უსდგება მმართველისა და მდივნისაგან და რომელთაც ამხანაგობისაგან ჯამაგირი ენიშნებათ; სარედაქციო კომისია (სამი კაცი), რომელიც გამოსაცემს წიგნებს სინჯავს და სარევიზიო კომისია (სამი კაცი), რომელიც თვალ-ყურს ადევნებს გამგეობის მოქმედებას. ამხანაგობის საზოგადო კრება მონდება წელიწადში ერთხელ არა უგვიანეს თებერვლისა. კრება კანონიერად ჩაითვლება, რამდენი წევრიც უნდა დაესწროს მას.

სრულს გამარჯვებას ვუსურვით „ახალ მკითხველს“.

№64/3

22 დეკემბერი.

გამომცემელი კონკლავი.

იარსუკაზე ცნობილ გამომცემელთ სერ. მდივანოვს და ლიზა ანბატელოვისას ამ უამად პოლემიკა გაუმართავთ. საქმე ის არის, რომ მდივანოვი უსაყვედურებს ანბატელოვისას: იგი სააშიყო ლექსებს ჰბეჭდავს, რომელნიც მაგნებელ არიან ხალხისათვისო; კეთილი და პატიოსანი, მაგრამ ვაი რომ არც თვით მდივანოვია ამ საქმეში წმინდა კაცი და მისი გამომცემელი „სიზმრის აღსნანი“ და სწვა არა ნაკლებ მაგნე არიან ხალხისათვის. ძლიერ კარგი იქნებოდა, რომ თონივე, სერ. მდივანოვი და ლიზა ანბატელოვისა, სრულებით მიანებებდნენ თავს ქართულ მწერლობაში „მოღვაწეობას“ და აღარ დგებოდნენ მდაბიო ხალხის ცოდოში.

P.S. სერ. მდივანოვი — სერგეი სტივანეს ამ მდივანოვი — გამომცემელი (აქტიური წლები 1881-1998). ექვთიმე ხელაძის სტამბაში იბეჭდებოდა სერგეი მდივანოვის წიგნი „Самоучитель русскаго и грузинскаго языковъ. Словарь употребительнѣйшихъ словъ. ლექსიკონი ფრიად სახმარის სიტყვებისა“, ხოლო ქართულთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების სნდომაზე იაკობ გოგებაშვილს სარეცენზიოდ გადაეცა სერგეი მდივანოვის არითმეტიკის სახელმძღვანელოები (წყარო: <https://prosopography.iliauni.edu.ge/persons/22532-sergei-stefanes-dze-mdivanovi>)

**სერგეი
მდივანოვი**

№52/3

10 დეკემბერი

ქართული სტამბა კავკავში.

კავკავშიის მოვაჭრე ქართველები და სომხებიც თავიანთ სავაჭრო დაფორებს ქართულ ენაზე აწარმოებენ ამიტომ ბევრი შეწუხებული იყო იმის გამო, რომ საჭირო ბლანკები არ ჰქონდათ და იძულებულ იყვნენ მუდამ ენაზეთ ქაღალდები ბლანკებათ. აქაურის გაზეთის „ყაზბეგის“ გამოცემელმა ბ-ნ ყაზაროვმა მიაქცია ყურადღება ამ გარემოებას და თავის სტამბაში დაიბარა ქართული ასოებიც, ასე რომ დღეს შესაძლებელია კავკავში დაისტამბოს ყველა ნაირი ბლანკები და წიგნებიც ქართულად. ეს გარემოება დიდათ სასიამოვნოა და იმედია ქართველობა და სომხობაც ხელს შეუწყობს ყაზაროვს კავკავში ქართული სტამბის გაჩაღებაში.

P.S. ინფორმაცია გაზეთ „ყაზბეგის“ შესახებ იხ. გვ.: 187)

№57/3

15 დეკემბერი.

რკინის გზის სტამბა

ამიერ კავკასიის რკინის გზის მმართველობას განზრახვა აქვს გამართოს თავისი საკუთარი სტამბა. ამ ჟამად რკინის გზის მმართველობის საქმეებს ჰბუქდავს ერთი სტამბა, მაგრამ რადგანაც იგი ვერ ასწრობს ყველა საქმის დაბეჭდვას, ხშირად ზოგიერთ საქმეს სწვა სტამბებს აძლევენ, რომლებიც დროზე და რთიანად ვერ აკეთებენ საქმეს. სტამბისათვის რკინის გზის მმართველობა საგანგებოდ აშენებს საჭირო სახლს.

№16/2

*** **

4 ნოემბერი.

„თბილისის საზოგადოების სომხურ წიგნების გამოცემის“ ანგარიშიდან სჩანს, რომ 1880 წლიდან 1896 წლამდე საზოგადოებას გამოუცემია სომხურ ენაზე 119 წიგნი, მათ შორის 26 საყმაწვილო წიგნი, 20 სახალხო ბიბლიოთეკისათვის, 15 საყოველთაო წასაკითხი და სამეცნიერო წიგნი, 26 ბელეტრისტული ხასიათის, 13 ისტორიული წიგნი, 4 სახელმძღვანელო წიგნი, 4 სომხის მწერალთა ნაწარმოებები და 1 ბიბლიოგრაფიული.

№8/3

*** **

27 თებერვალი.

ქ. კავკაზში არსებობს სტამბა ბ-ნ შუვალოვისა. როგორც ვაზ. „ყაზბეგი“ იუწყება, ამ სტამბის მონამსახურეთ განუზრანაფო საკუთარი გამსესებელ-შემნახველი კასის დაარსება და 22 თებერვალს თავიანთ შორის 40 მან. კიდევ შუვალოვებიათ. ვისურვებთ, რომ ეს კეთილი აზრი განხორციელდეს და რომ კავკაზის სტამბაში მონამსახურეთ სწვა სტამბაში მონამსახურეთაც მიბადონ.

ზინოვი ი. შუვალოვი — კერძო სტამბის მფლობელი, აქტიურობის წლები: 1896-1913, ვლადიკავკაზი (ყოფილი: ძაუგი, კავკაზი, თრჯონიკი) (წყარო: <https://prosopography.iliauni.edu.ge/persons/27718-zinovi-i-shuvalovi>)

**ზინოვი
შუვალოვი**

ვაჭრების საყურადღებოდ.
 ორიოდე სიტყვა ქართული წიგნების
 გამოცემის გამო

მოგესხენებათ, რომ როგორც სხვაგან, საქართველოს ზოგიერთ კუთხეებშიაც, როცა მზე ან მთვარე დაბნელდება, ხალხი თოფების სროლას ასტყეს ხოლმე — არიქა, ვინ ხარ მამაცი! გველ-ვეშაბი მოგვლათ და მზე ან მთვარე ხიფათს გადავარჩინოთო. მიწა რომ იძვრის — თეგზი, რომელზედაც მიწა სდგას, გადაბრუნდა და მიწაც იმიტომ იძვრისო. გოლვიანი ამინდები თუ დადაგა — ილია წინასწარმეტყველისა და წმ. გიორგის ნატებს აბანავებენ მდინარეში — ამათი ნაბანები ზღვაში ჩავა და წვიმას მოიყვანსო. როცა გაიფლავებს და მეხი გაფარდება — ხალხი ამბობს: ილია წინასწარმეტყველი ეშმაკს გამოედევნა, შუბი ესროლა და ათასი სხვა... მართალია, ადვილი არ არის ცრუ-მორწმუნეობასთან ბრძოლა; იმის შექმნას მთელი საუკუნეები მონდიმბია და საუკუნეებიც გაივლის, სანამ ის მოისპობოდეს; მაგრამ დამისახელებო, როდის შეებრძოლა ამას ჩვენი ინტელიგენცია? დამისახელებო ერთი წიგნაკიც არის, რომ რომელსამე ჩვენში არსებულ ამხანაგობას ან კერძო გამომცემელს მიეძღვნას მკითხველ საზოგადოებისათვის, რომელშიაც მეცნიერულად ყოფილიყოს ახსნილ-განმარტებული ეს უბრალო ბუნების მოვლენანი.

შეიძლება მიბრძანოთ (ერთს საზოგადოებაში კიდევ მიბრძანეს): ჩვენს გამომცემელ ამხანაგობებს სრულიადაც სახეში არა ჰქონიათ სახალხო სამეცნიერო ლიტერატურის შექმნა; იმათ საზოგადოების უფრო განათლებული ნაწილი ჰყავდა მხედველობაში... კარგი და კეთილი. მაგრამ გაგკადნიერდები და ვიტყვი,

რომ უმეტესი ნაწილი ჩვენის ინტელიგენციისა — ვგონებ, დიდათაც არ შეეცდები, თუ 98% ავიღე — არ კითხულობს ამ გადმოთარგმნილ რომანებს. არა თუ ცალკე წიგნებით, ასე ქართული ოჯახი რომ დაიაროთ (რა თქმა უნდა ისეთი, სადაც „მოაბეს“ იწერენ) 98 სახლში ვერ ნახავთ გაჭრილს „მოამბის“ იმ ფურცლებს, სადაც ეს „ესტეტიკურ განათლების“ დაუმრეტელი წყაროა. აბა ვისთვის და რისთვის არიან საჭირო ეს გამოცემები? უნდა ვიფიქროთ, რომ თვით მთარგმნელებისა და გამომცემლებისათვის... ნუ თუ ამის შემდეგ ნება არა გვაქვს ვთქვათ, რომ ექიმს ვერ შეუგნია სწეულის მდგომარეობა? მაშასადამე მისი წამალი სარგებლობის ნაცვლად ზიანს მოუტანს... ინტელიგენციას ვერ შეუგნია მკითხველი საზოგადოების ნამდვილი მითხრობილება! მაშასადამე მისი მოქმედება სარგებლობის ნაცვლად ზიანს მოუტანს საზოგადოებას. ამის შემდეგ დამეთანხმებით, რომ აქ არაფერ უკეთესია ყოფილა საზოგადოება. ნუ თუ მკითხველი საზოგადოება უნდა გაგამტყუნოთ ამ შემთხვევაში? ნუ თუ მას უნდა გუყვიროთ გულ-ციფობა და მცონარობა? სრულიადაც არა! რას ეტყობით იმ მზარეულს, რომელიც სადილის ნაცვლად ტფილისის საბურთო თეატრისაკენ მიემხერდათ ხელს და ფილოსოფიურად დაგვიწყებდათ მტკიცებას: ჯერ თეატრში მიბრძანდით, „ფაუსტსა“ და „აფრიკანკას“ დაუგდეთ ყური, ესტეტიკურად განვითარდით და სადილი მერე მომთხრობთ? — რა თქმა უნდა, სულ კინწის კვრით გააძეგებდით ასეთ მორალისტს. რას იზამდნენ თვით ეს „ესტეტიკოსები“, რომ რამოდენისამე დღით უსადილოები დაგვემწყვდია ტფილისის დიდ თეატრში — „ჯერ ესტეტიკურად განვი-

თარღით და ჭამას შემდეგაც მოესწრებო. რა თქმა უნდა, ისინიც იმასვე გვიბასუხებდნენ: ჩვენ ჯერ პური გვშიან! ჯანდაბას თქვენცა და თქვენი ესტეტიკაცაო“.

მაგრამ დღეს სიამოვნებით უნდა აღვნიშნოთ, რომ ჩვენი ინტელიგენციის ერთი ნაწილის შეცდომების გასასწორებლად ინტელიგენციის მეორე ნაწილი გამოდის სამოქმედო ასპარეზზე და მოუწადინებია უმცროსი მოძიებების კანონიერი მოთხოვნების დაკმაყოფილება. თქვენ მოგვხსენებთ განჯის ქართველებზე და იმ მოსალოდნელ ამხანაგობაზე, რომლის დაარსებაც პატივცემულ ი. პ. როსტომაშვილს მოუნდომებია. კეთილშობილურია ეს სურვილი. მაგრამ მოგვხსენებთ, რომ მართო სურვილით, რაც უნდა კეთილშობილური იყოს იგი, დიდ მანძილს ვერაფერს გაივლის. სურვილთან საქმის უკეთესად დაყენებაც არის საჭირო. როგორც ბ. ა. ყუმისთაველის წერილიდან ვტყობილობთ, განჯის ქართველობის პატარა წრეს განუზრახავს „დრო-გამოშვებით მიაწოდოს“ ქართველ საზოგადოებას თავისი გამოცემები. მაშასადამე, ამას ჩვენ ამხანაგობას ვერ ვუწოდებთ იმ აზრით, როგორც ჩვენში უკვე არსებობენ ამხანაგობები. ამ პატარა წრის მოქმედება მხოლოდ შემთხვევითია. ბ. ივანე როსტომაშვილის მიერ ნაკისრი მომავალი ამხანაგობის მოქმედების პროგრამა კი, რამდენადაც ვიცით, არაფრით, ან ძლიერ ცოტათი განირჩევა უკვე არსებული ამხანაგობებიდან. ერთად-ერთი თვალ-საჩინო განსხვავება მხოლოდ ის არის, რომ საწევრო ფული ნუთი მანათია. მართალია, ყოველი კომერციული დაწესებულებისათვის სიძაფე საუკეთესო იარაღია სწვა მისივე გვარ დაწესებულების დასამარცხებლად; მაგრამ ამ შემთხვევაში

№53/3

11 დეკემბერი

ჩვენ მხოლოდ წევრების რიცხვით გადავამეტებთ არსებულ ამხანაგობებს. ამხანაგობის სული კი იფიქრებს...

შეიძლება ვინმემ მიბრძანოს: მომავალი ამხანაგობის ძირითადი განსწავლება ის იქნება, რომ ჩვენ კარგ მიმართულებას მივცემთ ჩვენს ამხანაგობას; უფრო ენერგულ პირებს ჩავაყენებთ საქმეში. მაგრამ ეს ხო მტკნარი შეცდომა იქნება! ასეთ პირობებს ხო სწვთ ამხანაგობებიც იძლეოდნენ? ეს ხო იმას ემზავსება, ერთი რუსი მწერალი რომ დაცინვით ამბობს: „ЗАКОНЫ СВЯТЫ; ИСПОЛНИТЕЛИ ЛИХИЕ СУПОСТАТЫ“-ო. ნუ-თუ ვინმეს ჰგონია, რომ ჩვენი გამომცემელ ამხანაგობების მეთაურებს საქმის სიყვარული და ენერჯია აკლიათ? ეს ხო ცილის წამება იქნება? საქმე ის არის, რომ თვით მეხანიზმი, თვით ამ საქმის საძირკველი არ ვარგა. თვითონ ეს ამხანაგობის მეხანიზმი რუტინით სავსე... თუ ამის მეტი არაფერი დაედო საძირკვლად მომავალ ამხანაგობას, თუ იმანაც უკვე არსებულ ამხანაგობათა ძველ ყალიბზე ჩამოასხა თავისი მოქმედების პროგრამა, ბოლოს ისიც ძალა-უნებურად უნდა დაადგეს უკვე არსებულ ამხანაგობათა ცნობილ გზას და ჩვენ, გონების თვალთა წარმოდგენილ სასარგებლო დაწესებულების ნაცვლად, მხოლოდ ერთ საკომერციო კანტორას შევსძღვნიოთ ქართულ საზოგადოებას და ისიც ისეთ კანტორას, რომელსაც საქონელი ათასობით ექნება და მყიდველი-კი ათობითაც არა...

ჩვენის აზრით, ამ შეცდომების თვითონ ასაცვლებლად მხოლოდ ერთად-ერთი საშუალება-და დაგვრჩენია: თვით მკითხველ საზოგადოებასა და ინტელექტუალური შუა დამყარდეს სულიერი კავშირი; გაიბას შემართებული მავთული. ამისათვის ერთად-ერთი გზა ის

არის, რომ თვით მკითხველ საზოგადოებისაგან შევადგინოთ წიგნების გამომცემელი საზოგადოება, დაგაარსოთ „მკითხველთა ასოციაცია“. ავიღოთ მაგალითი: ვსთქვათ, რომ დიდად პატივცემულ ი. როსტომაშვილს 400 ხელის მომწერი ჰყავს; თვითიული მათგანი ოთხ-ოთხ მანათს იხდის და 18 წიგნს იღებს გამომცემლისგან (ჩვენ აქ ბ. როსტომაშვილი იმიტომ ავიღეთ მაგალითად, რომ ხელის მოწერით წიგნების გამოცემა იმან შემოიღო ჩვენში.).

აქ, როგორც მკითხველი ხედავს, უბრალო ვაჭრობაა: ერთი მხარე ჰყიდის საქონელს, ხოლო მეორე ჰყიდულობს. რა-კი ეს ყიდვა-გაყიდვა გათავდა, ამ ორ მხარე შორის არაფერი ქონებრივი და ზნეობრივი კავშირი არ არსებობს. მყიდველს არაფერი საქმე არა აქვს გამომცემლის მოგება-წაგებასთან. არც იმას დაუდევს იგი, თუ როგორ მიჰყავს საქმე გამომცემელს. მყიდველი არ არის ამ შემთხვევაში დაინტერესებული პირი... მკითხველ ასოციაციის საქმე კი შემდეგ ნაირათ უნდა მოეწყოს: მომაგალიტა ამხანაგობამ, თუ კერძო ხელის მომწერმა, ისე უნდა დააყენოს საქმე, რომ ყოველი წლიური ხელის მომწერი, რომელიც გადაწყვეტილ ფულს შემოიტანს, ამხანაგადაც ითვლებოდეს, ესე იგი დიდი ხნის მონაწილეც იყოს და ამხანაგობის გამომცემბიც ეგზავნებოდეს; ხოლო ამხანაგობამ თავიდანვე უნდა მიზნად დაიდოს ქართულ ენაზე სამეცნიერო ლიტერატურის შექმნა.

აქ მეტი უნდა იყოს იმაზე ლაპარაკი, თუ რა მაღალ-ზნეობრივი მნიშვნელობა ექმნება მკითხველ საზოგადოებისთვის ამგვარ ამხანაგობას. ეს ყოველთათვის ცნადია. ვიტყვი მხოლოდ, რომ იქ ხელის მომწერ ამხანაგს ეცოდინება, რომ ის წიგნების გამომცემიდან მო-

გებული ფული, რომელიც ამდენ ხანს მისთვის უსარგებლოდ, კერძო გამომცემლის ან ამხანაგობის ჯიბეში მიდიოდა, დღეს თვითონ მას, გამომცემელ ამხანაგს ეკუთვნის. მაშინ ყველა თავის საკუთარ საქმედ მიიჩნევს ამგვარ ამხანაგობას... უკვე არსებულ ამხანაგობებს კიდევ იმით ეძუობინება ამგვარი ამხანაგობა, რომ აქ ყოველი წევრი იღებს ამხანაგობის მიერ გამოცემულ წიგნებს.

ჩვენ აქ მხოლოდ სქემას ვიძლევი „კითხველ ასოციაციის“ პროექტისა. თუ ვინმე მოსურვებს ამის განხორციელებას, მაშინ კი ვეცდებით დაწვრილებით შემუშავებული პროექტი მივაწოდოთ...

დასასრულ, არ გავჯიუტდებით და არ დავიწყებთ მტკიცებას, რომ ეს პროექტი ერთადერთი გზაა მიზნის მისაღწევად-თქო. იქნება სხვამ უკეთესი საშუალება მონახოს ზემო ნაჩვენებ ნაკლის თავიდან ასაცილებლად, მაგრამ, თუ მომავალი ამხანაგობა ისევ ძველი ამხანაგობის გზას დაადგა — მაშინ ჩვენც მეტი არაფერი დაგვრჩენია, რომ გულ-დაწყვეტილად არ მოვიხსენოთ ის: მაგ გზით წასული ბევრი მინახავს და უკან დაბრუნებული კი არც ერთი თქო.

პ. პავლიძე.

P.S პ. პავლიძე ფსევდონიმია ჟურნალისტ პეტრე ბელიშვილისა

**პატრიკ
ბელიუშვილი**

პატრიკ პავლუს ძე ბელიუშვილი

(05.07.1870-18.03.1937) — პოლიტიკური მოღვაწე, პუბლიცისტი და ჟურნალისტი, რსდმპ-ს, რსდმპ — „მენშევიკების“ ფრაქციის, საქ. სოციალ-დემოკრატიული მუშათა პარტიის წევრი. ეკავა სწავლადანსა თანამდებობა: სოციალ-დემოკრატიული პარტიის არჩევარეისი, ბაქოს ქალაქის სამმართველოს მდივანი, საქ. ერთგული საბჭოს წევრი, საქ. პარლამენტის დეპუტატი, საქ. რესპუბლიკის მიწათმოქმედების მინისტრის ამხანაგი, საქ. დამფუძნებელი კრების დეპუტატი, საქ. რესპუბლიკის სამეცნიერო არჩევთა დეპარტამენტის გამგე, საქ. „მუშათა კომისიის“ წევრი, მუშაობდა სამტრედიის საჯარო ბიბლიოთეკაში, ბაქოს მუშათა საკვირაო სკოლაში; საქართველოს სსრ რევოლუციის მუზეუმში, ნიკო მარის სახელობის სამეცნიერო ინსტიტუტში.

1918 წლის 26 მაისს ხელი მოაწერა საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის დამოუკიდებლობის აქტს.

1899-1900 წლებში პეტერბურგში მუშაობდა ჟურნალისტად: ჟურნალ „**Журнал журналов**“-ის მდივანად, ლეგალურ მარქსისტულ გამოცემებში „**Новое слово**“, „**Начало**“, „**Жизнь**“ და „**Северный курьер**“ (კავკასიის განყოფილების გამგედ). ბაქოს გაზეთებში „**Бакинские известия**“-სა და „**Баку**“-ში (1903). ტფილისში 1905 წლიდან მუშაობდა გაზეთ „**Возрождение**“-ს რედაქციაში, ასევე „**Кавказский рабочий листок**“-ში. იყო სოციალ-დემოკრატიული გამოცემების სარედაქციო კოლეგიების წევრი. 1905 წლიდან რედაქტორობდა სოციალ-დემოკრატიული მუშათა პარტიის რუსულ გამოცემებს: „**Вольна**“, „**Жизнь**“,

„Наша жизнь“, „Молот“, „Трибуна“, „Край“, „Наш край“, „Понедельник“. თანამშრომლობდა ქართულ გამოცემებთან: „ივერია“, „ცნობის ფურცელი“, „ახალგაზრდა“. აქვეყნებდა კრიტიკულ და პუბლიცისტურ ნაწარმოებებს. იყენებდა ფსევდონიმებს: „ყარიბი“, „ლატინოსუს“, „ირონარი“, „პეტრე ყარიბი“, „პეტრიძე პეტრე პავლეს ძე“, „პეტრე პავლიძე“, „პეტრე-პავლიძე“, „პავლე — პეტრეს ძე“, „პ. პეტრიძე“, „პავლიძე“, „პ. პავლიძე“, „პ.გ.“, „გე-ლი“ და „გელი“.

1937 წელს დააპატიმრეს არალეგალური „მენშევიკური“ კონტრრევოლუციური ორგანიზაციის წევრობის ბრალდებით. წაყენებულ ბრალდებებში თავი დამნაშავედ არ ცნო. საქართველოს სსრ შინსახკომთან არსებულმა განსაკუთრებულმა სამეულმა (ე. წ. „ტროიკამ“) დახვრეტა მიუსაჯა 1938 წლის 17 მარტს. დახვრიტეს 18 მარტს, ღამით. (წყარო: <http://archive.ge/ka/biography/118/audios>; <http://archive.ge/ka/biography/118/>)

ქუნალისტები

ქართველ საზოგადოებისაგან ცნობილს ვი-
თრგი საძაგლიშვილს (მწერლობაში „ივერიე-
ლი“) ბერათ აღკვეცა განუზრანავს და მალე
აკურთხებენ კიდეც. თვითონ ჯერ ახალგაზრ-
და კაცია. სწავლა რუსეთის აკადემიაში აქვს
დამთავრებული.

ბიორგი ივრონიმუს ძე საბაბლიშვი-
ლი (მწერლობაში „ივერიელი“) — მეცნიერი,
სასულიერო პირი, ისტორიკოსი, საზოგადო
და სასულიერო მოღვაწე. წმინდანი, დაიბა-
და 1855 წლის 10 ნოემბერს ქვემო ნიქოზში,
გორის მაზრაში. აქტიურად თანამშრომლობ-
და ქართულ და რუსულ ჟურნალ-გაზეთებ-
ში. იყო მოსკოვის არქეოლოგიური საზო-
გადოების წევრი. 1896 წელს ეპიდემიამ
იმსხვერპლა მისი ცოლ-შვილი. მან მიიღო
გადაწყვეტილება, ბერად აღკვეცილიყო. იმავე
წელს აღიკვეცა ბერად კირიონის სახელით
და ქვათახევის მონასტრის წინამძღვრობა ჩაი-
ბარა. საქართველოს ეკლესიის ავტოკეფალიის
ადგენის შემდეგ 1917 წლის 17 სექტემბერს
არჩეულ იქნა სრულიად საქართველოს პირ-
ველ კათოლიკოს-პატრიარქად. 1918 წლის
27 ივნისს უწმიდესი და უნეტარესი სრული-
ად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი
კირიონ II მიგზავნილმა მკვლელმა სიცოცხ-
ლეს გამოასალმა მარტყოფის საპატრიარქო
რეზიდენციაში. დაკრძალეს 7 ივლისს სიონის
საპატრიარქო ტაძარში. 2002 წელს საქართ-
ველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის წმიდა
სინოდმა კათოლიკოს-პატრიარქი წმინდანად
შერაცხა და მისი ხსენების დღედ დააწესა 9
ივლისი (ძვ. სტ. 26 ივნისი).

**ბიორგი
საბაბლიშვილი**

N46/2;

4 დეკემბერი

ზოილის მოქცევა

გაზეთ „ტფილისის ფურცელში“ დაბეჭდილია წერილი ზოილისა, რომელიც სწავთა შორის სწერს: მკითხველებმა იციან, რომ მე კალაში მეღორის კომბალზე გავცვალე და ჟურნალისტობის მაგივრად მეღორეთობა დავიწყე. მაგრამ, რაკი ამ საქმეში ხიფათი შემეძინვა, ესღა მეღორეთობას თავს ვანებებ, ისევე ლიტერატურას ვკიდებ ხელსა და „ტფილისის ლისტოკში“ ინტერესნი სტატიების წერა ხელ-ახლავ უნდა დავიწყოვო. სწორედ ასეა დაბეჭდილი.

იმედია, ზოილი კიდევ რასმეს დასწერს თავის ღორებზე და ამასაც ჩვენ უეჭველად ვაუწყებთ მკითხველებს.

ზოილი —
დავით ქაჯალი

ზოილი — დავით ივანეს ძე კაჯალი (25.07.1854-1907) — მწერალი, პუბლიცისტი, თეატრალური, საზოგადო და პოლიტიკური მოღვაწე, 1870-იანი წლების I ნახევარში ხელმძღვანელობდა თბილისის სემინარიის მოსწავლეთა ფარულ წრეს. აღმოაჩნდა ხელისუფლების საწინააღმდეგო შინაარსის წერილი და პრეტორიაში „საქართველოს ახალ თაობას“. რევოლუციურ-ხალხოსნური მოძრაობის თვალსაჩინო წევრი. დააპატიმრეს 1873 წლის დეკემბერში. მკაცრი სასჯელი ელოდა, მაგრამ არასრულწლოვანების გამო 8 თვის პატიმრობა მიესაჯა. 70-90-იან წლებში და XX საუკუნის დამდეგს ეწეოდა აქტიურ საზოგადოებრივ საქმიანობას. თანამშრომლობდა ქართულ („**ფრეზა**“, „**ივერია**“, „**თეატრი**“ და სხვ.) და კავკასიის რუსულ („**Новое обозрѣніе**“, „**Тифлисский листок**“ და სხვ.) პრესაში (ფსევდონიმები: „**ზოილი**“,

„დავით სოსლანი“, „არაგველი“). დავით კე-
სელი ერთ-ერთი პირველი მთარგმნელია რუ-
სულ ენაზე ვაჟა-ფშაველას თხზულებებისა.
მისი არაერთი პიესა („სცენები მინოვოი სუ-
დასთან“ ორცოლიანი, ანუ ახალი დროის
გმირი“ და სხვ.) წლების განმავლობაში იდგ-
მებოდა ქართულ სცენაზე. კესელმა სახალხო
გმირის, არსენა ოძელაშვილის სახელის უკუ-
დავსაყრფად მის საფლავზე ქვა დადო. (წყარო:
https://ka.wikipedia.org/wiki/%E1%83%93%E1%83%90%E1%83%95%E1%83%98%E1%83%97_%E1%83%99%E1%83%94%E1%83%96%E1%83%94%E1%83%9A%E1%83%98)

№55/3
15 დეკემბერი.

ქართული გამოცემა წიგნისა: „კრწანისის
ბრძოლის 100-წლის თავის გამო“

ამ სათაურით დაიბეჭდა წიგნაკი ვახუთ
„კავკაზის“ თანამშრომლის ილ. ხონელისა.
წიგნაკში მოთავსებულია ილ. ხონელის ფელე-
ტონები, რომლებიც იბეჭდებოდა შარშან ხსენ-
ებულ ვახუთში და რომლებშიაც მოთხრობი-
ლია სამწუხარო ამბავი ალა-მაჰმად-ხანის მიერ
ტფილისის აოხრებისა. ერთმა ცნობილმა საბა-
ტით კაცმა მიჰმართა ილ. ხონელს და სთხოვა:
წიგნი ქართულ ენაზედ გადმოსთარგმნეთ და
მე ჩემის ხარჯით დავბეჭდავ 10 000 ცალად
ხალხში მუქთად დასარიგებლადო. რამდენად-
აც გვახსოვს, ეს პირველი მაგალითია კავკა-
ზიაში, რომ ასეთი ბედი სწვეოდეს ჩვენებურ
ავტორის ნაწარმოებს („კავკაზი“).

ბახტაძე ილია (ფსევდონიმი ხონელი)
(26.05.1859-13.07.1900), მთარგმნელი, პუბლი-
ცისტი, ჟურნალისტი. (იხ. გვ. 149)

ილია
ბახტაძე

№21/ 2,
9 ნოემბერი.

*** **

**ქორნელი
ბოროზდინი**

ცნობილი ბოროზდინი ამ თვის პირველს გარდაიცვალა პეტერბურგს. ბოროზდინი საქართველოში ჩამოვიდა ვორონცევის დროს და მაშინვე დაინიშნული იყო სამეგრელოს მთავარის ნიკოლოზ მინგრელისკის გამზრდელად. საქართველოში ბოროზდინმა დაჰყვა თითხმეტი წელიწადი, მერე ისევ რუსეთში გადავიდა და იქ დაიწყო წერა და ბეჭდვა საქართველოზე სხვა-და-სხვა ჟურნალებში. სხვათა შორის მისი წერილები იბეჭდებოდა ყველა სატანტო რუსულ ჟურნალ-გაზეთებში. საქართველოზე დაწერილი აქვს მთელი წიგნი: „მოგონებანი ამიერ კავკასიაზე“.

ბოროზდინი ქორნელი (1828-1896 წწ)
— დატოვა მნიშვნელოვანი ცნობები საქართველოს საზოგადოებრივ-პოლიტიკური წყობის შესახებ.

№49/2
7 დეკემბერი.

გ. ვ. ველიკო რედაქტორი და გამომცემელი გაზეთ „კავკასია“ დანიშნულ იქნა რუსეთის სატელეგრაფო სააგენტოს აგენტად კავკასიაში.

№57/3
15 დეკემბერი.

გ. ვ. ველიკო, ახალი რედაქტორი და გამომცემელი გაზეთ „კავკასია“, გუშინ-წინ, 13 დეკემბერს, მოვიდა ტფილისში პეტერბურგიდან.

P.S. გ. ვ. ველიკოზე ინფორმაცია იხ. გვ. (იხ. გვ. 178),

მკითხველებს ესმოდათ, რომ ამ ექვსიოდე წლის წინად, როცა გაჩნდა „ნოვოე თობზრენი“ ნ. ი. ნიკოლაძის (იხ. გვ.: 231) რედაქტორობით გამოდიოდა, თფიციალურ რედაქტორად ბ-ნი უსპენსკი იყო. იმ ხანებში თბილისში თავი მოიკლა საზღვარ-გარეთელ ვაჭარმა მანამ, ვგარ-ტომობით სომეხმა. ამ ამბავმა მანამ დღიერ ადელევა ტფილისის საზოგადოება და სხვათა შორის გაჩნდა „ნოვოე თობზრენი“ ბევრი მწარე და ბასრი წერილები დასწერა მანის სიკვდილზე და საზოგადოდ ბევრი მოხვდა მიზანში ამოდებულს ვექილს პლუშჩევსკის, რადგან, როგორც დამტკიცდა, პლუშჩევსკის ისე გაეხლართა მანის საქმეები, რომ ამ უკანასკნელმა არჩია თავის მოკვლა. ეს საქმე დიდხანს აინტერესებდა ყველას და თუ მკითხველებს ახსოვს ერთხანად ბ-ნი პლუშჩევსკი კლუბიდგანაც-კი გარიცხეს. სწორედ ეს დიდი ხნის საქმე გაიჩნა გუშინ სასამართლო პალატაში. ბ-ნი პლუშჩევსკი უჩიოდა „ნოვოე თობზრენის“ თფიციალურ რედაქტორს მ. უსპენსკის იმაზე, რომ გაჩნდაში ცილი შემწამაო. სასამართლოს თავმჯდომარედ იყო ლ. ლ. ფატეევი; წევრებად: ნ. მ. მალინოვსკი და ნ. ვ. სტრუვე; მდივნად ა. ა. მაქსიმოვიჩი. ამტყუნებდა თფითონ მომჩივარი ვექილი პლუშჩევსკის, ბრალდებული თფითონ იცავდა თავს. პროტოკოლისა და საქმის წაკითხვის შემდეგ თავმჯდომარემ სთხოვა ორსავე მხარეს შერიგებულიყვნენ. ამაზედ პლუშჩევსკიმ სთქვა: თუ ბ-ნი უსპენსკი აღიარებს, რომ რაც იმ ხანებში გაჩ. „ნოვოე თობზრენი“ დაიწერა, შეცდომით მოუვიდა ანუ განგებ დასწერა და მანამ შეგუროდებით. ხოლო მ. უსპენსკიმ ამ გვარ პირობებით შერიგებაზე სრული უარი

განაცხადა და სთქვა, რომ რაც იმ ხანებში ბ-ნ პლუშჩეკსკიყედ დაწერილი იყო, არც მოგონილია და არც განზრახ არის დაწერილი, გაზეთში სრულს ჭკუშმარიტებას ვწერდით და რაც მაშინ გვითქვამს, იმას დღესაც განვიმეორებთ: მე კიდევ ვიტყვი, რომ პლუშჩეკსკი რომ ისრე არ მოქცეოდა განსვენებულ მანის, იგი თავს არ მოიკლავდა და უპატრონოდ არ დასტოვებდა თავის ცოლ-შვილსო და სხვა და სხვა... მოსამართლენი მოდაგეთა ბაასის შექმდეგ გავიდნენ განჩინების დასადგენად. ორი საათის შემდეგ თავმჯდომარემ გამოაცხადა შემდეგი: ბ-ნი მ. უსპენსკი იცნოს სამართალმა დამნაშავედ და გადაუწყვიტეს 13 დღით სამხედრო გაუბტვანტში დაბატონება და ჯარიმად გადახდა 166 მ. და 60 კაპიკისა.

N42/3,
30 ნოემბერი

*** *** ***

გუშინ, 29 ნოემბერს, საოლქო სასამართლოში გაარჩიეს საქმე „ნოვ. ობზრ.“ რედაქტორის თავ. გ. მ. თუმანიშვილისა, (იხ. გვ.: 231) რომელსაც უჩიოდა კბილის ექიმი ქალი ტარასოვისა ცილის წამებაში. საქმიდამ აშკარად დამტკიცდა, რომ „ნოვ. ობზრ.“ რედაქტორი არაფერში ყოფილა დამნაშავე, პირიქით, თვითონ კბილის ექიმ ქალს ტარასოვისას, თურმე ძრიელ ნდომებია ბათომის კბილის ექიმების გაძეგება და „დონოსიც“ მიუცია სადაც ჯერ არს, ესე იგი დაუბეზლებია. თავ. თუმანიშვილი სასამართლომ, რა თქმა უნდა, გაამართლა.

ამავე დღეს ირჩეოდა იქვე „ტფ. ლისტ.“ რედაქტორის ე. ი. ნეჩატუროვის საქმე. ამას ცილის წამებას უჩიოდნენ ბ-ნი ტიფჩუკი, რად დასწერა გაზეთში, რომ მე პოლიციამ შემიბყ-

როგო, როცა მხოლოდ სახლი გამომხრიკეს და არ დაგუჭერივარო. ამაზედ ხეჩატუროვმა სასამართლოს წარუდგინა პოლიციის ოქმი და იქიდან სჩანდა, რომ ტიფჩუკი თუძცა დაჭერილი არ იყო, მაგრამ პოლიციის მხედველობის ქვეშ ყოფილა. მეორე მომჩივარი იყო ტანისამოსის მკერვალი ნუდელი, რომელსაც თურმე ერთი მოხელესათვის ტანისამოსი სხვა-და-სხვა ნაჭრებიდან შეუკერაგეს, ხოლო ხეჩატუროვის ეს ამბავი გაჩეთში გამოუქვეყნებია. ამის საქმეზედაც ხეჩატუროვმა სასამართლოს წარუდგინა მომრიგებელ-მოსამართლის განჩინება, საიდანაც სჩანს, რომ მართლა ნუდელს სხვა-და-სხვა ნაჭრებისგან შეუკერია ტანისამოსი და მოსამართლეს მიუსაჯავს ნუდელისათვის ფულის უკან დაბრუნება მოხელესათვის.

თავ. მეშჩენსკის და პოლოვცოვთა საქმე.

41/3
29 ნოემბერი.

„გრაჟდანიის“ რედაქტორ თავ. მეშჩენსკის თხოვნა შეუტანია სასამართლოში: ნუ დასჯით ძმებს პოლოვცოვებსო. საქმე ის არის, რომ წელს გაჩაფხულზე ძმებმა პოლოვცოვებმა რაღაც წერილისათვის „გრაჟდანიის“ რედაქტორი თავ. მეშჩენსკი შეურაცხვეს და რედაქციაშივე სცემეს, რისთვისაც სასამართლომ პოლოვცოვებს სასაჯელად ციხეში დაბარებობა გადაუწყვიტა.

**ვლადიმერ
ბეზუჩარსკი**

ვლადიმერ პეტროს ძე ბეზუჩარსკი
(ფსევდონიმები: „К. В. М.“, „Женщины из петербургского большого света“, „Один из наших Бисмарков“, „Лорд Апостол в петербургском большом свете“, „Хочу быть русской“, „Тайны современного Петербурга“, „Ужасная женщина“, „Реалисты большого света“, „Князь Нони“, „Граф Обезьянинов“, „Ужасная ночь“. (14.01.1839-10.07.1914)

— რუსი მწერალი, უკიდურესად მემარჯვენე პუბლიცისტი, ჟურნალის გამომცემელი-რედაქტორი, სახელმწიფო მრჩეველი. ცნობილი იყო, როგორც გავლენიანი კონსერვატიული პუბლიცისტი და მთაწარმის კონსულტანტი (ალექსანდრე III-ის, შემდეგ, ნიკოლოზ II-ისთვის), რომელიც ცნობილი გახდა ალექსანდრე II-ის რეფორმების „დასრულების“ წინადადებით. მისი სატირული რომანები წარმატებით სარგებლობდა მაღალ საზოგადოებაში. 1887 წლიდან გამოსცემდა მთაწარმის მიერ სუბსიდირებულ გაზეთ „Гражданин“-ს. (წყარო: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%B5%D1%89%D0%B5%D1%80%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%92%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D0%B8%D0%BC%D0%B8%D1%80_%D0%9F%D0%B5%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87)

ტფილისის სამოსამართლო პალატამ გაარჩია საქმე სომხურ ჟურნალ „ტარაზის“ რედაქტორის ტ. ნაზარიანისა, რომელსაც ბრალად ედება, რომ სომხურსავე გაზეთის „არმაგანის“ რედაქტორს ა. იონისიანს ცილი დასწამა. ოლქის სასამართლომ ტ. ნაზარიანს სამის თვით ციხეში დაპატიმრება მიუსაჯა.

ნაზარიანს დაბრალდა, რომ იონისიანს შემდეგი ცილი დასწამა: იონისიანი ატყუებდა თავის გაზეთის ხელის-მომწერლებს, ბანკში ვაჭრებს ძალას ატანდა, ჩემს გაზეთზე ხელი მოაწერეთო, აიღო ასი ათასი მანათი იმ ფულიდგან, რომელ მას ჩააბარეს. ბანკიდგან ფულს რომ აძლევდა ვაჭრებს, ათას თუმნობით სთხოვდა: მასესხეთო. სემინარიის მზრუნველად ყოფნის დროს მასწავლებელს ემუქრებოდა: თუ ჩემს გაზეთში არ იშუშავებთ, სამსახურიდგან დაგითხოვთო. მთელ დამეებს ატარებდა ქაღალდის თამაშობაში, ლოთობაში და გარყვნილობაში და სსგ.

სასამართლო პალატამ ტ. ნაზარიანი დამნაშავედ იცნო და დაამტკიცა განაჩენი ოლქის სასამართლოში, ხოლო მანიფესტების ძალით სამის თვით და პატიმრება ორმოც დღემდე შეუმცირა.

ტფილისის ოლქის სასამართლო გაარჩევს 18 დეკემბერს გაზეთ „კავკაზის“ (P.S. იხ. გვ.: 167) რედაქტორის გამომცემლის ბ-ნი მილუტინის (იხ. გვ.: 179) და ამავე გაზეთის თანამშრომლის ბ-ნი ბანტაძის საქმეს, რომელთაც ნაფიც ვეჭილის თანაშემწე ბ-ნი გავზავა ბრალს სდებს, გაზეთის შემწეობით ცილი დამწამესო.

P.S. „ტარაზი“ — სომხურენოვანი ლიტერატურულ-მნატურული, საზოგადოებრივი ყოველკვირეული ჟურნალი გამოიცა ტფილისში (1890-1919). რედაქტორი-გამომცემელი: **ტიბრან ნაზარბანი**. ძირითადად ლიბერალური პოზიცია ჰქონდა. სოციალურ-პოლიტიკური მოვლენების გაშუქებისას მეტი ადგილი დაუთმო სომხურ საკითხს. მკვეთრად აკრიტიკებდა ჰამიდის რეჟიმის პროსომხურ პრაქტიკას. დასცინოდა ეგრეთ წოდებულ „კონსტიტუციას“. ჟურნალი გამოემხურა იმ დროის თითქმის ყველა ლიტერატურულ მიმინარეობას. თარგმანში წარმოდგენილი იყო რუსული, ქართული და ევროპული ლიტერატურა. მნიშვნელოვანია „ტარაზის“ როლი მუსიკის, თეატრის, სახვითი ხელოვნების საკითხების გაშუქებისას. სტატიები წარმოაჩენს იმდროინდელი კულტურული ცნობების სრულ სურათს. აქვეყნებდა პრესის მიმოხილვებს, სომეხი რედაქტორებისა და სხვათა საქმიანობას. (წყარო: https://hy.wikipedia.org/wiki/%D5%8F%D5%A1%D6%80%D5%A1%D5%A6_%D5%A9%D5%A5%D6%80%D5%A9)

P.S. „არძაბანკი“ — ყოველკვირეული სომხური გაზეთი გამოიცემოდა ტფილისში (1882-1898). გაზეთში აღწერილი იყო დასავლეთ სომხეთის მდგომარეობა, თურქების ანტისომხური პოლიტიკა და ა.შ. დაწერილებით გააშუქა 1894-1896 წლებში სომხების ხოცვა-ჟლეტა დასავლეთ სომხეთში. გაზეთი ასევე ენებოდა დიდი სახელმწიფოების პოლიტიკას, რომლებიც მისდევდნენ საკუთარ ინტერესებს და არაფერს აკეთებდნენ დასავლეთ სომხეთში „მაისის“ რეფორმების განსახორციელებლად. 1895 წლიდან გაზეთის შექმოსვლა თურქეთ-

ში აიკრძალა. დამფუძნებელი-რედაქტორი აბბარ ჰოზანიანი. დაბეჭდილია ჰომ. მარტიროსიანის, შემდეგ მნ. მარტიროსიანის სტამბაში. (წყარო: [https://hy.wikipedia.org/wiki/%D4%B1%D6%80%D5%B1%D5%A1%D5%A3%D5%A1%D5%B6%D6%84_\(%D5%A9%D5%A5%D6%80%D5%A9,_%D4%B9%D5%AB%D6%86%D5%AC%D5%AB%D5%BD\)](https://hy.wikipedia.org/wiki/%D4%B1%D6%80%D5%B1%D5%A1%D5%A3%D5%A1%D5%B6%D6%84_(%D5%A9%D5%A5%D6%80%D5%A9,_%D4%B9%D5%AB%D6%86%D5%AC%D5%AB%D5%BD)))

ნაზარიანი ტიგრან ჰაკობჯანი (29.09.1858-14.09.1926), — სომეხი რედაქტორი, გამომცემელი, საზოგადო მოღვაწე. 1879 წელს შუშაში დააარსა გამომცემლობა. 1881 წელს გადავიდა ტფილისში, გამოსცა საბავშვო ჟურნალი „აღბური“, ყოველკვირეული „ტარაზი“ დანართებით, „კავკასიის დილა“ (1907) და სხვა გაზეთები, წიგნები, კალენდრები, ანთოლოგია, კრებულები, პიესები, არის ესეებისა და საჯარო გამოსვლის სტატიების ავტორი. 1907 წელს წარადგინა V საუკუნის სომეხი ისტორიკოსების ნამუშევრები ლისაბონში ლიტერატურათმცოდნეთა, მხატვართა და მშვიდობის საერთაშორისო საზოგადოების მიერ მოწყობილ გამოფენაზე, აირჩიეს ამ ორგანიზაციის საპატიო წევრად. 1915 წელს ტფილისში გახსნა ბავშვთა სახლი „სასწრაფო დახმარება დედა სომეხებს“ და საბავშვო ბაღი „გასპურაკანის სკოლა“. 1919 წელს გაემგზავრა ევროპაში. იყო „აპაგას“ (პარიზი) და სხვა გაზეთების კორესპონდენტი. გამოსცა ლიტერატურული კრებული „თიკა“ (ლაიფციგი, 1922). 1925 წელს დაბრუნდა სამშობლოში და მოაწყო ყარაბაღის დახმარების კომიტეტი ყარაბაღის აღდგენისთვის.

**ტიგრან
ნაზარიანი**

ქიზიყის ბოქაული თავ. ნ. დ. კრისთავი გვთხოვს გამოგაცნადოთ შემდეგი:

„გაზეთ „ცნობის ფურცლის“ მე-41 №-ში არის დაბეჭდილი, რომ ქიზიყში საქონლის ქურდობა გაფრცვლდათ, ქურდები იქამდის გათამამდნენ, რომ თვით ბოქაულის აივნიდამ თეთრეული ტანისამოსი დაიპარეს“. გთხოვთ სიმაართლის აღსადგენად შემდეგი დამიბეჭდოთ:რა საბუთი აქვს კორესპონდენტს, ასე რიხიანათ რომ ამტკიცებს ქურდობის გაფრცვლებას. მე არ ვიცი, რას მივაწერო: მის ფანტაზიას, თუ სხვა რასმეს ჩემთვის გაუგებარ დაფარულ აზრს.

რაც შეეხება იმედს ბ. კორესპონდენტისას ქურდობის მოსპობაზედ, ვეცდები არ გაუმტყუვნო; მხოლოდ მეც ვიმედოვნებ, რომ ბატონი კორესპონდენტი ფრთას შეაკვეცავს თავის ფანტაზიას და შემდეგში უფრო სწორს და შინაარსიან ცნობებს გაცნობებთ.

ფორმულია

ფოტოგრაფიის გაუმჯობესება

ფოტოგრაფ ბ-ნ როინაშვილთან ჩვენ ვნახეთ მშვენიერად გადაღებული სურათი, რომელსაც ადამიანი განცვიფრებაში მოჰყავს. ეს სურათი წარმოადგენს ერთსა და იმავე პირს სხვა-და-სხვა მდგომარეობაში გადაღებულს. ამ სურათში თვით ბ. როინაშვილია გადაღებული ისე, რომ ერთი როინაშვილი ცუდად უბიძგებს მეორეს; მეშტი მოუღერებია მეორესათვის და საშინელი გაბრაზებული უყურებს. მხოლოდ მეორე კაცი, რომელსაც მეშტს უღერებს, იგივე ბ. როინაშვილია და ჯიბეებში ხელს ჩაწყობილი, დამცინავის სახით შეჰყურებს მეორე როინაშვილს; მთლად ეს სცენა ერთს სურათად არის გამოყვანილი. ადამიანი როდესაც დაჰხედავს ამ სურათს, თავის თავს არ უჯერებს, რომ ეს ორივე სახე ერთი და იგივე პირია და გაშტყრებული ძალა-უნებურად აცქერდება ორთავე პირს.

ალექსანდრე როინიშვილი

ალექსანდრე სოლომონის ძე როინიშვილი (ასევე ცნობილი იყო რუსიფიცირებული სახელით ალექსანდრ როინოვი, 1846-11.05.1898) — პირველი ქართველი პროფესიონალი ფოტოგრაფი. ქართული ისტორიული ძეგლების განადგურებამ, სამუშაურო ნივთების მიტაცებამ იმ დასვენამდე მიიყვანა, რომ მხოლოდ ფოტოგრაფიით შეიძლებოდა უტყუარი დოკუმენტური მასალის შექმნა. „ისტორიულ ნივთებს ბზარავთ, კმელები იბრძვით, ცხოვრება წინ მიდის, ადამიანის ყოფა-ცხოვრება იცვლება, ფოტოსურათები მაინც დარჩნენ წარსულის საბუთად“. — ამბობდა ხოლმე. გარდა თანადროული საზოგადო მოღვაწეთა ფოტოგრაფირებისა, ასევე თავგამოდებით ეძებდა ძველ მხატვრული

პირების სურათებს, რათა ფოტოკომპოზიციის საშუალებით დადუბისაგან გადაეჩინა. მნიშვნელოვანი მოვლენა იყო შოთა რუსთველის პორტრეტის დაბეჭდვაც რადგანაც მისი სახეობა ისევე, როგორც „ვეფხისტყაოსნის“ ბეჭედი ხელნაწერი, თითქმის უკვალოდ განადგურებულიყო დროთა განმავლობაში. „**შუშალი რეინკარნაციის ფოტოგრაფიაში ჩვენ ვნახეთ ახლად გადაღებული სურათი შოთა რუსთაველისა. სურათი ფრანგულ გამოცემაში „Caucase putto due“-დან არის ბადონატიანი.**“ მოძრავი „კავკასიური მუზეუმის“ გამართვას 1887 წლიდან შეუდგა. იგი შედგებოდა არქეოლოგიური, ეთნოგრაფიული და ნუმისმატიკური განყოფილებებისაგან. წარმოდგენილი იყო ათასზე მეტი ფოტოსურათი. გამოფენები მოაწყო თეიმურაზშურაში, ასტრახანში, მოსკოვსა და პეტროგრადში. თბილისში სამი ფოტოატელიე ეკუთვნოდა. ის იყო იმ პირველთაგანი, რომელიც იღვწოდა თბილისში კრონოლოგიური მუზეუმის გახსნას. 1886 წლის 22 მაისს თავისი ნაღვაწი სანოტარო წერილით უანდერძა ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოებას: ფოტოგრაფიული სახელოსნები, ნეგატივები, აპარატები, ფოტო სურათები, არქეოლოგიური და ანტიკვარული ნივთები, აგრეთვე კაპიტალი და მოძრავი ქონება. 1905 წელს ფოტოსახელოსნო ა. როინაშვილის მიერ გადაღებულ ნეგატივებთან ერთად გადავიდა ცნობილი თბილისელი ფოტოგრაფის დიმიტრი ერმაკოვის საკუთრებაში. 11 წლის შემდეგ ერმაკოვიც გარდაიცვალა. ექვთიმე თაყაიშვილის ძალისხმევით, ერმაკოვის ფოტოგრაფიული მემკვიდრეობა ა. როინაშვილის ნეგატივების ჩათვლით შეიძინა ისტორიულ-ეთნოგრაფიულმა საზოგადოებამ თბილისის უნივერსიტეტთან ერთად.

უცხოეთის პრესა

№18/2

*** **

6 ნოემბერი.

ინგლისის გაზეთი „Times“-ის 100 წლის დაარსების დღე იდღესასწაულებს 9 ნოემბერს (ან. სტილის). ამ შემთხვევისათვის ახლად დაიბეჭდა გაზეთის 1 №, ისე როგორც 1796 წ. 9 ნოემბერს იყო დაბეჭდილი. პირველ ნომერში 4 გვერდი იყო, ამასში მეთხუთმედ განცხადებანი იყვნენ დაბეჭდილნი. ამ შემად-კი „Times“-ის საქმე უშველებელი საქმეა და ზოგიერთ შემთხვევაში პატრიარქალური. გაზეთის რედაქციაში და კანტონაში ადგილები მაძიდან შვილზე გადადის ხოლმე; ბევრნი 50 წელს მსახურობენ. ხოლო გაზეთის ხელმძღვანელობა ყოველთვის ახალგაზრდებს აქვთ ჩაბარებული. კხლანდელი დირექტორი, ადმინისტრატორი და ორი რედაქტორი, ოთხივე ერთად, სულ 110 წლისა არიან. დირექტორი რედაქციაში უმაღლესი და უაბელაციო მსაჯულია. იგი თითონ არას სწენს, მხოლოდ საქმეს ყურს უგდებს. უმთავრეს კანტონის და რედაქციის გარდა გაზეთის 20 რეპარტიორი ჰყავს მართო ერთს ლონდონში და 30 საკუთარი კორესპონდენტი საზღვარ-გარედ და მრავალი შემთხვევითი თანამშრომელი.

*** **

№22/4

10 ნოემბერი.

ჩვენს გაზეთში იყო მოყვანილი ცნობა ინგლისურ გაზეთი „Times“-ზე, ეხლა მოგვყავს კიდევ შემდეგი ცნობები.

გაზეთი დააარსა ერთმა მესტამბემ, გვარად ვოლტერმა, 1784 წ. გაზეთის პირველად ერქვა „Daily Universal Register“, მხოლოდ შემდეგ დაერქვა „Times“-ი. ამჟამად „ტაიმსი“ ორ გამოცემად გამოდის: ერთი ყოველ-დღიურია,

რომელშიც 12 გვერდია, თითო გვერდზე 6 სვეტია, თითო სვეტში 194 სტრიქონია და ყოველ სტრიქონში დაახლოვებით 44 ასოა. პირველი და უკანასკნელი ფურცელი განცხადებით უჭირავს; პირველ გვერდზე ინგლისის სახელმწიფო ღერბი აწის. მეორე გამოცემა იბეჭდება კვირაში ერთხელ პარასკეობით და შეიცავს 12 ფურცელსა; შიგ მთავსებულია წერილები, დასტამბული პირველ გამოცემაში და კიდევ ბევრი რამ სხვა. იმ ადგილს ანუ უბანს, სადაც „ტაიმსი“ იბეჭდება, ჰქვიან სიტი, რომელიც თითქმის „ტაიმსს“ ეკუთვნის; ამიტომაც ხშირად შეხვედებით ჟურნალ-გაზეთებში „ტაიმსის“ სახელის მაგივრად „სიტის ორგანოს“. არა მონდება ქვეყანაზედ ისეთი შესამჩნევი რამ, რომ პირველად „ტაიმსმა“ არ გაიგოს და თავის ფურცელზედ არ გამოაცხადოს. 1894 წ. 3 ნოემბერს (ახალ სტილ.) „ტაიმსმა“ დაკარგა თავისი უფროსი რედაქტორი ბ-ნი ჯოჰნ ვოლტერი, შვილის-შვილი დამაარსებლისა. ესლა „ტაიმსის“ უფროსი რედაქტორია მეკენზი უოლიშ, გამოჩენილი პუბლიცისტი და წინანდელი კორესპონდენტი ამავე გაზეთისა.

№35/1
23 ნოემბერი.

*** *** ***

ბერლინი. 20 ნოემბერს, დაიწყო საქმის გარჩევა, რომელიც გამოიწვია გაზეთში დაბეჭდილმა წერილმა. ამ წერილით შეურაცხყოფილ არიან ობერ-გოფმარშალი ეილენბურგი, სტატუს-სეკრეტარი და ფონ-მარშალი და პრინცი ალექსანდრე ჰოგენლოე. გაზეთში დაბეჭდილია რუსეთის იმპერატორის მიერ წარმოთქმული სადღეგრძელო და შექმდეგ

სწერია, რომ ვითომ გერმანიაში შეუსაბამო და საიდუმლო მთავრობა იყოს; გარდა ამისა, ნათქვამია, რომ მთავრობაზე ინგლისს გაგ-
 ლენა აქვსო. ბრალდებულნი არიან: ჟურნალ-
 ისტები: ლეკკერტი და ლიუცოვი, გაზეთის
 „Welt“-ის რედაქტორი პლენ-ბერგერი, გაზე-
 თის „Burger“-ის რეპორტერი ფელმერი და
 ვაჭარი ლეკკერტი. მოწმეებად მიწვეულნი არ-
 იან: სტატს-სეკრეტარი ფონ-მარშალი, ლეგია-
 ციონეროტი გოლშტეინი, გალმანი, პრინცი ჰო-
 გენლოუ, ვოლფის სატელეგრაფო სააგენტოს
 დირექტორი, პოლიციის კომისარი ტაუში და
 რამდენიმე ჟურნალისტი. თუმცა მრავალჯერ
 დაკეითნენ, ლეკკერტმა არ დაასანელა ის კაცი,
 ვისგანაც ცნობა მიიღო. იციან მხოლოდ, რომ
 ეს კაცი ბერლინის ერთს სახელმწიფო უწყე-
 ბაში მსახურობს. ლეკკერტმა სთქვა, მე არა-
 ვითარი პირადი საქმე არა მქონია მარშალთან,
 პრინცი ჰოგენლოუსთან, გალემანთან და გოლ-
 შტეინთან და მათ არც-კი ვიცნობო. ბრალ-
 დებულები ამტკიცებს, ბრესლაგში აუდენცია
 მქონდა და ველაბარაკე იმპერიის კანცლერის,
 ხოლო სახელმწიფო მთავარ-პროკურორი ამ-
 ბობს, მე წერილი მაქვს იმპერიის კანცლერისა,
 რომელიც ამბობს, რომ ეგ ტყუილიაო. ბრალ-
 დებულის ვეჭილის თხოვნით, სასამართლომ
 გადასწავიბა გადადებულ იქნას იმპერიის
 კანცლერის ჩვენება იმ დრომდე, ვიდრე ფონ
 მარშალს ჩამოართმევნ ჩვენებას. აღმოჩნ-
 და, რომ ლეკკერტი — ყოფილა დამწერი იმ
 წერილისა, რომელშიაც წარმოთქმულია აწრი,
 ვითომც გრაფ ეილენბურგის წინააღმდეგ
 საქციელი სტატს — სეკრეტარის ფონ-მარ-
 შალის ანუ პრინცის ჰოგენლოუს საქმე იყოს.

№48/3

6 დეკემბერი.

გაზეთი მატარებელში

ბარლიგტონის რკინის გზის საზოგადოებას (ამერიკაში) განუზრახავს ბექტოს მატარებელში ყოველ-დღიური გაზეთი. საგანგებოდ ამისათვის სამს ვაგონს აკეთებენ; ერთში რედაქცია იქნება, მეორეში გაზეთს ააწვობენ და მესამეში დაბეჭდამენ. დეპეშებსა და ახალ ამბებს რედაქცია მიიღებს ყველა სადგურებიდან, სადაც საგანგებო კორესპონდენტებს იყოლიებს.

№48/3

6 დეკემბერი,

ინგლისური გაზეთების აკრძალვა
ოსმალეთში.

30 ნოემბერს ოსმალეთში არავის არ მიუღია არც ერთი ინგლისური ჟურნალი ან გაზეთი. მთავრობას სასტიკად აუკრძალავს ოსმალეთში ინგლისურ ჟურნალ-გაზეთების მიღება.

№48/3

6 დეკემბერი,

ედისონის ახალი გამოგონება

განთქმულს და საქვეყნოდ ცნობილს ედისონს ამ ხანად კიდევ გამოუგონია ერთგვარი მანქანა, რომელსაც უწოდებს ავტოტელეგრაფს. ეგ ავტოტელეგრაფი საოცარ ცვლილებას მოახდენს შეძევში, რადგან ამ მანქანის საშუალებით შეიძლება ყოველ გვარ მანძილზე გადაეცეს ყოველ ნაირი სურათი, როგორც მაგალითად დეპეშას გადასცემენ ხოლმე, მაგრამ ყური დაუგდოთ თვითონ ედისონს, რას ამბობს იგი თავის ახალ გამოგონებაზე: „აწრი ამ მანქანის გამოგონებისა ახალი არ არის; იგი

უკვე კასალამ მოისაზრა, მე მხოლოდ გავაუმჯობესე და დაფარე მას სახელად ავტოტელეგრაფი. მე უფრო ადრე შეგუდებოდი ავტოტელეგრაფის გაუმჯობესებას, მაგრამ ამ უკანასკნელ ხანებში ყოველი ჩემი დრო მთავანდომე ტელეფონის გაუმჯობესებას. ჩემის ახალის მანქანით შეიძლება, სადაც მოისურვებთ, იქ გადასცეთ რაც გინდა რთული სურათი იყოს. მხატვარი დახატავს თუ არა სურათს, ზედ შემთხვევას ნახატს მანქანის ცილინდრს, დააჭერს ღილს და სურათი მყისვე გამოჩნდება თუნდაც ათასი ვერსის მანძილზე, სწორედ ისე, როგორც დეპეშა გადაეცემა ხოლმე ყოველგვარ სიშორეზე. ამ უამად მე მსურს, რომ მანქანა ადვილ სახმარებლად გავხადო, რათა ყველას შეეძლოს მისი ჯიბით ტარება. საკმარისია ტელეგრაფის აპარატთან დასდგათ, მიაბათ ტელეგრაფის მაფთულს და სადაც გინდათ და რა რიგ სურათიც გნებავთ სწრაფად გადასცეთ.

ჩვენ დარწმუნებულნი ვართ, რომ ედისონი მალე ისეთ მანქანას მოიგონებს, რომ ტელეგრაფის მაფთულების საშუალებით ერთმანეთს ხელაფდნენ ევროპიდან ამერიკაში.

ცოტა რამ ავტორ-შემდგენელის შესახებ

მარინე ჟორას ასული დამენია დაიბადა ქ.ზუგდიდში 1963 წლის 23 თებერვლს; 1981 წელს დაამთავრა ქ. ზუგდიდის №14 საშუალო სკოლა; 1982 წელს წარჩინებით დაამთავრა საბუნებისმეტყველების სკოლა ბუნებისმეტყველების სპეციალობით; 1989 წელს ასევე წარჩინებით დაამთავრა ქ. ზუგდიდის პოლიტექნიკური ტექნიკური სამრეწველო და სამთავრობო მშენებლის სპეციალობით.

ეროვნული მოძრაობის აქტიური წევრი, თმისა და სამხედრო ძალების ვეტერანი სხვადასხვა დროს იყო: ქ. ზუგდიდის საბინაო კომუნალური მეურნეობის სამშენებლო-სარემონტო სამმართველოს ბუნებისმეტყველების-მონაგარი; ქ. ზუგდიდის ფაიფურის ქარხნის ტექნიკურ განყოფილებაში ხარისხის კონტროლიორი; ახალგაზრდა შემოქმედთა ასოციაცია „კოლხური ნახა“ პრეზიდენტი; „ინტელექტუალთა ჯგუფი — 2011“-ის დამფუძნებელი, თავმჯდომარის მოადგილე, გამგეობის წევრი;

საქართველოს „წმინდა ილია მართლის საზოგადოების“ ზუგდიდის ორგანიზაციის პრესამსახურის, პოლიტიკური ორგანიზაცია „ეროვნული თანხმობის“ ზუგდიდის ორგანიზაციის პრესცენტრის თანამშრომელი; პოლიტიკური ორგანიზაცია „სამართლიანი საქართველოსთვის“ სამეგრელო-ზემო სვანეთის რეგიონის პრესამსახურის ხელმძღვანელი;

ადგილობრივი და რესპუბლიკური გაზეთების კორესპონდენტი; პასუხისმგებელი მდივანი; საერთაშორისო ტელე-რადიოკომპანია „ეგრაზის“ სამეგრელო-ზემო სვანეთის რეგიონული ტელევიზიის დირექტორი; „საქართველოს მასშედის, პოლიგრაფიისა და მასშედიაში მომუშავეთა პროფკავშირების“ სამეგრელო-ზემო სვანეთის რეგიონული ორგანიზაციის რწმუნებული; 2014 წლიდან საქართველოს ჟურნალისტთა შემოქმედებითი კავშირის გამგეობის წევრი. საქართველოს ჟურნალისტთა შემოქმედებითი კავშირის თავმჯდომარის მოადგილე (2014-2017წ. წ.); საზოგადოებრივ-პოლიტიკური ჟურნალ „დისკუსიის“ დამფუძნებელი და რედაქტორი (2007-2008); საზოგადოებრივ-სამეცნიერო

ჟურნალ „დისკუსიის“ დამფუძნებელი და რედაქტორი (2019 -). რედაქტორია კლარა ფანუაშვილის წიგნებისა: „ქალი სუსტი — ქალი ძლიერი“ (მემუარები, წერილები, შემოქმედება.) და „სიტყვა მარად ცოცხლობს“; თანაავტორია 2015 წელს გამოცემული წიგნისა „ზუგდიდი — წარსული და თანამედროვეობა“; ავტორია წიგნისა „ზუგდიდი ერთგულ მოძრაობაში“ (წიგნი პირველი). გამოსაცემად მზად აქვს წიგნები: „სამეგრელო-ზემო სვანეთის მედიაისტორია და ჟურნალისტიკის შემოქმედებითი ცხოვრება“, „საქართველოს დამოუკიდებლობის აქტზე ხელმოწერები, 1918 წლის 26 მაისი — 1919 წლის 12 მარტი“; „საქართველოს მედიაკალენდარი“ (წიგნი პირველი — გაზეთები); მუშაობს წიგნებზე: „საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის აღდგენის აქტზე ხელისმომწერები“, „ზუგდიდი ერთგულ მოძრაობაში“ (წიგნი მეორე).

შემოქმედებითი ურთიერთობა ჰქონდა თურქეთის საერთაშორისო ტელეკომპანია „ჰაიათის“ თურქ კოლეგასთან ილქნურ იილმაზთან (წარმოშობით ქართველი), რომელსაც დაეხმარა საქართველოს შესახებ ორი გადაცემის მომზადებაში.

დიდი მონდომებითა და რუდუნებით იკვლევდა ქართულ მედია ისტორიას. წლების განმავლობაში მოძიებულ უნიკალურ სამუზეუმო ექსპონატებზე (რომლებიც არც ერთ სსვა მუზეუმში არ ინახება) დაყრდნობით დააფუძნა პოსტსაბჭოთა კავშირში ერთადერთი „მედია მუზეუმი“ („საქართველოს მასმედიისა და პოლიგრაფიის მუზეუმი“), სადაც მუშაობს წამყვან სპეციალისტად.

საქართველოს ჟურნალისტიკა შემოქმედებითა კავშირმა ქართული ჟურნალისტიკის განვითარებაში შეტანილი წვლილისათვის დააჯილდოვა დიპლომით; ქართულ ჟურნალისტიკაში ხანგრძლივი და ნაყოფიერი მუშაობისათვის მიენიჭა „საქართველოს დამსახურებული ჟურნალისტის“ წოდება.

A little about the author-compiler

Marine Damenia was born in Zugdidi on October 23, 1963; In 1981, she graduated from Zugdidi Secondary School N14; In 1982, she graduated with honors from the accounting school with a specialization in accounting; In 1989, she also graduated with honors Zugdidi Polytechnic College with specialization in industrial and civil engineering.

An active member of the national movement, a veteran of the war and military forces at different times was: accountant of the construction and repair department of the Zugdidi housing and communal services; quality controller in the technical department of the Zugdidi porcelain factory; President of Young Creators Association „Kolkhuri Nana“; Founder, deputy chairman and board member of „Group of Intellectuals — 2011“;

An employee of the press office of the Zugdidi organization of the „St Ilia Rightous Society“ of Georgia, the press center of the Zugdidi political organization „National Accord“; Head of Press Service of Samegrelo-Zemo Svaneti region of Political Organization „For a Fair Georgia“;

Correspondent of local and republican newspapers; responsible secretary; Director of the Samegrelo-Zemo Svaneti regional television of the international TV-radio company „Eurasia“; Trustee of the Samegrelo-Zemo Svaneti Regional Organization of `Mass Media, Polygraphy and Mass Media Workers' Unions of Georgia“; Since 2014, member of the Board of the Creative Union of Journalists of Georgia. Founder and editor of the social-political magazine „Discussion“ (2007-2008); Deputy Chairman of the Creative Union of Journalists of Georgia (2014-2017);

Founder and editor of the public-scientific journal „Discussion“ (2019-); She is the editor of Klara Pachuashvili's books: „A Weak Woman — a Strong Woman“ (memoirs, letters, literature) and „The Word Lives Forever“; Co-author of the book „Zugdidi

— past and present“ published in 2015; She is the author of the book „Zugdidi in the National Movement“ (book one). Her book is ready for publication: „Media history of Samegrelo-Zemo Svaneti and creative life of journalists“, „Signatories of the Act of Independence of Georgia, May 26, 1918 — March 12, 1919“; and „Georgian Media Calendar“ (book one — newspapers); She is working on the books: „Signatories to the Act on Restoration of State Independence of Georgia“, „Zugdidi in the National Movement“ (book two).

She had a creative relationship with Ilknur Yilmaz (Georgian by origin), a Turkish colleague of the Turkish international TV company „Hayati“, whom she helped prepare two programs about Georgia.

She researched the history of Georgian media with great zeal and enthusiasm. Based on the unique museum exhibits found over the years (which are not kept in any other museum), she founded the only „Media Museum“ in the post-Soviet Union („Georgian Mass Media and Polygraphy Museum“), where she works as a leading specialist.

The Creative Union of Journalists of Georgia awarded her with a diploma for his contribution to the development of Georgian journalism; She was awarded the title of Honored Journalist of Georgia for his long and fruitful work in Georgian journalism.

Немного об авторе-составителе

Марине Жораевна Дамения родилась в Зугдиди 23 октября 1963 года. В 1981 году окончила среднюю школу №14, г. Зугдиди; в 1982 году с отличием окончила Школу бухгалтерского учета по специальности „Бухгалтер“, в 1989 году она также с отличием закончила Зугдидский политехнический колледж по специальности „Промышленное и гражданское строительство“.

Активный участник национального движения, ветеран войны и вооруженных сил. в разное время была: бухгалтер-учетчик строительно-ремонтного отдела Зугдидского жилищно-коммунального хозяйства; контролер качества в техническом отделе Зугдидского фарфорового завода; президент Ассоциации молодых творцов „Колхури Нана“, учредитель, заместитель председателя, член правления „Группы Интеллигентов - 2011“; сотрудник пресс-службы зугдидской организации „Общество Святого Ильи Праведного“ в Грузии, пресс-центра зугдидской организации политической организации „Национальное согласие“; руководитель пресс-службы региона Самегрело-Земо Сванети политической организации „За справедливую Грузию“; корреспондент местных и республиканских газет; ответственный секретарь; директор регионального телевидения Самегрело-Земо Сванети международной телерадиокомпании „Евразия“; попечитель Региональной организации Самегрело-Земо Сванети „Профсоюзы работников средств массовой информации, полиграфии и средств массовой информации Грузии“; с 2014 года член правления Творческого союза журналистов Грузии; заместитель председателя Творческого союза журналистов Грузии (2014-2017 гг.); основатель и редактор общественно-политического журнала «Дискусия»

(2007-2008 გ.); основатель и редактор общественно-научного журнала „Дискуссия“ (2019 — гг.); редактор книг Клары Пачуашвили: „Слабая женщина — сильная женщина“ (воспоминания, письма, творчество) и „Слово живет вечно“; соавтор книги „Зугдиди — прошлое и настоящее“, изданной в 2015 году; автор книги „Зугдиди в национальном движении“ (книга первая).

Готовы к изданию книги: „Медиаистория Самегрело-Верхней Сванети и творческая жизнь журналистов“, „Подписанты Акта о независимости Грузии, 26 мая 1918 г. — 12 марта 1919 г.“; и „Календарь грузинских СМИ“ (книга первая — газеты), работает над книгами: „Подписанты Акта о восстановлении государственной независимости Грузии“, „Зугдиди в национальном движении“ (книга вторая).

У нее были творческие отношения с Илкнуром Йылмазом (грузин по происхождению), коллегой турецкой международной телекомпании „Хаят“, которому она помогла подготовить две передачи о Грузии.

Она с большим рвением и энтузиазмом исследовала историю грузинских СМИ. На основе найденных за многие годы уникальных музейных экспонатов (которые не хранятся ни в одном другом музее), основала единственный на постсоветском пространстве „Музей СМИ“ („Грузинский музей СМИ и полиграфии“), где работает ведущим специалистом.

Творческий союз журналистов Грузии наградил ее дипломом за вклад в развитие грузинской журналистики. За многолетнюю и плодотворную работу в грузинской журналистике ей присвоено звание Заслуженного журналиста Грузии.

მედიამუზეუმი
(საქართველოს მასშედისა და
პოლიგრაფიის მუზეუმი)
მადლობას უხდის
ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის ა.(ა).ი.პ.
„ხელოვნებისა და კულტურის
განვითრების ცენტრის“ დირექტორს
ბატონ მანუჩარ სამუშიას
პროექტის მხარდაჭერისა და
დაფინანსებისთვის.

აიწყო და დაჯაბადონდა გამომცემლობა „დისკუსიაში“
ქ. ზუგდიდი, ტელ: 557 567 116

გამომცემლობა „უნივერსალი“

თბილისი, 0186, ა. ჰოლიბაოვსკაინის №4. ☎: 5(99) 17 22 30; 5(99) 33 52 02
E-mail: universal505@ymail.com; gamomcemlobauniversal@gmail.com

